

పీఠ

శ్రీగురుభ్యోనమః.

శ్రీచద్వేదవ్యాస మహర్షి ప్రణీతాష్టాదశ మహాపురాణ రత్నభూష

శ్రీస్కాంద పురాణాంతర్వర్తి

కా ర్తి క పు రాణ ము.

నిఖిలమనీషి జనోపకారాయ

మచిలీపట్టణ వాస్తవ్యేన చల్లా నాగలింగశాస్త్రి పుత్రేణ

లక్ష్మీ సు సింహ శాస్త్రిణా

సాంధ్యతాత్పర్యం విరచితం.

[బహుశ్రీ ఇంగువ వేంకటకృష్ణశాస్త్రిభిస్సమ్యక్సోధయిత్యా

బందరుపుర్యా భరణాయమానాయాం

అర్యాసంద ముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రయిత్యా ప్రకాశితం

తృతీయ ముద్రణము

సహస్ర పృథులు (500)

దీని వెల రు 1—8—0

1946 సం

చిట్టెగూ కాపీరైట్)

(హస్తాభివృద్ధి పరిశోధన.

గ్రంథారంభము చేయునప్పుడు పఠించునది.

- శ్లో॥ యత్రయోగీశ్వరఃకృష్ణో యత్రపార్థో ధనుర్ధరః ।
తత్రశ్రీశ్రీజయో భూశిర్ద్భువనీశి చుశిగృహమ్ ॥
- శ్లో॥ యశ్శివోనామగూపాభ్యాం యాదేవీసర్వమంగళా ।
తయోస్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతోజయమంగళమ్ ॥
- శ్లో॥ లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః ।
యేషామిందీ వరశ్శ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః ॥
- శ్లో॥ అగ్రతః పృథతశ్చైచ పార్శ్వతశ్చమహాబలా ।
అక్షర్ణ పూర్ణధన్యానా రక్షతాం రామలక్ష్మణా ॥
- శ్లో॥ సన్నద్ధః కవచీభిష్ఠి చాపబాణధరోయవా ।
గచ్ఛన్నమాగ్రితోనిత్యం రామఃపాతు సలక్ష్మణః ॥

పురాణము దర్శించునప్పుడు పఠించునది.

- శ్లో॥ శాంతాకారం భుజగళయనం పద్మనాథం సురేశం ।
విశ్వాకారం గగనసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగమ్ ।
లక్ష్మీకాంతం కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం ।
వందేవిష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథమ్ ॥

పురాణములో పంక్తిచూచునప్పుడు పఠించునది.

- శ్లో॥ వందేశంభుముమాపతిం సుగగురుంవందే జగత్కారణం ।
వందేవన్నగభూషణం మృగధరంవందే పశూనాంపతిం ॥
వందేస్వార్థశశాంకవహ్నినయనం వందేమమకుండపీయం ।
వందేభక్తజనాశ్రయించ వరదం వందేశివం శంకరమ్ ॥

పురాణము ప్రారంభించునప్పుడు పఠించునది.

- శ్లో॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ ।
వ్రసన్ననదనంధ్యాయే సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥

యస్యద్విరదవక్త్రాద్వా పారిషద్యాః పరశ్శతమ్ ।
విఘ్నంవిఘ్నంతినతతం విష్వక్సేనం తమాశ్రయే॥

అక్షరపంక్తులను చూచునప్పుడు పఠించునది.

శ్లో॥ అగజాననపద్మార్కం గజాననమహర్నిశం ।

అనేకదంతంభక్తానా మేకదంతముపాస్మహే॥

నూతనకథా ప్రారంభించునప్పుడు పఠించునది.

శ్లో॥ ఉల్లాసపల వితపాలిత సప్తలోకీ

నిర్వాహకోరకిత నేమకటాక్షలీలామ్ ।

శ్రీరంగహర్షస్థల మంగళదీపరేఖాం ।

శ్రీరంగరాజమహిషీం శ్రీయమాశ్రయామః॥

వందేలక్ష్మీం పరశివమయీం శుద్ధజాంబూనదాభాం ।

తేజోరూపాం కనకవననాం స్వర్ణభూషోజ్వలాంగీం ।

బీజాపూరం కనకకలశం హేమవద్ధం దధానా ।

మాద్యాంశక్తిం సకలజననీం విష్ణువామాంశ సంస్థామ్॥

శుక్లు స్తంభవించునప్పుడు పఠించునది.

శ్లో॥ ఓంకారపంజరశుకీ ముపనిషదాద్యాన కేళికలకంతీం ।

అగమవిసినమయూరీ మూర్త్యామంతర్విభావయేగౌరీమ్॥

పురాణశ్రవణంబున రోదనము వినునప్పుడు పఠించునది.

శ్లో॥ కుక్కురూంకితవర్ణాయ కుందేందుధవళాయచ ।

విష్ణువాహనమస్తుభ్యం పక్షిరాజాయతేనమః॥

పిడుగు పడునప్పుడు పఠించునది.

శ్లో॥ అర్జునః ఫల్గునఃపార్థః కిరీటిశ్వేతవాహనః ।

భీభత్సుర్విజయః కృష్ణస్సవ్యసాచీ ధనంజయః॥

సూర్యదర్శనము లేనప్పుడు పశించునది.

శ్లో॥ బ్రహ్మస్వరూపముదయే మధ్యాహ్నోతు మహేశ్వరస్యే॥
సాయంధ్యాయేత్సదావిష్ణుం త్రిమూర్తించ దివాకరశే॥
రాత్రిపూట పురాణము పారంభించునప్పుడు పశించునది.

శ్లో॥ దీపంజ్యోతిఃపరబ్రహ్మ దీపస్సర్వతమోపమాః॥
దీపేనసాధ్య తేనర్వం సంధ్యాదీపంనమోఽస్తితే॥
ప్రత్యహం గ్రంథము ముగించునప్పుడు పశించునది.

శ్లో॥ రామస్కంధం హనుమంతం వై నతేయం వృత్తోదగం॥
శయనేయస్సర్పరేన్నిత్యం దుస్స్వప్నస్తస్య నశ్యతి॥

పురాణకోశము దాచునప్పుడు పశించునది.

శ్లో॥ మూలతోబ్రహ్మరూపాయ మధ్యతోవిష్ణురూపినే॥
అగ్రత శ్చివరూపాయ వృక్షరాజాయ తేనమః॥

పురాణమునందుంచు తులసిమాలను గ్రహించునప్పుడు పశించునది.

శ్లో॥ యస్మాదే సర్వతీర్థాని యస్మద్యే సర్వదేవతాః॥
యదగ్రే సర్వదేదాశ్చ తులసీత్వాం నమామ్యహమ్॥
ప్రసాదం స్వీకరించునప్పుడు పశించునది.

శ్లో॥ అగస్త్యం కుంభకర్ణంచ శమ్యంచ బహునలం॥
అహారపరిణామార్థం స్మరాయించవృత్కోదగమ్॥
నివేదన తాంబూలము భక్షించునప్పుడు పశించునది.

శ్లో॥ ధన్వంతరిణం గరుత్మంతం పణిరాజంచ కౌస్తుభం॥
అచ్యుతం చామృతం చంద్రం స్మరేదామృతభిర్మృతమ్॥

తీర్థము స్వీకరించు నప్పుడు పశించునది.

శ్లో॥ శరీరేజగ్ధృరీభూతే వ్యాధిగ్రస్తేకళేదరే॥
బౌషధం జాహ్నవీతోయం వై ద్యోనారాయణోపహరిః॥

ఓం పరబ్రహ్మే నమః.

స్కంద పురాణాంతర్గత కార్తికపురాణము.

ఆంధ్రతాత్పర్య సహితము.

శ్లో॥ వాగీశాద్యాస్సుమనస స్సర్వాధానాముపక్రమే ।

యన్నత్యాకృతకృత్యా స్సృష్టస్తంసమామిగ జాననమ్॥

ఋషయఃకాచుః॥ శ్లో॥ వసిష్ఠేనవిదేహాయ కథితంబ్రాహ్మీనోమునే ।

శ్రోతుకామావయంత్యత్తః కార్తికోత్తమముత్తమమ్॥

తా॥ నైమిశారణ్యమందు సత్రేయాగ దీక్షితులైన శౌనకాది మహామునీశ్వరు లాకాప్యడు నిఖిలపురాణమ క్తయైన నూతమహర్షినిగుఱించి ఓనూతమహర్షీ! జనకమహా రాజును గుఱించి వసిష్ఠ మహామునిచేత చెప్పబడిన కార్తికమాహాత్మ్యమును సవిస్తర ముగా మేము మీవలన వినగోరితిమి కనుక శైలవివ్వవలయునని అడిగిరి.

సూతఉవాచ॥ శ్లో॥ వసిష్ఠేనవిదేహాయ కథితంకీర్తివర్ధనం । బ్రహ్మణా కథితంతద్వన్నారదాయమహాత్మనే ॥ మహాదేవేనపార్వ త్యై రమామౌచక్రిణాతథా । తదహంసంప్రవత్స్యామి శ్రో త్వాంతుమునయోఽఖిలాః । యచ్ఛృత్యాముచ్యతేజంతు ర్జన్మసంసార బంధనాత్ ॥

తా॥ సూతుడు పలుకుచున్నాఁడు శౌనకాది సమస్త మునీశ్వరులారావనుడు, యీకాతీక మాహాత్మ్యమును వసిష్ఠ మహాముని జనక మహారాజుగారికి చెప్పెను. అట్లు గానె నారదునకు బ్రహ్మాయు పార్వతికి శివుడును లక్ష్మీదేవికివిష్ణువునుచెప్పెను. దీని వలన సమస్త సంపత్తులు పొందెను. దీనిని విన్నవాడు జనన మరణ రూప సంసార బంధనమును తెఱచుకొని మోక్షము నొందును.

శ్లో॥ అగాత్మదాచిద్యై దేహం వసిష్ఠోబ్రహ్మనందనః ।

దిష్ట్యాసిద్ధాశ్రమంగంతుం విదేహగృహమావిశత్ ॥

తా॥ ఒకానొకప్పుడు దైవవశముచేత సిద్ధాశ్రమమును బోవుచున్న వసిష్ఠ మహాముని జనకమహారాజు గృహమునకు జేరెను.

శ్లో॥ దృష్ట్వావిదేహస్తంవిప్ర మాసనాదవరుహ్యచ | ననామదండవ
ద్భూహాసంతోషపులకాంతిః | అర్ఘ్యపాద్యాదిభిస్సమ్యగభ్య
ర్చ్యవిధివత్తదా | పాదప్రత్యక్షనస్యాపః స్వయం భృత్యాతు
మస్తకే | తస్యదివ్యాసనందత్వా భక్తిభావేనతంమునింఉత్ప
ల్లవదనాంభోజం సర్వభూతదయావరం | శాంతందాంతంసదా
చారం బాలనూర్యసమప్రభం | సమస్తగుణసంపన్నమువాచ
నృపతిస్తదా॥

తా॥ అంత జనక మహారాజా, వచ్చిన వసిష్ఠునిజూచి సింహాసనమునుంచి త్వర
గాదిగి దండప్రజామముజేసి సంతోషముచేత పులకాంతితుడై అర్ఘ్యపాద్యములచేత
పూజించి ముని పాదోదకమును తన శిరస్సునందుంచుకొని బంగారపుఅసనమునుయిచ్చి
వికసించిన తామర పువ్వులవంటి కన్నులుగలవాడును. సమస్త జంతువులందును దయ
గలవాడును అంతరిందియనిగ్రహ బహిరిందియనిగ్రహములు గలవాడును సదాచార
వంతుడును బాలనూర్యసమానకాంతి గలవాడును సమస్త సుగుణ సంపన్నుడును అగు
మునితో భక్తిభావముతో నిట్లని విన్నవించెను.

రాజోవాచ॥ శ్లో॥ ధన్యోస్మిక్పత్రకృత్యోస్మి దర్శనాత్తనభూసుర! అస్మా
కంపితరస్సర్వే తృప్తిమాయాంతిసాంప్రతం॥ మహతాందర్శ
నంశ్రేష్ఠం దుర్లభం గృహమేధినాం | భవేదాగమనంమహ్యం
హేతుఃకల్యాణసిద్ధయే॥

తా॥ రాజా పలుకుచున్నాడు. బ్రాహ్మణోత్తమా మీదర్శనమువల్ల నేను ధన్య
డనైతిని నేను చేయదగిన పుణ్యమింకెమియులేదు. యిప్పుడు మాపితరులందఱు తృప్తి
నొందినారు. మహాత్ములయొక్క దర్శనము సంసారులకు దుర్లభము, గనుక యిప్పుడు
మీరు మాయంటికి రావడమువల్ల నాకు శుభములు చేసినవిను.

శ్రీనూతః॥ శ్లో॥ ఏవంవదంతంరాజానం విప్రేందకస్రల్లలోచనః |

కృపాభావేనసంతుప్తః ప్రాప్తేదంప్రహసన్నువం॥

తా॥ నూతుడు చెప్పుచున్నాడు. జనక రాజుట్లు పనికిన తిరువాత వసిష్ఠ
మహర్షి వికసించిన ముఖముగలవాడై ధయతోగూడినవాడై సంతోషించి చిరునవ్వు
నవ్వుచు రాజుతో నిట్లని పలికెను.

శ్లో॥ స్వస్తితేనై నృనృపశ్రేష్ఠ యాస్యామ్యాశ్రమమండలం |

శ్లోయజ్ఞోభవితాస్మాకం ద్రవ్యంత్వందాతుమ్హస్తి॥

తా|| రాజోత్తమా నీకు క్షేమమగుగాక నేను మాయాశ్రమముకు బోవుచున్నాను, రేపు మాయంటివద్ద యజ్ఞము జరుగవలెను, దానికి యిప్పుడు ద్రవ్యమును నీవు యిచ్చుటకు తగియున్నావు.

రాజోవాచ|| శ్లో|| దాస్యామిద్రవిణంభూరి ధర్మంగోవ్యంమహామునే!
త్వత్తోహంజ్ఞాతుమిచ్ఛామి శ్రోత్రాణామఘనాశనం||

తా|| రాజు అడుగుచున్నాడు. మునీశ్వరా యజ్ఞముచాలాద్రవ్యమునుయిచ్చెదనుగాని వినువారి పాపములను బోగొట్టు ధర్మరహస్యమును నీవలన వినగోరినాడ.

శ్లో|| జానాసిసర్వధర్మాణాం సూక్ష్మగీఢూరిఫలపరిదం |
జ్ఞాతుమిచ్ఛామివిప్రేంద్ర ధర్మంవస్తుమిహమాహసి||

తా|| నీకు తెలియని ధర్మరహస్యములు లేవు కాబట్టి అధిక ఫలము నిచ్చెడి సూక్ష్మధర్మమును నాకు చెప్పఁమా.

శ్లో|| కార్తికస్సర్వమాసేభ్యో ధర్మేభ్యోవ్యాధికఃకథం |
శ్రోతుకామాయమే బ్రాహ్మిధర్మజ్ఞోసిమహామతే||

తా|| మునీశ్వరా! కార్తికమాసము సమస్త మాసములకంటెను సమస్త ధర్మములకంటెను యెట్లుధికమైనదో దానిని వినగోరినాను నాకు చెప్పఁము నీకంటె ధర్మమును చెప్పవారులేరు.

వసిష్ఠః|| శ్లో|| శ్రుణురాజప్రవక్ష్యామి శ్రోత్రాణామఘనాశనం |
సాధుత్వయోదితావాణీ లోకోద్ధరణమేతదే||
పూర్వకర్మవిపాకేన సత్వశుద్ధిఃప్రజాయతే||

తా|| వసిష్ఠుడు పలుకుచున్నాడు. రాజాపూర్వమందు పుణ్యమాచరించినయడల సత్వశుద్ధిగలుగును. సత్వశుద్ధి గలిగిన పుణ్యమార్గమందభిలాష గలుగును, గనుకలోకోపకారార్థమై యిప్పుడు నీవడిగిన మాట చాలా బాగున్నదో యీచెప్పెదను వినుము. విన్నంతేనే పాపములు నశించును.

శ్లో|| తులాసంసేధినకరే కార్తికమాసియోనరః |
స్నానందానంపితృశ్రాద్ధం అర్చనంశుద్ధమానసః |
తదక్షయ్యఫలంప్రాహు ర్యత్కరోతినరేశ్వర||

తా|| రాజా సూర్యుడు తులాసంక్రమణ మందుండగా కార్తికమాసములా చేసిన స్నానము దానము అర్చనము మొదలైనవి మంచి మనస్సుతో యేవి చేసినను అవి అక్షయ్యము లగునని మునీశ్వరులు చెప్పిరి.

శ్లో॥ సంక్రమగవాసమారభ్య మాస మేకం నిరంతరం ।
మాసస్య ప్రతిపద్యాంవా పౌరభేత్కార్తికవ్రతమ్॥

తా॥ కార్తిక కవృత్తును కులాసక్రిమణము మొదలుకొని గాని కార్తిక శుక్ల పాడ్యమి మొదలుకొని గాని ఆరింభించవలెను.

శ్లో॥ నిర్విఘ్నంతురుమేదేవ దామోదరసమోస్తుతే ।
క్షుతినంకల్ప్యవిధినత్పశ్చాత్సాన్నినగనమాచరేత్ ॥

తా॥ ఆరింభమందు యోదామోదరా నేను కార్తిక కవృత్తు మారింభించుచున్నాను దానిని నిర్విఘ్నముగా పూర్తిజేయుము అని సంగల్పముచేసి కార్తికకన్నన మారంభించవలెను.

శ్లో॥ మార్తాంధ్రోదయవేళాయాం కార్తిక్యాంకారయేన్నృప ।
కావేర్యాంకార్తికకెమాసి నదీస్నానంవిశిష్యతే॥

తా॥ కార్తికమాసమందు సూర్యోదయ సమయమున కావేరీనదియందు స్నాన మాచరించిన వారికి నుహాఫలము కలుగ గలదు.

శ్లో॥ తులారాశింగతేసూర్యే గంగాత్రైలోక్యపావనీ ।
సర్వత్రద్రవరూపేణ సాసంపూర్ణాథవేత్తదా॥

తా॥ సూర్యుడు తులారాశిని ప్రవేశించిన తోడనే మూడు లోకములను ద్రవీకృతము జేయుచు గంగానది ద్రవరూపమును ధరించి సమస్త నదీజలముల యందును ప్రవేశించునని తా॥

శ్లో॥ యస్మిన్నాస్తేహృషీకేశ స్తులాయాంగోష్ఠదోదకే ।
తటాకకూపకరల్పాసు నిత్యంసన్నిహితోహరిః॥

తా॥ తులారాశియందు కార్తికమందు చెరువులందును దిగుడు భావులందును నూతులందును పిల్ల కాలువలందును హరి నివసించియుండును.

శ్లో॥ నృపైషాంచనదాచారో వర్జినాంకార్తికేతథా । గంగాం
గత్వాశనైర్విహాసమస్కృత్యహరింస్మరేత్ ॥ శ్రీకృష్ణపాదా
హస్తాచ ఆచమ్యప్రయతస్పృచిః । అతిశుద్ధేనమంత్రేణచాను
జ్ఞతోధైరవాక్ ॥ కటిప్రమాణముదకంగత్యా స్నానం
సమాచరేత్ ॥

తా|| రాజా వర్ణలు కార్తిక కమందీ యాచారమును చేయవలెను. యిచ్చట వర్ణలనగా బ్రాహ్మచారులని ఆధికము రావచ్చునుగాని ముందు స్థితినిబట్టి చూచిన దానికి సరిపోదు సర్వవర్ణులు అని చెప్పిన యడల ముందు బ్రాహ్మణ కృత్యము మాత్రమే వచ్చుచున్నది. అయినను వర్ణాచారమునుబట్టి జరుపుకొన వచ్చునని తోచుచున్నది బ్రాహ్మణుడు కార్తిక కమాసమందు గంగకు బోయి నమస్కరించి హరిని ధ్యానించి కాళ్లుచేతులు కడుగుకొని ఆచమనముచేసి శుద్ధుడై మంత్రములచేత భైరవానుజ్ఞను పొంది మొలలూతు జలమందు స్నానము చేయవలెను.

శ్లో|| దేవాః ఋషిః పితౄః భక్త్యా తర్పయిత్వా యథానిధితత్రాఘమర్షణం కుర్యాద్భక్తిభావేన కేశవేజవః ఆలోడ్య తత్త్వోయమంగుస్తాగ్రేణ భూమిపః | వశ్యాత్తీరమనుప్రాప్య కుర్యాత్తతోదకాంజలం నిష్పీడ్యథృతవస్త్రం తద్విరాచమ్యతతోన్మపః | సకుర్యాద్దార్ద్రావస్త్రేణ శిరసోద్వర్తనంతిదా | ధారయేద్ధాతవస్త్రంతు నారాయణమనుస్మరణా ||

తా|| తరువాత దేవర్షి పితృతర్పణ మాచరించి హరిభక్తితో ఆఘమర్షణముం త్రమును పఠింపుచు బొటనశ్రేణికొనతో ఉదకమును ఆలోడనముచేసి తీరమునకు వచ్చి అచ్చట యత్నతర్పణమునుచేసి మొలవస్త్రమును విడిచి ఉదకమును వదలి ఆచమనము చేసి శిరస్సును వదలి మిగిలిన శరీరమంతయు తడివస్త్రముతో తుడుచుకొని నారాయణాధ్యాన మాచరింపుచు ధాతవస్త్రమును ధరించవలెను.

శ్లో|| తతోర్ధ్వపుండ్రకాఢ్యత్వా గోపీచందనతోద్విజః | సంధ్యా ముపాస్య విధిపద్ధాయత్రీ జపమాచరేత్ ||

తా|| తరువాత బ్రాహ్మణుడు గోపీచందనముతో ౧౨ మారులు ఊర్ధ్వపుండ్రములను ధరించి సంధ్యావందనముచేసి గాయత్రి జపము జేయవలెను.

శ్లో|| తతశ్చాగ్నిమనుక్రమ్య హుత్వా హ్యుపాసనం శుభం | బ్రహ్మ యజ్ఞంతతః కృత్వా దేవపూజాం సమాచరేత్ | ఆహూత్య పూజా శ్రుష్టాణి స్వారామోద్భవానిచ ఘోడశైరుపచారైశ్చ సాల గ్రామనివాసినం | శంఖచక్రధరం దేవం భక్తిభావేన చార్చయేత్ ||

తా|| తరువాత ఔపాసనము గావించి బ్రహ్మయజ్ఞముచేసి తనతోటలోనుంచి శ్రుష్టములు తెచ్చి శంఖచక్రములను ధరించిన హరిని భక్తితో సాలగ్రామముందు ఊరకావచారముతో పూజించవలెను.

శ్లో॥ తతఃపురాణసతనంకృత్వా భక్తిసమన్వితః । గృహంగత్వా
హరింపూజ్య నైశ్వదేవమతఃపరం॥ ధుక్త్వాచాంతే ద్విరాచ
మ్య పురాణశ్రవణంపునః॥

తా॥ తరువాత కార్తిక పురాణమును పఠించి (లేక) విని యింటికి వెళ్ళి
భక్తితో దేవతాగ్నిః చేసి వైశ్వదేవమును నెరిగి భోజనముచేసి ఆచమనముగావించి
తరువాత పురాణకాలక్షేపమును, చేయవలయును.

శ్లో॥ దినాంతేనగ్గతస్కాణి సమాప్యవిధిసన్నప్తపరిదోషసమయే
రాజః విష్ణోర్వాశంకరస్యచ । యథాశక్త్యనుసారేణ దీపప్రజ్వలనం
శుభం । భక్త్యుభోజ్యాదిభిస్సమ్య గర్భయేద్భక్తసత్సలం ॥ వాచాస్తో
త్రంచ తద్విష్ణోః॥ శైవంవావాగ్యతత్కుచిః । జప్త్వాతద్ధ్యాననిరతః సమ
స్కారం తతఃక్రమాత్ ॥

తా॥ సాయంకాలముకాగానె ఇతరవ్యాపారముల నన్నిటిని ఆపివేసి విష్ణుశా
యమందుగాని శివాలయమందుగాని తనశక్తికొలది, ఏసములను బెట్టి భక్త్యుభోజ్యాదు
లతో స్వామిని పూజించి వాక్కుద్ధితో విష్ణుస్తోత్రమునుగాని శివస్తోత్రమునుగానిపఠించి
సమస్కారము లాచరించవలయును.

శ్లో॥ ఏవంయఃకార్తికేమాసి కురుతేభక్తిసమృద్ధిః ।

సయాతివైష్ణవంధామ పునరావృత్తివర్జితం॥

తా॥ ఈప్రకారము యెవడు కార్తికమాసమందు భక్తితో చేయుచున్నాడో
సాడు పునరావృత్తి వజికతమైన వైకుంఠమును బొందుచున్నాడు.

శ్లో॥ ఇహజన్మనియత్పాపం యత్పాపంపూర్వజన్మని ।

తత్పాపంవిలయంయాతి కార్తికవ్రతముత్తమం॥

తా॥ పూర్వ జన్మార్జితములున్న యీ జన్మార్జితములున్న ఆయన సమస్త
పాపములు కార్తిక వ్రతమాచరించిన యడల నశించును.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవైశ్యః శూద్రశ్చైవతపోధనః ।

స్త్రీయోవాభక్తిభావేన కార్తికోక్తంచరేద్ధృది ।

తేయాతివైష్ణవంలోకం పునరావృత్తివర్జితం॥

తా॥ బ్రాహ్మణుడుగాని క్షత్రియుడుగాని వైశ్యుడుగాని శూద్రుడు
గాని ఋషీశ్వరుడుగాని స్త్రీలుగాని భక్తిశ్రద్ధలతో కార్తికవ్రతమునుచేసినయడల
కానిః పునరావృత్తిలేదు.

శ్లో॥ కాత్తికేధర్మనిరతుం దృష్ట్వామోదతిఃపుమాన్ ।

తద్దినాఘనివృత్తిస్సన్యస్నాత్రకార్యావిచారణా ।

తా॥ ఎవ్వడు కాత్తిక వృత్తిపంతుని జూచి సంతోషించునూ వానియొక్క
అదినమందాచరించిన పాతకము నశించును. ఇందుకు సందేహములేదు.

ఇతి స్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్మ్యే ప్రథమాధ్యాయ

స్సమాప్తః.

2 అథ ద్వితీయోధ్యాయ ప్రారంభః.

వసిష్ఠః శ్లో॥ శ్రుణురాజప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యంకాత్తికస్యచ ।

కర్మత్రయకృతాత్పా న్మృచ్యతైశ్రవణాదపి ॥

తా॥ వసిష్ఠ మహాముని చెప్పచున్నాడు రాజా కాత్తిక మాహాత్మ్యమును
వినుము. విన్నంతనే మనోవాక్యాయములవల్ల చేయబడిన పాపమంతయు నశించును.

శ్లో॥ యఃకాత్తికేమాసిన్మప సోమవారవ్రతంచరేత్ ।

సోమశేఖరతుష్కర్తం సయాతిశివమంధిరం ॥

తా॥ కాత్తిక మాసమందు శివప్రీతిగా సోమవార వ్రత మాచరించువాడు
కైలాస నివాసియగును.

శ్లో॥ కాత్తికామిందువారేతు స్నానదానజపాదికం ।

అశ్వమేధసహస్రాణాం ఫలంప్రాప్నోత్యసంశయః ॥

తా॥ కాత్తిక మాసమందు సోమవారమందు స్నానమునుగాని దానమునుగాని
జపమునుగాని చేసిన యడల ౧౦౦౦ అశ్వమేధయాగ ఫలమును, బొందును. యిందుకు
సందేహము లేదు.

శ్లో॥ ఉపవాసంచైకభక్తం న క్తంచాయాచితవ్రతం ।

స్నానంచతిలదానంచ వడ్విధంకవయోవిదుః ॥

తా॥ కాత్తిక మాసమందు ౧ ఉపవాసము ౨ ఏకభక్తము ౩ రాత్రిభోజనము
౪ ఆయాచిత భోజనము ౫ స్నానము ౬ తిలదానము యీ ౬ ను ఉపవాస సమా
నములగునని చెప్పిరి.

శ్లో॥ ఉపవాససమ్రానా ముపవాసోవిధీయతే । అనమర్థాశ్చోప
వాసే న క్తభోజనమాచరేత్ ॥ తదశక్తస్యతుచ్ఛాయా న క్తభోజన
మిష్యతే । తదభావేద్విజై స్సార్థం దివాభోజనమేవవా ।

తా॥ శక్తిగలవాడు కేవల ఉపవాసము చేయవలెను అందుకు శక్తిలేనివాడు
రాత్రిభోజన నియమమును చేయవలెను అందుకు శక్తిలేనివాడు ఛాయాన క్తమునుచేయ
వలెను అందుకు శక్తిలేనివాడు బ్రాహ్మణులను భోజనముకు పిలుచుటని వారితోషహా
పగలే భోజనము చేయవలెను. ఛాయాన క్తమనగా సూర్యకాంతి కొంచెము తగ్గిన తరు
వాత తనకొలతకు రెట్టింపు కొలతకు తననీడ రాగానే పగలే భుజించుట యిది గృహ
స్థులకు ఆశక్తియుండును యతివిధవలకు శక్తియుండును గూడ విధించబడినది.

శ్లో॥ యంధర్వంకాతికైమాసి నాచ రేద్యదియేనరాః ।

కుంభీపాకేతువచ్యంతే రార వేతుయుగాప్తకం ।

తా॥ మానవులు కాతిక మాసమందు కాతిక వృక్షములలో దేనినైనను
ఆచరించని యడల యెనిమిది యుగములు నరకమందు కుంభీపాకముభాను కొలవము
లోను బాధల నొందుచుండురు.

శ్లో॥ కాతికైసోమవారేతు ఉపోష్యగతభర్తృకా ।

సమభ్యర్చ్యవిధానేన విం దేల్లోకంశివస్యతు ।

తా॥ కాతిక సోమవారమందు విధవ యధావిధిగా యుపవాసముచేసి శివుని
పూజించినట్లయిన శివలోకమును బొందును.

శ్లో॥ స్త్రియోవాపురుషోవాపి కాతికేచేందువాసరే ।

నక్షత్రమండలంధృప్త్యా యుకుర్యాన్న క్తభోజనం ।

తేహంపాపానినశ్యంతి వహ్నాప్రక్షిప్తతూలవత్ ।

తా॥ స్త్రీలుగాని పురుషులుగాని యెవరు కాతిక సోమవారమందు నక్షత్ర
ములనుజూచి రాత్రి భోజనము చేయుదురో వారి పాతకములు అగ్నియందుంచబడిన
దూదివలె నశించును.

శ్లో॥ సోమవారేతు కాతిక్యాం శివలింగాభిషేచనం ।

పూజాంధైవతున క్తంచ యుకుర్యాత్సశివప్రియం ॥

తా॥ కాతిక సోమవారమందు శివలింగముకు అభిషేకమును పూజయునుచేసి
రాత్రి భుజించువాడు శివునకు ప్రియుడగును.

శ్లో॥ అత్రైవోదాహరణీమ మితీహాసంపురాతనం ।
 శ్రుణ్వతాంసర్వపాపఘ్నం వక్త్రాణామఘనాశనం॥

తా॥ ఈవిషయమందొక నథ గలదు చెప్పెద విషయ యిది వినువారికిని చెప్పవారికిని పాప నాశన కారియగును.

శ్లో॥ కాచిత్కాశ్మీర దేశేతు నామ్నాస్వాతంత్ర్యనిష్ఠురీ ।
 రూపయావనసంపన్నా నుకేశీసుష్టుమంగళా ।
 యాజకస్యసుతాతస్వీ పుంశ్చపీబహుభాషిణీ॥

తా॥ కాశ్మీర దేశమందొక పురోహితుని మాతురు స్వాతంత్ర్య నిష్ఠురియను నొక స్త్రీ గలదు అది చక్కని రూపముతోనున్న మంచి యావనముతో గూడియుండి తలదవ్వుకొని అలంకరించుకొని బహుగా మాట్లాడుచు జారత్వమును (లంకెతనమును) ఆవలంబించి యుండెను.

శ్లో॥ మారాషిత్వపరిత్యక్త్యా శ్వశురాభ్యాంసరేశ్వర ।

తా॥ దీని దుర్బలములను చూచి తల్లిదండ్రులును అత్తమామలును దీనినివిడిచిరి.

శ్లో॥ పతిస్తాంకర్కశాందృష్ట్వా ద్విజసౌస్సరాష్ట్రసంభవః । మిత్ర
 శర్మణితిభ్యాతో వేదవేదాంగపారగః । సదాచారసమావన్న
 స్సర్వభూతదయాపరః । తీర్థయాత్రారతస్సమ్యక్ కస్త్యవాడీ
 సదాశుచిః । ఏవంసర్వోత్తమోవిప్రో తజాతస్తాడితోభృశం ।
 సగాహాస్థ్యాభిలాషేణ చేతసాసానచాత్యజత్ ॥

తా॥ దీనిభర్త సారాష్ట్రదేశస్థుడు అతనిపేరుమిత్రశర్మ అతడువేదవేదాంగ పారంగతుడును సదాచారవంతుడును. సమస్తభూతములందు దయగలవాడును అనేక తీర్థముల సేవించిన వాడును అభిధమాడనివాడును నిరంతరము శుచిగానుండు వాడును, యిట్టియుత్తమగుణములు గలవాడై నప్పటికి భర్త ఆమర్త్యపు భార్య యితనిని నిత్యము కొట్టుచుండేది అట్లు నిత్యము దానిచేత దెబ్బలు తినుచును గృహస్థ ధర్మమందుండు కోరికచేత భార్యను విడువలేక దానితో కష్టపడుచున్నాడు వేదములనగా ౧ ఋగ్వేదము, ౨ యజుర్వేదము, ౩ సామవేదము, ౪ అథర్వణ్యవేదము, అంగములనగా ౧ శిక్ష ౨ వ్యాకరణము, ౩ ఛందస్సు, ౪ నిరుక్తము, ౫ జ్యోతిషము, ౬ కల్పము వీటిని సంపూర్ణముగా చదివినవాడు వేదవేదాంగ పాఠగుడనభిధాను.

శ్లో॥ కదాచిత్కర్కశాకుర్థా పరేషాంగూపణోషిణీ । దుర్జనైః
 ప్రీతిసంయుక్తా యోవనోద్బోధితానృప ॥ ద్రవ్యైరాభ్యజ్ఞైః
 స్సమ్యక్ సంతుష్టాదుష్టచాగిణీ । పతినాప్రీతియుక్తేనరాత్రౌ
 శయ్యాంసమాగతా ॥ పతినద్రాంసమాజ్ఞాయ శనైరుతాయ
 సాతథా । శిలామాదాయమహతీం మస్తకేపాక్షిపద్ధుమా ।
 తేనసాపిమమారాధ కర్కశాసంగలాలసః॥

తా॥ యామిత్ర శర్మభార్యకు కర్కశయనియు నామముగలను భిక్షుడైన
 మిత్ర శర్మయు సంభోగవాంఛచేత దీని యందనుగాగముతో నుంచెను అంతనొకనాడు
 దీని రంకు మొగులు ద్రవ్యములను నగలను వస్త్రములను తృప్తిగా యిచ్చి నిరంతరము
 సంభోగమునకు నీభతకవల్ల భంగము గలుగుచున్నది గాన భతకను చంపుచునిచ్చుగా
 అది సమృద్ధిచి రాత్రి భతక తనతో సంభోగించి పిమ్మట భతక నిద్రించగానే
 తానులేచి పెద్దరాతిని తెచ్చి భతకశిగన్నున కొట్టెను అశబ్దంతో అతడు మృతి నొందెను.

శ్లో॥ స్వయమాదాయతంపుష్టే శూన్యకూపెన్యనభజయత్ ।

తా॥ తరువాత కర్కశ స్వయముగా తనభతక శిగమును వీధి మీద వేసుకొని
 ట్టుకొనిపోయి పాడునూతిలో పడవేసెను.

శ్లో॥ బహుభిర్యావనస్థేష్టైః పరస్త్రీసంగలాలసైః । కామశాస్త్ర

కలాపైశ్చ పరిరంభణమంబనైః ॥ నానాజాతిధర్మైః పుంభిఃసర్వ
 సంకరకారకైః । కరోతిసంగమనిత్యం సారథింపతిఘాతకీ ।

తా॥ ఇట్లు భతకనుచంపి తరుణులును పుస్త్రీసంగమాఫలాభులును కామశా
 స్త్రప్రవీణులును వణకసంకర కారకులును అయిను అనేకనాటి ఘన విధులతో అలంకిత
 మంబనాదులతో నిత్యము సంభోగము చేయుచుండెను.

శ్లో॥ పతిభక్తిరతస్త్రీణాం కుంతినీపరయోజనీ ।

ఏకపత్నీరతానాంచ తేషాంరతిపరాశుచిః

పరనిందాపరద్వేషీ సర్వదేవపరాజ్ఞుభిః

తా॥ ఇంతేగాను భతకయందనురాగముతో గూడి యున్న భార్యలను దుశ్శౌ
 భీలచేత యితరులతో సంభోగము చేయించుచు వ్యవస్థ ప్రతి భగవంతునియను భంగ
 పరచి వారితో సంభోగించుచు నిత్యము సునింద చేయుచు పుస్త్రీసంగము దేవతా
 ద్వేషియు అయియుండెను.

శ్లో॥ దంధేనపాదయూహీనా పరిహాసేనమాయయా ।

నభ్యాతేంవిష్ణుపాదాబ్జా నశ్చుతాహరినత్కథా॥

తా॥ ఆగ నిరంతరము దయాహిన్యైయొస్తుని యిదిగాక దంభముచేతగాని
నప్పుడుగాని కి పటముచేతగాని విష్ణుపాదారవిందమును భ్యానించలేదుహరికథనువినలేదు.

శ్లో॥ యావనాతిక్రమంచానీజ్వరాచాస్యాఉపాగతా ।

వ్రణవ్యాధిరభూద్రాజ్ క్రిమిభిఃపూర్ణశోణితా॥

తా॥ ఇట్లుండగానే దీనికి యావనముపోయినది ముదిమివచ్చినది తరువాత వ్రణ
(కురుపు) వ్యాధిలిగినది ఆకురుపు పురుగులు జనించినవి తరువాత మర్దంధముగలిగినది.

శ్లో॥ సర్వేభుజంగాస్తాంభూప రూపవంతోమదాన్వితాః ।

దృష్ట్వాఽఽశావికలరాజా వేశ్మనాయాంతిదుఃఖతాః॥

తా॥ తరువాత బారులందఱు రూపవంతులు మదయుక్తులైవచ్చి చూచి విఫలా
కులైదుఃఖించి పోయిరి.

శ్లో॥ మమారవ్యాధినాదుష్టా పాపాధిక్యాన్నరేశ్వర ।

యమదూతాస్తదాజగ్మ శ్చండహాసభయంకరాః॥

యమస్యాంతికమానీయ తాం యమార్పయభటాః॥

తా॥ తరువాత పాపాధిక్యముచేత చాలా బాధనొంది ఆవ్రణవ్యాధితోనే మృతి
నొందెను. తరువాత భయంకరులైన యమదూతలువచ్చి ఆకర్మశను పాశములచేత
కట్టి యమునివద్దకు తీసికొనిపోయి యమునికి వప్పగింత చేసిరి.

శ్లో॥ యమస్తాంకోపతామ్రాక్షో శితౌమతిభయంకరీం ।

అయసానిర్మితంస్తంభం తప్తంచాతిభయంకరం ।

సకంటకంస్వజలితం పరిరంభణకారణం॥

తా॥ యముడు దానిని చూచి కోపముచేత కల్లెట్టచేసి దీనిని భయంకరమును
ముళ్ళతో గూడినదియు అయిన యినుముతో చేయబడిన స్తంభమును కాల్చి మండు
చుండగా అలింగనము చేయించుటని కఠినమైన శిక్షను విధించెను.

శ్లో॥ తాంవైతదాయమభటా యమేనాజ్ఞప్తచేతనః ।

అలింగయామానురతః పాపంప్రతివదన్మనః॥

తా॥ అంత యమాజ్ఞమీద భటులు ఆకర్మశను చేసిన పాపములను చెప్పుచు
అడుగు స్తంభమును సంభోగించమనిరి.

శ్లో॥ తత స్తస్మార్థి పాతంచ యమదగ్ధై ర్భయంకరైః ।

కుంభీపాకేసపశ్చాత్తాం బాధంతేయమకింకరః॥

తా॥ లెరువాత యమకింకరులు యమ వండములచేతి కింకర శిగిమ్మమీదకొట్టి తరువాత కుంభీపాకినరికమందు బాధింపుచుండిరి.

శ్లో॥ శిలోపరిపుస్తాంచ పాఞ్చాసంగృహ్యతాడయన్ ।

తత స్తేతి పుర క్తంచ తస్యాఃపానమచిక్షణన్ ।

త్రపుంత స్తాసమాదాయ ద్విశో శ్రీప్రక్షిపంతిచ॥

తా॥ తరువాత దాని పాదములు రెండు పట్టుకొని రాతిమీద పెట్టిగొట్టిరి తరువాత రక్తమును కాచి త్రాగించిరి. సీసమునుకాచి రెండు చెవులలోను పోపిరి.

శ్లో॥ ఇత్యాదిభిర్మహాఘోరైః రాజన్తాంయమకింకరః ।

చిత్రగుప్తేనబహుశః ప్రేరితాస్తేయమేనచ॥

తా॥ యమ కింకరులు యమాజ్ఞమీదను చిత్ర గుప్తాజ్ఞమీదను అనేక నరక బాధలను పెట్టుచుండిరి.

శ్లో॥ సామహాఘోరనరకం పితృభిశ్చపితామహైః ।

స్వబాంధవై రనేకైశ్చ దశపూవై ర్దశశాపరైః ।

నారకీంయాతనాంభుక్త్వా పునర్భూమిముపాగతా॥

తా॥ అక్కడ యిట్లు తన పితృపితామహులతోను తన బాంధవులతోను గలనను పూర్వము పదిమంది పరము పదినుంది మొత్తము అంతిరిములు తనతోగూడ అంతమొత్తం వారిలోఘోరములైననరకములందుమహాభాధలుపొందితరువాతభూమియందుబుద్ధి చెను

శ్లో॥ శ్వానయో సౌసముత్పన్నా దశజన్మనివంచచ ।

తతఃపంచదశైరాజన్ కలింగేబ్రాహ్మణాలయ॥

శ్వానదేహమునుపాప్య చోదితాచగృహేగృహే॥

తా॥ భూమియందు పనిహేను మాటులు మక్కగా జన్మించినది అందులో పది హేనవ జన్మ కలింగదేశమందు బ్రాహ్మణుని యింటిలో మక్కగా పుట్టి యింటింటికి తిరుగు చుండెను.

శ్లో॥ కదాచిద్బ్రాహ్మణగృహే కాత్తికేచేందువాసరే ।

శివపూజించ విధివత్క్రత్వా నక్షత్రమండలం ।

ద్రష్టుంసమాగాదా బేంద్ర బలిమాదాయపాణినా॥

నివేదనాంతేచబలిం త్యక్త్వాబ్రాహ్మణపుంగవః।

పాదాప్రక్షాళ్యచాచమ్య ప్రావిశద్గృహమంజసా॥

తా॥ ఓజస్వ మహాగాజా! వినుము యిట్లుంకగా నొకానొకప్పుడు ఆబ్రాహ్మణుడు కార్తిక మాసమందు సోమవారము దినంబున పగలంత యుపవాసముచేసిగృహమందు శివలింగాపేక పూజాదులనుజేసి నిత్యముండలమునుజూచి గృహముకుబోయి దేవనివేదనచేసి పిమ్మట బలిగానము కొఱకు బయటకు వచ్చి భూమిమీద బలినివుంచి కార్తికదుక్మొని ఆచమనముచేసి తిరిగి యింట్లోకి వెళ్లెను.

శ్లో॥ దివాసలభ్యావేశంవా సాశునీబలిభోజనం ।

కార్తికాక్యామిందువారేతు అకరోద్బలిభక్షణమ్॥

తా॥ అకుక్క ఆనాడు పగలంతయు ఆహారము దొరకనందున కృశించినదై కార్తిక సోమవారము కాలమున ప్రదోషదినంబున ఆబలిని భక్షించెను.

శ్లో॥ తేనజాతిస్కృతిరభూత్వాహీ త్యాహముహుర్ముహుః।

సవిప్రోనిస్మితోభూత్వా గృహంగత్వాబ్రవీద్వచః।

కింకిరోషిచాస్మాకం గృహేతత్కారణంవద॥

తా॥ ఆబలి భోజనముచేత కుక్కలు పూర్వజాతిస్కృతిగలిగి బ్రాహ్మణోత్తమా రక్షింపు రక్షింపునని పలికెను ఆమాటవిని బ్రాహ్మణుడు బయటకువచ్చి ఆశ్చర్యముతో గూడినవాడైయోశుక్లామాయింట్లోయేమేమి చేసినావురక్షింపమనుచున్నావుఅనిఅడిగెను

శన్యవాచ॥ శ్లో॥ భోబ్రహ్మణశ్రుమేవాక్యం నారీచాహం

పురాద్విజ । కులటాపాపనిరతా జాతిసంకరకారిణీ॥

పరేమాంగుంగతిరతా పుంశ్చలీపతిఘాతకీ।

తా॥ కుక్క చెప్పచున్నది ఓబ్రాహ్మణోత్తమా వినుము నేను పూర్వజన్మమందు బ్రాహ్మణ స్త్రీని పాపములను చేయదానను లంజను వణకాసంకరమును చేసినదానను ఆన్యపురుషులను ముగి నిబభేదికను చంపినాను.

శ్లో॥ ఏవమాదీవిపాపాని కృత్వాచయమమందిరే।

త్రిత్రభక్త్యా యాతనాంచ పునర్భూమింగ తాస్యైహం॥

జన్మేదమంతిమంవిప్ర జాతిస్కరణకారణం।

తద్వద్వద్యద్విజశ్రేష్ఠః శుక్లిత్వాచాహంపునామివై।

తా|| ఇన్ని మొదలైన పాపములు అశేషములను చేసి చచ్చి యనులోకముకు బోయి అచ్చట అనేక బాధలను తిరిగి భూమిపై వచ్చి రాగ మాయలపట్టిగా న్నించినాను చివరకు యిప్పుడు నాకజాతి స్మరణ మొక్కటిగోడో చెప్పయు వినితరంగించెను.

శ్లో|| ఏవంశుత్యానవిప్రిందో జ్ఞానచిక్షురిదర్శయత్ |

కాతికాక్యామిందువారేతు బల్బన్నగస క్షభోజనాత్ ||

జాతిగ్మరిణపేతుర్వై సాధుజ్ఞాత్వైతిహసోవదత్ ||

తా|| అబ్రాహ్మణ్యోత్తము డిమాటవిని జ్ఞానదృష్టితో మోచి అటునుటోనియిట్లు నియె ఓశునకిమా యీ కాతికాక సోమవారమునాడు పృథ్వీపసమయందును పుట్టించక యిప్పుడు నేను వుంచిన బలిని భక్షించినావు గనుక నీకు జాతిస్మృతి గలిగినది.

శ్లో|| సాశునీతుపునశిప్రాహ బ్రాహ్మణం వేదపారిగం |

మాంపాహిక్యపయాబ్రహ్మకా శ్వానయోసిధరాంద్విజ ||

తా|| ఆమాటను విని టక్క వేద వేదాంగ పారిగుడవైన యోబ్రాహ్మణ్యోత్తమా యాకుక్క జాతినుంచి నాకెట్లు మోక్షము గలుగునో చెప్పమా యని అడిగెను.

శ్లో|| ఏవంసంప్రార్థితోవిప్రో దదాధర్మమును త్రమం |

కాతికాక్యామిందువారేషు ఏకవారేణయత్ఫలం ||

తత్ఫలంప్రదదాసద్య ఉపకారాయభూషతే |

తా|| టక్క యిట్లు ప్రార్థించగా ఆబ్రాహ్మణ్యుడు పరోపకార బుద్ధితో కాతికాక సోమవారములందు తానుచెసిన పుణ్యములలో ఒక సోమవార పుణ్యము కుక్కురు ధారపోసెను.

శ్లో|| దేదీప్యమానదేహాఘో దిన్యస్రగ్వస్త్రభూషణా |

పితృభిస్సహరాజేంద్ర క్షలానంప్రతినాయయశా ||

శివేనమోదతేతత్ర శివాబుద్ధ్యన్తహీషతే ||

తా|| బ్రాహ్మణుడు సోమవార పుణ్యమును యివ్వగానే టక్కదేహమును విడిచి ప్రకాశించుచున్న శరీరము గలదై ప్రకాశించడే వస్త్రములను మాల్యములను ధరించి అభరణాలంకృతయై తన పితరులతో గూడ క్షలానముకు బోయి అచ్చటపావ్వి తీదేవత శివునితోగూడ ఆనందించుచుండెను.

శ్లో|| తస్మాత్కాతికమానేతు సోమవారవ్రతంచరేత్ ||

తా|| కాబట్టి కాతికమాసమందు సోమవారవృత మాచరించగలినది.

శ్లో॥ యఃకరోతిప్రతంభక్త్యా కైవల్యంకరసంస్థితం॥

తా॥ ఎవ్వడు కార్తిక నామభార వ్రతమును చేయునో దానికి మోక్షము హస్తమందుండును.

శ్లో॥ తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్రీ కార్తికక్యాంధర్మమాచర॥

తా॥ జనక నహారాజా పుణ్యప్రదమైన కార్తిక వ్రతమును నీవు చేయుము.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కార్తికమహాత్మ్యే

ద్వితీయోధ్యాయ స్సమాప్తః.

౩. అథ తృతీయోధ్యాయ పారంభః.

శ్రీవసిష్ఠఉవాచ॥ శ్లో॥ కార్తికమాసిరాజేంద్రీ స్నానదానజపాదికం॥

లేశంవాకురు తేమత్యస్తదక్షయ్యఫలంస్మృతం॥

తా॥ ఓజనక మహారాజా వినుము కార్తిక మాసమందు స్నానదాన జపము మొదలైన పుణ్యములలో యేదైనను స్వల్పమైనను చేసిన యడల అస్వల్పమే అనంత ఫల ప్రదమగును.

శ్లో॥ అనిత్యం దేహమాశ్రిత్య కార్తికః కోక్తంచ రేన్నహి॥

స్త్రీయోవాపురుషోవాపి శ్వానయోనిశతంప్రజేత్॥

తా॥ స్త్రీలుగాని పురుషులుగాని అస్థిరమైన శరీరమును నమ్ముతుని శరీరకష్టముకు భయపడి కార్తికవ్రతమును చేయనియడల నూరుమారులుకుక్కగా జన్మించవలసివచ్చును.

శ్లో॥ పౌణ్యమ్యాంకార్తికమాసి స్నానదానాంతనాచరేత్॥

కోటిజన్మసుచండాల యోనౌసంజాయతేనృప॥

తా॥ కార్తిక పౌణ్యము నోజిన స్నానదానములు ఉపవాసము చేయని మనుష్యుడు కోటిమారులు చండాలుడై జన్మించును.

శ్లో॥ క్రమాద్యోనౌసముత్పన్నో భవతిబ్రహ్మరాక్షసః॥

అశ్చైవోదాహరంతీమ మితిహాసంపురాతనం॥

తా॥ అట్లు చండాలుడై పుట్టి చివరకు బ్రహ్మరాక్షసుడై యుండును, యీవిషయమందొక పూర్వకథ కలదు చెప్పెదను వినుము.

శ్లో॥ తత్త్వనిష్ఠస్యచరితిం తత్సమాసేన మేత్రుణః॥

ఆంధ్రదేశేద్విజకశ్చ తత్త్వనిష్ఠఇతిశ్రుతః॥

సర్వశాస్త్రార్థకుశల సత్వవాదీజ కేంద్రియః।

తీర్థయాత్రాసునిరత సర్వభూతదయావరః॥

తా॥ ఆధిహాసము తత్సనిష్ఠునిదైయున్నది గనుక దానినివినుము, రాజా అంధ్ర దేశమందు తత్సనిష్ఠుడను నొక బ్రాహ్మణుడు గలడు, అతడు సమస్త శాస్త్రములను చదివినవాడు, అబద్ధమాడనివాడు, ఇందియములను జయించినవాడు, సమస్తప్రాణులందు భయగలవాడు, తీర్థయాత్రలందానక్తి గలవాడు.

శ్లో॥ కదాచి తీర్థయాత్రార్థ మటమానోన రేశ్వర । గోదావరీతపై
రాజ్ వటచాంబరచుంబిని॥ తస్మై త్రయఃపి శాచాశ్చ బ్రహ్మ
రాక్షససంజ్ఞకాః॥ ఊర్ధ్వ కేశాఃక రాశాస్త్యాః కృష్ణ దేహాఃకృశ్ణ
దరాః॥ రక్త నేత్రశక్రముఖా దీర్ఘ దంతాసిపాణియః॥ కపాలా
వరణారాజ్ సర్వభూతభయంకరాః॥

తా॥ రాజా అబ్రాహ్మణుడు ఒకప్పుడు తీర్థయాత్రకు బావును గోదావరి తీరమందు ఆకాశమునంటియున్నట్లుండు మట్టిచెట్టుమీద మాడుబ్రహ్మరాక్షసులనుచూచెను. అబ్రాహ్మరాక్షసులకు కలవెంటుకలు పైకి నిక్కియున్నవి, సోరు వికటముగా నున్నది, శరీరము నల్లగానున్నది, ఉదరము కృశించియున్నది, నేత్రములు గడ్డము ముఖము యెఱ్ఱగానున్నవి, దంతములు పొడుగుగానున్నవి, చేతలొక కత్తియున్నది, కపాలములు పైసవున్నవి యిట్లుండి సర్వజంతువులును భయపెట్టుచుండెను.

శ్లో॥ వటస్కపరితోరాజ్ త్రిగవ్యతిర్నిరంతరం ।
మనుష్యాఃపశవ స్తద్వ త్పక్షిణశ్చమృగాస్తథా॥
నకదాచిచ్చరంతిస్మ రాక్షసానాంమహాభయాత్ ।

తా॥ అరాక్షసుల భయముచేత అపటవృక్షముకు అనుగ్రహముల దూరము లోపల మనుష్యులు పక్షులు మృగములు సంచరించుటయేలేదు.

శ్లో॥ మహాపర్వతసంకాశైః పశుపక్షిమృగాదిభిః ।
వటవృక్షసమీపేతు బహుభిర్భీమదారుణైః॥
ముచ్యంతే బహవోన్యోనం శబ్దాఃప్రాణభయప్రదాః॥

తా॥ అపట సమీపమందు నిత్యము హృత సమాన శరీరులు భయంకరములు అగు పశువులు పక్షులు మృగములు అహూయ్యమును గూర్చి ప్రాణములకు భయంకరములగు శబ్దములను చేయుచుండెను.

శ్లో॥ నిష్కాద్విజవరోరాజ్ కాతికశస్నానతత్పరః ।

గచ్ఛేదదర్శనస్నానే రాక్షసావృక్షమాత్రితాః ॥

తా॥ అనేక కాతికశ వృక్షము లాచరించిన ఆతత్పనిష్ఠుడు దైవదశముచేత ఆహర్షమున పోవుచు మఱి నెట్లుమీదనున్న ముగ్గురు బ్రహ్మరాక్షసులను జూచెను.

శ్లో॥ సంత్రస్తహృదయస్తత్ర రుదభీత్యాచవిహ్వలః స్మరకవిష్ణు
పదద్వంద్వం తత్త్వనిష్ఠోవనీపతే ॥ త్రాహిదేవేశలోకేశ త్రాహి
నారాయణావ్యయ । నమస్తభయవిధ్వంసిక త్రాహిమాం
శరణాగతం నాన్యంపశ్యామిదేవేశ త్వత్తోహంజగదీశ్వర ॥

తా॥ తత్త్వనిష్ఠుడు బ్రహ్మరాక్షసులను జూచి భయపడి హృదయము చలించి పోయి శోకించుచు చికాకునొంది శ్రీహరిపాదానందములను స్మరించుచు దేవేశ నన్ను రక్షించుము లోకేశ నన్ను కాపాడుము, నారాయణా నన్ను పాలించుము, అవ్యయా నామోగాలించుము, సమస్త భయముల నశింపజేయు దేవా నాభయమునుతీసివేయుము నాకు నీవేదిక్కు, నన్ను కాపాడుము, నీవు తప్ప నన్ను రక్షించ సమర్థులెవ్వరును లేరు.

శ్లో॥ ఏవంపలాయమానంతం రాక్షసానుగతాస్తదా ।

భయాత్కంపాన్వితం విపింద్యప్రాతతేజసాహతాః ॥

దర్శనాత్తస్యవిప్రస్య సంజ్ఞాసంజాయతేమలం ॥

తా॥ ఈప్రకారము గణేంద్రుడు వలె హరిని గూర్చి మొరటెట్టును వాత్సల్యమున పరుగెత్తుచున్న బ్రాహ్మణునిచూచి బ్రహ్మరాక్షసులు హరిని భక్తించుమను తలంపుతో అతని వెంటడి పరుగెత్తసాగిరి, ఇట్లు కొంతదూరము పోగానే బ్రాహ్మణుని సమాపస్థితి దగ్గనములవల్ల బ్రహ్మరాక్షసులకు జాతిస్మృతి గలిగివని.

శ్లో॥ చక్రఃప్రణామంతేభామా బ్రాహ్మణాయమహాత్మనే ।

తేరాక్షసాప్రాంజలయస్తదగ్రేన్మపపుంగవ ॥

తుష్టుపుర్వివిధైర్వాక్యైర్విప్రభూతదయాపరమ్ ॥

తా॥ తరువాత బ్రహ్మరాక్షసులు ఆబ్రాహ్మణునిముందగ భూమియందుదండ పృజాయము లాచరించి అంజలిపట్టి నమస్కరించి అనేకవాక్యములతో నిట్లునిస్తుతించిరి.

శ్లో॥ బ్రహ్మైకతేదర్శనాత్సద్యో నయంనిష్కల్మషాలయాః ।

భవదాగమసంబ్రహ్మైక లోకోపకరణాయవై ॥

మహాతాంజీవనంలోకే ప్రాణినాముపకారకం!

మహద్విచలనంవిప్ర తేచప్రాహుర్మహీపతే!

తా|| బ్రాహ్మణో త్రమా మీదర్శనము వలన మేము పాపహినులమైతిమి,
మీరు రావధము మాకు ఉపకారము కొరకైనది, అది న్యాయమే, మహాత్ములు శీవం
చుట జంతువుల కుపకారము కొరకేగదా! మహాత్ములు యాత్రచేయుట లోకమునుద్ధ
రించుటకేగదా! ఇట్లుని రాక్షసులు పలికిరి.

శ్లో|| ఏవంప్రేత్యుదితంశ్రుత్వా బ్రాహ్మణోభయవర్జితః!

కేయూయమితితానాహ ప్రిసన్నేనాంతరాత్మనా!

కిమిదంకర్మణాకేన వికారంరూపమీద్యుశం!

భవద్భిఃకింశృతంపూర్వం విద్వద్భిరతినిందితం!

వదధ్వంనాత్రసం దేహో యుష్మాకంమాభయంయతః||

తా|| బ్రాహ్మణుడీ మాటలను విని భయమును వదిలి మంచిఘనముతో నిట్లని
యె, మీరెవ్వరు యేకర్మచేత మీకిట్టి వికృత రూపములు గలిగివి లోకానిదితమైక
యేకర్మను మీరు పూర్వమందు చేసినారు? మీకు భయము పోయె కాలము వచ్చినది
గనుక భయమును వదిలి సర్వమును వాకు చెప్పండి.

శ్లో|| తేనస్మరంతితేనర్వం స్పృథక్తత్కర్మనిందితం!

విప్రగ్ర్యమూయస్తత్రేతం తద్వదామస్మమాగతాః||

తా|| తరువాత రాక్షసులు తమరు చేసిన నింద్యకర్మలను వేరు వేరుగా తలచు
కొని ఆబ్రాహ్మణునితో యిట్లుని విన్నవించి.

ప్రథమ ఉవాచ.

శ్లో|| అహంపురాద్రావిడేషు గ్రామణీశ్రాహ్మణాధమః! నిష్ఠరో

భాక్యచతురః గ్రామమందరసంజ్ఞకే! బ్రహ్మస్వంచమయా

భుక్తం కుటుంబాన క్తబుద్ధినా! బంధుభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యశ్చ

నాన్నండ త్తంమయాపురా! బ్రహ్మస్వంప్రణయాద్భుక్తం

దహత్యాన ప్రమంకులం! తదేవచౌర్యరూపేణ దహత్యాచం

ద్రక్షారకం! రారవెయాతనాంభుక్త్వా సభూమాబ్రహ్మరాక్ష

సః! దోషస్యాన్యప్రశమనే ఉపాయంకురుభూమర!

ప్రథముడు పలుకుచున్నాడు.

తా|| అయ్యో వినుము నేను పూర్వజన్మమును బ్రావిడదేశములో ముందరమను గ్రామముకు గ్రామాధికారిని, (మునసబులు) బ్రాహ్మణులతో నీచుడను, కఠినమాట లాడువాడను యితరులను వంచిచు మాటలను మాట్లాడుటలతో ప్రవీణుడను, నాకుటుంబ లాభము కొరకు బ్రాహ్మణుల ధనమును కాల్చి పహరించితిని, బంధువులకుగాని బ్రాహ్మణులకుగాని ఒకనాడైనను అన్నమును పెట్టి యెరుగను, బ్రాహ్మణులసొమ్ము న్నేనాముచేత హరించియుండుటచే యేడుతరములతో నాకుటుంబము నాశనము తటస్థమైనది. దొంగత్వముగా బ్రాహ్మణుల ధనమపహరించినయడల నూర్యచంద్రినక్షత్రములుండు పర్యంతముగల కుటుంబములు ఏకమిచ్చును. తగవంత మృతికొంది యమభాదల ననేకమునొంది ఆదోషముచేతనే భూమియందు బ్రహ్మరాక్షసుడనై జన్మించితిని, గనుక బ్రాహ్మణోత్తమా యాదోషము నశించు యుపాయమును విచారించి చెప్పము.

శ్లో|| ద్వితీయోవాచతంవిప్రం వినయావనతోన్మవ||

తా|| అందులో రెండవవాడు చెప్పుచున్నాడు.

శ్లో|| మాతాపిత్రోరహం ద్వేష్య నిత్యం నిష్ఠురభాషణః | దారాపత్య సమాయుక్తో మృష్టాన్నంభక్షయామ్యహం || పిత్రోర్మమో భయోశ్చాపి పర్వాహన్నేనభోజనం | బంధుభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యశ్చ ద్రవ్యాసక్తేనయన్మయా | నాదత్తంచాణుమాత్రం వా తస్మాద్భుద్భినామయా | ఆంధ్రదేశనివాసేన చాజ్ఞానే నాల్పమేధినా | తేనకర్మవిపాకేన యాతనాంచయుగాప్తకం | భుక్త్వాపశ్చాద్భువగ్రాప్య బ్రహ్మరాక్షసరూపధృత్ | పాప పంకేనిమగ్నంమా ముద్ధరేహమహీసుర||

తా|| అయ్యో! నేను ఆంధ్రదేశమందుండువాడను, నేను నిత్యం తల్లిదండ్రులతో కలహించుచుండి వారందఱిని దూషించుచుండువాడను, యిదిగాక నేనును నాభార్యపిల్లలును పడ్రోపోవేత మైన అన్నమును భుజించుచు నాతల్లిదండ్రులకు మాత్రము చచ్చి అన్నమును పెట్టుచుండేవాడను, బంధువులకుగాని బ్రాహ్మణులకుగాని ఒకనాడైనను అన్నమును పెట్టినవాడనుకాను. మఱియుధనమును విస్తారముగా నార్జించియుంటిని, తల్లిదండ్రులకు చచ్చి అన్నము పెట్టు దుర్బుద్ధివిస్తరించెను. పిమ్మట నేను చవిపోయి యిమలోకమందు యెనిమిది యుగములవఱకుయమ భాదలను పొంది పీష్మట బ్రహ్మరాక్షసుడనై భూమియందు జన్మించితిని, ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! నాకీ పాపముతోలిగే ఉపాయముచెప్పి నన్ను మీరే కడతేర్చవలెను.

శ్లో॥ ఏవముక్తేత్యతీయస్తు ప్రాహేదంప్రణతోనృప॥

తా॥ ఇట్లు చెప్పినవాడు విష్ణునతోడనే మూడవవాడుగూడ నమస్కరించి తన స్థితిని చెప్పుచుండెను.

శ్లో॥ ఆంధ్రదేశేఽర్చ్యకోవిప్ర విష్ణోరాములనేశుభే॥ స్నానసంధ్యా
పరిత్యక్తపరనిందాపరాయణః॥ బహుభాషీనిష్ఠుః॥ హం దయా
హీనోశుచిర్ద్విజ॥ తైలవిష్ణోభీషణగగనం మయాదాపహృతం
పురా॥ వేశ్యాగారేతుతతైలం తద్భుత్తంగీప్యతేమయా॥ తస్మా
త్తద్ద్రవ్యమాదాయ తయారత్యాజిలాలసః॥ తేనకర్మవిపాకేన
నరకేభుక్తయూతనః॥ పశ్చాద్భూమిమనుష్యావ్య నానాయో
నిమవై క్రమాత్॥ బ్రహ్మరాక్షసయోనౌతు సగజాతోవ్యత్ర
పాదవే॥ రక్షమాంకృపయాబ్రహ్మకౌ సర్వభూతదయానిధే॥

తా॥ ఆయాక్ష్మనేను ఆంధ్రదేశ నివాసిని, బ్రాహ్మణుడను, విష్ణులయమందు
స్నామికి అర్చకుడను, స్నానసంధ్యావందనములను విడచి స్వామిశ్రావణువదలి పానీంధ
లనుచేయుచు విశేషముగా మాట్లాడుచు కఠినుడనై దయాకూన్యుడనై తిరుగుచు
దేవాలయమందు భక్తులు వెలిగించు దీపములలోని నెయ్యి నూనెను అపహరించి వేశ్యా
గృహమందు దీపములను బెట్టించి ఆనేతిని వేశ్యకు అనుభవముకు యిచ్చి దేవతానికేది
తాన్నమును అపహరించి వేశ్యకు భుజింపజేసి దానితో సంభోగించుచుండు పాదను,
అదోదములచేత నరకములందు అనేక యాతనలను అనుభవించి తరువాతభూమికివచ్చి
నానాయోనులందు అనేక మారులు జన్మించి, చివరకు బ్రహ్మరాక్షసుడనైబుట్టి యీ
మట్టిచెట్టుమీదనుంటిని, గనుక సమస్త భూతములందు అకారణకరుణాపూర్ణుడనై
బ్రాహ్మణోత్తమా నన్ను రక్షించుము, నాకు యోని సంకటమును నశింపజేయుము.

శ్లో॥ తైరేవమదితంశ్రుత్వా విప్రోవిస్మితమానసః॥ మాభయం
భవతామల్ప ముద్ధరిష్యేహసంకటాత్॥ కార్తికకన్నావ
కామేన అగచ్ఛద్వంమయానహ॥ ఇత్యుక్తాతైస్తతోవిప్రః॥
కావేర్యాంకార్తికేనృప॥ స్వయంకృత్వాతలిస్నానం తేమాం
ముక్తిమకారయత్॥

తా॥ తత్సన్నిష్ఠుడను బ్రాహ్మణుడిట్లు బ్రహ్మరాక్షసుల మాటలను విని అశ్చ
క్రమణింది మీకు కొంతమేనను భయములేదు, మీదుఱును పోగొట్టెదను, తేమ

కాతికాక స్నానార్థము పోవుచున్నాను నాతో మీరు కూడారండి, అని వారిని తీసు
కొనిపోయి కావేరనదిలో బ్రహ్మరాక్షసుల నిమిత్తము సంకల్పముచేసి తానుస్వయము
గా ముందు స్నానముచేసి పిమ్మట రాక్షసులచేగూడ స్నానముచేయించి తరువాత
వారికి బ్రహ్మరాక్షసత్వమును నశింపజేసెను.

శ్లో॥ తత్క్షణాదేవముక్తాస్సుర్ద్రివ్యరూపధరాశ్చతే॥
యయ్యుర్ద్విష్ణుపదంరాజకా కాతికాకస్నానమాత్రితః॥

తా॥ అముకానాం బ్రహ్మరాక్షసత్వ నివారణార్థం ఆస్యాం కావేర్యాంపా
నాస్నానమహంకరిష్యే” యీలాగున సంకల్పముచేసి ఆహ్వాహించు విధిగా స్నాన
ముచేసి ఆరాక్షసులకొఱకు ఆఫలమిచ్చెను, అందువలన అముగ్ధుడు దోషముక్తులై దివ్య
రూపములను ధరించి వైకుంఠలోకముకు బోయిరి.

శ్లో॥ మోహేనైవాధవాఽజ్ఞానా త్కావేర్యాంచభృగూదయే॥
యోనిమజ్జతిరాజేంద్ర విష్ణోఃపూజాంవిధాయచ॥
వాజపేయాయుతానాంచ ఫలంయూతినసంశయః॥

తా॥ ఓజనక మహారాజా! వినుము మోహముచేతగాని అజ్ఞానము చేతగాని
కాతికాకమానంబున నూర్వోదయ కాలమందు కావేరనదియందు స్నానముచేసిపిమ్మట
శ్రీవిష్ణుపూజను చేసిన వానికి పదివేల యజ్ఞములు చేసిన ఫలము కలుగును. యిందుకు
సందేహములేదు.

శ్లో॥ యేనకేనాప్యసాయేన కావేర్యాంకాతికాకేనృప॥
ఆవశ్యకమిదంమిదంస్నానం కుర్యాద్విష్ణుపరాయణః॥

తా॥ కాతికాక మానమందు యేదో ఒక ఉపాయముచేత కావేరీ స్నానమును
తప్పక చేయవలెను.

శ్లో॥ నకుర్యాద్వదికాతికాక్యాం స్నానంభక్త్యానరాధమః॥
దశజన్మనిచండాలః పశ్చాత్తుకరతాంప్రజేత్ ॥

తా॥ కాతికాకమానమందు దామోదరప్రీతిగా పాత్రస్నానము చేయనివాడు
పదిజన్మలందు చండాలుడై జన్మించి తరువాత పూరపదిగా జన్మించును.

శ్లో॥ తస్మాత్కాతికాకమాసేతు స్త్రియోవాపురుషస్యచ॥
స్నానమావశ్యకంరాజకా నాత్రకార్యావిచారణా॥

తా॥ కాబట్టి శ్రీగాని పురుషుడుగాని కారణకమానమందు ప్రాకసన్నాన
మును తప్పక చేయవలెను. యీవిషయమై విశాఖాంశతో పనితడు.

ఇతి స్కాందపురాణే కారణకమాహ శ్రీ తృతీయోధ్యాయ
స్స మాప్తకి.

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః.

రాజోవాచ॥ శ్లో॥ తనవాగమృతంపీత్వా తృప్తిర్నాసీన్మహామతే!
కిందానంకారణకేమాసి కిముద్దిశ్యవ్రతంచరేత్॥

భూయాహంశ్రోతృమిచ్చామి ధర్మంకారణకసంభవం॥

తా॥ జనకుడడుగుచున్నాడు. వసిష్ఠమునీంద్రా నీయొక్క. వాగ్మహాగమమును
పానముచేయుచున్న నాకుతృప్తితీరలేదు, గానతీరిగి కారణకవ్రతపుణ్యమును జేయపురు
అందుకార్తికమందుయే నానముచేయవలెనూడేనిగోరివ్రతమాచరించవలయునో చెప్పుము
వసిష్ఠుడవాచ॥ శ్లో॥ భూయశ్శ్రోతృమహామహారం సర్వపుణ్యవినర్థనం!
ప్రవత్స్యమిమహారాజ ధర్మంకారణకసంభవం॥

తా॥ వసిష్ఠుడు చెప్పుచున్నాడు. పాపములను నశింపచేయునగ్రయు పుణ్య
మును వృద్ధిబొందించునదియు అయిన కారణకవ్రతమును యింకా చెప్పెదను విశము.

శ్లో॥ కారణకేమాసిసాయాహ్నో శివాగారేశుభప్రదే!

యోదీపమర్చయేద్భక్త్యా తదనంతఫలప్రదం॥

తా॥ కారణకమానమందు సాయంకాలమందు శివాలయమందు దీపారాధన
చేసినయడల అనంతఫలమిచ్చును.

శ్లో॥ గోపురద్వారశిఖరే లింగాగ్రైస్సప్తపుంగవ!

కారణక్యామర్చయేదీపం సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥

తా॥ కారణకమానమందు శివాలయములో గోపురద్వారమందును శిఖరముం
దును లింగసన్నిధియందును దీపారాధన చేసినయడల సమస్తపాపములు నశించును.

శ్లో॥ యఃపూర్వాద్భక్తిభావేన కారణక్యామిశ్వరాలయే!

గవ్యేనచఘృతేనాపి తైలాద్వామధుతైలతః॥

నారంగతైలాద్రాజేంద్ర దీపంయశ్శంభవేర్పయేత్॥

సకలస్సర్వధర్మజ్ఞో సధర్మార్థానసంశయః॥

తా|| ఎవ్వడు కార్తికమాసమందు శివాలయములో ఆవుశేతితోగాని నేతితోగాని నువ్వులనూ నెతితోగాని యిప్పనూ నెతితోగాని నాంజననూ నెతితోగాని భక్తితో దీప సమర్పణము చేయునూ వాడే ధన్యుడు, వాడు సమస్త ధర్మచేత్ర, వాడు ధర్మాత్ముడును అగును యిందుకు స్పృశియములేదు.

శ్లో|| యదితత్తదభావేతు కార్తికకేమాసిభూమిప|

దీపమేరండతైలాద్వా యోర్పయత్సతుపుణ్యభాక్||

తా|| పూర్వోక్తములైన నూనెలు సంభవించనంతలో ఆముదముతోనైనా దీపమును సమర్పించిన యడల పుణ్యవంతుడగును.

శ్లో|| మోహేనైవాధవాదంభా ద్భక్త్యావాపార్వతీపతేః|

కార్తికచార్పయేద్దీపం సశివప్రియభాజ్నరః||

తా|| కార్తికమాసమందు శివాలయములో మోహముచేతగాని బడాయికిగాని భక్తితోగాని దీపమిచ్చువాడు శివప్రియుడగును సంభేషములేదు.

శ్లో|| పురాపంచాలదేశేతు రాజాఽభూద్ధనదోపమః|

పుత్రహీన్మస్తపస్తేపె గోదావర్యాస్తటేశుభే||

తా|| పూర్వకాలమందు పాంచాలదేశముందు కుతేరునితో సమానమైన యొక రాజు గలడు. సంతానములేక గోదావరీతీరమందు తపస్సు చేయుచుండెను.

శ్లో|| స్నాతుకామస్సమాయాతః పైష్పలోమునిసత్తమః|

రాజానమబ్రవీత్తతః కిమర్థంకియతేతపః||

తా|| గోదావరీ స్నానార్థమై పైష్పలమహామునివచ్చి చూచి రాజా యిందుకు తపస్సు చేయుచున్నావని యడిగెను.

శ్లో|| తతోవాచమహీపాలో మునింసత్యపచాన్వితం|

మునెపుత్రవిహీనోస్మి తదర్థంతవ్యతేతపః||

తా|| ఆమాటవిని రాజు మునీశ్వరా నాకు పంతానములేదు, నాన సంతానము కొఱకు తపస్సు చేయుచున్నానని చెప్పెను.

బ్రాహ్మణోవాచ || శ్లో|| కురుష్యభక్త్యావిప్రేభ్యో తుష్టింవాపార్వతీపతేః| తేనతేపుత్రసంతానో భవిష్యతినసంశయః||

తా|| బ్రాహ్మణుడు రాజుతో చెప్పచున్నాడు. రాజా భక్తితో బ్రాహ్మణులను శివుని సంతోష పెట్టును, అట్లయిన యడల నీకు పుత్రసంతానము కలుగును.

శ్లో॥ ఇతి తేనోదితం శ్రుత్వా ప్రహర్ష మతులం లభేత్ ।

సమస్కృత్య గృహం గత్వా సుస్నాతః సమలంకృతః॥

చకార దీపదానం తు విధి నే శ్వర తుష్టయే॥

తా॥ ఇట్లు వైష్ణవిమునిచెప్పగా ఆరాజు విని ఆనందసాగర మన్నుడై సమస్కరించి యింటికి వెళ్లి స్నానముచేసి అలంకృతుడై శివప్రీతిగా నీరదానములను చేసెను.

శ్లో॥ తతస్తేనైవ పుణ్యేన సాధ్యే గర్భమథ త్తనా ।

ప్రాసూతకాలే సాపునః ద్వితీయమివ భాస్కరం॥

తా॥ పిమ్మట ఆపుణ్యముచేతనే రాజు భాగ్య గర్భనతియై పరియవమాసమున రెండవ సూర్యుడువలె ప్రకాశించెడి పుత్రుని గనెను.

శ్లో॥ రాజా ప్రహర్ష మతులం సంపాద్యేన మువాచ మా ।

సత్యంకాతికామానస్య మాహాత్మ్యం పురుషార్థదం ।

సర్వేషామేవ భూతానాం సుఖహేతుర్న సంశయః॥

తా॥ ఆరాజువిని అధికానందమునుబొంది 'కాతికా' మాహాత్మ్యమునత్యంతమైనదే యగును, యీ కాతికాకవ్రతము ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థముల నిచ్చును, సమస్త భూతములకు సుఖము కలుగునది కాతికాకమాసము అని వచించెను.

శ్లో॥ తస్మాద్భిధానంచక్రైః సా బాలస్యవృద్ధివీపతేః ।

శత్రుజిన్నామపుత్రస్య విప్రాస్సంపూజ్యభక్తితః॥

తా॥ తరువాత రాజు పుత్రునకు "శత్రుజిత్" అను నామకరణముచేసి బ్రాహ్మణులకు గోభూదానాదులచేత తృప్తినిశేసెను.

శ్లో॥ తతోవృద్ధింగతోబాలో రాజపుత్రోవనీపతే ।

పోస్థవతే చైవ యః ప్రాప్తయతావనః॥ వారాంగనాసునిరతో

పరశ్రీరతిలాలః । గురువిప్రజనద్యేషీ బాతినంకరకారకః॥

నిందకోనిష్ఠురః పాపః ఖడ్గపాణిర్దురాగ్రహః । రూపయావన

సంపన్నో నానాలంకారభూషితః॥

తా॥ తరువాత బాలుడు క్రమముగా వృద్ధిబొంది యావనవంతుడై కూర్చుండెనుండరుడై వేద్యాసంగులొబడై అంతట తృప్తిలేక పరశ్రీలయందు ఆసక్తిగలిగి ధర్మాధికమునిచ్చి వాని లోబరుచుకుని సంభోగించుచు, యిది తగదనిచెప్పిన గురువులను

బ్రాహ్మణులను ధిక్కరించి జూరని విడిచి వున్న కారకుడై ప్రతిమనుజుని నిందించుచు కఠినముగా మాట్లాడుచు కత్తిని నిగంతరముచేత ధరించును అట్లును వచ్చినవారిని హినించుచు యిట్లు అన్యాయమార్గచరకుడై యుండెను.

శ్లో॥ కస్యచిద్విజముఖ్యస్య భార్యపరమశోభనా |
హరిమధ్యావిశాలాక్షీ బృహచ్చోణిపయోధరా |
రంభోరుక్మకనాణీచ సౌందర్యస్మరవిభ్రమా |

తా॥ ఒక బ్రాహ్మణోత్తముని భార్య బహుచక్కినిది, శింహముయొక్క నడుమువంటి నడుముగలది, పెద్దకన్నులుగలది, పెద్దచైన పిరుదులును పువములును గలదియు ఆరటి స్తంభములవంటి తోడలు గలదియు, చిలుకవలె సుస్వరమైన వాక్కుగలదియు మన్మథోద్యోగము గలదై యుండెను.

శ్లో॥ సరాజతనయస్తాంతు దృష్ట్వాసౌందర్యతోషితః |
తందృష్ట్వాసాతథారాజకా సత్యరూపేణభామిని |

తా॥ ఆరాజ కుమారుడు అట్టివిప్రభార్యనుచూచి దానిసౌందర్యముకుసంతోషించిదాని యందాసక్తిగలవాడాయెను బ్రాహ్మణునిభార్యయురాజకుమారునందాసక్తిగలదాయెను

శ్లో॥ సాగత్వాసరాజతనయం ద్విజంత్వక్వామహానిశి |
తేనసారమతైత్త్యం సంతుష్టారాజమందిరే |
రాత్రిశేషంతథానీత్వా పునఃపతిముపాగతా |

తా॥ తరువాత బ్రాహ్మణునిభార్య ఆర్థరాత్రునందు భతకుని విడిచి రాజకుమారుని వద్దకు పోయి అతనితో రాత్రి శేషమంతయు సంభోగించి ఉదయానకు పూర్వమే నిరిగి యింటికివచ్చెను. యీసృకారముగా అనేక దినములు జరిగినవి.

శ్లో॥ తత్ జ్ఞాత్వాసద్విజఃకోపా ద్భార్యందృష్ట్వాతనిందితాం |
భిష్టపాణిస్సరోపేన తస్యాశ్చోపపత్యైవ |
వధోపాయంస్మరన్నిత్యం యేనకేనాప్యపాయతః |

తా॥ ఆసంగిని బ్రాహ్మణుడు తెలిసికొని నిందితమైన నదితగల భార్యను దానిని మరగిన. రాజకుమారునిన్ని చంపుటకుగాను కత్తినిచేతధరించి యెప్పుడు చంపుటకు వీలుదొరుకునా యని కాలమును ప్రతిక్షించుచుండెను.

శ్లో॥ కదాచిత్కా తికైమాసి పార్లమ్యామిందువాసరే | దిష్ట్యా
శివాలయంగత్వా రాజపుత్రీస్తయానమా | సాకరోద్వతిక

కాంసుభూ శైలాంతేనైవభూమిప సరాజపుటోమోహే
 నతైలమేరండకంస్వయం దీపంసాదీపపాతైతు ప్రవ్యాల్పాతి
 ప్రియత్నతః । సంస్థాప్యవేదికాయాంచ శివాగ్రేవ్యభిచారిణీ
 తత్రతతేజసారాజ్ సురతోత్సాహనిర్భరైః । కామశాస్త్ర
 కలాపైశ్చ క్రిడాంచక్రతురాదరాత్ ॥

తా|| ఇట్లు కొంతకాలము గడిచిన తరువాత యొకప్పుడు కార్తిక పూర్ణిమా
 సోమవారమునాడు ఆరాజకుమారుడు బ్రాహ్మణ భార్యయు తమకుసంభోగస్థానము
 దొరకక దైవవశముచేత శివాలయములోకిపోయి చీకట్లో రతికి అనుకూలముగానందున
 బ్రాహ్మణితన చీకెఅంచును చివి వత్తిచేసెను, రాజకుమారుడు అముదముతెచ్చెను
 అవత్తితో అచిన్నని దీపమును వెలిగించి అరుగుమీద పెట్టెను, తరువాత వారిద్దఱు
 కామశాస్త్రప్రకారము సంభోగమును అత్యుత్సాహముతో సలిపి నుభించిరి.

శ్లో|| ఆత్మానంగోపయిత్వాతు శనైర్గత్వాతదాలయం । కవాటం
 సుస్థిరంబధ్యా ఖడ్గమాదాయకోపతః । చిచ్ఛేదరాజతనయం
 తతోభార్యానంరాధిప । రాజసూనుశ్చనైస్థిత్యా జఘ్నివా
 నసినాచతం|| జీర్ణ దేవాలయేదైవా దన్యోన్య్యాఘాతయోగతః
 త్రయోపిమరణంబగ్నుః కార్తిక్యామిశ్వరాలయే మోహః
 త్కార్తికపౌణణ్యమ్యా మిందువారేశివాలయే । పౌర్ణమ్యా
 మిందువారేతు సర్వపుణ్యఫలప్రదే ॥

తా|| అంత ఆబ్రాహ్మణుడు కత్తిని గరించి వెళ్లి మాటునేపముతో జీర్ణ
 శివాలయమునకు దూరి తలుపులు గట్టిగా లిగించి కత్తితో ముందుగా రాజకుమారుని
 నరికి తరువాత భార్యను నరికెను. అంతలో రాజకుమారుడు కొంచము జ్ఞప్తితెచ్చుకొని
 కత్తితో బ్రాహ్మణుని నరికెను. యిట్లు పదస్పద వ్యాఘాతముచేత అజీర్ణదేవాల
 యమందు ముగ్గురుమృతినొందిరి. ఆదినము కార్తికపూర్ణిమసోమవారము దైవవశముచేత
 అట్టిపర్వమందు వారి ముగ్గురికి శివాలయములో శివుని సన్నిధియందు మరణముగలిగెనది.

శ్లో|| తదాగతాయమభటాః పాశహస్తాభయంకరాః ।

శివదూతాస్తదాజగ్ము రుద్రీలోచనభీతిదాః ॥

తా|| అంతలో పాశహస్తాలై యమకీటకులు వచ్చిరి. అంతలోనే శివనేత్ర
 భయంకరులైన శివకింకరులును వచ్చిరి.

శ్లో॥ అథ తాం రాజపుత్రీంచ విమానేనన్నివేశ్యచ |

పాదాచాబధ్యతం విప్రం యమదూతా స్సుదారుణాః ||

తా॥ తరువాత శివదూతలు రాజకుమారుని బ్రాహ్మణభార్యను విమానముమీద యెక్కించిరి. యమదూతలు బ్రాహ్మణుని కాళ్లుగట్టి తీసుకొనిపోవ ప్రియత్నించిరి.

శ్లో॥ ఏవంభిష్ణ్వింగతిందృష్ట్వా తానాహద్విజనత్రమః |

తాపుభౌతుల్యపాష్పానౌ కులటాస్పవపుత్రకా ||

అహంద్విజవరఃపుణ్యః గతిభేదోహ్యభూదిహ ||

తా॥ ఇట్లు భార్యకు రాజకుమారునకు కైలాసమనము తమకు యమలోకగమనమునుచూచి బ్రాహ్మణుడు శివదూతలారా! యీ నాభార్య జాతికి యీ రాజకుమారుడును జారుడుగదా నేను బ్రాహ్మణుడను, సదాచారవంతుడనుగదా యిట్లుండ నాకీ గతియేమి? వారి కాగతియేమి? అని అడిగెను.

శ్లో॥ శివదూతాః స్తతఃప్రోచుర్బ్రాహ్మణందీనమానసం | మోహా

త్కూర్తికపౌణ్యమ్యా మిందువారెళివాలయే | ఏపాచాతి

దురాచారా వస్త్రఖండేనవర్తికాం | చకారతేనపుక్తేన సర్వ

పాపక్షయాభవేత || అనేనదీపపాత్రంచ తైలమేరండసంభ

వం | సర్వపాపక్షయమభౌత్పుణ్యం తతైలపాత్రయోః | దానే

నైవాధవామోహాత్కూర్తిక్యాంశంకరాలయే | యోర్ప

యేదీపమేకంవా సధన్యస్సర్వయోగినామ్ |

తా॥ అనంతర మతిదైన్యముతోనున్న బ్రాహ్మణునితో శివదూత లిట్లనిరి.

బ్రాహ్మణోత్తమా నీవన్నమాట సత్యమేగాని యొక విశేషమున్నదిచెప్పెదమువినుము

యీ నీభార్యను పాపాత్మురాలును జారిని, అయినప్పటికీ కామమోహముచేతకార్తిక

పూర్ణిమా సోమవారమునాడు శివాలయమందు దీపారాధనకుగాను తనచీరను చించి

వత్తిచేసి యుచ్చినదిగాన దీని పాపములన్నియు భిన్నమైతనవి. యీ రాజకుమారుడును

దీపార్థమై ఆచుదమును తెచ్చి పాత్రలోపుంచి యుచ్చిసండును క్షీణపాపుభూయేను

కార్తికమాసమందు కామమోహముచేతినై నా శివాలయమందుదీపదానముచేసినవాడు

ధన్యుడును సర్వమహాయోగులందు అధికుడగును. గనుక దీపార్పణముచేత నీభార్యకు

రాజకుమారునకు కైలాసము దీపదానము చేయనందుకు నీకు సరికము సిద్ధించినది. యిది

వరకు నీసేవ తుద్ధముగానున్నను దీపదాననాశిత పాపులైనవారితో సమానుడవు గారేదు

యేందుకు భేదించెదవు పరమార్థ సూక్ష్మమిదియని చెప్పిరి.

శ్లో॥ ఇహితైరుదితగుప్త్యా గౌరవసూనుద్దియాన్వితః । దాన్యామి
దీపదానస్య ఘటవిప్రవిముక్తయే । ఏకకాలమృతానాంచ
*గతిరేవావశ్యతైః । ఇత్యుక్త్యాప్రబంధాపుణ్యం కాఢీకమాసి
సూభవం । తేనపుణ్యప్రభావేన సమస్తోయమపాశేతి । దివ్యం
విమానమాయుర్యాయయాశినని కేతనం యత్తురల్పేనపుణ్యేన
తదాతేజినమందిగం॥

తా॥ శివమూర్తులు యీశ్వరముగా పెట్టిన మూర్తులనువీని రాజులమారుడు దయా
వంతుడై ఆయ్యా ఈ బాగ్యహూణి భాగ్యతో రమించి యీ బాగ్యహూణిచేత శివాల
యమందు హతుడైన నాకు కైలాసము గురినిక నాకిటు గొట్టు చాలా దుఃఖకరము
గానున్నది. కాబట్టి నాదీపదానపుణ్యమున యీ బాగ్యహూణిచేతయే యేకకాల
మందు మృతినొందిన సాముగ్గిరి సమానగతియే గలుగుచులెను. యిట్లుని బలొనరినితన
దీపదానపుణ్యమున బాగ్యహూణిచేత కొంత యిచ్చెను. ఆపుణ్యము చేత బాగ్యహూణి
దివ్యమైన విమానమెక్కి కైలాసమునకు పోయెను. మొత్తముమీద మహాముచేత
చేయబడిన యొక దీపదానముచేత ముగ్గురు కైలాసమునకు పోయిరి.

శ్లో॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కాఢీకాన్యంధర్మమాచరేత్ ।

నాచరేద్యదీమూఢాత్మా రారనంసరకంప్రచేత్ ॥

తా॥ కాబట్టి తప్పక కాఢీక మోసమందు గగ్గించును చేయవలెను. అట్లు
చేయనివాడు రారవ నరకమును పొందును.

శ్లో॥ యః కాఢీకమాసిరాజా మాసమేకం నిరంజరమ్ । శంకరస్యా
ధవావిష్టో దైవదేవస్యచక్రిణః । దీపమాలాగర్వణంతుర్యా నపు
నర్జాయతేభవ । సోష్ణ్యసమనుపాప్య ముక్తోభవతినిశ్చితం ।

తా॥ కాఢీకమాసమందు నిశ్చయించునాటనుండుగాని విష్ణులయమగుగాని
దీపమాలను సమర్పించిన యదల ఆదీపదాన పుణ్యముతో జ్ఞానమునుపొంది తద్వారా
పునరావృత్తి గావిత మోక్షమునొందును. సంబోధించుచేడు.

శ్లో॥ శ్రీయోవాపురుషోవాపి కాఢీకే కేశవగ్రతః ।

స్వశక్త్యాచార్పయేద్దీపం సర్వపాపవిముక్తయే ॥

తా॥ కాఢీక మోసమందు హరిసన్నిధిలో శ్రీగాని పురుషుడుగానితనకై
కొలది దీపార్పణముచేసిన. యెడల స్వసాపనాశనము కలుగును.

శ్లో॥ తస్మాత్సమపిరాజేంద్ర కాఢీకే గిరిజాపతే ॥

మందిరేదీపమాలాంతు సమర్పయనసంశయః ॥

తా॥ కాబట్టి నీవును శివాలయమందు కాఢీకమాసమందు దీపమాలనుసమర్పించును.
ఇతిస్మాదే శార్తికమాహాత్మ్య చతుర్థాధ్యాయ స్సమాప్తః.

౫. అథ పంచమోధ్యాయ ప్రారంభః.

వసిష్ఠశిష్యాచః శ్లో॥ ఆచరేత్కాత్మికేమాసి నారీవాపురుషోపివా।
పాపక్షయ్యాగ్ధరాజేంద్ర కాత్మికేయత్రిభాజనం।
యద్వాచరతిరాజేంద్ర) ఫలమక్షయమశ్నుతే॥

తా॥ వసిష్ఠుడు తిరిగి చెప్పుచున్నాడు. ఓజనకమహారాజా విశుము కాత్మిక మాసమందు పాపక్షయముకొనుట పుణ్యమును చేయవలయును. పుణ్యముచేత పాపము నశించుటయొగాక పుణ్యచుక్తమగును.

శ్లో॥ యఃకాత్మికేహరేరగ్రగీతాపాఠంకరివ్యతి।
ససర్వపాపనిర్మక్తః జీర్ణత్వచమివోరగః॥

తా॥ కాత్మికమందు హరి సన్నిధిలో భగవద్గీతా పారాయణమును చేయువాడు పాము కుబుసమువలె పాపములను విడుచును.

శ్లో॥ కాత్మికేతులసీపత్యైః కరవీరైస్సితాసితైః।
అలంకరోతిసద్భక్త్యా విష్ణుమాద్యంభగద్గురుం।
సవిష్ణోర్మందిరంప్రాప్య విష్ణునాసహమోదతే॥

తా॥ కాత్మిక మాసమందు తులసీదళములతోను తెల్లని, నల్లని, అయినగన్నేరు పూలతోను హరిని పూజించినయడల వైకుంఠమునకుపోయి హరితోగూడానుభించును.

శ్లో॥ విభూతింవిశ్వరూపంచ కాత్మికేకేశేవగ్రతః।
యోజపేద్ధక్తియోగేన సవైకుంఠేశ్వరోభవేత్॥

తా॥ కాత్మికమాసమందు భగవద్గీతయందు ౧౦, ౧౦ అధ్యాయములను హరి సన్నిధిలో పారాయణ చేయువాడు వైకుంఠలోకమునకు అధిపతియగును.

శ్లో॥ పాదంవాక్లోకమేకంవా పురాణంకాత్మికేహరేః।
అగ్రతఃకురుతేరాజక సముక్తస్సర్వకర్మభిః॥

తా॥ కాత్మికమాసమందు హరి సన్నిధిలో శ్లోకముగాని శ్లోకపాదముగాని పురాణము చెప్పినవారును విన్నవారును కర్మబంధ వినిర్ముక్తుడగును.

శ్లో॥ యఃకాత్మికేసి తెవతే వనభోజనమాచరేత్॥
సయోతివైష్ణవంధామ సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥

తా॥ కాత్మికమాసమందు శుక్లపక్షమందు వనభోజనము చేయువారికి సమస్త పాపములు నశించును.

శ్లో॥ జపహోమార్చనకాలే భోజనేపితృతర్పణే |
చండాలుపతితానాంచ శూద్రసూతకభాషణం |
శుభ్రత్వాసమాచరేద్దీమాక కాతికేవనభోజనం |

తా॥ ఇతర కాలములలో జపకాలమందు హోమకాలమందు పూజాకాలమందు భోజనకాలమందు తిగ్విణకాలమందును చండాలులయొక్కయు పాపాత్ములయొక్కయు శూద్రులయొక్కయు, ఆశౌచవంతులయొక్కయు, సంభాషణములను వినిన దోషము పరిహారము కొఱవక కాతికమాసమందు వనభోజన మూచరించవలయును.

శ్లో॥ నానాద్రుమలతాక్షీరై వనచామలకాగ్రతః | సమభ్యర్చ్య
విధానేన సాలగ్రామనివాసినం || దామోదరంజగద్వంద్యం
గంధపుష్పాక్షతాదిభిః యథావిత్రానుసారేణ విప్రాశంపూ
జ్యథక్షితః ఏవంయః ఊర్ధ్వమాసెస్మిక్ వనభోజనమాచరేత్ |
సగర్వపాపనిర్ముక్తో యద్యత్కలాదిసంధ్యైః | తస్మాత్సర్వ
ప్రియత్నేన వనభోజనమాచరేత్ ||

తా॥ ఈవనభోజనమెట్లుగా చేయవలెనంటే చెప్పెదనుమినుము. అనేకజాతివృక్షములతో గూడిన వనమందు ఆములక (ఉసిరిగ) వృక్షనువద్ద సాలగ్రామమునుంచిగంధపుష్పాక్షతాదులతో బూజించి శక్తికొలిది బ్రాహ్మణులను పూజించి బ్రాహ్మణులతోకలిసి భోజనముచేయవలెను. ఇట్లు కాతికమాసమందు వనభోజనముచేసినయడల ఆయాకాలములందు చేసిన సమస్త పాపములు నశించి విష్ణులాకమునందు సుఖముగా నుండును. కాబట్టి తప్పక కాతికమందు వనభోజన మూచరించవలయును.

శ్లో॥ పురాణశ్రవణంభక్త్యా మాహాత్మ్యంకాతికాశ్రయః |
యథావిప్రసుతోముక్తో రాజకురోన్వినిగంకటాత్ |

తా॥ కాతిక మాహాత్మ్యమును భక్తితోవిని బ్రాహ్మణుని కుమారుడు డురోన్విని సంకటము పలన ముక్తుడాయెను.

రాజోవాచ॥ శ్లో॥ కోవిప్రసూనుఃకింకర్మ కృతవాన్ కేనముచ్యతే |
తద్బ్రహ్మకాసమాచక్ష్య శ్రోతుమిచ్ఛామిసాంప్రథం |

తా॥ రాజకుమారున్నాడు. ఓమునీశ్వరా! బ్రాహ్మణుని కుమారుడెవ్వడు, వాడెకర్మచేసెను? దీనిచేత ముక్తుడాయెను? యీవృత్తాంతమును వినవలయునని కుతూహలము గలిగినది. గనుక చెప్పుము.

వసిష్ఠుడవాచ|| శ్లో|| శ్రుణురాజప్రవక్ష్యామి కావేర్యావైతలశుభే|
దేవశర్మఞ్చిభ్యాస్తో వేదవేదాంగపారగః||

తా|| వసిష్ఠుడు చెప్పుచున్నాడు. జనకమహారాజా చెప్పెదను వినుము. కావేరి తీరమందు దేవశర్మయను బ్రాహ్మణుడు వేద వేదాంగ పారగుడు గలడు.

శ్లో|| తస్యనూనద్దురాచారో తమాహస్యసుతంపితా|
వక్ష్యామిశ్రుణుతేపుత్ర సర్వపాపవిముక్తయే||

తా|| ఆదేవశర్మకు దురాచారవంతుడగు నొకకుమారుడుగలడు. అతనిదుర్మార్గమును జూచి తండ్రి నాయనా నీకు పాపములు నశించెడిమాటను చెప్పెదను వినుమనియిట్లనియె.

శ్లో|| కురుష్వకాతికమాసి స్నానం కేశవపూజనం|
దీపమాలార్పణంతస్య విష్ణోరమితతేజసః||

తా|| అబ్బాయీ కాతిక మాసమందు పాత్రస్నానము చేయుము. సాయం కాలమందు హరిసన్నిధిలో దీపమాలను సమర్పించుము.

శ్లో|| ఇతిశ్రుత్వాసుత స్తస్య పితరంపునరబ్రవీత్|
కుతఃకాతికధర్మేతి తన్న కార్యంమయాక్వచిత్||

తా|| ఈలాగున తండ్రిచెప్పిన మాటను విని కుమారుడు కాతికమాస ధర్మ మనగా యేమిటి? నేను యిట్టికార్యమును యెప్పుటికి చేయవలెననెను.

శ్లో|| తచ్చుత్వాకోవతామౌత్ శ్శశాపసుతమంజసా|
మూషకోభవదుర్బుద్ధే అరణ్యేద్రుమకోటరే||

తా|| ఆమాటవిని తండ్రి వోరీ దుర్మార్గా? యెంతమాట అంటివో నీవు అరణ్యమందు చెట్టుతోర్రో యెలుకవై యుండుమని శపించెను.

శ్లో|| అయాచతవిశావంచ పశ్చాత్తాపేనభూమిప|
దురాచారస్యమేతాత కథంముక్తిర్భవిష్యతి||

తా|| ఆకాపమును విని కుమారుడు తండ్రి నాగతియేమి? నాకు ముక్తియెప్పుడు అని అడగగా తండ్రివిని పశ్చాత్తపుడై కాపమునకు విమాచన మిచ్చునట్లు చేసెను.

శ్లో|| సచాహకాతికంధర్మం యదాశోష్యసిపుత్రక|
ముక్తిస్సైభవితానూనం తస్యపుణ్యప్రభావతః||

తా|| తండ్రిచెప్పుచున్నాడు కుమారకా యెప్పుడు నీవు కాతిక. మాహాత్మ్యమును విశదపఱచి అప్పుడు నీకు మూషకత్వ విముక్తి గలుగునని చెప్పెను.

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్వావిరతేశ్మిం సుతఃపితరిసోప్యథ॥
తత్తదాన్మూషకోభూత్వా గజారణ్యేద్రుమేనృప॥
సుఫలేనర్వజీవానా మాశ్రయేచనుఖప్రదే॥

తా॥ తండ్రి యిట్లు చెప్పి యూరకున్నంతలో కుమారుడు అప్పుడె మూషకమై గజారణ్యమందు ఫలములతోగూడి అనేక జంతువుల కాధారమైయున్న వృక్షకోటర నుండు నివసించియుండెను.

శ్లో॥ ఏవమంతరితేకాలే తత్రాగ్రాత్కేశికోమునిః॥
శిష్యేభ్యఃకాతికస్నానం కృత్వాతన్మూలమాశ్రితః॥
పురాణవదనంతత్ర మమాత్మ్యంకాతికస్యచ॥
చకారభక్తిభావేన తన్మూలెనరపుంగవ॥

తా॥ ఇట్లు కొంతకాలము గడచిన తరువాత యొకప్పుడు విశ్వామిత్ర మునీశ్వరుడు శిష్యులతో సహా కాతికస్నాన మాచరించి అప్రక్షముయొక్క మొదటిభాగమందు కూర్చుండి కాతిక మాధుశ్మ్యమును భక్తితో చెప్పుకొనుచుండెను.

శ్లో॥ తదాకశ్చిద్దురాచారో వ్యాధిచావధరఃశరః॥
మృగయాశంచరన్నాగా త్ప్రాణిహింసాపరాయణః॥
విప్రాహంతుగముద్భ్యుక్తో దయాహీనోఘమాతికమా॥

తా॥ అంతలో దురాచారుడును, క్రూరుడును, హింసకుడును, అగు నొక కిరాతుడు నేట నిమిత్తము అచ్చటికివచ్చి బ్రాహ్మణులనుచూచి పాపాత్ముడుగనుక దయాకూన్యుడై వారిని జంప నిశ్చయించెను.

శ్లో॥ తేషాందర్శనతోద్భూతా సంజ్ఞాసర్వార్థదాయినీ॥
తానువాచతత్ప్రీతిః కిమిదంకర్మణ త్తమం॥

తా॥ అంతలోనే విశ్వామిత్రుని ముని సందర్శనము వలన వానికి పురుషార్థ జ్ఞానమైన జ్ఞానము కలిగి సంతోషించి అయ్యా యిదియేమిటి యాపనివల్ల యేమిఫలమున్నది అని అడిగెను.

శ్లో॥ తేనైవముక్తోరాజర్షి ర్విశ్వామిత్రస్తమబ్రవీత్॥

తా॥ కిరాతుడిమాట అడిగినంతలో విశ్వామిత్రుడు చెప్పుచున్నాడు.
విశ్వామిత్రుడవచ్చి శ్లో॥ శుశ్రూవాథవ్రవత్సామి బుద్ధిస్తే విమలా
దయా॥ ధర్మకాతికమాసస్య సరాణాంకావర్తనః॥

తా॥ విశ్వామిత్రుగ్రాడు చెప్పచున్నాడు. కిరాతా వినుము చెప్పెదను నీబుద్ధి మంచిదైనది. యిది కాలికాధర్మము, యాధర్మము మనుష్యులకు కీర్తినియిచ్చును.

శ్లో॥ కాలికాకేమాసియోమోహాత్ స్నానదానాదికంచరేత్ |

సర్వపాపవినిర్మూల్యో యాతివిష్ణోఃపరంపదమ్ |

తా॥ కాలికామాసమందు మోహముచేత నైనను స్నానదానాదికమునుచేసిన వాడు పాపమువృద్ధి వైకుంఠలోకమును చేరును.

శ్లో॥ భగవద్భక్తిభావేన కాలికాకేమాసిమానవః |

ధర్మంసమాచరేత్సద్యో జీవన్ముక్తోనసంశయః ||

తా॥ కాలికామాసమందు భక్తిశ్రద్ధాసంయుక్తుడై స్నానదానాది ప్రతీకారముచేసినవాడు జీవన్ముక్తుడగును.

శ్లో॥ వ్యాధిఃప్రత్యక్షమాకణ్యో ధర్మంచఋషిణానృపః |

మూషకస్త్రుతిచ్చుత్వా ముక్తదేహస్తతోభవత్ |

తా॥ విశ్వామిత్రుగ్రాడు యిట్లు కిరాతుని గుఱించి చెప్పిన కాలికా ధర్మమును వృక్షముమీదనున్న మూషకమువిని అప్పుడై మూషకదేహమును విడిచెను.

శ్లో॥ విశ్వామిత్రస్తుతందృష్ట్వా సబభౌవాతివిస్మితః |

నివేద్యసకలంకర్మ విప్రసూనురుదారధీః ||

సద్యస్సందర్శయత్ర వ్యాధాయైతత్ఫలంనృపః |

అనుజ్ఞతోయయాశీఘ్రం విప్రసూనుస్వమాశ్రియమ్ |

తా॥ విశ్వామిత్రుడని చూచి ఆశ్చర్యమొందెను. తరువాత బ్రాహ్మణ శ్రమారుడు తనవృత్తాంతమును అంతను విశ్వామిత్రునితోతెల్పి అనుజ్ఞపుచ్చుకొని తనయాశ్రియమునకు పోయెను.

శ్లో॥ వ్యాధోపేనకలంతస్మాచ్ఛుత్వాపశుభాంగతిమ్ |

తా॥ కిరాతుడును మూషకదేహత్యాగమునుబట్టి కాలికాక ప్రతీఫలమునుజూచి తరువాత మునివలన సకల ధర్మమును విని వైకుంఠముచేరెను.

శ్లో॥ ఇచ్చంతియదియేలోకే గతిమత్యంతదుర్లభామ్ |

కాలికాస్యచమాహాత్యై శ్రవణంచాభ్యసేచ్ఛుధీమ్ |

పుణ్యం తేవాధికంప్రాప్య ఫియాతిపరమాంగతిమ్ |

తా॥ మగతిని గోరువారు కాలికా మాహాత్యమును వినవలెను. విన్నంతనే పుణ్యంతులై పరమ పదము నొందెదరు.

శ్లో॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కార్తికకేధర్మమాచరేత్ |

ఇదంసత్యమిదంసత్యం విభాతానుశ్రుతంమయా॥

పురాణేషుమతిరాజ్ఞ మరుసమ్యక్ప్రియత్నతః |

యాస్యసిత్వంపుణ్యగతిం నాత్రీకార్యావిచారణా |

తా॥ కాబట్టి తప్పక కార్తికకవ్రతమాచరించతగినది, యిదినిజము. యిదినిజము నాకు బ్రహ్మ చెప్పినాడు. రాజా నీవును పురాణములందు బుద్ధినుంచుము. అట్లైనయడల పుణ్యగతికి బోదువు, యీవిషయమై విచారణతో పనిలేదు. నిశ్చయము.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కార్తిక మాహాత్మ్యే పంచమోఽధ్యాయ స్సమాప్తః.

6 అథ షష్ఠోఽధ్యాయ ప్రారంభః.

పసిష్ఠఉవాచ | శ్లో॥ యఃకార్తికకేమాసిరాజ్ఞ స్నానంపంచామృతే
నచక్రస్తూరీగంధతోయేన విష్ణోరమితేజసః॥ యఃకుర్యా
ద్భక్తిభావేన మాసమేకంనిరంతరం | సోశ్వమేధాయుత
ఫలం ప్రాప్యయాతిశుభాంగతిం |

తా॥ పసిష్ఠమునీశ్వరులు తిరిగి చెప్పుచున్నారు. ఓజనకమహారాజా! వినుము. కార్తికమాసమందు భక్తితోమాసమంతయు హరికి కస్తూరితోను గంధముతోను పంచామృతములతోను స్నానము చేయించువాడు పదివేల అశ్వమేధయాగముల ఫలమును బొంది శుభకు ఫలము పడమును బొందును.

శ్లో॥ యేసాయాష్నోహరేరగ్రే కార్తికాశ్వామవనీపతే |

దీపదానంప్రకృర్వంతి తద్విష్ణోఃపరమంపదం |

తా॥ కార్తికమాసమందు సాయంకాలమందు హరినిన్నిధిలో దీపదానమాచరించువారు విష్ణులోకమును బొందుదురు.

శ్లో॥ కార్తికకేమాసిసంప్రాప్తే దీపదానంకరోతియః |

సుజ్ఞానంప్రాప్యవిమలం విష్ణోర్లోకమవాప్నుయాత్ |

తా॥ కార్తిక మాసమందు దీపదానమును చేసినవారు జ్ఞానమునుపొంది విష్ణులోకమును పొందుదురు.

శ్లో॥ తూలసంశ్లాఢ్యవిధినా వర్తింకృత్వాప్రయత్నతః | కాలిప్తిష్ఠేన
తత్సాత్రం గోధూమేసాధవాన్మప | కార్తికాశ్వాంకారయే

దృక్వాః ఘృతవర్తికసమన్వితం । ఘృతపూరితతత్త్వత్రయం
వహ్నిజ్వాలానియోజితం । వినాయకేదవిదుషే పూజ్యభక్త్యా
ప్రదాపయేత్ ॥

తా॥ కార్తికమాసమందు వత్తిని చక్కిగా ధూళిలేకుండా విడదీసి వత్తినిచేసి
బియ్యపు పిండితోగాని గోధుమపిండితోగాని పాత్రనుచేసి గోఘృతంబోసి వత్తినితడిపి
పెలిగించి మంచి బ్రాహ్మణునకు పూజించి యివ్వవలెను.

శ్లో॥ ఏవంక్రమేణరాజేంద్ర మాసమేకం నిరంతరం । మాసాంతేరాజ
తంపాత్రం వర్తికృత్త్వానువర్ణకం । శాలిపిష్టస్యమధ్యస్థం
కృత్త్వాపూజ్యనివేదయేత్ । బ్రాహ్మణానోజయేత్పశ్చా
త్స్వయమేవతతఃపరం । మంత్రేణానేనరాజేంద్ర కుర్యాద్దాన
మిదంశుభం॥

తా॥ ఇట్లు మాసమంతయుచేసి అంతమందు పెండితో పాత్రనుచేయించి బంగార
ముతో వత్తినిచేయించి బియ్యపు పిండిలో మధ్యగావుంచి పూజించినివేదించితరువాత
బ్రాహ్మణ భోజనముగావించి తరువాత తాను స్వయముగా యాక్రింది మంత్రమును
చెప్పుచు ఆదీపమును దానము చేయవలెను.

మంత్రః॥ శ్లో॥ సర్వజ్ఞానవృద్ధిపం సర్వసంపత్సుభావహం ।
దీపదానంప్రదాస్యామి శాంతిరస్తునదామయః॥

తా॥ మంత్రార్థము దీపము సర్వజ్ఞాన దాయకము, సమస్త సంపత్సృదాయక
ము, గనుక నేనిప్పుడు దీపదానమును చేయుచున్నాను. యీదీపదానమువల్ల నాకు నిరం
తరము శాంతిగలుగుగాక.

శ్లో॥ ఏవంయఃకురు తెరాజ్క నారీవాపురుషోపివా ।
కార్తికేమాసిరాజేంద్ర సోమ్య్యంఫలమశ్నుతే॥

తా॥ ఈప్రకారముగా స్త్రీగాని పురుషుడగుగాని కార్తికమాస మందాచరిం
చిన యడల అనంత ఫలమును బొందుదురు.

శ్లో॥ వీపదోలభ తెవిద్యాం దీపదోలభ తేశుత్రతం ।
దీపదోలభ తెచార్యుః దీపదోలభ తెదివం॥

తా॥ దీపదాత విద్యను బొందును. దీపదాత శాస్త్రశ్రవణఫలమును బొందును.
దీపదాత ఆయుశ్శును బొందును. దీపదాత స్వర్గమును బొందును.

శ్లో॥ జ్ఞానాజ్ఞానకృతంపాపం మనోవాక్కాయకర్మభిః |

కాతీకేదీపదానేన విలయంయూతితస్య జ్ఞాత్ |

తా॥ కాతీకేదీపదానమువలన మనోవాక్కాయములచేత చేయబడి జ్ఞానాజ్ఞాన కృతపాపములు నశింపును.

శ్లో॥ శుశ్రూరాజ్కప్రవక్ష్యామి పురావృత్తంమనోహరం |

తా॥ ఈవిషయమందు పురాతనపు కథ ఒకటి వున్నది నినుము.

శ్లో॥ పురాద్రావిడదేశేతు అంగనాకాచిదవ్యభూత్ | సుతబంధు
విహీనాసా సదాభిక్షాన్నజీవినీ | నసంస్కృతాన్నమల్పంచ
భుక్తంపర్యుషితాశనా | పరపాకరతానిత్యం నిత్యంకుట్టణపేష
ణీ | క్రియవిక్రయణీరాజ్క ఆర్జితాభుక్తశేషతః |

తా॥ పూర్వకాలమందు ద్రావిడదేశమందు సుతబంధు విహీనయైన యొక స్త్రీ గలదు. ఆ స్త్రీ నిత్యము భిక్షాన్నమును భుజించునది. యెప్పుడు దూషితాన్నమునే భుజించునదిగాని పరిశుద్ధమైన అన్నమును తిననదిగాదు. చర్దిఅన్నమునుతిననదినిత్యము భనము పుచ్చుకొని పరులకు వంట,కుట్టుపని,నూరుట మొదలైన పనులను చేయునది,ఆమ్మ కం కొనుటయు చేయుచుండునది. ఇట్లుభుజించగా ఎక్కువద్రవ్యమును సంపాదించినది.

శ్లో॥ నద్యాతంవిష్ణుపాదాబ్జం నశ్శ్రీతాహరినస్కథా |

నగతాపుణ్యతీర్థాని నోపోష్యంవిష్ణువాసరే ||

ద్రవ్యంనానావిధంభూష సంచితంబహుళంతయా |

నచోపకారంనోదానం నకృతంస్వాత్మభోజనం |

తా॥ ఆ స్త్రీ విష్ణుపాదాగవిందమును ధ్యానించలేదు. హరికథనువినలేదు, పుణ్య తీర్థములకు బోలేదు. ఏకాదశినాడుపవాసము చేయలేదు. అనేక వ్యాపారములచేత ద్రవ్యమును చాలాగా సంపాదించినది. గాని తాను తినలేదు, పరులకు పెట్టలేదు.

శ్లో॥ ఇత్థేషజ్ఞానసంపన్నా మాహాకశ్చిద్విజోత్తమః | దైవయోగా

త్సమాయాత శ్రీరంగంద్రీప్తమిచ్ఛయా || సవిప్రవర్యస్తాం

దృష్ట్వా పాపబుద్ధిముపాశ్రితాం | అథాహకృపయారాజ్క

సర్వభూతదయానిధిః |

తా॥ ఇట్లు అజ్ఞాన సముద్రములో మునిగియున్న ఆ మెయింటికి దైవయోగము వలన శ్రీరంగమునకు బోవ నిచ్చగల ఒకబ్రాహ్మణుడువచ్చి దానిస్థితినిజూచి ఆయోగ యాచిన్నది అన్యాయముగా నరకముల పాలు కాగలదని దయకలిగి ఆ మెలోనిట్లనియె.

శ్లో॥ వక్ష్యామిసాంప్రీతంమూఢే మద్వాక్యమవధారయ । దుఃఖా
ద్దుఃఖమయో దేహః త్వష్నాంసాస్థిసమన్వితః । దుఃఖాగారోప్య
యంమూఢే భూతైఃపంచభిరన్వితః । దేహోవసానేతేయాంతి
పంచభూతాఃప్రథక్ప్రథక్ । యథైవగేహవలభౌ నాశంయాం
త్వదబిందవః । జలబుద్బుదవద్దేహో నాశమాయాతినిశ్చితం॥

తా॥ చీ మూఢులారా! యిప్పుడు నేచెప్పెడి మాటలనువినుము. విని చక్కగా
అలాచించుము. యీ దేహము సుఖదుఃఖములతో గూడినది. చర్మము మాంసము ఎము
కలు వీటితో గూడినది. దుఃఖములకు నిలయము భూమి, ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని,
జలము, అను పంచభూతములవలన గలిగి వాటితో గూడినది. దేహము నశించగా పంచ
భూతములు గృహోపరిభాగమందు పడిన వక్షాబిందువులు వలె వేరువేరుగా పోవును
యీ దేహము నీటిమీది నురుగువలె నశించును. యిది నిశ్చయము.

శ్లో॥ అనిత్యం దేహమాశ్రిత్య నిత్యంత్యం మన్య సేహృది ।
తస్మాదంతస్థితం మోహం త్యజముఖైః విచారతః ।
పతంగోగ్నిం సమాగత్య పతత్యేనస్వయం యథా॥

తా॥ ఈ దేహము నిత్యముగాదు యిట్టి దేహమును నిత్యమని నమ్మియున్నావు.
యిది అగ్నిలో పడిన మిడుతవలె నశించును. కాబట్టి మోహమును విడుపుము.

శ్లో॥ స్మరసత్త్వత్కం దేవం సర్వభూతదయానిధిం । ధ్యానంకురు
మహావిష్ణుః పాదపంకజముత్తమం । కామంక్రోధంభయం
లోభం మోహంద్రవ్యాభిలాషణం । త్యజవిష్ణుపదద్వంద్వం
భజభక్త్యావ్యవస్వయా॥

తా॥ దేవుని సత్త్వనిగాను సమస్త భూతములందు దయగలవానినిగాను గురై
దొంగుము, హరిపాదములను ధ్యానించుము. కామ మనగా కోరిక, క్రోధమనగా దురా
గ్రహము, భయమనగా ఆత్మాత్మీయ, భంగబుద్ధి, లోభమనగా ద్రవ్యవ్యయచింత,
మోహమనగా మమకారము, వీటిని విడుపు, ద్రవ్యమును సంపాదించును ఆశను
వదలుము నిశ్చలమైన భక్తితో హరిపాదారవిందధ్యానము చేయుము.

శ్లో॥ కురుష్వకాత్మికస్నానం భక్తిభావేనకేశవే । యథాదానం
తథాకార్యం క్షాత్తికేచాల్పమేవచ । దీపదానంప్రయత్నేన
జ్వాలితాయమహాత్మనే । తేననశ్వంతిపాపాని జన్మాంతర
కృతాన్యపిమాకురుష్వాత్రసం దేవం మహాపాపవిముక్తయ॥

తా|| కార్తికమాసమందు పాత్రస్నాన మాచరించుము. విష్ణుప్రీతిగాదానము చేయుము. బ్రాహ్మణులకు దీపదానము చేయుము, అట్లు చేసిన యెడల అనేక జన్మముల పాపములు నశించును. యీవిషయమై సంకేహమువలదు.

శ్లో|| ఇత్యుక్త్యాసయయాధీమాన్ వింద్రీవిప్రనరస్తదా|

ఇతి తేనోదితంశ్రుత్వా విస్మితారాజనత్తమ|

పశ్చాత్తాపమనుసాప్త సాకరోత్కర్తికవ్రతం||

తా|| ఇట్లు చెప్పి బ్రాహ్మణుఁడు తూర్పుగావలెను. తరువాత అమాటలునమ్మి విచారించి ఆశ్చర్యమొంది చేసినపాతకములకు వగచి కార్తిక వ్రతమును ఆరంభించెను

శ్లో|| పరంగోదయవేళాయాం కార్తికస్నానమంభసి | హరేఃపూ

జాందీపదానం పురాణశ్రవణంతథా మాసాంతేవిప్రముఖ్యే

భ్యోభోజనంసావ్రయచ్చతి | కార్తికేతునదారాజన్ మాస

స్నానంకరోతిసా| తేనశీతజ్వరోత్పత్తిర్జ్వాలతెకుష్ఠిరోగతః|

తప్యమానాదివారాత్రం దుఃఖాద్బాష్పాకులేక్షణా| మమార

బంధుహీనాసాన్వర్గలోకంగతాముదా||

తా|| సూర్యోదయ సమయాన శీతోదకస్నానము హరిపూజ తరువాత దీపదానము, తరువాత పురాణ శ్రవణము, యీప్రకారముగా కార్తికమాసము నెలరోజులు చేసి చివరకు బ్రాహ్మణభోజన సమారాధన చేసెను. నెలరోజులు శీతోదకస్నానముచేయుటచేత ఆశ్రీకి శీతజ్వరము సంభవించి గర్భమందు రోగము జనించి రాత్రిం పగళ్లు పీడితురాలై బంధుహీనయై దుఃఖించి చివరకు మృతినొందినది. తరువాత విమానమెక్కిపోయి కార్త్యత స్వర్గ భోగముల పొందును బోందినది.

శ్లో|| తస్మాత్కర్తికమాసేతు దీపదానంవిశిష్యతే|

జ్ఞానాజ్ఞానకృతంసాపం కార్తికేదీపదానతః|

నశ్యంతినాత్రసందేహః శంకరేణోదితంపురా|

ఇదంరహస్యమాఖ్యానం కథితంతవభూపతే|

యచ్చుత్పాముచ్చతేజంతః జన్మసంసారబంధనాత్|

తా|| కాబట్టి కార్తికమాసమందు అన్నిటికంటే దీపదానము అధికము. కార్తిక దీపదానము తెలిసి తెలియక చేసిన పాపములను నశింపజేయును. యిట్లవిశ్వాసము శివుడు పలికెను. రాజా యీగ్రహస్యమును నీకు చెప్పితిని దీనిని విన్నవారు జన్మ సంసార బంధనమును తెగించుకుని విష్ణుపదపాత్రులగుదురు.

ఇతి శ్రీ స్కాండపురాణ కార్తికమహాత్యేయ షష్ఠాఽధ్యాయ

స్సమాప్తః|

7 అథ సప్తమోఽధ్యాయారంభః.

శ్రీవసిష్ఠఉవాచ॥ శ్లో॥ పునఃకార్తికమహాత్మ్యం ప్రవక్ష్యామి సమాసతః॥
తచ్చుణ్మవ్వసరశ్రేష్ఠ ప్రసన్నేనాంతరాత్మనా॥

తా॥ (వసిష్ఠ మహాముని చెప్పచున్నాడు.) ఓజనకమహారాజా! వినుము కార్తిక
మాహాత్మ్యమును యింకా చెప్పెదను. సావధాన మనస్కుడవై వినుము.

శ్లో॥ యఃకాతికకేయజేద్భక్త్యా కమలైఃకమలేక్షణం॥

తస్యగేహవసేన్నిత్యం కమలానాత్రీసంశయః॥

తా॥ కార్తికకమాసమందు యెవడు పద్మములచేత పద్మములవంటి నేత్రములు
గలహరినిపూజించునూవానియిట్లొకపద్మములందుండులక్ష్మీ దేవినిత్యనివాసముచేయును

శ్లో॥ దేవేశంధక్తియోగేన తులసీజాతిపుష్పకైః॥

అర్చయేద్ద్యదిమాసెస్మిన్ సతతభూయోనజాయతే॥

తా॥ కార్తికకమాసమందు భక్తితో కులసీదళములతోను, జాజపువ్వులతోను
హరిని పూజించువాడు తిరిగి భూమియందు జన్మించడు.

శ్లో॥ కార్తికకేబిల్వవలేణ విష్ణుంవ్యాపకమీశ్వరం॥

యఃపూజయేన్నరశ్రేష్ఠ సతతభూయోభిజాయతే॥

తా॥ కార్తికక మాసమందు మారేడు దళములతో సర్వవ్యాపకమైన హరిని
పూజించినవాడు తిరిగి భూమియందు జన్మించడు.

శ్లో॥ కార్తికకేఫలదానంచ యఃకుర్యాత్పక్షిసంయుతః॥

పాపానివిలయంయాంతి తమానేనాదుర్యోదయే॥

తా॥ కార్తికక మాసమందు భక్తితో ఫలములను దానమిచ్చువాని పాపములు
మారోదయము కాగానే చీకట్లువలె నశించును.

శ్లో॥ యోధాత్రీఫలమూలేతు దృష్ట్వావిష్ణుంప్రపూజయేత్॥

యమస్తంనేక్షితుంశక్తో నాత్రకార్యావినారణా॥

తా॥ పునఃకార్తికకాయలతో పునఃకార్తికచెట్టుక్రింద హరిని పూజించు వానిని యముడు
మాచుటకు సమర్థుడుకాదు.

శ్లో॥ సాలగ్రామార్చనంరాజకం ఊర్జమాసిప్రయత్నతః॥

తులసీదళైరర్చయేచ్చ యస్సద్భక్త్యోససంశయః॥

తా॥ కార్తికకమాసమందు కులసీదళములతో సాలగ్రామమును పూజించువా
డు భక్తుడగును. యిందుకు సందియములేదు.

శ్లో॥ యోవభోజనంకుర్యాద్విప్రైస్సార్థంసృపోత్తమః।

కాతికేతేననశ్యంతి మహాపాతకకోటయః॥

తా॥ కాతికమాసమందు బ్రాహ్మణులతోగూడా వనభోజన మాచరించు వానియొక్క మహాపాతకములుగూడ నశించును.

శ్లో॥ ధాత్రీవృక్షసమీపేతు సాలగ్రామార్చనంనరః।

యఃకుర్యాద్బ్రాహ్మణైశ్చార్దూల కాతికేత్రబ్రాహ్మణైస్సహ॥

సవై కుంతపురంప్రాప్య విష్ణువనోదతేచిరం॥

తా॥ కాతికమాసమందు బ్రాహ్మణులతోగూడా వుసిరిగచెట్లు దగ్గర సాల గ్రామమునుపూజించువాడు వైకుంఠముకుపోయిఅచ్చట విష్ణువువలెఆనందించుచుండును.

శ్లో॥ యఃకార్తికేమాసిభక్త్యా తోరణంచూతపల్లవైః।

దామోదరాగ్రయఃకుర్యాత్సయాతిపరమాంగతిం॥

తా॥ కాతికమాసమందు భక్తిచే హరియొక్క ఆలయమందు మామిడి చిగురు టాకులతో తోరణమును కట్టువాడు పరమ పదమును నొందును.

శ్లో॥ కదళీస్తంభపూజాంచ యఃకుర్యాత్కార్తికేహరేః।

పుష్పైర్వామంటపంవిష్ణో స్సవై కుంతేభిరంపనేత్॥

తా॥ కాతికమాసమందు హరికి అఱిటి స్తంభములతోగాని పుష్పములతోగాని మంటపమును నిర్మించి పూజించువాడు చిరకాలము వైకుంఠమందుండును.

శ్లో॥ క్షాతికక్ష్యాంకేశవస్యాగ్రే నమస్కుర్వంతియేగుకృత్।

సర్వపాపవినిర్ముక్తా అశ్వమేధఫలంస్మృతం॥

తా॥ కాతికమాసమందు పక్కమార్చెనను హరిముందర దండప్రణామ మాచరించువారు పాపము క్షులై అశ్వమేధయాగఫలము నొందుదురు.

శ్లో॥ కాతికేతుహరెగై జపహోమసురార్చనం।

యఃకుర్యాద్భ్యాతివై కుంతం పితృభిర్నహాభూమిప॥

తా॥ కాతికమాసమందు హరిముందర జపము, హోమము, జేవతార్చనమును చేయువారు తమపితరులతోసహ వైకుంఠమునకు భోవుదురు.

శ్లో॥ కార్తికేవశ్రద్ధానంచ యఃకుర్యాత్సన్మశీతలే।

సోశ్వమేధాయుతానాంచ ఫలంపాప్నోత్యసంశయః॥

తా॥ కాతికమాసమందు స్నానముచేసి తడిబట్టతోనున్న వానికి వశ్రద్ధానము చేయువాడు పదివేల అశ్వమేధయాగములు చేసిన ఫలమును బొందును.

శ్లో॥ యఃకాఠికేమాసివిష్ణో శ్చిఖరేధ్వజమర్చయేత్ ।

తేననశ్యంతిపాపాని వాయునాపాంసవోయథా॥

తా॥ కాఠికమాసమందు విష్ణువుయొక్క ఆలయ శిఖరమందు ధ్వజాశోపణ చేయవారి పాపములు గాఠికే పరాగమువలె నశించును.

శ్లో॥ కాఠికాశ్యామతసీపుష్పై రర్చయేదచ్యుతంనరః ।

సితాసితై ర్వారాజేంద్ర యజ్ఞాయితఫలంభేత్ ॥

తా॥ కాఠికమాసమందు నల్లవిగాని తెల్లవిగాని అవిసిపువ్వులతో హరిని పూజించిన యెడల పదికేల యజ్ఞములు చేసిన ఫలము గల్గును.

శ్లో॥ బృందావనాగ్రేకాఠికాశ్యాం గోమయేనోపలిప్యచ ।

స్వస్తికై శ్శంఖపద్మాద్యై ర్వాకుర్యాత్సహరిప్రియా॥

తా॥ కాఠిక మాసమందు బృందావనమందు గోమయముతో నలికి పంచరంగులతోను శంఖపద్మస్వస్తికాదులను చేయునది హరికి ప్రియురాలగును.

శ్లో॥ నందాదీపంతుకార్తిక్యా మర్చయేద్విష్ణుమందిరే ।

తత్ఫలశ్చచమర్యాదా బ్రహ్మణావినశశక్యతే॥

తా॥ కాఠికమాసమందు విష్ణుసన్నిధిలో నందా దీపమును అర్పించిన ఫలము నకు ప్రమాణమును చెప్పటను బ్రహ్మకును శక్యముగాదుగదా.

శ్లో॥ నశ్యేదేతద్యదారాజ్ఞ ప్రతభిష్టోభిజాయతే ।

తిలప్రిహీనమాయుక్తం మునిపుష్పైసమన్వితం ।

నందాదీపంవిధానేన కాఠికాశ్యాంవిష్ణవేర్చయేత్ ॥

తా॥ ఈ నందాదీపము నశించిన యెడల ప్రతభిష్టుడగును గాన తిలలతోను ధాన్యముతోను అవిసిపువ్వులతోను కలిపిన నందాదీపమును కాఠికమాసమందు హరికి సమర్పించవలయును నందా ఆనగా ౧-౬-౧౧ తిథులందు చేయునది.

శ్లో॥ యఃకార్తిక్యామర్కపుష్పై రర్చయేద్ధిరిజాపః ।

సలగ్న్వాపూర్ణ మాయుష్యం వశ్యాన్మోక్షమావాప్నుయాత్ ॥

తా॥ కాఠికమాసమందు శివునికి జిల్లేడు పువ్వులతో పూజించినవారు చిర కాలము జీవించి ఖుదకు మోక్షము నొందుదురు.

శ్లో॥ రాజ్ఞయఃకాఠికేమాసి కేశవాలయమంటపం ।

అలంకరోతియోధక్త్యా సయాతిహరిమందిరం॥

తా|| కార్తికమాసమందు విష్ణులయ మంటపమును భక్తితో ఆలంకరించు వారు హరిమందిరమందు స్థాయియగుదురు.

శ్లో|| మల్లి కాకుసుమైద్రేపం మాధవంకార్తికేఽర్చయేత్ |
తేననశ్శంతిపాపాని తమస్సార్యోదయేయథా |

తా|| కార్తికమాసమందు హరిని మల్లిపువ్వులతో పూజించువాని పాపములు సూర్యోదయానంతరము చీకట్లువలె నశించును.

శ్లో|| తులసీకావగంధంతం సాలగ్రామస్యయోఽర్చయేత్ |
గర్వపాపవినిర్ముక్తో యాతివిష్ణోఃపరంపదం ||

తా|| కార్తికమాసమందు తులసీగంధముతో సాలగ్రామమునుపూజించువాడు పాపము క్షుడై విష్ణులోకమును బొందును.

శ్లో|| యశుర్యాత్కార్తికేవిష్ణో ర్మతానంన రక్షితథా |
జన్మాంతరాద్జితంపాపం నాశంయాతినసంశయః ||

తా|| కార్తికమాసమందు హరిసన్నిధిలో శ్రీగానిపురుషుడుగాని నాట్యము చేసినయడల పూర్వజన్మ సంవిత్తమైన పాతకములుగూడ నశించును.

శ్లో|| కార్తికేమాసిరాజేంద్ర కేశవాలయమండనం |
యశుర్యాతోఽపివైకుంఠే విష్ణుసాయుజ్య మవాప్నుయాత్ |

తా|| కార్తికమాసమందు విష్ణులయమందు ఆలంకారము చేయించువాడు వైకుంఠమందలి సాయుజ్యము క్రినొందును.

శ్లో|| కార్తికేచాన్న దానంచ యశుర్యాద్భక్తిమాన్నరకః |
తస్యాఘంనశ్యతిక్షిప్రం పవమానాద్యధాఘనః ||

తా|| కార్తికమాసమందు భక్తితో అన్నదాన మాచరించువాని పాపములు గాలికి మట్టువలె నశించును.

శ్లో|| తిలదానంనదీస్నానం భోజనంబ్రహ్మపత్రకే |
కార్తికేచాన్న దానంచ ధర్మమేతచ్ఛత్రుప్తయం ||

తా|| కార్తికమాసమందు తిలదానము, మహానదీస్నానము, బ్రహ్మపత్రభోజనము అన్నదానము, యానాలుగు ధర్మములును, చేయవలెను.

శ్లో|| నకుర్యాద్దృశ్యకార్తికాశ్యాం స్నానందానంనరాధమః |
శ్వానయోనిశతంగత్యా చండాలత్వమతఃపరం ||

తా|| కార్తికమాసమందు స్నానము, దానము, యథాశక్తిగా చేయనివాడు నూలుజన్మములందు కుక్కగాబుట్టి తరువాత చండాలుడగును.

శ్లో॥ నారీవాపునుపోవాపి సకుర్యాత్కాత్తికవ్రతం ।
రాసభీంయోనిమాప్నోతి శ్వాసయోనిశతంతిథా॥

తా॥ స్త్రీగాని పురుషుండుగాని కాత్తిక వ్రత మాచరించనివారు గాడిదెగా ముందు జన్మించి తరువాత నూఱుమూరులు కుక్కగా జన్మించుదురు.

శ్లో॥ కదంబపుష్పైకాత్తిక్యా మర్చయేద్భక్తవత్సలం ।
ససూర్యమండలంభిత్వా స్వర్గలోకేవసేచ్ఛిరం॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు కదంబపువ్వులతో హరిని పూజించువాడు సూర్య మండలమును భేదించుకుని స్వర్గమునకు బోవును.

శ్లో॥ కేతక్యాకాత్తికెమాసో యఃపూజయతిభక్తితః ।
సప్రజన్మభవేద్విప్రో వేదవేదాంగపారగః॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు మొగలి పువ్వులతో భక్తితో హరికి లూజించు వాడు యేడు జన్మలందు వేద వేదాంగ పారంగతుడైన బ్రాహ్మణుడై జన్మించును.

శ్లో॥ సహస్రీవత్త్రైలోక్యవిష్ణు పూజాంకుర్యాచ్చకాత్తికే ।
సమిత్రపదవీంపాప్య ద్దీర్ఘాయుష్యనువాప్నుయాత్ ॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు పద్మములతో హరిని పూజించువాడు సూర్యునంద లమందు చిరకాలము నివసించును.

శ్లో॥ అతనీపుష్పమాలాంయో హ్యలంకృత్యతథాస్వయం ।
స్కంధేధృత్వాఽర్చయేద్విష్ణుం సచస్వర్గాధిపౌభవేత్ ॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు తాను స్వయముగా అవినెపువ్వుల మాలను ధరించి తరువాత హరిని అవినెపువ్వుల మాలికలతో పూజించువాడు స్వర్గాధిపతియగును.

శ్లో॥ స్త్రీయోమాల్వేనవావిష్ణుం పూజయేత్తులనీదశ్చైః ।
ససర్వపాతకాన్ముక్తో యాతివిష్ణోఃపరంపదం॥

తా॥ స్త్రీలు మాల్యములచేతను తులనీదళములచేతను కాత్తిక మాసమందు హరిని పూజించినయడల పాపవనిర్ముక్తులై వైకుంఠమును పొందుదురు.

శ్లో॥ కాత్తికేభానువారేతు స్నానకర్మసమాచరేత్ ।
మాసస్నానేనయత్పుణ్యం తత్పుణ్యంలభతేనవం॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు ఆదివారమందు స్నానముచేసినయడల మాసమంత యు స్నానమాచరించిన పుణ్యమును బొందును.

శ్లో॥ ఆద్యంతిమేమధ్యమేచ దినేయస్నానమాచరేత్ ।
మాసస్నానభలంతేన లభతేనాత్రగంశయః॥

తా|| కాత్తికమాసమంటి శుక్ల పాడ్యమినాడు పూర్ణిమానాడు ఆమావాస్య నాడు యీమాడుగోళాలు ప్రాంతస్నానము చేసినయడల ఆశక్తునకు మాసస్నాన ఫలము వచ్చును.

శ్లో|| అథవామాసమాహాత్మ్యం యశ్శ్రుణోత్యఘనాశనం ।
మాసమేకంస్థప శ్రేష్ఠ సముక్తస్సర్వపాతకైః॥

తా|| ఆందుకు శక్తిలేనంతలో కాత్తికమాసమందు నెలగోళాలు తప్పకుండా మాసమాహాత్మ్యమును వినినట్లైతే స్నానఫలముగలిగి పాపములు నశించును.

శ్లో|| కాత్తికేమాసియోదీపాక దృష్త్వామోదతియఃపుమాక ।
తేనవాపాసినశ్యంతి నాత్రికార్యావీచారణా॥

తా|| కాత్తికమాసమందు దితరులు సమర్పించిన దీపములను జూచి ఆనందము నొందువాని పాపములు నిశ్చయముగా నిశించును.

శ్లో|| 'సహాయంతురుతేవిష్ణోః పూజార్థంయఃప్రయత్నతః ।
కర్మణామనసావాచా సస్వర్గఫలమశ్నుతే॥

తా|| కాత్తికమాసమందు యితరులకు హరిపూజకు మనోవాక్కాయముల చేత సహాయముచేయువాడు స్వర్గమును బొందును.

శ్లో|| కాత్తికేమాసియోధక్త్యా హ్యర్చయేదమ్యతంసరః ।
గంధపుష్పైఃసుధూపాద్యైః యాతితత్పనమవ్యయం॥

తా|| కాత్తికమాసమందు ధక్తితో గంధపుష్ప ధూప దీపాదులచేత హరిని పూజించువాడు వైకుంఠమును బొందును.

శ్లో|| కాత్తికే కేశవస్యాగ్రే యోజపంససమాచరేత్ ।
సజంబుకోభవేద్భూమకౌ సప్తజన్మస్వసంశయః॥

తా|| కాత్తికమాసమందు హరిసన్నిధిలో జపమాచరించనివాడు భూమియందు యేడు జన్మములందు నక్కగా జన్మించును యిందుకు సందేహములేదు.

శ్లో|| యేప్రదోషేపురాణంతు కాత్తికే కేశవాగ్రతః ।
కుర్వంతినరశార్దూల తేహంతిహరిమందిరం॥

తా|| కాత్తికమాసమందు సాయగకాలమందు హరిసన్నిధియందుపురాణకాల శ్లోకమును చేయువారు వైకుంఠముచేరుదురు.

శ్లో|| కాత్తికేమాసిసాయాహ్నే స్తోత్రపాఠపరోసరః ।
సస్వర్గలోకమాపాద్య ధ్రువలోకమతఃపరం॥

తా|| కార్తికమాసమందు సాయంకాలమందు ఆలయములందు స్తోత్రములను పఠించువాడు స్వర్గ లోకమందు కొంతకాలముండితరువాతేద్రువలోకము చేరినాఖండము.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్మ్యే

సప్తమోఽధ్యాయ స్సమాప్తః.

౪ అథ అష్టమోఽధ్యాయ స్సారంభః.

రాజోవాచ|| శ్లో|| మచ్చిత్రేఽధికసందేహో వర్తతే బ్రహ్మనందన!
తన్నాశయాద్యమెబ్రాహ్మ తద్వక్ష్యమితవప్రభో!

తా|| రాజగురువాడు. వసిష్ఠమునీందా! నామనస్సులో గొప్పసందేహము గలిగినది ఆసందేహము తెలిపెదను దానిని నశింపజేయుము.

శ్లో|| త్వత్తోమయా శ్రుతం విప్ర! సూక్ష్మధర్మస్య లక్షణం తథా విధం
పాతకంచ నిందితం విబుధాదిభిః | బహుపాపరతానాంచ పర్ణ
సంకరకారిణాం ఆచారహితానాంచ దుర్జనానాం మహామతే!
ప్రాయశ్చిత్తేస్తు పూయంతే త్రయీవిద్యాదినంభవైః | కృత్యా
గురూణిపాపాని మానవాదుష్టబుద్ధయః | ధర్మలేఖేన తేన ర్వే
కథంయాంతిహరేపదం!

తా|| మీరు నాకు ధర్మసూక్ష్మమును చెప్పినారు, పాతకములో గొప్పదానిని చెప్పినారు, అయితే వర్ణాసంకర కారకములైన మహాపాపములు చేసి దుర్జనులు నేద త్రయోక్తములైన ప్రియశ్చిత్తములను చేసికొని పరిశుద్ధులగుదురని ధర్మశాస్త్రము అందు చెప్పబడియుండగా మీరు ధర్మలేఖముచేతనే పరిశుద్ధులై హరిలోకమునుబొందుదురని చెప్పినారే అది యెట్లు సంభవమగును.

శ్లో|| బ్రహ్మైవ హూనిపాపాని గురూణివివిధానిచ ప్రియశ్చిత్తవిహీ
నాని కృత్యాయాంతికథంహరిం | జ్ఞాత్వాసర్వాణ్యనంతాని పాత
కానినరః క్వచిత్ | దిష్ట్యైవ లబ్ధధర్మేణ కథంయాంతిహరేపదం||

తా|| ఓమునీశ్వరా! అనేక మహాపాతకములు చేసి ప్రియశ్చిత్తములను చేసి శాసక యెట్లు హరి లోక నివాసులగుదురు? అనంత పాతకములు చేసి యీపాపములు గొప్పవనియు వీటికి ప్రియశ్చిత్తములు చేయించుకొనవలయుననియు తెలిసియు అట్లు చేయక దైవ వశముచేత సంభవించిన కార్తికదీపదానాది పుణ్యములవల్లన వైకుంఠము నకు పోవుట యెట్లు సంభవించును.

శ్లో॥ మహాపజనగంకించి స్నానాగ్రేణమదోయధా । కర్పూణీక-
కురుతేవిప్రనకదాచిత్రధాప్యయం । స్వయంగృహంతరేస్థిత్యా
హ్యగ్నోదత్యాభ్యమజ్జనత్ । జ్వలంతమగ్నిమజ్జాపి నాచమ్య
చ్ఛులకోదకాత్ । మహానదీప్రవాహేతు స్వయంగత్వాతతః
పునః । తృణసంగ్రహణంకృత్వా తథాధారోధవేన్నచ । మహా-
దుర్గంసమారుహ్య తచ్ఛృంగాల్పతితోనరః । తదంతరాశ్రిత
కాగాగ్రహకేసభవేత్సుఖం । గురుందుష్కృతమాశ్రిత్య హ్య
ల్పేనసుకృతేనచ । సకధంచవిముచ్యేత పాతకేనాత్యసంధవం ।
ఇదంమమసమాచక్ష్య శ్రోతృణాంవిస్మయావహమ్ ॥

తా॥ స్వల్పపుణ్యముచేత అధికపాపములు నశించవనుట విషయమై దృష్టాంత
ములను చెప్పచున్నాడు గండ్రగొడ్డలి మొదలయిన యాయుధములచేత భేద్యముగాని
వజ్రస్వర్ణమును గోటి చివర భాగముచేత చూర్ణము చేయుటకు శక్యమగునా, తాను
లోపలనుండి గృహమునకు అగ్నిముట్టించి మండుచుండగా తెలియనివాడివలెనుండి పురి
సెడునీళ్లు అనగా చేతికివచ్చినన్ని జలము ఆమండె అగ్నివిద చల్లినయడల ఆఅగ్ని ఆగు
నా మహానదీ ప్రవాహములో స్వయంగా సడికొట్టుకొనిపోవును గడ్డిపగకను ఆధార
ముగా చేసుకొని దరికిజేరునా, స్వయముగా గొప్పపగ్వృతమును యెక్కి అక్కడనుంచి
కిందకి పడుతూ మధ్యనున్న చిన్నతీగను పట్టుకున్నయడల పడకుండా ఆగునా, ఇట్టి
దృష్టాంతములనుపట్టి చూడగా అధికములైన పాపములనుచేసి స్వల్పపుణ్యముచేతవాటిని
నశింపజేయుట కెట్లు శక్యమగును. యాసంశయమును నాకు నశింపజేయుము. నాకే
గాదు వినువారికి నందరకును గలిగెడి సందేహమేను.

శ్లో॥ కార్తిక్యామాఘవై శాఖ ధర్మసూక్ష్మంత్యయోదితం ।

బహూనిపాతకాన్యేవ హ్యుద్ధితానిత్యయోమునః ।

తత్సర్వంవిలయంకుర్యా తోసల్పేనైవచసాంప్రతం ॥

తా॥ కార్తిక మాఘవై శాఖమాసములందు చేసిన స్వల్పపుణ్యమే అధికపాతక
ములను నశింపజేయునని మీరు చెప్పినారు అది యెట్లు సిద్ధింపనును.

శ్రీనూతడవాచ॥ శ్లో॥ ఇతిభూపనచక్రస్మత్స్వామందస్మైరముఖాంబుజః ।
ఇదమాహప్రహృష్టాత్పా రాజానంవిస్మయాన్వితం ॥

తా॥ నూతుండు చెప్పచున్నాడు ఈప్రకారముగా రాజా మూటవిని వసిష
మునీంద్రుడు చిరునవ్వునవ్వి సంతోషముతో స్వల్పపుణ్యముచేత గొప్పపాపములెట్లు
నశింపవను అశ్చర్యముతో గూడుకొనియున్న రాజులతో నిట్లనియె.

వసిష్ఠశివాచః॥ శ్లో॥ శునిరాజప్రవక్ష్యామి సాధుసాధువిమర్శనం
మయాప్యలోకితంసర్వం వేదశాస్త్రవిచారణాంతతథర్థాహ్య
సంఖ్యాతాబహుసూక్ష్మతరానృపదృశ్యం తెహంప్రవక్ష్యామి
త్వంమాకుర్వత్రసంశయం॥

తా॥ ఓరాజా వినుము ! మంచి విమర్శనచేసినావు, శేనుగూడ విచారించినాను
వేదశాస్త్రపురాణములను విచారించగా ధర్మములలో సూక్ష్మములున్నట్లు తెలిసినది.
అట్టి సూక్ష్మధర్మములు యెంత పనినైన చేయ సమర్థములు ఒకానొకప్పుడు గొప్ప
పుణ్యముగూడా స్వల్పమైపోవును. ఒకప్పుడు స్వల్పపుణ్యమే అధిక ఫలప్రదమగును.
గనుక యీవిషయమందు సంజేహమొందకుము, చెప్పెదను సావధానముగా వినుము.

శ్లో॥ గుణత్రయాన్వితాధర్మాః రాజకశాస్త్రేష్వపస్థితాః ।
సత్సంరజస్తమిషి గుణాఃప్రకృతినంభవాః॥

తా॥ అట్టి భేదమెట్లుగానంటే ధర్మములు గుణత్రయముతోగూడుకొని స్వల్ప
ధిక్యములగును, గుణములు, సత్వము, రజస్సు, తమస్సు అనునవి మూడు యీమాడు
గుణములను ప్రకృతివలన గలిగినవి, ప్రకృతియనగా మూలప్రకృతి అనగామాయ.

శ్లో॥ యోధర్మస్సత్వమాలంబ్యా త్తంసూక్ష్మంకవయోవిదుః॥
ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి తపఃకర్మాన్వితానివై । రజోన్వితాని
రాజేంద్ర భూయోజన్మప్రదానిచ । ఇదంకృతాకృతఫలం
యద్ధర్మంప్రోచ్యతేబుధైః । తద్ధర్మంతామసంప్రాప్ను
లంవృథివీవతే॥

తా॥ అందులో సత్వమువలన చేయబడిన ధర్మమును సూక్ష్మమందురు. ప్రాయ
శ్చిత్తములన్నియు తపస్సు కర్మకాండమంతయు రజోన్వితమువలన గలిగినవి. తపా
గుణమువలన చేసిన ధర్మము తామషమనబడును యిదినిష్ఫలము.

శ్లో॥ తస్మాత్సాత్త్వికధర్మంతు తేసూక్ష్మంకథితంమయా ।
తేశంవాచాయతేరాజక సమ్మద్ధికాలయోగతః॥

తా॥ ఇందులో సత్త్వగుణముతో చేయబడిన ధర్మమును సూక్ష్మమని నీకుచెప్పి
తిని అది కొంచమైనను కాలయోగమువలన వృద్ధినిొందును.

శ్లో॥ అదేశకాలేయద్దాన మపాత్రేప్రతిపాదితం ।
విధిహీనమంత్రించ ధర్మంతత్తామసంబిదుః॥

తా|| దేశమనగా పుణ్యక్షేత్రము, కాలమనగా పుణ్యకాలము, పాత్రమనగా యోగ్యుడైన బ్రాహ్మణుడు, యామాడు విధముల యోగ్యతను విచారించకయు విధిరహితముగాను మంత్రోరహితముగాను చేయు దానాదికము తామసమనబడును యిది యంతగొప్పదైనను పాపనాశన సామధర్మముగలదిగాదు.

శ్లో|| కాలదేశంసవిజ్ఞాయ ధర్మంయఃకురు తెన్నప!
తదక్షయఫలంపోక్తం ముక్తిహేతుర్న సంశయః||

తా|| దేశకాల పాత్రములను విచారించి చేసిన ధర్మము అక్షయమై మోక్ష హేతువగును.

శ్లో|| యదాధికంవాస్తోకంవా కాలంవిజ్ఞాయమానవః!
విచారితార్థంకుర్వీత గమానాకర్మపథతిః||

తా|| ధర్మము అధికమో స్వల్పమో కాలమునుబట్టి విచారించి నిశ్చయించువలెను. కర్మపథతి దుష్టిక్షేయము అనగా కర్మ సరణియిట్టిదని నిశ్చయించుటకు పీఠ లేదని భావము.

శ్లో|| లభంతే తేన సాఖ్యాని దుర్లభాని మహీపతే!
జ్ఞానేనాపర్యవృత్తానా త్కాలేదేశేచ్ఛదై వతః!
కరోతి ఫలమక్షయ్యం జాయతేనాత్ర సంశయః||

తా|| అట్లుగా దేశకాలవిచారణచేసి చేసిన ధర్మమువలన సుఖమును పొందుదురు. కాబట్టి జ్ఞానముచేతగాని అజ్ఞానముచేతగాని దేశకాలపాత్ర విచారణచేసి చేసిన ధర్మము అక్షయఫలమునిచ్చును యిదిమకు సందియములేదు.

శ్లో|| కాష్ఠభారాణామదాయ సన్ని వేశ్యనగోపమాత్| తత్రగుం
జాఫలంమాత్రమగ్నిం నిక్షిప్య తాదహేత్| గృహేనంతమ
సేవ్యాపై దీపేనాల్లేపయోద్యుతిః| తమిస్త్రివిధహంత్యాశు
ధర్మోల్పవాధవాస్త్వప| యథాకదఃమనీరేతు స్నాత్వాభూ
యోతినిర్మలే| జలేన్నా నేన రాక్షేంద్ర నిర్మలోజాయతేతథా|

తా|| అల్పపుణ్యముచేత అధిక పాపములు నశించుననుటకు దృష్టాంతములుచూపబడుచున్నవి, పర్వతము యెత్తున కట్టెలను పేర్చి అందులో గురువిందగింజంత అగ్నిని వ్రుంచిన యడల అకట్టెలన్నియు భస్మమగుటలేదా, గృహమంతయు చీకట్లు వ్యాపించగా చిన్నదీపమును వెలిగించినంతలో యీచీకట్లు నశించుటలేదా, చిక్కగానున్న బురదనీటిలో యంతకాలము స్నానముచేసిన చివరకు నిర్మలజలమందు వకమార్గ పాననమాచరించిన యడల ఆముడికి పోవుటలేదా,

శ్లో॥ అల్పంవాయేనకేనాపి హ్యజ్ఞా నీనాథవాసకృత్ । నామసంకీ
ర్తనాద్విష్టోఽదహ్య తెబహుపాతకాః । విష్ణుసంకీర్తనంరాజక
కీర్తనాయజ్ఞానమోహితః । క్షయత్యఘంమహాదశి వేణుగుల్మ
మివానలః॥

తా॥ అజ్ఞానముచేతగాని జ్ఞానముచేతగాని చేసినపాపములు అధికముగానిస్వల్ప
ముగాని హరినామ సంకీర్తనతమువలన నశించును. మహిమ తెలియక చేయబడిన
తైనను హరినామ సంకీర్తనముచే పాపములన్నియు అగ్నివలెనే నశించును.

శ్లో॥ పురాకల్పిద్దురాచారో విప్రనూనురజామిళః । దాసీపతిఃకూర
కర్మా దాసీసంగకాలలగుః । కన్యాకుబ్జైసత్వనిష్ఠో నామ్నా
వై గుబహుశుక్రితః । తస్యభార్యాధర్మవతి సాధ్వీపతివరాయణా
తస్యచాంతరితెకాలే గంజాతోవామిళస్తదా॥

తా॥ పైనచెప్పిన విషయమై యొక కథను చెప్పెదనుమినుము పూర్వకాలమండ
కన్యాకుబ్జమును క్షేత్రమందు వేదవేదాంగ సారంగతుడైనసత్వనిష్ఠుడను నొక బ్రాహ్మ
ణుడు గలడు. ఆబ్రాహ్మణునకు పతివ్రతయు ధర్మాత్మరాలునగు భార్యకలడు.
వారిరువురకు చివరకాలమున ఆజామికుడును నొక కొమారుడును పుట్టెను ఆజామికుడు
దురాచారుడును దాసీభర్తయు, హింసకుడును, నిత్యము దాసీసాంగత్యమందు ఆసక్తి
గలవాడును అయి వుండెను. అట్టివాడు స్వల్పపుణ్యముచేత అనగా తెలియకచేసిన
హరినామ సంకీర్తనమువల్ల తరించెను.

శ్లో॥ పూర్వకర్మానురోధేన సోభవత్ప్రాప్తయోవనః । కస్యచిద్విష్ట
ముఖ్యస్య దుర్మార్గస్యచభూమివ । గృహదాసీపతిశ్చాసీత్
పూర్వకర్మానుబంధతః । మాతరంపితరంహిత్యా మదనాచేత
మోహితః । తయానమంగతస్యంగ్యా సానభోజనభక్షణైః ।
కామశాస్త్రకలాపైశ్చపరిరంభణమంబునైః । ఆజామిళస్తయా
దాన్యా రేమేకామమిమోహితః । సర్వకర్మాణీసంతృప్త్య వేద
శాస్త్రోదితానచ॥

తా॥ ఆ ఆజామికుడు ప్రవర్తించిన ప్రకారముయెట్లైన ఆజామికునకు యావ
సముద్రాగానే యొక దుర్మార్గ బ్రాహ్మణుని యింట్లో యొకదాసీపున్నది దానితో
సంగమముచేసి దానియందే ఆసక్తుడై తల్లిని తండ్రిని విడిచి కామాతురుడై దానితో
జలపానము, భోజనము, కయనము, జరుపుచు వైదికకర్మలను విడిచి కామశాస్త్రప్రసా

బుడై అలింగన ముంబనాని క్కలందాన క్కిలవాడై అదాసీతోనే నిగంతరముకాలము గడుపుచుండెను.

శ్లో॥ చక్రనిఱమ్మనయాంతత్రి తంతదాబాంధవాఃపరే॥ పరిత్యజ్య
తతోలజ్జాం విప్రసూనుస్సపావధీః । తస్మిన్నేవాంత్యజభవం
ప్రాప్యతత్సమచాశ్రితః । పశుపక్షిమృగాదీనాం మాన్వాత
న్మాంసజీవనః । శ్వవాగురికసరీయుగ్తో వనేహింసాపరాయణః ।
దాన్యామంచచారాసౌ వనేదుష్టమృగాకులే॥

తా॥ ఆ అజామికుడిట్లు కులాచార భగ్నిష్టుడై నంతలో బంధువులందఱు అతనిని
గృహమునుంచి వెళ్ళగొట్టిరి. అజామికుడు ఆపూరితోనే యొక చుండాబునియింట్లో
నివాసముచేసికొని నిత్యము దాసీతోగూడి కుక్కలను, పుచ్చులు వేసి మృగములను పట్టు
కొను వాళ్ళను వెంటబెట్టుకొని అరణ్యముకు బోయి పశువులను, పక్షులను, మృగము
లను జుంపి వాటి మాంసమును భుజింపుచు కాలము గడుపుచుండెను.

శ్లో॥ కదాచితాస్సలవృక్షేసా మధుశృష్ట్యరుహస్సృపా
భగ్నశాఖాఽపరిద్యూమా మరణానముపాగతా॥

తా॥ ఇట్లుండగా నొకనాడు దాసీదిట్లుదాగిగుడమను యాశతోతాడిచెట్టెక్కి
ంపువిరిగి క్రిందపడి మృతిబొందెను.

శ్లో॥ అజామిశస్త్రతోద్భృష్ట్యా రాజకప్రాణధనేశ్వరీం ।
స్వపురస్థాన్యజహుధా విలలాపాకులేంద్రియః ।
గిరిగతేమహారాజక తాంవిసృజ్యగృహంగతః॥

తా॥ తరువాత అజామికుడు భార్యను చూచితనప్రాణములకంటె అధికప్రియ
మైనది గనుక చచ్చిన శవమును తనముందర నుండుకొని వికలుడై బహుశోకించి తరు
వాత దానిని కొండబలమందు పాదవైచి యింటికిపోయెను.

శ్లో॥ తతస్తస్యాస్సతాతస్త్వి నురూపాప్రాప్తహావనా ।
తాంద్భృష్టానచపాపాత్మా తయాచేమచిరంన్యవ॥

తా॥ అజామికుడు తరువాతయావనవంశురాలైన దానికుడునుచూచి పాపా
శుద్ధుడుగనుక తన పుత్రికను నీతిని విడిచి దానితో చిరకాలము క్రిడించుచుండెను.

శ్లో॥ తస్మాత్తానసుమపేరాజక పుత్రాకాతేచవైన్యవ । క్షీణ
యురగతాస్సర్వే కసన్తశ్చావశేషితః । నారాయణాభి

ధానంచ చక్రకౌశ్యుక్త్యోగేనైవైకస్థిత్వాగచ్ఛ్యకపిబక్థుంజక
పర్యటకవృన్వదత్సదా । పునాపాశేనసంబంధస్తన్నామ
గృహణాతురః॥

తా॥ తరువాత ఆజామిశుడు ఆహారముగల భోజ్యమును కొంచును సుమాళ్ళు
గలిగి నశించిరి. అందు చివరువాడు మాత్రము మిగిలియుండెను. నానికి “నారాయణ”
అను నామకరణముచేసి ఆజామిశుడు సడుచునప్పుడు మీర్చుండునప్పుడును జలపాన
కాలముందును భోజనము చేయునప్పుడును శిరఃగుచ్ఛన్నపుడును పుత్రపాశముచేత
బద్ధుడై నిరంతరము నామమునే (నారాయణ నామమున) పలుకుచుండెను.

శ్లో॥ తతఃకాలేనమాయాతే మురితానమువస్థితే।

తన్నేతుమాగతారాజక్ యనుదూతాభయంకరాః।

రక్తశ్రుముఖాలోష్ఠ దండమాస్తాసిపాణయః॥

తా॥ తరువాత కొంతకాలమునకు ఆజామిశునకు మురితకాలము సమీపించి
సంతకాలా అతనిని తీసుకొనిపోవుటకుగాను యెఱ్ఱని గడ్డములు మీసములుగలిగి చేతు
లందు దండములను గాళ్ళను కత్తులను ధరించి భయంకరులైన యనుదూతలు వచ్చిరి.

శ్లో॥ తాదృష్ట్యాభయసంక్రస్త మాత్మానంసేతుమాగతాః ।

ఉవాచవాక్యమేతచ్ఛ పుత్రస్నేహపరిపుతః । దూరేక్రీడనకా

సక్తం పుత్రంనారాయణాహ్వాయం । ద్రావితేనస్వరేణోచై

రాజహవాకులేంద్రియః॥

తా॥ ఆజామిశుడు తనను దీసికొనిపోవ వచ్చిన యనుదూతలను చూచి భయ
పడి పుత్రస్నేహముచేత దూరమందాటలో నున్న సుమారుని ఓనారాయణా, నారా
యణా అని పిలిచెను. ఆపిలుచునప్పుడు భయముచేత దీనస్వరముతో పెద్దగా ఓనారా
యణా అను పలుకుదు పిలిచెను.

శ్లో॥ శ్రుత్వాతన్ద్రియమాణస్య పదదాద్విష్ణుకీలకానం।

తేవిచింత్యతతోదూరం జాతకంవాస్థితాన్మవ॥

తా॥ దైన్యముతోగూడిన నారాయణనామ సంకీర్తనమును మరణకాలముందు
జూన్చుకొనుచున్నాడు. ఇది యనుదూతలు ఆలోచించి దగ్గరకు రావెఱుచి దూరముగా
పోయి భయముతోఁగొంద్రి.

శ్లో॥ తదాజగ్మువిమానస్థా విష్ణుదూతాన్సుతేజసః।

యమప్రేష్టావిష్ణుదూతా వారయామానురోజసా ।

అస్మాకంవశగోఽయంచ ఊచస్తేయమకింకరాః ।

తా॥ అంబాలా తేజోవంతులైన విష్ణుదూతలువచ్చి యమదూతలనుజూచి ఓయీ
యీ అజామిశుడు మావాడుగాని మీవాడుగాడని పలికిరి.

శ్లో॥ తేన ర్వేవిష్ణువద్రాజః పద్మపతాయ తేక్షణాః పీతాంబరధరా
ముఖ్యా స్సర్వేపుష్కరమాలినః । కిరీటినఃకుండలినః చారు
స్రగ్వస్త్రభూషణాః చతుర్భుజాశ్చారుగూపా శృంఖచక్రభుజ
శ్రియః । దేశంసుమిశ్రితాలోకాన్ కుర్వంతస్సేన్వినతేజసా ।
దృష్ట్వాచవిష్ణుదూతాస్తై మాయావాక్యంసమబ్రువత్ ।

తా॥ రాజా! అవిష్ణుదూతలు పద్మములవలె వీళాలములైన నేత్రములు గల
వారును పచ్చని పట్టుబట్టలను ధరించినవారును, పద్మమాలాంకృతులును, కిరీటవంతు
లును, కుండలధారులును, మంచిమాలికలు నస్త్రములు, అభరణములు గలవారును
శాలుగు చేతులుగలవారును నుందడదేవులును, శంఖచక్రములను ధరించినవారును,
తమకాంతిచేత దేశమంతయు ప్రకాశింపచేయువారును, అయివుండిరి. యిట్టి విష్ణు
దూతలను జూచి యమదూతలు యిట్లనిరి.

శ్లో॥ యూయంహిఉత దేవావా కిన్నరాసిద్ధచారిణాః ।

ఇతి తేషాంవచశ్శుత్యా తాననాదృత్యపుష్పకే ।

అజామిశంసన్నివేశ్య గంతుకామావచోబుధైః ।

తా॥ మీరుయెవ్వరు కిన్నరులా! సిద్ధులా! చాగ్రణులా! దేవతలా! అనిఅడగగా
యమదూతలను ధిక్కరించి విష్ణుదూతలు అజామిశుని తమ పుష్పక విమానము నెక్కిం
చుకొని తమలోకమును పోవనిగ్గుగలవారై యిట్లని పలికిరి.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్యై

అష్టమోఽధ్యాయస్సమాప్తః ।

౧. అథ నవమోఽధ్యాయ పారంభః.

విష్ణుదూతాః ఊచుః శ్లో॥ ధవతాంస్వామినాకింకిం వదన్త్యాకధితంయతః

కోహోఽత్రయమదండస్య కేధర్మావుణ్యపాపకాః । నూన

మస్మాకమగ్రేతు బ్రూతసర్వంయమానుగాః । ఇతి తైరుదితం

శుభ్రిత్యా ఊచస్తేయమకింకరాః ।

తా|| విష్ణుదూతలధుగుచున్నారు ఓ యమదూతలారా! మీప్రభువు మీకో చేప్పిన మాటలేమిటి మీయమదండవకు యెవ్వడుకైననాడు. పుణ్యములనగా యెవ్వ, పాతకములనగాయెవ్వ. యీవిషయములన్నిటిని సనిస్తారముగా మాకుచెప్పండి. యెట్లని విష్ణుదూత లడుగఁగా యమదూతలు చెప్పచున్నారు.

యమదూతాః|| శ్లో|| శ్రుణుధ్వమవధానేన విష్ణుదూతాన్సన్నిరృ
లాః|| సతంగఃపావకోవాయు ర్వ్యోమగావోనితావతి|| గంధ్యా
హానీదిశఃకాల ఇతిదేహస్యసాక్షిః|| ఏతై రధర్మవిజ్ఞాతాస్సనో
దండస్యయుజ్యతే||

తా|| ఓవిష్ణుదూతలారా సావధానముగా వినుడు. ఈద్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము, గోవులు, సంధ్యలు, సగలు, దిక్కులు, కాలము, యవ నుమప్పుని పుణ్యసాపములను గుఱించి సాక్షులు, మేము వీరి సాక్ష్యమును విచారించి పాపమును చేసిన వానిని దండింతుము.

శ్లో|| స్వవేదమార్గరహితః శ్రుతిస్మృత్యాదిదూషకః||
విదితసాన్ధువృత్తానాం సమేదంధ్యోనసంశయః||

తా|| వేదమార్గమును వదలి ఇచ్చాను సారముగా తిరుగుచు నేకాత్మములను కూపింపుచు సాధుబహిష్కృతుడైన వారిని మేము దండింతుము.

శ్లో|| విప్రంచగురుమస్యస్థం పాదాద్వైర్యదితాదయేత్||
యోమాతాపితశాద్వేషి సదంధ్యోనాత్రసంశయః||

తా|| బ్రాహ్మణుని గురువును కోగిని పాదములచేత కొట్టుకొనుచు తల్లిదండ్రులతో కలహించువాడును. అయిన వారిని మేము దండింతుము.

శ్లో|| యోనిత్యమనృతంవక్తి ప్రాణిహింసాపరాయణః||
కులాచారపరిధ్రష్ట స్సయోనియమమందిరం||

తా|| నిత్యము అబద్ధమాడుచు జంతువులను జంతువు కులాచారము నవలంబించు వారిని మేము దండింతుము.

శ్లో|| దత్తాపహరకోదంభో దయాశాంతివివర్జితః||
యఃపాపకర్మనిరత స్సయోనియమమందిరమ్||

తా|| ఇచ్చిన సామృత్తును తిరిగి తీసుకున్నవానిని దాంతివన దయాశాంతియు లేక
కానిది సాపాక్షులను మేము దండింతుము.

శ్లో॥ పరదారాభిగమనం సభుం కైయమయాతనామ్ |

యస్మాక్షికం వదేద్ద్రస్య లోభేనాత్మంతధుష్టధీః ||

తా॥ పరుని భార్యతో క్రిడించువానిని ద్రవ్యమును గ్రహించి సాక్ష్యమును చెప్పవానిని మేము దండింతుము.

శ్లో॥ అహంతుదాసనూరేతి సభుం కైయమయాతనామ్ |

మిత్రదోహితృశఘ్నశ్చ సభుం కైయమయాతనామ్ |

తా॥ నేనుదాసని చెప్పవానినిన్ని మిత్రదోహిని, ఉపకారమును మరచిన వానిన్ని, అపకారమును చేయవానినిన్ని, మేము దండింతుము.

శ్లో॥ వివాహాభిఘ్నం యశుర్యా త్సభుం కైయమయాతనమ్ |

యోవాపరేషామైశ్వర్యం దృష్ట్వా సూయేతదుష్టధీః ||

తా॥ వివాహమును చెరువువానినిన్ని యితరుల సంపత్తులనుజూచి అసహ్య పడువానిని మేము దండింతుము.

శ్లో॥ పరేషామర్భకానాంచ సగచ్ఛేద్యమయాతనామ్ |

కన్యాద్రవ్యేణ యోజితే త్రాణావార్ధుషి కేనచ ||

తా॥ మరుల సంతానమునుజూచి దుఃఖించువానిని కన్యాశుల్కముచేత జీవించువానిని వడ్డీతో జీవించువానిని మేము దండింతుము.

శ్లో॥ తటాకకూపకుల్యాణాం విఘ్నమాచరతేచయః |

తథాన్యవిఘ్నకర్తాచ పాతకీచనసంశయః ||

తా॥ చెరువును, నూటిని, స్వల్పకాలువలను, నిర్మించు వ్యాపారమును మాన్పించువాని నిర్మితములయిన వాటిని చెరుచువానిని మేము దండింతుము.

శ్లో॥ యః పితౄన్న సముద్దిశ్య శ్రాద్ధం మోహేన వానరః |

నిత్యకర్మపరిత్యాగీ సభుం కైయమయాతనమ్ |

తా॥ మోహముచేత మాతాపితరుల శ్రాద్ధమును విడచినవానిని నిత్యకర్మను తడవిన వానిని మేము దండింతుము.

శ్లో॥ పరపాకపరిత్యాగీ పరపాకరతస్తథా |

పితృశేషాన్నభోక్తాచ సభుం కైయమయాతనామ్ |

తా॥ పరపాక పరిత్యాగిని పరపాకరతుని పితృశేషాన్నమును భుజించు వానిని మేము దండింతుము. పరిపాక పరిత్యాగియనగా తాను వండిన అన్నములో యితరులకు మించుమాత్రమును బెట్టక తానే అంతయు భుజించువాడు, పరపాకరతుడనగా నిత్యము

పదల అన్నమును భుజించువాడు, శిశువేసాన్నభోక్తయగుచు తరులు శ్వాధ్భోక్త
లుభుజించిన తరువాత తాను శిష్టమును భుజించువాడు.

శ్లో॥ నదదస్వేతియోబ్రూయా న్నదద్యాద్బ్రాహ్మణేషుచ |
శరణాగతహంతాచ సభుంక్తైయమయాతనామ్ |

తా॥ ఇతరుడు దానము చేయు సమయానియవ్వకద్దు అనిపలుకువానిని యాచిం
చిన బ్రాహ్మణున కిన్నినివానినితనశరణుజొచ్చినవా నిపించువానిని మేముదండింతుము.

శ్లో॥ స్నానసంధ్యాపరిత్యాగీ నిత్యంబ్రాహ్మణనిండకః |
బ్రాహ్మణుశ్చాచ్యవ్యగోఘ్నశ్చ సయాశియమమందిరం |

తా॥ స్నానమును సంధ్యావందనమును విడుచువానిని నిత్యము బ్రాహ్మణనింక
కుని బ్రాహ్మణహంతను అశ్వహంతను గోహంతను మేము దండింతుము.

శ్లో॥ ఏవమూదీనిపాపాని యమేనోక్తానివైష్ణవాః |
దేవుర్యంతియమేలోకే తేనృభూయంతియాతనామ్ |

తా॥ ఈ మొదలయిన పాతకములను చేయుమానవులు మామధులొకమందు మా
చేత యాతనల నొందుదురు.

శ్లో॥ అయంప్రపాన్వయేజాతో దాసీపతిరజామిశః |
అనేనార్జితపాపానాం సంఖ్యానాస్తినసంశయః |
జన్మవధృతిజన్మాంతం పాపమేవముపార్జితం |
అయంవై విష్ణులోకస్య కథమహాత్మిదుష్కః |

తా॥ ఈ అజామిశుడు బ్రాహ్మణుని వంశముడు జన్మించి దాసీ సంగమము
నై జన్మమొదలు జన్మాంతము పాపముతోనే చేసినాడు యితనిచే చేయబడిన పాపము
అతడు మితిలేదు. యిట్టి విపరీధముడు మీవిష్ణులోకమున కెట్టి అర్హుడగును.

శ్లో॥ ఇతి తేహంపచక్కుర్వా విష్ణుదూతాశ్శుచిస్త్రితాః |
మేఘగంభీరయావాచా ఊచుః కిలముఖాంబుజాః |

తా॥ ఈప్రకారముగా పలికిన యమదూత ల్లామాటలువిని చిరునగవుతో హ
సించిన ముఖపద్మములుగలవారై పురుషులతో సమాన గంభీరధ్వనితో యిట్లనిరి.

విష్ణుదూతాఊచుః॥ శ్లో॥ అహోఅశ్చగ్ర్యమేతద్ధి యద్యాయంమూఢ
చేతనః | శృణ్వంతుధర్మమర్యాదాం సమాధానేనచేతనాః |

తా॥ ఏమి అశ్చగ్ర్యము మీరింత మాధులైరిగదా ధర్మమర్యాదను మేముచెప్పి
దము సావధానముగా వినుఁడి.

శ్లో॥ యోదుస్సంగపరిత్యాగీ సత్సంగతిముపాశ్రయః॥

బ్రహ్మజ్ఞానంతతోనిత్యం నదండ్యస్సయమేనవై॥

తా॥ దుస్సంగమును విడుచువాడు సత్సంగమును ఆశ్రయించువాడు నిత్యము బ్రహ్మచింతనమును చేయువాడు యమదండార్తుడుగాడు.

శ్లో॥ స్నానసంధ్యాదినిరతో జపహోమపరాయణః॥

సర్వభూతదయాయుక్తో నసయాతియమాలయం॥

తా॥ స్నానసంధ్యా వందనము లాచరించువాడును జపహోమము లాచరించువాడును, సర్వభూతములందు దయివంతుడును, యమదండార్తుడుగాడు.

శ్లో॥ బ్రహ్మజ్ఞానాధాయకర్మాణి సత్సవాగసనూయకః॥

జపాగ్నిహోత్రేయఃకుర్యాత్ నసయాతియమాలయం॥

తా॥ సత్సవంతుడై అనుయాదోమరహితుడై జపాగ్నిహోత్రములను చేయుచు శర్మలను బ్రహ్మయందుంచినవాడు యమదండార్తుడుగాడు. బ్రహ్మజ్ఞానాధాయకర్మాణి బ్రహ్మజ్ఞ సగుణ పరమేశ్వరే సర్వాణి కర్మాణి ఆధాయకర్మత్వం కారయిత్యత్వం హోత్యత్వం హోజయిత్యత్వం స్థాపయిత్యా ఈశ్వరార్పణముధ్యాయశర్మకర్మత్వం తదేవాత్మబ్రహ్మజ్ఞానాధాయకర్మాణిత్యస్య తాత్పర్యం భవతి అనగా కర్మతోక్త్యధ్యాయలను సగుణ పరమేశ్వరునియందు స్థాపించి ఈశ్వరార్పణముద్ధితో కర్మల నాచరించుటయే బ్రహ్మజ్ఞానాధాయకర్మాణి అనుదానికి తాత్పర్యము అన్యథా బ్రహ్మకల్పస్య నిర్గుణ పరమాత్మా యద్యర్థ ఇతిచేత్ శ్లోకార్థకస్య ప్రకీర్త్యభూత్ అనగా అట్లుగాక బ్రహ్మకల్పమునకు నిర్గుణ పరమాత్మను అధికముగా శిష్యులన్న యమల యాగ్నిహోత్రమునకే జూచివచ్చును.

శ్లో॥ యోఽన్నదానదాతానిత్యం వారిదానంప్రయత్నతః॥

గోదానంచవృషోత్సర్గం యఃకుర్యాన్న సపాతకీ॥

తా॥ అన్నదాన మొనరించువాడును, జలదాతయై, గోదానకతకాయు, వృషోత్సర్గకతకాయు యమదండార్తుడుగాడు.

శ్లో॥ విద్యాదానంచార్థి కేధ్యః యఃకుర్యాద్భక్తిమాన్సరః॥

పరోపకారనిరతః నసయాతియమాలయం॥

తా॥ విద్యుదాననవానికి విద్యాదాన మొనరించువాడును, పరోపకారచింతనక్రియలవాడును, యమదండార్తుడుగాడు.

శ్లో॥ యోవిషుమర్చయేద్భక్త్యా తస్యాంగేజవముత్రమం॥

నివాహోపనయాకర్తా నసయాతియమాలయం॥

తా|| హరిని బూజించువాడును, హరినామను శ్ర జపించువాడును, వివాహము లను ఉపనయనములను చేయువాడును యమదండార్హుడుగాడు.

శ్లో|| యేనాధమంటపంమ్నాగ్రే రాసనిర్మాణమేవచ |

లనాధప్రేతసంస్కారా న్నసయాతియమాలయం ||

తా|| మార్గమధ్యను మంటపములు కట్టించువాడును క్రిడాస్థానములను కట్టించు వాడును, దిక్కులేని శవముధకు మంత్రసంస్కారమును చేయించువాడును యమదండార్ హుడుగాడు.

శ్లో|| సాలగ్రామార్చననిత్యం త త్తీర్థంచపిబేన్నరః |

తస్యదండప్రణామంచ యఃకుర్యాన్న సపాతకీ ||

తా|| నిత్యము సాలగ్రామార్చనమాచరించి ఆత్మీయమును పానముచేసి దానికి వందనమాచరింపువాడు యమదండార్హుడుగాడు.

శ్లో|| తులసీమణిమాలాంతు గ శేధ్యత్వార్చయేద్ధరిం |

సాలగ్రామశిలాంవాపి నసయాతియమాలయం ||

తా|| తులసీకాష్ఠ మాలికను మెడయందు ధరించి హరినిపూజించువాడును సాల గ్రామమును బూజించువాడును యమదండార్హుడుగాడు.

శ్లో|| యేషాంగృహేచతులసీ వర్తతేహరిసత్కథా |

గీతాపాఠపరాయేచ న తేహంతుతియమాలయం ||

తా|| గృహంగణమందు తులసీవృక్షమును పెండువారును హరికథను వినువారు ను, భగవద్గీతాసారాయణము చేయువారును, యమదండార్హులుగారు.

శ్లో|| నిత్యంభాగవతంయస్య లిఖితంపుస్తకంగృహే |

తివ్రతేచార్చయేద్వాపి నసయాతియమాలయమ్ ||

తా|| భాగవతము వ్రాసి గృహమందు బూజించుటన్నను గృహమందును కొన్నను యమదండార్హుడుగాడు.

శ్లో|| తులాసంస్థేదిశక రే మకరస్థేచభాస్కరే |

మేషసంక్రమణేభానౌ స్నానకీలానయాంత్యధ ||

తా|| నూర్యుడు మేష తుల మకర సంక్రాంతిలందుండగా పాిత్రస్నాన మాచరించువారు యమదండార్హులుగారు.

శ్లో|| రుద్రాక్షిమాలికాంధ్రుత్వా కృతంయేనబవంశుభం |

దానపాలామపరోనిత్యం నసయాతియమాలయం ||

తా|| రుద్రాక్షమాలికు ధరించి జపదాన హోమముల నాచరింపువాడు యమ దండార్హుడుగాడు.

శ్లో॥ అచ్యుతానంతగోవింద కృష్ణనారాయణావ్యయః |

ఇతియోనదతేనిత్యం నసయాతియమాలయం॥

తా॥ నిత్యము అచ్యుత, గోవింద, అనంత, కృష్ణ, నారాయణ, ఓరామ, అని హరినామసంకీర్తన మాచరించువారు యమదండాహుడుగాదు.

శ్లో॥ యఃకర్ణితాయాంమియతే మరణేహరిముచ్చరణః |

సర్వపాపరతోవాపి నసయాతియమాలయం॥

తా॥ కాశీయందు మణికణికా ఘట్టమందు హరిస్మరణచేయుచుమృతినిొందిన పాదల వాడు సర్వపాపములు చేసినవాడైనను యమదండాహుడుగాదు.

శ్లో॥ సేయస్సురాపోమిత్రఘ్నో బ్రహ్మహగురుత్వైగః |

స్త్రీరాజగురుగోహంతా యేచపాతికినఃపరే॥

నామవ్యాహరణాద్విష్ణో ర్మరణేహ్యేఘనిష్కృతిః॥

తా॥ దొంగ, కల్లుత్రాగువాడు, మిత్రహంతకుడు, బ్రాహ్మణహంత, గురు భార్యారతిగడు, స్త్రీహంత, రాజహంత, గురుహంత, గోహంత, మొదలైనపాపాత్ములు మరణకాలమందు హరిని స్మరించిన యడల పాపముత్తలగుదురు.

శ్లో॥ అజ్ఞానాదధవాజ్ఞానాదుత్తమశ్లోకనామయత్ |

సంకీర్తనాదఘహరం పుంసాందుష్కృతినామపి॥

తా॥ మహిమను తెలుసుకునిగాని తెలియకగాని, హరినామసంకీర్తన గావించినవారు పాపాత్ములైనను ముత్తలగుదురు.

శ్లో॥ సాంకేత్యంపారిహస్యంచ స్తోకంహేళనమేవవా |

నైకుంతనామగ్రహణ మశేషాఘనివారణమ్॥

తా॥ హరినామమును సాంకేత్యమచేతగాని, పరిహాసముచేతగాని, తెలిసిగాని, తెలియకగాని స్వల్పముగాగాని, అధికముగాగాని, యుచ్చరించువారు పాపముత్తలగుదురు.

శ్లో॥ పతిశస్త్ర నిలితోభగ్న స్సదుష్టస్తప్తజాహతః |

హరిరిత్యవశేనాహ పుమాన్నాహాతియాతనామ్॥

తా॥ పడినప్పుడును, తొట్టుపొట్టుబొందినప్పుడును, కొట్టబడినప్పుడును, జ్వరదూలచేత బిడింపబడునప్పుడును, సప్తవ్యసనములచేత పీడింపబడునప్పుడు వశముకాని నప్పుడు హరి యని అన్వయడల యమదండాహుడుగాదు.

శ్లో॥ యచ్చిత్తేసర్వపాపాపి హరినామాన్యశేవతః॥

శ్లో॥ పాపానిజన్మాంతరగుచితాని యేనైవతన్నిష్కృతివర్జితాని

పూయంతినామ్మగహణేనవిష్టోర్మనుష్యలోకేదివివానసంశయః॥

తా॥ అనేక జన్మలలో సంపాదించబడి పాపములు లేక కొండలవలె

పెరిగియున్న పాపములన్నియు భూమియునుగాని స్వర్గమునుగాని హానామ సంకీ
తకానముచేత నశించును.

శ్లో॥ గురూణాంచలఘూనాంచ పాపానాంనాశనాయచ |
యస్య సౌభగవన్నామ మ్రియమాణస్యనుగ్రహీత్ |
తేన పాపానినశ్యంతి వహ్నాప్రక్షిప్తమాలవత్॥

తా॥ మరణానంతరమున్నవాఁడు హానామస్మరణము చేసిన యడిల వాని
పాపములన్నియు అగ్నిలోవుంచిన దూదివలెనశించును.

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్వా తేయమభటాక్ విష్ణుదూతాన్సుతేజసః | హైమపు
ష్పకమధ్యస్థ మజామిశమతంద్రితాః | ఆత్మాత్మజగ్దురైక్యం
తంతదాహజామిశోన్మప | వనందేశిరసా దేవం కింకరాక్షదర్శ
నోత్సుకః | అథాజామిశఆకణ్ణ్యా దూతానాం యమకృష్ణ
యోః | ధన్యోస్మ్యనుగ్రహీతోస్మి యమృతస్సందర్శనాదహం॥

తా॥ విష్ణుదూతలిట్లు యమదూతలతో పలికి అజామిశుని యమదూతలకులన
విడిపించిరి. తరువాత అజామిశుడు విష్ణుదూతలకు నమస్కారముచేసి మీదర్శనమువల్ల
మేము తరించితిమనెను, తరువాత విష్ణుదూతలు వైకుంఠమునకు పోయిరి.

శ్లో॥ అథాజామిశఆకర్ణ్య దూతానాంయమకృష్ణయోః | అహో
మేవరమంకష్టం యదభూదచితాత్మనః | ధిక్ష్మాంవిగ్రహితం
సద్భిః దుష్కృతంకిలకజ్జలం | హిత్యాబాలాంసతీయోహం
సురాపామసతీమిమాం॥ వృద్ధావనాథాపితరా నాన్యగోద్ధూత
పాపినా | అహోమయాధునాత్యక్తావసభిజ్ఞే ననీచవత్ | సోహం
వ్యక్తంపతిప్యామి సరకేభృతదారుణే | ధర్మఘ్నాఃకామినో
య విందంతియమయాతనామ్॥

తా॥ తరువాత అజామిశుడు యమదూత విష్ణుదూతల సేవాదమునువినిఆశ్చర్య
పడి అయ్యోయెంతకష్టమాయెను, ఆత్మహితముచేసికొనలేకపోతినిగదా ఛిచ్ఛిన్నాబ్రతుకు
సజ్జననిందితమాయెగదా పతివ్రతయైనభాగ్యునువదలివేసి కల్లుదాగిడియిదాసీ భార్యను
స్వీకరించితినిగదా వృద్ధులును వాకంటె వేరేదిక్కులేనివారును పుత్ర్యాత్ములయినమాతా
పితరులను నీచుడనై విడిచితినిగదా అయ్యో! యెంతకష్టము ధర్మహంతలును కాముకు
లును నిర్మంతర ముఖమిచ్చెడి సరకమందివృధు నేను నిశ్చయముగా పడెదను.

శ్లో॥ కిమిదంశ్చన్నోహవాన్విత్ మసూదృప్తమిహద్భుతం॥ వాక్య
ద్యుమిహాశీగోమాన్యాస్యై కృష్ణఘోరాసిపాణయః॥ పురామ
యాశ్చ తేనైవ భాన్యంపుణ్యేనకర్మణా॥ అన్యథామ్రయమా
చాన్య సర్వత్విర్విప్రపలిపతే॥ నైకులనామగ్రహణంజహ్య
పక్షునిహంహః॥ తి॥ క్వచాహాశితవఃపావో బ్రహ్మఘోనిర
పత్రిహః॥ క్వచనారాయణోజ్యేన భగవన్నామమంగళం॥

తా॥ ఇదియే ఆశ్చర్యము యిది స్వప్నమా అనల్లకస్తులను ధరించిన యమ
భటులెట్లుపోయిరి, నేనమృత్యుజన్మనుండు పుణ్యమాచరించినవాడను యిది నిజము అట్లు
గానిచో దాసీపతివైన నాకుమారాకాలమందు హరిస్త్రితయొట్లుగలుగును, నాబిహ్వ
హరినామమును యెట్లుగ్రహించును, పాపాశ్మదనైన నేనెక్కడ అత్యంతాలమందీ
స్మృతియెక్కడ, లజ్జనువిడిచి బ్రాహ్మణులను చంపు నేనెక్కడ, మంగళకరమైన
నారాయణనామ మెక్కడ.

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్వాభగవద్భక్తి మాబంశ్యాత్కానమాత్మని॥

తతస్సాయుజ్యపదవీం లేభేయన్నామకీర్తనాత్॥

నారాయణేతియన్నామ జగదమృతరక్షణం॥

యాతివిష్ణోఃపదంరాజక నిర్ధూతాశేషకీర్తివః॥

తా॥ అహింసాద్వేలు విచారించి నిశ్చలమైన భక్తినివారి జలేంద్రియుడైకొంత
కాలమండీ సాయుజ్యముత్తని బొందెను. కాబట్టి నారాయణ నామకీర్తన గావించు
వారు సమస్తపాపమువలె ప్రపంచలోకమునందురుద్దునుసందేయమెందునులేదు.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశికమాహాత్మ్యే నవమోధ్యాయః

సమాప్తః.

10. అథ దశమోఽధ్యాయారంభః.

జనకఉవాచ॥ శ్లో॥ కోసావభామిశిశూర్వం చుమ్మసంకేససంచితం॥

కథంతూష్టింగతాయామ్యాః కిమూచుస్సాన్వమింవద॥

తా॥ ఇవమందు తిరిగి అడుగుచున్నాఁడు. మహేశ్వరా! యీమామిశుడుపూర్వ
మందెన్నడు, యితడేమి. పాపమును చేసెను, విష్ణుదూతలు దప్పిన మాటలనువిని, యా
క్షులు యెందును యూరకొండిరి, యాచి నివర్తకబోయి యమనివో విష్ణుని కన్ను.

వసిష్ఠఉవాచ॥ శ్లో॥ ఏవంప్రచోదితాయామ్యౌ దృతంగత్వాయమాం
తికం । యమరాజాయతత్సర్వ మాచచక్షురరిందమ॥

తా॥ వసిష్ఠుడుఁ చెప్పచున్నాఁడు. యమదూతలు విష్ణుదూతల మాటలువిని
కిఁబ్రముగా యమునివద్దకుబోయి సర్వవృత్తాంతమును యమునితో చెప్పిరి.

శ్లో॥ పాపిష్ఠంచదురాచారం నిందితంకర్మచాశ్రితం ।
తంవిష్ణుదూతావై । జగ్గు రైవ్యకుంతంవిష్ణుమందిరం॥
వయంతత్కార్యకరణా శ్చ క్షిహీనాఃపునఃపునః॥

తా॥ అయ్య పాపాత్ముడును దురాచారుడును నిందితకర్మల నాచరించువాడు
ను, అగు అజామికునితోఁగ్గి తేచ్చుటకుపోయివంతలా విష్ణుదూతలువచ్చి ముమ్ములను
ధిక్కరించి అతనిని విడిపించిరి మేమువారిని ధిక్కరించుటకు ఆశక్తులమై వచ్చితిమి.

శ్లో॥ తచ్చుత్తాన్వతోవతామ్రాక్షః జ్ఞానచతుర్దదర్శనః ।
ద్రియమాణస్యదుర్బుద్ధ ర్విష్ణునామప్రభావతః ।
విష్ణుదూతాస్తమాదాయ యయురైవ్యకుంతమందిరం ।
హరినామామృతంచైవ మృతికాలేహ్యజామిశః ।
ససర్వపాపనిర్ముక్తో విష్ణులోకంగతో ౭ ధవనా॥

తా॥ ఆమాటనువిని కోపించి యముడు జ్ఞానదృష్టితోచూచి యిట్లనియె, య
అజామికుడు దుర్బుద్ధుడైనను అంతకాలమందు హరినామస్మరణ చేయుట చేత పాప
లను నశింపచేసి జైవంతప్రియుడాయెను. అందువలననే అతనినివిష్ణుదూతలుస్వీకరించిరి.

శ్లో॥ హరిహారతిపావాని దుష్టచిత్రైరసిస్కృతః ।
అనిచ్చయాపిసంస్పృష్టో దహత్యేవహిపావకః॥

తా॥ దుష్టాత్ములై మహిమను తెలిసికొనక హరినామస్మరణ చేసినను పాప
ములు నశించును, దహనేచ్ఛలేకపోయినను తాకినయడల అగ్నికాల్పకమానునా.

శ్లో॥ యస్మైరేదృక్కిభావేన నారాయణమనామయం ।
జీవన్ముక్తస్సవిజ్ఞేయః పశ్చాత్తైవల్యమశ్నుతే॥

తా॥ ధిక్కితో నారాయణ స్మరణ చేయువాడు జీవన్ముక్తుడై అంతమందు
మోక్షము నొందును.

శ్లో॥ ఇత్యాలోచ్యతస్తూష్ణీ మానీద్యైవస్వతోయమః ।

తా॥ యముడిట్లు విచారించి యూరకుండను

శ్లో॥ అసావజామిళఃపూర్వం విప్రస్సార్హస్థ్యైకేష్వసశివాగారార్హ
కోనిత్యం శివద్రవ్యాపహరకః॥ అస్త్రపాణిర్దురాచార సాన్నిస
హీనోతథాశుచిః॥ సమంత్రోనవిధిశ్శంభు మర్చయత్సన్య
మానసః॥ మృడస్యాభిముఖేపాదౌ ప్రసార్యాస్తసదుర్మదః॥
వయస్వైరన్వితోరాజక బహుభాషీదురాగ్రహః॥ రూప
యావనసంపన్నో నానాలంకారభూషితః॥

తా॥ అజామిశుడు పూర్వజన్మమందు సారాస్థ్యేదేశమందు బ్రాహ్మణుడై
యుండి శివార్చకుడుగానుండి శివద్రవ్యమును హరించుచు సాన్నిససంధ్యలనువిడిచి అన్య
మానసుడై శివునిపూజించుచు శివునకిభిముఖముగా కాళ్లుచాపుటనిశయించుచు ఆయు
ధపాణియై స్నేహితులతోగూడి నానాలంకారమండితుడయి యిచ్చానివారముల తిరు
గుచు బహుభాషియై మంచియావనముతో నుండెను.

శ్లో॥ తత్రీకాచిద్ద్విజనతీ మరూపాప్రాప్తయావనా॥
పతిస్తస్యాహిదుఃఖేన దారిద్ర్యేణాతిషీడితః॥
అన్యాన్నంచైవమాకాంతృ పర్యటకపత్తనాదిభు॥
ఘోషగాగ్రీమాదినర్వేషు యాచనావృత్తిమాశ్రితః॥

తా॥ ఆపూరిలో యేక బ్రాహ్మణుడుండెను అతనికికారూపవతియు యావన
వతియునగు భార్యగలదు ఆబ్రాహ్మణుడు దరిద్రుడై అన్నముకొరకై పట్టణము
లు గాగ్రీమములు పల్లెలు తిరుగుచు యాచించుచుండెను.

శ్లో॥ కదాచిత్తుధయాత్రసో భారవాహోగృహంగతః॥
ఉవాచభార్యాంశీమ్రీణ తరుపాకంతుమంగళే॥
బాధతేమాంతుధాశుభ్రు తచ్ఛాంతింకురువారిణా॥

తా॥ ఒకానొకస్వడు బ్రాహ్మణుడు సంపాదించిన ధాన్యాదికమును శిరస్సున
వంచుకొని ఆకలితో యింటికివచ్చి భార్యతో ఓసీ నాకాకలి అగువన్నది త్వరగా
నంటచేయుము ముండ్లు మంచినీళ్లు యివ్వము యిదిబాగ్గి కొంచును కాంతించెదను

శ్లో॥ ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వా చుభీకృత్యాతిదుర్మదా॥
కించిన్నోవాచలంవిప్రం గృహకర్మరతాశ్చనైః॥
చిత్తంవిలజనేనమ్య గాధాయాతీవదుర్మదా॥

తా॥ భక్తయిట్లుయెన్నిమారులడిగినను భార్య అతని మాటను తక్కుచేయక
కుసుమ చేయుచు బాధని మనసులో ధ్యానించుచు యూరకుండెను.

శ్లో॥ తాంకర్మశాంతదాగృహ్వా యప్తిమాదాయతాదయః ।
సాపునశవతీమావిశ్య దృఢంముహ్యహనత్పునః ॥

తా॥ అంత భతకకోపించి దండముతో భార్యను గొట్టెను భార్య భతకను ముప్పిలో గుడ్డెను

శ్లో॥ తేనన్వభవనంహిత్యా యయాగ్రామాంతరంద్విజః ।
భిత్వాన్నభోజనంకృత్వా చింతయన్మనసాన్వప ॥

తా॥ తరువాత భతక గృహమును విడిచి గ్రామాంతరంబోయి అచ్చట భిక్ష ముయ్యెత్తును జీవించుచు భార్యా సంఘినిగూర్చి చింతించుచుండెను.

శ్లో॥ నానాయమశనంకృత్వా హ్యలంకృత్వాసువాససా ।
తతస్తాంబూలమూదాయ రజకాలయమాగమత్ ॥

తా॥ భార్యయు సుఖముగానుండి రాత్రిభుజించి మంచిచీర ధరించి తాంబూ లము భక్షింపును యెకచాకలివాని యింటినిగూర్చి బోయెను.

శ్లో॥ రజకంరూపనంపన్నం రహస్యావాచసానిశి ।
కిమత్రాగ్రమనంమూఢే గృహేస్మిన్కారణమివా ।
బ్రాహ్మణీబ్రహ్మకులజా కర్మణానిందితావయం ॥

తా॥ సుందరుడయిన చాకలివానిజూచి రాత్రి నాతో సంభోగించుచు నెను, అమాటవిని వాడు ఓతల్లి! నీవు బ్రాహ్మణురాలవు, నీవుఅర్ధరాత్రిపేళ మాయుండికి మీరు రావచ్చువా, మీరు గొప్పకులమునందు బుట్టినవారు, మేము నీకులము కాబట్టి యిట్టి సంపర్కము మీకు తగునా.

శ్లో॥ ఏవంవివాదమానాతు దృష్ట్వాతద్ధర్మచారిణం । కోపరక్తాంత
నాగుంచ సుంరక్తాంబరలోచనం । గృహీత్యాముగలంశీఘ్రం
తాడయామూసకాశలాత్ । న్ననేమాసతయూతంచ హిత్యా
రాజవధంగతా । తత్రేమం దేవలంగత్వా తస్యసాహణిమగ్ర
హీత్ ॥ పశ్చాద్దాగత్యవేదేన తేనసావ్యరమన్నిశి । రాత్రి
శేషం తతోనీత్వా బ్రాహ్మణీవృధిచారిణీ । పశ్చాత్తాపం
గతారాజా వ్రభాతేతివమాగమత్ । పతింసంబోధయా
మాస వాక్యైస్తానిధుక్పహిడయైశ్చతయావ్రవాగృహంభూయో
గత్యావాత్సిద్యథానుభం ॥

శా|| ఈ ప్రకరమునకు ముగియును. సహనమును చాకలియిండు. శోకంతో బానిని కొట్టెను, అదియు వానిని కొట్టి బానిని కొట్టి గాఢమార్ద్రమున బోవుచుండగా మోచెప్పిన శివార్చకుట్టి నాశము, అంతలో ఆస్త్రీ వాని పట్టుకుని గతితేలికి రమ్మన మని పిలుచుకొనిపోయి వానితో భోగించి రాత్రియంతయు వానితో కాలక్షేపముచేసి తెల్లవారగానే పశ్చాత్తాపమును బొంది భతకవద్దకుపోయి ఆయనను బ్రతిమాలి ఆయనతోగూడా గృహమందు సౌఖ్యముగానుండెను.

శ్లో|| ఏనమంతరితెకాలే శివాగారార్చకోనృపః | గతాసురభవద్రాజః |
నిరయేయాతనామయే | భుక్వాతత్రక్రమాత్పాపం చారవాదిషుభూపతే |
సపునర్భువమభ్యేత్య సత్యనిష్ఠసుతోభవత్ | కాత్తికేకృత్తికాయాగే సకుర్యాత్స్వామిదర్శనం |
సప్తజన్మగతంపాపం హంతి హ్యేతద్విజన్మనః | పశ్చాద్భూమింగతో రాజః భగవన్నామకీర్తనాత్ ||

తా|| తరువాత కొంతకాలమునకు శివార్చకుడు మృతినొంది యనుభావకమందు క్రిమముగా రొగవారి నరకదుఃఖముల ననుభవించి తిరిగి భూమియందు సత్సనిష్ఠుని కొడుకు అజామికుడయి జన్మించెను, యితనికి కాలికాపూజింపనాడు శివదర్శనము లభించినది, అంతకాలమందు హరినామస్మరణ గలిగినది, ఆ హేతువులచేత సప్తజన్మ ర్జిత పాపజాలములు నశించి మోక్షమును బొందెను.

శ్లో|| ఏషావిప్రసతీపాపా కాలధర్మాత్ క్షయంగతః | సరకేయాతనాంభుక్త్వా పునర్భూమిముపాగతః |
చండాలయోనౌసంజాతా కన్యాకుబ్జేనరేశ్వరః | చండాలకాలశుద్ధ్యరం గత్వావిప్రమవృచ్ఛత |
సజగాదాంత్యజంరాజః పితృగంధంభవివ్యతి | త్రుత్వేతంత్యరితోభాగ్యా చ్ఛిశుః నిష్కాన్యదూరతః |
రాజకృతద్విజకశ్చిత్పుత్రహీనోదదర్శతం | శిశుంబాల్వేత్యనాసక్త్యా దోషమానంసమగ్రహీత్ |
దత్తోపమాతృహస్తేచ సూద్ర్యాసమ్యక్ప్రేషిషిత్ | వృద్ధింగతాయాస్త ద్దాస్యానిప్రోయమభవత్పతిః ||

తా|| ఆబ్రాహ్మణియు కొంతకాలమునకు మృతినొంది నరకములందనేక యాతనలనొంది తిరిగి భూమియందు కన్యాకుబ్జమందు చండాలకునకు పుత్రికగా జన్మించెను.

చందాలులు యిదిపుట్టిన సమయము మంచిదాయని యొక బ్రాహ్మణునిని డిగను ఆతడు యిది తండ్రిగండ్రాన పుట్టినదని చెప్పెను, ఆమాటవిని చందాలుడు ఆశిశువును తీసికొని పోయి అరణ్యమందుంచెను, అంతలోయొక బ్రాహ్మణుడుజూచిరిగదనము చేయుచున్న ఆశిశువును తీసికొనిపోయి తనయింటలో దాసీగావున్న యొక స్త్రీకిఅప్పగించెను అదాసీది దీనిని పెంచినది, తరువాత దీనినిఅజామికుడుదగ్గి రకుతీ సెనుతరువాతకథపూర్వోక్తమేను.

శ్లో॥ ఏతత్తేకధితంసర్వం రాజకజన్మాంతరాద్భితం |
యానిపాపానిరాజేంద్ర జన్మాంతరకృతానివై |
ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి విష్ణుధ్యానంవినానృప |

తా॥ రాజోత్తమా యిది నీవడిగిన పృశ్నకు సమాధానము అజామికునిపూర్వ వృత్తాంతము, పాపములకు ప్రియశ్చిత్తములు వేయుట హరినామ కీర్తనము వినగాను అనగా హరిజామకీర్తన గావించిన యడల ప్రియశ్చిత్తములతో పనిలేదు, అదిగాని యడల ధర్మకార్యోక్త ప్రియశ్చిత్తములు చేయవలెనని భావము.

శ్లో॥ జిహ్వనవక్తియది మాధవనామధేయంచేతశ్చ |
నస్మరతిమాధవపాదపద్మం శ్రోత్రీంకథాంనచశ్రుణోతి |
హరేర్నరేంద్రపాపాని తస్యవిలయంతుకథంప్రయాంతి |

తా॥ ఎవ్వనియొక్క నాలుక హరినామ కీర్తనముచేయదో, మనస్సుహరిపాద పద్మమును స్మరించదో, చెవులు హరిచరిత్రములను వినవో, వానిపాపములు యెట్లుగా నశించును అనిగా నశించవు.

శ్లో॥ అనన్యచేతాస్సతతం యేస్మరంతిజనార్దనం |
లభంతేతేననిర్వాణం నాత్రీకార్యావిచారణా |

తా॥ యితర చింతను మాని హరిని స్మరించువారు ముక్తినిొందెదరు. యింతకు సందియములేదు.

శ్లో॥ తస్మాద్దురుంవాలేశంవా నిహనిష్కతిపాతకం |
కాతికేశేమాసియతోప్రీక్తం ధర్మంసూక్ష్మతయావళు |

తా॥ కాబట్టి కాతికేశమాసమం దాచరించిన ధర్మము సూక్ష్మమైనను అది గొప్పదిగాని కొద్దిదిగాని అయిన పాతకము నంతకు నశింపజేయును.

శ్లో॥ పాపానాందహానైశక్తి రస్తిరాజన్నసంశయః |
తస్మాత్కార్తరికమాసేతు యోధర్మంనసమాచరేత్ |
నయాతినరకంరాజక నాత్రీకార్యావిచారణా |

తా|| కాళికా కర్మమును పాపములను నశింపజేయు సామర్థ్యమున్నది, కాబట్టి
కాళికామానసుండు భర్తృహృదించనివాడు సరకము నొందును యిది నిశ్చయము.

శ్లో|| ఇదుయఃపుణ్యమాఖ్యానం శ్రుణోత్యథువినాశనం।
ససర్వపాపనిర్ముక్తో యాతివై కుంతమంగిరమ్॥

తా|| పాపములను నశింపజేయు యాకథను విన్నవారు సమస్త పాపకములను
నశింపజేసి మోక్షముందుదురు.

శ్లో|| యఇదంపుణ్యమాఖ్యానం శ్రావయేద్వాసమాహితః।
తేనపాపానినశ్యంతి విష్ణునాగుహమోదతే॥

తా|| ఈకథను వినుపించువాడు పాపము క్షుదై వైకుంఠమందు విష్ణువుతోనుభించును.
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాళికామాహాశ్లేష్ఠ దశమోధ్యాయ
స్సమాప్తః.

|| అథ ఏకాదశాధ్యాయారంభః.

వసిష్ఠఉవాచ॥ శ్లో|| భూయశ్శ్రుణుష్యరాజేంద్ర పుణ్యంకార్తికసంభవం।
కాళికాక్యామతీసీపుష్పై రర్చయేద్ద్యోజనార్దనం।
తస్యపాపానినశ్యంతి చాంద్రదాయణఫలంభతే॥

తా|| రాజోత్తమా తిగి చెప్పెదను వినుము కాళికామానసుండు అవిసేపుష్ప
లతో హరిసిపూజించినచో వానిపాపములు నశించి చాంద్రాయణఫలముగలవాడగును.

శ్లో|| యోదుర్వాగ్రైశ్చ శాగ్రైశ్చ పూజయేత్కాతీకేచ్యుతం।
ససర్వపాపనిర్ముక్తో యాతితత్పదమవ్యయమ్॥

తా|| కాళికామానసుండు గరికతోను మళలతోను హరిసిపూజించువాడు పాప
ముక్షుడై వైకుంఠము జేరును.

శ్లో|| యోర్చయేదచ్యుతంభక్త్యా కాళికేశేరాజసత్తమం।
వస్త్రైర్విచిత్రినైకైశ్చ సలభేత్ఫలము త్తమమ్॥

తా|| కాళికామానసుండు చిత్రగంగులలో గూడిన వస్త్రములను హరికి నమ
ర్పించినవాడు మోక్షముందును.

శ్లో|| కాళికేశేమాసియస్నాత్వా దీపమాలాభిరర్చయేత్।
యశ్చావయేత్పురాణార్చ్య యశ్చుర్వాచ్ఛివణంతథా।
సర్వపాపనిర్ముక్త స్తత్పదంయాతిభూమిన॥

తా|| కాశికాకమాసమందు స్నానమాచరించి హరిస్సన్నిహితీపమాలలనుంచు వాడును, పురాణము చెప్పువాడును, పురాణము వినువాడును, పాపములన్నియును నశింపజేసికొని పరమసదమును బొందుదురు.

శ్లో|| అత్రైవోదాహరంతీమ మితిహాసంపురాతనం|

పాపఘ్నమహదాశ్చర్య మాయురారోగ్యవర్ధనమ్||

తా|| ఈవిషయమై యొక పూర్వకథగలదు అది విన్నమాత్రము ననేక పాపములనుపోవును, ఆయురారోగ్యములను యిచ్చును. బహుఅశ్చర్యకరముగానుండును అది చెప్పెదను వినుము.

శ్లో|| కశ్చిత్కలింగదేశస్థో బ్రాహ్మణోమందరాహ్వయః|

స్నానసంధ్యావిహీనస్సౌ పరేషాంభృత్యతాంగతః||

తా|| కలింగదేశమందు మందరుడను నొకబ్రాహ్మణుడు గలడు. అతడుస్నాన సంధ్యావంధనాదులను విడిచి యితరులకు కూలిచేయుచుండెడివాడు.

శ్లో|| తస్యభార్యాసుశీలాచ పాతివ్రత్యపరాయణా|

సర్వలక్షణసంపన్నా నారీణాముత్తమావధాః||

తా|| అతనికి మంచిగుణములు గలుగుటచేత సుశీలయును పేరును వహించిన నొక భార్యవుండెను ఆమెపతివ్రతయు సమస్తసాముద్రిక లక్షణములతో కూడినదై ఆడవానిలో శ్రేష్ఠుగాలైయుండెను.

శ్లో|| నాసూయాంకురుతైక్వాపి పతినారాజసత్తమః|

సతథాజీవనోపాయం జానీతైసకదాచన|

ఖడ్గపాణిశ్చకాంతారే చౌర్యవిత్తముపాశ్రయః|

పాంథాంనాంబాధతైనిత్యం హత్వావస్తూనినై నృజ||

తా|| ఆసుశీల భిక్షాదుర్గుణ పూర్ణుడైనను అతనియందు ద్వేషమును పుంచక సేవింపుచుండెను, తరువాత వాడు కూలి జీవనము కష్టమని తలచి కత్తినిధరించి అడవిలో మార్గమును కనిపెట్టుకునివుండి దారినడుచువారిని కొట్టి వారిధనములను అపహరించుచు కొంతకాలము గడపెను.

శ్లో|| గత్వాన్యదేశంబలవాక్ కీర్త్యావస్తూనిసర్వశః|

తేనోపజీవనంకుర్వక్ కుటుంబభరణాతురః||

తా|| అట్లు చౌర్యము వలన సంపాదించిన వస్తువులను యితరదేశముకు పోయి అమ్మకొని అధనముతో కుటుంబమును పోషించుచుండెను.

శ్లో॥ పాంథంకంచద్విజంద్యప్త్యా ఖడ్గపాణిస్సకాశనః | తమభ్యేత్యా
శుసంగృహ్య వృతబధ్యాహరద్ధనం || తంద్యప్త్యాలుబ్ధకఃకృతః
శూరశ్చాపధరిశ్శృఙ్గః | స్వయంజగ్రాహతస్సిర్వం తౌహత్యా
దుష్టధిర్నృపః | వ్యాఘ్రస్సదాగుహాంతస్థో వ్యాజగానుగుహా
ద్భహిః | తద్గంధమాఘ్రాయాగత్య వ్యాఘ్రదృప్త్యాగ్రహా
న్నృపః | సోపిఖడ్గేనతంవ్యాఘ్ర మహాసత్క్రోధసంయుతః |
అన్యోన్యఘాతదోషేణ కాలస్యాయతసంగతౌ ||

తా॥ ఒకప్పుడు ఆబ్రాహ్మణుడు వాగ్యములొకటి మార్గమును కనిపెట్టుకుంటే
మార్గానవచ్చే వకబ్రాహ్మణుని పట్టుకుని మట్టిపెట్టుకు కట్టి అతని సామ్యంతయుహరిం
చెను, యింతలోనే కూర్చుండెన కిరాతుడొకడువచ్చి అయిదరు బ్రాహ్మణులను చంపి
అధనమంతయు తాను హరించెను. తరువాత గుహలోవున్న పెద్దపులి కిరాల మనుష్య
గంధమును ఆఘ్రాణించి వచ్చివానిని కొట్టెను, కిరాతుడును కత్తితో పులిని కొట్టెను,
యిట్లు యిద్దరు పరస్పర ప్రహరములచేత ఒకమాటేచనిపోయిరి.

శ్లో॥ తావేకకాలేష్యేకత్ర ద్వావిప్రౌవ్యాఘ్రులుబ్ధకా |
జగ్మర్మరణమేకత్ర కాలసూత్రంతతఃపరమ్ ||

తా॥ యిట్లు యిద్దరు బ్రాహ్మణులు పులి కిరాతుడు నలుగురు వకచోట
మృతినొంది యమలోకముకు బోయి కాలనూత్ర సరకమగుదుబడిరి.

శ్లో॥ తత్రైవకూపెక్రిమివిష్టసంతులే మహాభయధ్వాంత సుతప్త
రక్తకే నిమగ్నయామాసురధోపరంతాః దుఃఖాన్వితాః
పాపభరేణభూపతే ||

తా॥ యమభటులు వారినందరిని పురుగులతోను అమేధ్యముతోను కూడినటు
వంటి భయంకరమైన చీకటిలో తప్తరక్తక్షూపముందు పడవైచిరి.

శ్లో॥ సావిపవత్సీసకలైశ్చ ధర్మైరాచార నిష్ఠాహరిభక్తిసంస్థా |
సత్సంగసలాపముపాశ్రితాజనైస్సదాపతిధ్యానవరాసరేశ్వర ||

తా॥ జనకమహారాజా ఆబ్రాహ్మణుని భార్య సమస్త ధర్మములను చేయుచు
అచారవంతుకాలై హరిభక్తియుతయై సజ్జన సహవాసమును చేయుచు నిరంతరము
భక్తకాసు ధ్యానించుచుండెను.

శ్లో॥ అన్యగృహాయతిఃకశ్చ దాగతోవై వయోగతః |
విష్ణుదేవంస్మరన్నచైవ పృన్మత్యపులకాంకితః ||

విష్ణుభక్త్యామృతంపీత్వా విష్ణుసర్వత్రచింతితః |
రోమాంచితంసుగృహం అనందశుభ్రతేషుకాః ||

తా|| ఓరాజా ఇట్లుండగా దైవవశముచేతి ఒకయశస్వరుడు హరినామస్మరణ చేయుచు నాట్యము చేయుచు పులకాకృత శరీరుడై హరినామామృతమును పానము చేయుచు సుసద్ద వస్తువులగుదు హరిని దర్శించును. ఆనందాన్నియుతుడై ఆమె యింటికి వచ్చెను.

శ్లో|| తంద్రప్రస్వాసాచతేభ్యోన్నం దత్తోవాచయతించసా |
భవదాగమనంమహ్యం దుర్లభంగృహమేధిసాం |
గృహీనాస్త్యత్రగేహేస్మిన్ ఏకాకీతత్పరాయణా ||

తా|| ఆమెయు ఆయతినిచూచి భిక్షుమిడి ఆయా యతి పుంగవా మీరు మా యింటికి వచ్చుటచేత నేను తరించినాను మీవంటివారి దగ్గరను దుర్లభము మాయింటి వద్ద నాభిక్ష లేదు నేనొకదానినే పతిభ్యానమును చేయుచున్నదానను.

శ్లో|| ఏవముక్తస్తయాయోగీ శ్యామాంతపియలదినిం |
శృంగుభద్రప్రవత్యామి ముహూర్తమివమందిరే |
దినాంతేవిష్ణుపురతః పురాణపఠనంనుయా |
కార్యంతదర్శంగీపస్య వర్తించ్యత్వాదదన్వమే |
ఆనేష్యామ్యహమేవాత్ర తైలంతిద్భక్తికారకః |
ఇదానీంకాతికేమాసి పాణమివతకతైశుభా ||

తా|| ఆమె యిట్లు చెప్పుగా విని యతీశ్వరుడు ప్రియభాషిణియు శ్యామయు నైన ఆమెతో యిట్లనియె. అమ్మాయీ యీరోజు కాతీక పూర్ణిమ, మహాపర్వము లూదినసాయంకాలము హరిసన్నిధిలో మీయింట్లో పురాణ పఠనము జరుగవలెను, ఆపురాణమును దీపముకావలెను నూనె నావద్దయున్నది గనుక నీవును త్రినిచేసియివ్వుము అనిచెప్పెను శ్యామయనగాయావననతియనిఅర్థము, శ్యామయావనమధ్యనేతినిఘంటుః

శ్లో|| ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వా జాతహర్షాన్వితాన్తపఃగృహసంమార్జ
నంసమ్య ద్దోమయేనోపలిప్యచ | రంగవల్ల్యాస్వస్తికాద్యై
రలంకృత్యతతఃపరమ్ | తూలంసంశ్లాఢ్యవిధివ ద్వర్తిద్వయమ
రిందమ్ | తేనానీతేనతై లేన దీపంసావిష్ణవేర్పయత్ ||

తా|| యతీశ్వరుడెట్లుచెప్పగా అచిన్నదివిని సంతోషముతోగోమయముతెచ్చి అయిట్లు చక్కగా అలకినపక్ష ఆందుమీద. పంచదళంబలిను యుగ్ధలనుతెట్టి పిమ్మట

దూసి పరిశుద్ధము చేసిందై ఆమాదిచే చెడువర్తులనుచేసి నూనెతో యతీశ్వరునిపద్ద
వెలిగించి స్వామికి సమర్పించెను.

శ్లో॥ దీపాపాత్రంతథావతిక్తం స్వయందత్వామహాపిణిణా
ప్రజ్వాల్యపావకంభక్త్యా జ్వాలించసమయోజయత్ ॥

తా॥ ఆచిన్నిని దీపపాత్రను వతిక్తనిన్ని తాను యిచ్చినందుకు చాలాసంతో
షించి దీపమును వెలిగించెను.

శ్లో॥ తత్ప్రకాశస్థలేయోగీ సమర్చ్యజనార్దనం
పురాణపఠనంత్రతి చకారాత్మవిశుద్ధయే ॥

తా॥ యతియు ఆదీపము ముందరను హరిని బూజించి మనశ్శుద్ధికోరికై పురా
ణపఠన మారంభించెను.

శ్లో॥ గృహంగృహంతతోగత్వా జనానాహూయసాసత్తీ
పురాణశ్రవణార్థంతు శుశ్రావచజన్వైస్స్వయమ్ ॥

తా॥ ఆమెయు పరిశ్రయింటికిబోయి పురాణశ్రవణమునకురండని బహుమందిని
విలుచుకునివచ్చి వారితోసహా ఏకాగ్రమనస్సుతో పురాణమును వినెను.

శ్లో॥ అనన్యబుద్ధ్యారాజేంద్రీ స్వయమేవయథాగతః
పశ్చాదంతరితేకాలే కాలధర్మేణసాన్యప
మమారవిష్టుధ్యానేన జ్ఞానేనాత్మంతనిర్మలా ॥

తా॥ తరువాత యతీశ్వరుడు యధేచ్ఛగాపొయెను కొంతకాలముకు హరిధ్యా
నముచేత జ్ఞానమును సంపాదించుకొని ఆమెమృతినొందెను.

శ్లో॥ తదాజగ్మర్విష్టుదూతా శ్శంఖచక్రాంబుజశ్రియః । చతుర్భు
జారవిందాక్షః పీతాంబరధరాశ్శుభాః । మనోహరేణదివ్యేన
విమానేనార్కవర్చసా । నానాపుష్పఫలైస్తద్వదమరోద్యాన
సంభవైః । ప్రవాళముక్తామణిభి ర్విచిత్రైర్వస్తుభూషణైః ।
అలంకృత్యవిమానాగ్ర్యం తన్మధ్యేతానివేశ్యచ । విష్ణుధర్మై
ర్వినీతైశ్చ కరతాలైశ్చ సతతానైః । జయశబ్దైస్తూయమానా
యయురైశ్చతురమందిరమ్ ॥

తా॥ అంతలో శంఖచక్రాగితులును, చతుర్భుజావలును, పద్మాక్షులును,
పీతాంబరధారులును, అయిన విష్ణుదూతలు దేవతల తోటలోనున్న పుష్పములతోను,

మత్సర్యులతోను, పగడములతోను, సంచించి హరికలతోను, సత్ప్రములతోను, ఆభరణములతోను అలంకరించబడిన విహారమును, శీతకానినచ్చి సూర్యుడువలె ప్రకాశించెడి అవిమానమందు ఆమెను యెక్కించి జయధ్వనులతో కరతాశములు వేయుచు అనేకమంది పెంటరాగా వైకుంఠలోకముకు చేరెను.

శ్లో॥ తదాశద్గమనశీలా దృష్ట్యాతన్నిరయాలయం |
విష్ణుదూతానువాచేదం విస్మితేనాంతరాత్మనా॥

తా॥ ఆమె వైకుంఠముకు బోవుచు మధ్యహర్నిమందు నరకమునుచూచి ఆశ్చర్యముంది విష్ణుదూతలతో నిట్లు పలికెను.

శ్లో॥ తిష్ఠంతునిమిషం దేనా నరకేతునిపాతితాః |

అత్యాంధకూపెపతితః పతిర్మృత్యుతిమాగతః |

త్రిభిస్త్వయంనిపత్యాహో వడధ్వంమమవైష్ణవాః॥

తా॥ ఓవిష్ణుదూతలా రా! నిమిషమాత్రము వుండండి యీనరకకూప మందునా భర్త ముగ్గురితో పడియుండుటకు కారణమేమి యీవిషయమును నాకుచెప్పండి.

విష్ణుదూతాః॥ శ్లో॥ పతి స్తవాయం తేమూఢః పరేమాండానకర్మ
భిః చచార చోరవృత్తిం చ పరవితైకజీవనః | వేదమార్గం
పరిత్యజ్య దుష్టమార్గేవ్యవస్థితః | తేనకర్మవిపాకేన సరియం
యాతిమంగళే॥

తా॥ వీడు నీభర్తా వీడు కూలిచేసి దొంగతనముచేసి, పరధనాపహరణమునుచేసి నాడు, వేదోక్తమైన యాచారమును వదిలి దుర్మార్గమందు చేరినాడు అందువల్ల వీడు నరకమందున్నాడు.

శ్లో॥ ద్వితీయాయంద్విజస్సుభ్రు మిత్రఘ్న శ్చాతిపాతకః | బాల్యా
దారభ్యతన్నిత్రం ప్రాణాదప్యధికంశుభే | తంహత్వాతద్గమం
హృత్వా దేశాంతరముపాగమత్ | పతి స్తవాశుభాచార స్తద్ధ
నంస్వయమాహరత్ | మార్గేమధ్యాహ్న సమయే కాననేక
మలేక్షణే | తోహత్వాలుబ్ధక స్తత్ర సోపివ్యామేణదంకితః |
శాస్త్రాలమపినాభూయో మృతౌతౌవ్యాఘ్రిలుబ్ధకౌ | నిరయా
లయవాసీచ లుబ్ధకోబ్రహ్మహత్యయా | వ్యాఘ్రియంచ
పురావాపీ బ్రాహ్మణోద్రావిడశ్శుచిః | ద్వాదశ్యాంతైల

భోక్తాసీ ద్భక్ష్యాభక్ష్యవివర్జితః । తేనకర్మవిపాకేన నిరయా
లయమాశ్రితమ్॥

తా॥ యా ఛెందవబ్రాహ్మణుడు మిత్రదోహి, మహాపాతకుడు, యితనిపాల్య
మునుంచి, మిత్రుడైయున్నవాని నొకనిని చంపి దాని ధనమును అపహరించి యితని దేశ
మును పోవుచున్నంతలో నీభతకచేత హతుడాయెను. అట్టిపాపాత్ముడు గనుక యితను
నరకమందుబడియున్నాడు యీమాడవవాడు కిరాతుడు, పీడునీభతకమయీబ్రాహ్మ
ణుని యిద్దరిని చంపినాడు అందుచేత పీడు నరకమందుండెను, యీపాల్యవవాడు పులి,
కిరాతులు పరస్పరఘాతములచేతమృతినొందిరి. యీపులిచూర్వమందు బ్రాహ్మణబ్రాహ్మ
ణుడు యితను ద్వాదశినాడు భక్ష్యాభక్ష్యవిచారణచేయక తైలమును భుజించినాడు
అందుచేతపీడునరకమందున్నాడు, యిట్లునలుగురునరకమందుయీతనలనొందుచున్నారు

శ్లో॥ తైరేవముదితాతస్మి పునస్తానామాభూపతే ।

కేనపుణ్యేన తేషాంతు కథంము క్తిర్భవిష్యతి॥

తా॥ విష్ణుదూత లిట్లు చెప్పగా విని అమె అయ్యలారా యేమి పుణ్యముచేత
మీరు నరకమునుంచి ముక్తులగుదురు అని అడిగెను.

శ్లో॥ తఃచరితంరాజేంద్ర కాత్రికేచరితంత్వయా । ఫలందదన్వ
పారాణశ్రీవణస్యశుభాననే । పత్యుఃకాత్రికమాసస్య తేన
ము క్తిర్భవిష్యతి తత్పురాణవ్యయద్వితీం తత్ప్రతేకుత్స
మర్పితం । మృగలుబ్ధకయోస్సామ్యం ధర్మందేహిశుభాననే ।
మిత్రీఘ్నస్యాపిదుర్బుధైః ద్విజస్యకుటిలాలకే యదాహూతం
జనానాంచ పురాణశ్రీవణోత్సుకా । తత్ఫలందేహివిప్రస్య
కృతఘ్నస్యశుభేక్షణే । తేన తేనప్రభావేన ముక్తింయాంతి
ననంశయః॥

తా॥ ఆమాటవిని దూతలిట్లనిరి అమ్మా కాత్రికమాసమందు నీచేత చేయబడిన
పుణ్యమందు పురాణశ్రీవణ ఫలమును నీభతకేవ్వుము, దానితోవాడు ముక్తుడగును,
ఆపురాణశ్రీవణార్థమై దీపమును నీవుసమర్పించినవతికపుణ్యమును యీకిరాతవ్యాఘ్ర
ములకు సమానముగా యిమ్ము దానంజేసి వారు ముక్తులగుదురు, పురాణశ్రీవణార్థమై
నీవు పృథిగ్గ్రహముకుబోయి పృజలనుపిలిచినపుణ్యమును యీకృతఘ్నమునకేమియుదానితో
వాడు ముక్తుడగును, యిట్లు ఆయాపుణ్యదానములచేత వారు వారు ముక్తులగుదురు.

శ్లో॥ ఇతి కేసరించత్సత్త్వా విక్రమాపలితేత కాద త్తంద త్తంచ
యా రాజా దానం యన్ముక్తికారణం తదా తేనారకాన్ముక్తా
విమానమధిరుహ్యచ । యయుర్విష్ణుపదంసర్వే శసంతప్రాం
నరాధిప । శన్తైజ్ఞానగమ్యస్య ముక్తిం యాతిపరంపదం॥

తా॥ విష్ణుదూతలు మాటలు విని ఆశ్చర్యమొంది శాస్త్రవృత్తి ఆయా పుణ్యము
అను వారివారికిచ్చెను దానిచేత వారు నరకమునుంచి విడుదలై దివ్యవిమానముల నెక్కి
ఆశ్రుని కొనియాడుచు మహాభానులు పొందెడి ముక్తిపదమును గూర్చి తీసుకువెళ్ళిరి.
శ్లో॥ తస్మాత్కాత్మికమాసేతు పురాణశ్రవణం యది ।
కురుతే రాజశార్దూల సయాతిహరిమందిరమ్॥

తా॥ కాఁబట్టి కాత్మిక మాసమందు పురాణ శ్రవణము చేయువాఁడు హరి
లోక మందుండును.

శ్లో॥ య ఇదందివ్యమాఖ్యానం శ్రుణోతి శ్రద్ధయాన్వితః ।
కర్మత్రయాజ్ఞాతం పాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి॥

తా॥ యీచరిత్రము వినువారు మనోవాక్కాయములచేత సంపాదించబడిన
పాపమును నశింపజేసికొని మోక్షమును బొందుదురు.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కాత్మికమాహాత్మ్యే ఏకాదశోధ్యాయ
స్సమాప్తః.

12 అథ ద్వాదశాధ్యాయారంభః.

వసిష్ఠుడవాచ॥ శ్లో॥ కాత్మిక్యామిందువారస్య మాహాత్మ్యం శ్రుణు
భూవతే తస్మాచ్ఛతగుణంతస్మిక్ వ్రతంసారిత్రయోదశీ॥
నహస్రగుణితంతస్మాత్కాత్మికేమాసిపాణిమాత్రయా
లక్షగుణంప్రోక్తం మానస్యప్రతిపద్దినం । తస్మాత్కోటి
గుణంరాజా అంతిమైకాదశీంవిదుః । తస్మాదనంతగుణితం
కాత్మికేద్వాదశీదినమ్॥

తా॥ వసిష్ఠమహాముని తిరిగి చెప్పుచున్నాఁడు. ఓరాజావినుము కాత్మికమాస
మందు సోమవార మాహాత్మ్యమును వినుము. సోమవారముకంటె శనిత్రయోదశినూరు
రెట్లు ఫలముగలది. శనిత్రయోదశికంటె కాత్మికవృత్తి మ వెయ్యిరెట్లు ఫలముగలది.

పూజితమకంటె శుక్ల పాద్యమిలక్షగుణాధికఫలము, శుక్ల పాద్యమిలక్షగుణాధికవరవికాదశీ
కోటిగుణఫలప్రదము, అంతిమైకాదశికంటె కాతికాకద్వాదశీ అనంతగుణఫలప్రదము,
యిచ్చుట అంతిమైకాదశీ యనగా కాతికాకబహుశైకాదశీ వచ్చుచున్నదిగాని పూర్ణి
మాంతమాస శాస్త్రప్రకారముగా చూచిన యడల కాతికాక శుక్లైకాదశీయె యగును,
వింశ్యోత్తరదేశమందు అంతిమైకాదశీయనగా శుక్లైకాదశీగ్రహింతురు. అచ్చటపూర్ణి
మాంతమే మాసము యిదిగాక ముందు కాతికాకశుక్లైకాదశీనిగురించియె అనంతమహిమ
చెప్పబడుచున్నది అంబరీషుని చరిత్రమందును శుక్లైకాదశీయె గ్రహించబడినది.

శ్లో॥ అంతిమైకాదశీంమోహం దుష్పవ్యయదిమందిరే।

గీతవాద్యపురాణైశ్చ కుర్యాజ్ఞాగరణంసరః।

ససర్వపాపనిర్ముక్తో విష్ణులోకేవసేచ్ఛిరమ్॥

తా॥ మోహముచేతనైనా అంతిమైకాదశీనా దుష్పవాసముచేసి గీతవాద్యపురా
ణములచేత జాగరమాచరించువాడు సమస్త పాతకమువృద్ధి విష్ణులోకమందునివసెంతురు

శ్లో॥ తథాపరదినేప్రాప్తే పారణంబ్రాహ్మణైస్సహ।

యఃకాతికకేమాసిరాజక ససాయుజ్యంబభేదధరేః॥

తా॥ కాతికాక మాసమందు యేకాదశీనాడుపవాస మాచరించి ద్వాదశీనాడు
బ్రాహ్మణులతోకూడా పారణచేయువాడు సాయుజ్యముక్తి నొందును.

శ్లో॥ కాతికకేయశ్చద్వాదశ్యాం అన్నదానంమహాత్మనే।

యఃకుర్యాద్బ్రాహ్మణ్యసర్వసంపద్వివర్ధతే॥

తా॥ కాతికాక మాసమందు ద్వాదశీనాడు అన్నదానముచేయువానికి సమస్త
సంపత్తులు వృద్ధిబొందును.

శ్లో॥ గంగాతీరెరవిగ్రస్తే శోటిబ్రాహ్మణభోజనాత్।

యత్ఫలంబంధ తేజంతః తత్ఫలంద్వాదశీంవిదుః॥

తా॥ సూర్యగ్రహణమందు గంగాతీరమందు శోటిబ్రాహ్మణులకు భోజనము
పెట్టిన ఫలము ద్వాదశీనాడు ఒకబ్రాహ్మణునకు అన్నము పెట్టిన లభించును.

శ్లో॥ ఉపరాగసమాప్రాణి వ్యతీపతాయుతానిచ।

అమాలక్షంతద్వాదశ్యాః కళానామాంతిహేదశీమ్॥

తా॥ వేయి గ్రహణములును పదివేల వ్యతీపతయోగములును లక్షఅమావా
స్యమును కలిసి ద్వాదశీలో పదిహేరవ వంతుకు మించునట్లు.

॥ స్త్రీ అనేకతిథియస్సంతి సదాసత్పుణ్యదాయకాః॥

తానామనంతగుణితా ద్వాదశీవిష్ణువల్లభాః॥

తా॥ పుణ్యమును యిచ్చె తిథులనేకములున్నవిగాని ద్వాదశిహరిప్రియముగాన వాటికన్నిటికంటె అధికఫలప్రదము.

శ్లో॥ కార్తికకేసుక పక్షేతు ద్వాదశీహరిబోధినీ॥

తస్యామేకస్యవిప్రస్య అస్యదానంకరోతియః॥

ససర్వసౌఖ్యలభతే పశ్చాద్విష్ణుపురేస్సృప॥

తా॥ కార్తికశుక ద్వాదశినాడు ఆనగా యేకాదశినాడురాత్రియామముండ గా హరి వాలసముద్రమునుంచి నిద్రలేచునుగాన ఆద్వాదశి హరిబోధిని యనబడును. ఆద్వాదశినాడు ఒకభాగ్యహునకైనను అన్నదాన మాచరించువాడు యిచ్చుట భోగ ములను బొంది అతమందు హరి సన్నిధి నొందును.

శ్లో॥ కార్తికేమాసిద్వాదశ్యాం దధ్యన్నదానము త్తమః॥

యశ్శిర్యాతోసిథిర్మేభోభ్యో హ్యధికం ఫలముచ్యతే॥

తా॥ కార్తిక మాసమందు ద్వాదశినాడు పెరుగు అన్నమును దానము చేసిన యదల సమస్త ధన్యములకంటె అధికఫలమును బొందును.

శ్లో॥ నారీవాపురుషోవాపి కార్తికశ్యాంద్వాదశీదినే॥

స్వర్ణశృంగీంశాప్యఖురాం సవత్సానుపయస్వినిం॥

గామభ్యర్చ్యవిధానేన దానంయశ్శిరుతేనఘ॥

యావత్తిరోమసంఖ్యాస్యా త్తావత్స్వర్గాధిపభవేత్ ॥

తా॥ స్త్రీగానిపురుషులుగాని కార్తికశుక ద్వాదశినాడు పాలిచ్చెడియావుకు బంగారుపు కొమ్మలు పెండిదెక్కలను చేయించిపెట్టి పూజించి దూడతోగుడ్డగోదాన మాచరించిన యదల ఆగోవుకు యెన్నివేల పెంట్రికలుండునో అన్నివేలయోగ్యస్వర్గ నివాసము కలుగును.

శ్లో॥ ద్వాదశ్యాంకార్తికేమాసి వస్త్రదానంకరోతియః॥

భక్త్యాప్రయత్నతోరాజక పాపైశిఖార్యర్చితై రసి

విముచ్యవిష్ణుభవసం యాతినా స్త్ర్యః సంతేయః॥

తా॥ కార్తిక మాసమందు ద్వాదశినాడు భక్తితోవస్త్రదానమాచరించువాడు పూర్వజన్మాజికత పాపములను సకింపచేసి వైకుంఠ లోకమును పోవును. యిందుకు పండితము లేదు.

శ్లో॥ ద్వాదశ్యాంకాతికేమాసి పార్ణమ్యాంప్రతిపది నే।
యోదీపదానఃకుసుతే సకాంస్యంచఘృతాదికం।
కోటిజన్మార్జితంపావర తక్షణేనవిశ్లేతి॥

తా॥ కాతికాక మాసమున గ్వాదశియందును పూర్ణిమామయందును పాడ్యమి
యందును గాని కంచుపాత్రిలో ఆపునెయ్యివుంచి దీపమును వెలిగించి దానమిచ్చువానికి
కోటిజన్మములలో చేయబడిన పాపకములు నశించును.

శ్లో॥ ఫలంయజ్ఞోపవీతంచ సతాంబూలంసదక్షిణం।
ద్వాదశ్యాంయేవకరుర్వంతి తత్ఫలంశ్రుణుభూమిప।
భుంక్తేహవిపులాభోగాః స్వరేప్యంతేతుదురభాః।
పశ్చాద్విష్ణుపురంప్రప్య మోదతేవిష్ణువచ్చిరమ్॥

తా॥ కాతికాక ద్వాదశినాడు ఫలమును యజ్ఞోపవీతమును తాంబూలమును
దక్షిణమును యిచ్చువాడు యీలోకమందు అనేక భోగములనుబొంది అంతమందువైకుంఠ
మందు విష్ణువుతోగూడా చిరకాలము సుఖించును.

శ్లో॥ సువర్ణతులసీదానం ద్వాదశ్యాం కాతికేనృప।
సాలగ్రామంసమభ్యర్చ్య శ్రోత్రియాంకుటించినే।
దానంయఃకురు లేభక్త్యా తస్యపుణ్యఫలంశ్రుణు॥

తా॥ కాతికాక ద్వాదశినాడు బంగారపు తులసీవృక్షమును సాలగ్రామమును
దానము చేయువాడు పొందెడి ఫలమును చెప్పెదను వినుము.

శ్లో॥ చతుస్సాగరవర్తంతం భూదానాద్యోఫలంవిదుః।
తత్ఫలంసమవాప్నోతి ద్వాదశ్యాంకాతికసృచ॥

తా॥ కాతికాక ద్వాదశినాడు పూర్వోక్తదానమును చేసినవాడు నాలుగుసము
ద్రముల మధ్యనున్న భూమిసంతయు దానమిచ్చువాడు పొందెడి ఫలమును పొందును.

శ్లో॥ అత్రైవోదాహరంతీమ ఘ్రితిహాసంపురాతనం।
శ్రుణ్వతోసర్వపాపఘ్నం తత్సమాసేనమైశ్రుణు॥

తా॥ యీవిషయమందు యొక కథ గలదు చెప్పెదనువిను ను విన్నవారికిసమస్త
పాపకములు నశించును.

శ్లో॥ వైశ్యకశ్చిద్దురాచారః గోదావర్యాస్తటేశుభే।
స్వయంచాపినభుంజీత దానంవానాఽనుమాత్రకమ్॥

తా॥ గోదావరీతీరమందు దురాచారవంతుడైన యొక కోమటి గలడు. అతఁడు
స్వల్పదానమైనను చేయువాడుగాడు తానైనను అనుభవించుటయునులేదు.

శ్లో॥ నోపకారంకృతం తేన యస్యకస్యపి దేహీనః।
పరనిందాపరోనిత్యం పరద్రవ్యేషులాలసః॥

తా॥ వాడు యెవ్వనికీని యుపకారమాచరింపలేదు. నిత్యము పరనిందచేయు
వాడు పరద్రవ్యములందాసక్తి గలిగియుండువాడు.

శ్లో॥ కస్యచిద్విజముఖ్యస్య ఋణందత్వాధికంధనం।
తద్రూపీతంసమాయాతో విప్రంగ్రామాంతరేస్థితం।
సమప్నచ్చతదావై శ్లోః ఋణం దేహీతిభూసురమ్॥

తా॥ ఆకోమటి యొక బ్రాహ్మణునకు అధికముగా అప్పుయిచ్చి, ఆఋణమును
తిటిగి పుచ్చుకొనుట కొఱకు అయన ఊరికి వెళ్లి అతను గ్రామాంతరమందున్నట్లు తెలిసి
అచ్చటికి వెళ్లి బ్రాహ్మణుఁడా నాసొమ్ము నాకిమ్ము అని అడిగెను.

శ్లో॥ సవిప్రవర్యస్తచ్చుత్వా విచారోవాచతంసృపః।
ద్రవ్యందాస్యామిమాసాం తే యేనకేనాపికర్మణా।
అతస్థిత్యాఋణంసర్వం గృహీత్వాగంతుమర్హసి॥

తా॥ బ్రాహ్మణుఁడామాట విని ఓయీ యీనెలాఖరుకు నీసొమ్మును నీకు
యేదోపక విధముగా ఇచ్చెదను కాబట్టి కొంచము నిదానించి నీసొమ్మును తీసికొని
పోమ్మనెను.

శ్లో॥ యోజవతిఋణేనిత్యం నిరయంకల్పమశ్నుతే।
పశ్చాత్తస్యనుతోభూత్వా తత్సర్వంప్రతిదాస్యతి॥

తా॥ ఋణమును పుచ్చుకొని తిరిగి సొమ్ము ఇవ్వనివాడు పరకష్టంబునకుఁగల్గెనల
బోంది తిరిగి ఋణదాతకు పుత్తుడై జన్మించి వాని సొమ్మును ఇవ్వవలసియందును.

శ్లో॥ ఏవము కైద్విజైవై శ్లోః కోపాదార క్తలోచనః । మూఢాద్య
దేహీమెద్రవ్యంనోచేత్తడేనతాడయే। ఆకృష్టకేశానాదాయ
దుష్టాత్మాపాపధీరయుః। తేనాశుపతితంభూమా విప్రంపాపా
వతాడయత్ । కోపావేశేనపాపాత్మా విప్రంవేదాంతపార
గం । ఖడ్గేనైవాహనత్తూర్ణం హరిన్సుహరిణయథా మమా
రతేనఘాతేన బ్రాహ్మణోబంధువత్పుత్రః॥

తా|| బ్రాహ్మణుడెట్లు వెప్పిన మోటును విని వైశ్ణవుడు కోపముచేత కల్లెర్ర
చేసి ఓరి మూఢా బ్రాహ్మణాధమా నాధనము నాతిప్పడే యిమ్ము తనియడల యీ
కత్తితో నిమ్ము నరుతుమనని దుర్మార్గుబుద్ధితో ఆవేదాంతవేత్తయైన బ్రాహ్మణుని
జాటుపట్టుకుని లాగి క్రిందపడదోసి పాపబుద్ధిగలవాడగుటచేత తనకాలితో ఆబ్రాహ్మ
ణుని తన్ని కత్తితో కొట్టెను ఆకత్తి దెబ్బచేత ఆబ్రాహ్మణుడు సింహము దెబ్బచేత
లేడవలె మృతి నొందెను.

శ్లో|| సతుద్రావతోవేగాత్ భయాదాజ్ఞోమహీవతే|
పునర్నహంప్రవిశ్యామసా బ్రహ్మహ్నోనిరవత్యివ||
అయురంతరితేకాలే మరణంసముపాగతః||

తా|| తరువాత కోమటి రాజదండన వచ్చునను భయముతో అచ్చటనుంచి పరు
గత్తి యింటికిపోయి బ్రాహ్మణుని చంపితి నను సిగ్గులేక సుఖముగానుండి కొంతకాల
మునకు మృతినొందెను.

శ్లో|| ఆయుర్యమదూతాశ్చ పాశహస్తాధయంకరాః|
కరాశవదనారాజక కృష్ణరాత్రిసముప్రభాః|
పాశైరాబధ్యతంతైశ్చం యయుర్యమని కేతనం|
తస్మిన్స్తే చారవేఘోరే విససర్జ్యమౌజ్ఞయా||

తా|| అంతకరాశముఖులును ఆమావాస్య రాత్రియందున్న చీకటితో సమాన
మైనకాంతిగలవారును ధయంకరులును అగు యమదూతలు పాశములనుధరించి వచ్చి
అనైశ్చ్యని యమపాశములచేత బంధించి యమలోకముకు గొనిపోయి అచ్చట ధయం
కరమైన చారవమును పరకమందు యమౌజ్ఞచోప్పున బాధించుచుండిరి. చారవమనగా
రురువనగా మృగవిశేషము దాని సంబంధమైంది చారవము అనగా రురుస్యములచేత
తాటికొమ్ములతో బాధింపించెడి సరకము చారవసరకంబనబడును.

శ్లో|| తస్యసూనుర్మహీపాల ధర్మవీరేతివిశ్రుతః | పితౄర్జితధనం
భూరి సదాధర్మవరాయణః | కూపోద్వానతటాకాది సేతు
బంధనకారకః | వివాహోపనయాకర్తా యజ్ఞకేవ్వతిలాలసః|
అన్నదానవరోనిత్య మాతురాణాందిగజస్మనాం | సర్వేషా
మపివర్ణానాం తుభార్తానాంమహీవతే||

తా|| అనైశ్చ్యని పుత్రుడు ధర్మపిరుడనువాడు తండ్రిపోయిన పరువాతకండ్రి
కంఠాదిచిన ధనముచేత మాకులు తగ్గివ్వించి లోటలు వేయించి చెరువులు తగ్గివ్వించి

చిత్తుచిన్ననమలను పంతునకుట్టించి ఉపనయనములు విరాహములు చేయునుచున్నట్లు
ములను చేయుచును నిత్యము బ్రాహ్మణులకు అన్నదానము చేయుచు అన్నిజాతుల
వారికి ఆకలిగలిగినవారికి అన్నము పెట్టుచు నిత్యము ధర్మములను చేయుచుండెను.

శ్లో॥ తస్యచాంతరితేకాలే గృహేతిత్పూజ్యయోగతః నారదఃపర్య
టకస్థానా ధర్మరాజాలయాచ్ఛుచిః । వీణాసుతంత్రీధ్వన
యక సగాయకవిష్ణుకీర్తకానం । వణిగ్విష్ణుర్వనకాలే ప్రసృ
త్యకపులకా కితః । గోవిందనారాయణ కృష్ణవిష్ణో అనంత
వైకుంఠనివాసమూర్తే । శ్రీవత్సవిశ్వంధర దేవదేవ సమస్త
దేవేశనమోనమస్తే ।

తా॥ ఇట్లుండగా యొకప్పుడు అధర్మ పీరుడు హరిని బూజించుచు సమయమున
నారదమహాత్ముని సమస్త లోకములందు తిరుగుచు ఆనాడు యమలోకమునుంచి బయ
లుదేరి తనవీణాతంతువులను ధ్వనిచేయుచు గోమాచితుండై “గోవింద” నారాయణ,
కృష్ణ, విష్ణో, అనంత, వైకుంఠ, శ్రీనివాస, శ్రీవత్సభూష, విశ్వంధర, సమస్తదేవతా
చక్రవర్తికా నమస్తే నమస్తే ఇట్లుని కీర్తకానము చేయుచువచ్చెను.

శ్లో॥ నృత్యంతమేవంగృహమాగతం వణిక్ సమస్తసంతోషవయో
ధిమగ్నుః । ననామపాదౌమునయేమహాత్మనోహ్యనంద బాహ్యే
న్నయనస్సదండవత్ ।

తా॥ ఇట్లు నృత్యము చేయుచున్న నారదమునీశ్వరుడొచ్చి వైశ్యుడు అనంద
సాగరిమగ్నుడై సేత్రములవెంట అనందబాష్పములను పదలుచు మునిపాదములకు నమ
స్కరించి దండవర్తిగాను నూపరించెను.

శ్లో॥ లంపాదపద్మాననుత్తీదయాళుర్గునిస్తదాతంపరిరభ్యహర్షితః ।

తా॥ నాడుండు తన పాదములకు ప్రణమిల్లిన వైశ్యుని ప్రీతితో కాగలించుకొనెను

శ్లో॥ సప్రాహువై శ్యోపురతః కృతాంజలిః తంవిష్ణుమర్ఘాదిభిరర్చ్య
తంనృప । భవదాగమనంమహ్యం మునోహ్యత్యంతదుర్లభం ।
యతార్జితంమయాపూర్వంధర్మమార్గముపాగతంయన్మయా
చరితంత్యద్య ఫలితంతనదర్శనాత్ । సేవాంవిభాస్యేవిప్రేద్ర
ప్రాపయేప్రణయేనచ ।

తా॥ తరువాత అతైశ్యుడు నారదమునీశ్వరుని ముందరంజలినిబట్టినవాడై అర్ఘ్యా
దులచేత భూషించి సేవానారదాని మీఠు మాగ్నహముకు వచ్చుట చాలాదుర్లభమునను

పూర్వమందుచేసిపుణ్యము చేసితిమో మీరుదర్శనమిచ్చిననాడుకాబట్టి నాపూర్వపుణ్యము యిప్పుడుఫలించినది మునీంద్రామీకుదానుడను మేమిసేవచేయవలెనుచెప్పముచేసెదను

శ్లో॥ ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వా మందస్మేరముఖాంబుజః |
ఉవాచధర్మవీరంతం నారదోభగవాన్మునిః॥

తా॥ వైశ్యుడిట్లుపలికిన మాటనువిని నారదమునీశ్వరుడు చిరునవ్వుతోగూడిన ముఖముగలవాడై ధర్మవీరునితో యిట్లనియె.

నారదః॥ శ్లో॥ ధర్మవీరాద్యమేవాశ్యం సావధానమనాశ్శ్రుణు | కాతికా
కస్యతుమానస్య ద్వాదశీహరివల్లభా | స్నానదానాదికంతస్య
సదానంతఫలంవిదుః॥

తా॥ నారదుడు చెప్పచున్నాడు. ధర్మవీరా? నామాటనుజాగ్రత్తగావినుము కాతికాక ద్వాదశి విష్ణుమూర్తికప్రియమైనది గనుక ఆహింస చేసిన స్నానదానాదికము అనంత ఫలపొందమగును.

శ్లో॥ ఆభ్యుక్తోవాదరిద్రోవా యతిర్వానస్సవవా | బ్రాహ్మణఃక్షత్రి
యోవాపి వైశ్యశూద్రోపివాసతీ | సాలగ్రామశిలాదానం
యేకుర్వంతిప్రియత్నతః | తులాసంస్థాదికరద్వాదశ్యామర్కి
కేదినే | తేనపాపానినశ్యంతి జన్మాంతరకృతానిచ॥

తా॥ నూర్వుడు తులారాశి యందుండగా కాతికమాసమందు ద్వాదశినాడు భసికుడుగాని, దరిదురుడుగాని, యతిగాని, వాసపక్షిడుగాని, బ్రాహ్మణుడుగాని, క్షత్రియుడుగాని, వైశ్యుడుగాని, శూద్రుడుగాని, స్త్రీగాని, సాలగ్రామదాన మాతరించువారు జన్మాంతర కృతపాపములను నశింపజేయుదురు.

శ్లో॥ ధర్మరాజాలయేవైశ్యః పితృతవమృతింగతః |
రారవాభ్యేమహాఘోరే వచ్యతేనరకాగ్నినా |
తస్యపాపవిశుద్ధ్యరం ద్వాదశ్యాంకార్తికస్యచ |
సాలగ్రామశిలాదానం కురుత్వంమావిలంబితమ్॥

తా॥ ధర్మవీరా వినుము నీతండ్రివచ్చిపోయి యమలోకమందు బాధల నొందుచున్నాడు, అతని పాపవిశుద్ధి కొఱవ కాతికద్వాదశినాడు శిష్యుముగా సాలగ్రామ శిలాదానము చేయుము.

శ్లో॥ మునైస్తస్యవచశ్చైత్యా వైశ్యఃప్రాహమునిస్తపః
గోభూతిలహిరణ్మూది దానానాంయత్ఫలంమునే!
నాసీత్తత్ఫలతోముక్తిశ్శిలాదానేనకింభవేత్॥

తా॥ నారద మునీశ్వరుడిట్లు చెప్పిన మాటను విని వైశ్యుడుయిట్లునియె, మునీం
ద్రా, గోదానము, భూదానము, తిలదానము, సువణకాదానము, మొదలైన మహాదాన
ములచేత కాని ముక్తి శిలాదానముచేత యెట్లుగలుగును.

శ్లో॥ శిలాదానంవృథామన్యేనభోజ్యంసచభక్షణం।
నాతఃకార్యంమయావిప్రశిలాదానంచనీచవేత్॥

తా॥ శిలాదానము వృథాగాచేయుట యెందుకు అది భోజ్యముగాదు, భక్షణ
ముగాదు, గనుక నేను రాతిని దానము చేయను.

శ్లో॥ బహుధాబోధ్యతంవైశ్యం మునిరంతరధీయత।
సకుర్యాద్భగిమూఢాత్మా బోధితోబ్రహ్మసూనునా॥

తా॥ నారద మహర్షి యెంతగా నొక్కిచెప్పినను వైశ్యుడు మూఢుడై సాటి
గ్రామిదానమును చేయుటకు సమ్మతించలేదు అంతవారదు డంతర్ధానమాయెను.

శ్లో॥ సోవికాలాంతరేతీతే గతాసురభవస్సృపమహద్భవనమజ్ఞేన
హ్యతిక్రమణదోషతః। సాలగ్రామశిలాదాన మనాదృత్స
మహీపతే తేనదోషేణసంజాతో వ్యాఘ్రయోనౌత్రిజన్మను
త్రివారంసుర్కటత్వంచ పంచవారంవృషస్యచ। దశవారం
పునస్త్రీత్వం గతభర్తృత్వమంజనా॥

తా॥ తరువాత కొంతకాలముకు ధర్మవీరుడు మృతినొంది మహాత్ములమాట
వినని దోషముచేతను, సాలగ్రామదానము చేయని దోషముచేతను, నరకమందుబాధల
నొంది తరువాత మూడుసారులు వ్యాఘ్రమై జన్మించి తరువాత ముమ్మారు నోతిగా
పుట్టి అనంతరము అయిదుమారులు వృషభమైయుండి తరువాత పదిమారులు స్త్రీగా
జన్మించి గతభర్తయై వైధవ్యమునుబొంది యుండెను.

శ్లో॥ జన్మనైకాదశేరాజ్ యాచకస్యసుతాభవత్।
తాంధృష్ట్యావిప్రశార్దూలస్సురూపాంప్రాప్తయావనాం।
సమానకులగోత్రాయ వివాహమకరోత్పితా॥

తా॥ ఇట్లు పదిజన్మలు గడిచిన తరువాత పద. వ జన్మమందు యాచకునకు
కుమార్తెగా జన్మించెను. తరువాత కొంతకాలముకు యావనమురాగానే తండ్రి తగిన
వరునకిచ్చి వివాహము చేసెను.

శ్లో॥ నృతంజామూతరందృష్ట్యా నవోధాంతనయాంపిణాః । ఆయు
యుర్బాంధవాస్సర్వే దుఃఖాదాకులితేంద్రియాః । యాచకోపి
విచార్యేదం దివ్యదృష్ట్యాతయాకృతం పూర్వజన్మనిరాజేంద్ర
సుకృతం దుష్కృతం ద్విజః । విజ్ఞాయాహాధసర్వేభ్యః బంధు
భ్యోరాజసత్తమః ॥

తా॥ దానిని మృతినొందిన ఆ అజ్ఞుని బంధపులందరువచ్చి చూచి అట్టిబాట
వైధవ్యమునకు చాలాదుఃఖించిరి, యాచకుడును దివ్యదృష్టితో చూచినవాడై అచిన్న
దాని బాటవైధవ్యమును కారణమును తెలుసుకుని బంధపులందరికిని కుమార్తెయొక్క
పూర్వపుణ్యమును పూర్వపాపమును చెప్పెను.

శ్లో॥ తస్మాఃపాపవిశుద్ధ్యర్థం పితృతంముక్తికారణం ।
జన్మాంతరార్జితాఘోషు నాశహేతుంసుఖప్రదం ।
సాలగ్రామశిలాదానం కౌటికాశ్యామిందువాగురే ।
విప్రంవేదాంతనిరతం సమభ్యర్చ్యవిధానతః ॥
పుణ్యంపాపవిశుద్ధ్యర్థం దాపయామానభూసురః ॥

తా॥ ఇట్లు చెప్పి కూతురుయొక్క పాపముల నాశనముకొఱవ జన్మాంతరార్జిత
పాపనాశన సమర్థుడును సాలగ్రామదానమును కౌటికసోమవారముందు వేదాంతతత్వ
యైన పౌర్ణమాసునకు దానముచేసెను.

శ్లో॥ పతిరుజ్జీవితస్తేన సుఖేనభువిదంపతీ ।
స్థిత్యాకాలేనమాయాతి దివంగత్వానుభూయచ ।
సపుర్ణవమభ్యేత్యస్థిత్యాసుతపసోభవత్ ।
పూర్వార్వాజ్జితేనపుణ్యేన తస్యజ్ఞానోదయోభవత్ ॥

తా॥ ఆసాలగ్రామ శిలాదాన మహిమచేత కూతురు భరణ తిరిగి జీవించెను.
తరువాత దంపతు లిద్దరు సుఖముగా చిరకాలముండి స్వర్గముకుబోయి అందు బహు
కాల ముండదుతో యుండి తిరిగి భూమియందు జన్మించి బ్రాహ్మణుడై పూర్వపు
పుణ్యముచేత జ్ఞానమును బొందెను.

శ్లో॥ వరైవరైచనుకృతం కౌటికాశ్యామిందువాగురే ।
సాలగ్రామశిలాదానం తేనముక్తిమనాపనః ॥

తా॥ పృథిసంపత్స్వరముందు కౌటికసోమవారముందు సాలగ్రామ శిలాదాన
మాచరించి అపుణ్యముతో మోక్షసామ్రాజ్యపదవి గతు ధార్మికు.

శ్లో॥ కారవేమఃఖరస్యాపి ముక్తిరానీచ్ఛతత్పితృః।
తస్మాద్ద్రాజేంద్రియత్నేన కార్తికకేకమలాపతేః।
సాలగ్రామశిలాదానం త్వష్టరంనాత్రసంశయః॥

తా॥ కారవ సరకమంకున్నవాని తండ్రియు ఆసాలగ్రామదాన మహిమచేత ముష్టుడాయెను కాబట్టి జనకరాజు కార్తికకేకమందు సాలగ్రామదానముచేత పాపం తోపించును యిందుకు సందియములేదు.

శ్లో॥ శోటిజన్మసుయత్వాపం సంచితంపాపిభిస్సదా।
తత్త్వాపనాశహేతుర్వై కార్తికేహరిబోధినీ।

తా॥ పాపకర్ములు శోటిజన్మలలో చేసిన ప్రాతకములు కార్తికశుక్లపక్షకాక శ్యుపనాన ద్వాదశకదానాదులచేత నశించును.

శ్లో॥ సర్వపాపప్రళయనం ప్రియశ్చిత్తంజగత్ప్రియే।
సాలగ్రామశిలాదానా త్వరంనాస్తిసంశయః॥

తా॥ కార్తికమాసమందు సాలగ్రామ దానమువలన సమస్త పాపకర్ములు నశించును. యిదియే ముఖ్యమైన ప్రియశ్చిత్తము. యితకలె చేరు ప్రియశ్చిత్తములేదు యిందుకు సందియములేదు.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కార్తికమాహత్యే ద్వాదశోధ్యాయః
స్సమాప్తః.

అథ త్రియోదశోధ్యాయారంభః.

వసిష్ఠఉవాచ॥ శ్లో॥ అధేధానీంప్రవక్ష్యేహం ధర్మాన్కార్తిక సంభవాః।
ప్రకస్తాత్మానవైభూప తథాచావశ్యకాంచ్యుమః॥

తా॥ వసిష్ఠుడు తిరిగి చెప్పుచున్నాడు. జనకరాజా? కార్తిక మాసమునకు చేతుదగిన ధర్మములను చెప్పెదను నీస్వచ్ఛమైన మనస్సుతోవినుము అధర్మములన్నియు అవశ్యకము లైనవి.

శ్లో॥ సంసారభయభీతస్య పాపభీరోర్నరస్యచ।
కార్తికేమాసియతోప్రిక్తం మత్ప్రిత్రావిధినాపురా।
సత్యంబ్రహ్మవిమికతావ్యా నోచేత్పాపంభవేన్నరః॥

తా|| రాజాకావీర్యధర్మములు మారంజయించి హృదయమున నాకుఁ బుష్పబడి నవి అవి అన్నియు చేయదగినవే యగును చేయని యడల సావము సభవించును. యది నిజము సుసార సముద్రమునకుఁ బాట గొరువాయును నరకమాత భయము గలచారను యీధర్మములను తప్పక చేయవలెను.

శ్లో|| కన్యాదానంతులాన్నానం శీష్టపుత్రోఽనాయనం|

విద్యావస్తాన్నదానాని ఊర్జితస్తానిభూపతే||

తా|| కావీర్యమాసమందు కన్యాదానము పౌత్రస్సానముశీష్టుడైనబ్రాహ్మణుని పుత్రున కుపసయనమును చేయించుట విద్యాదానము విస్త్రుధానము అన్నదానము యివి ముఖ్యములు.

శ్లో|| విత్తహీనస్యవిపిన్య సూనోఽశ్చాప్యవనాయనం|

నదక్షిణంససంభారం ఊర్జితత్వానరోనఘ|

రస్యపాపానినశ్యంతి కృతానిబహుళాన్యపి||

తా|| కావీర్యమాసమందు ద్రవ్యహీనుడైన బ్రాహ్మణపుత్రునకుససయనమును చేయించి దక్షిణయిచ్చిన యడల అనేకజన్మార్జిత సాపములు నశించును.

శ్లో|| జపేన్ కేనగాయత్ర్యా ద్రవ్యదాతుఃఫలంశుభం|

అగమ్యాగమనాదీని హత్యాదీనిసహస్రశః|

తథాన్యన్యగ్రపాపాని భస్మసాద్యాంతిభూమిప|

తా|| రసద్రవ్యమిచ్చి యుపసయనము చేయించి నప్పుడు అటలుపుచే చేయ బడిన గాయత్రీ జపఫలమువలన పంచమహాపాతకములు భస్మమగును.

శ్లో|| గాయత్రీం దేవదేవస్య పూజాస్వాధ్యాయనార్పణం|

ఏతేషామధికంపుణ్యం మయావస్తుంనశిశ్యతే||

తా|| గాయత్రీజపము, గౌరిపూజ, వేదగానము, శీర్షిఫలము, సావనము, హత శిశ్యముగాదు.

శ్లో|| తటాకాయతనిర్మాణం అశ్వతారోవణంశతం|

కోటయశిరూపవాహినాం క్రమాన్నందనపాలనాత్|

బ్రహ్మప్రతిష్ఠాపుణ్యస్య కలాంనాహంఁతిషోడశీమ్||

తా|| పదివేలు తటాకములను శ్రవ్యంతు పుణ్యము, నూలు గావిచెట్లుపెట్టించు పుణ్యము నూతులు దీగుడు భావులు నూరు శ్రవ్యంతుపుణ్యము నూరుకోటలువేయించు పుణ్యమును యొక బ్రాహ్మణున కుపసయనము చేయించిన పుణ్యములలో పదియొక పంతుకు కూడ సరిపోవు.

శ్లో॥ మాఘ్యునై మాఘ వేమాసి చోత్తమం మాంజిబంధనమ్ |
కారయిష్యతి తే రాజక దానందత్వాతుకార్తికే |

తా॥ కార్తికమాసమందు పనయన దానముచేసి తరువాత మాఘమాసమందు గాని నైశాఘమాసమందుగాని యుపనయనమును చేయించవలయును.

శ్లో॥ సాధుభ్యశ్శ్రోత్రియేభ్యశ్చ బ్రాహ్మణేభ్యోయథావిధి |
తథా తేహంసుతానాంచ పృకుర్యాన్మాంజిబంధనం |
తేనానంత ఫలంఽప్రాప్ను ర్మునయోధర్మవిత్తమాః ||

తా॥ సాధువులును శ్రోత్రియులును అగు బ్రాహ్మణులకు మూరులకు ఉపనయనము చేయించిన యడల ఆనంతఫలముగలదని ధర్మవేత్తలైన మునులు చెప్పిరి.

శ్లో॥ తథా తేహంవిధానంచ కార్తికేమాసిధర్మవిత్ |
కుర్యాత్తస్య ఫలంవత్తుం కశ్యక్తోదివివాభువి ||

తా॥ ఆ ఉపనయనములకు సంకల్పము కార్తికమాసమందు చేయవలెను అట్లు చేసినయడల గలిగెడి ఫలమును చెప్పటకు భూమియందుగాని స్వర్గమందుగాని యెవ్వరికి సామర్థ్యములేదు.

శ్లో॥ సోపిత్థిరానుగమనం దేవబ్రాహ్మణతర్పణమ్ |
యఃకర్మకురుతేవాపి ద్రవ్యదాతుః ఫలంలభేత్ ||

తా॥ పరద్రవ్యమువలన తీర్థయాత్రయు దేవబ్రాహ్మణ సంతర్పణము చేసిన యడల పుణ్యము ద్రవ్యదాతకు గలుగును.

శ్లో॥ మాంజివివాహమేకస్య యఃకుర్యాన్నేదిసివతే |
దత్వార్థంకార్తికేమాసి తానంతఫలగస్మృతమ్ ||

తా॥ కార్తికమాసమందు ధనమిచ్చి యొక బ్రాహ్మణుకకు పనయనము వివాహమును చేయించిన యడల ఆనంతఫలము గలుగును.

శ్లో॥ కన్యాదానంతుకార్తిక్యాం యఃకుర్యాద్భక్తితో ౭నఘ |
స్వయంపాపైర్వినిర్ముక్తః పితౄణాంబ్రహ్మణఃపదమ్ ||

తా॥ కార్తికమాసమందు కన్యాదాన మచరించువాడు తాను పాపవిముక్తుడగును, తనపితరులకు బ్రహ్మలోక పాప్తికలుగును.

శ్లో॥ అత్త్రోహదాహరంతీమం పురావృత్తం మహేవతే |
తచ్చుగ్నిః పవిత్రమేవ భక్త్యామైధిలసాదరమ్ ||

తా|| ఓజనకరాజా! యీవిషయమై పురాతనకథ యొకటిగలదు చెప్పెదను
సావధానుడవై వినుము.

శ్లో|| దావరేబాహుజఃకల్పీ ద్దురాత్మావంగదేశగః||
సోపినామ్నాసువీరేతి బహుశౌర్యపరాక్రమః||
రాజ్యైస్తస్యమహీసాల భార్యాబాలమృగేక్షణా||

తా|| ద్వాపరయుగమందు వంగదేశమందు దుష్టుడైన సువీరుడను నొక క్షత్రి
యుడు గలఁడు, చిన్నవైన శిశ్వుయొక్క చూపులవలన చూపులుగలదియగు యొక
స్త్రీ అతనికి భార్యగా నుండెను.

శ్లో|| సోపికాలాత్తుదాయాదై ర్నిర్జితోవసమావిశత్||
అర్థాంగ్యాభార్యయాసాకం విచరణగహనేవనే||
దుఃఖేనమహతాయుక్తో నిర్జనశ్చమహీపతిః||

తా|| ఆరాజు కొంతకాలమునకు దైవయోగమువలన దాయాదులచేత జయింప
బడినవాడై రాజ్యధృతినుదై “అగ్గోవాఏవ ఆత్మనా యత్పత్నీ” అనుశ్రుత్యైక్వకా
వముగా భార్య అర్థాంగి గనుక ఆమెనుకూడా తీసికొని అరణ్యమునకుఁబోయి ధనక
లేక జీవించుటకు చాలాదుఃఖపడుచుండెను.

శ్లో|| తత్రసాగుర్విణీతస్య భార్యావస్యఫలాశనా||
నిర్మలేనర్మదాతీరే పర్ణశాలాంమహీపతిః||
తతఃకాలేవ)సూతానా కన్యకాంత్రసందర్శిమ్||

తా|| ఆయరణ్యమందు రాజు భార్యయు కందమూలాదులు భక్షించుచు కాల
మును గడుపుచుండిరి అట్లుండగా భార్య గర్భవతి అయ్యెను. నర్మహాతీరమందు రాజు
పర్ణశాలను నిర్మించెను ఆపర్ణశాలయందామె నుండవలెన నొక కన్యకను గణెను.

శ్లో|| సమరక్షయత్తతోరాజా పూర్వసావమనుస్మరణా||
వృద్ధింగతారాజకన్యా సుకృతేనపురాకృతా||
యావలావణ్యసంపన్నా నయనోత్సవశారణీ||

తా|| రాజు అరణ్యనివాసము వస్యాహారము అందు సంతానసంభవము సంకాప
సోపణకు ధనము లేకుండుట మొదలైనవాటిని తలచుకొని తనపురాకృత సావమును
శ్మరించుచు భార్యను కాపాడుచుండెను, తరువాత పూర్వపుణ్యవశముచేత ఆకన్యక
వృద్ధికొంది ఘోరదర్మముతోను లావణ్యముతో వొప్పియున్నదై చూచువానికి శత్రు
సంభావనయై యుండెను.

శ్లో॥ అవ్వవహ్నం మహోరమాన్యః దృష్ట్వా కల్పిన్సు నేన్సుతః |
వివాహార్థం మతించకే సుపీరం సమయాచత |

తా॥ అచిన్నధానికి యెనిమిది సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చినది మనస్సుతో బహుద్రవ్యముగా ఉన్నది యిట్లున్న కన్యకనుజూచి యొక మునికుమారుడు హాహా? నీహారుడు నాకిచ్చి వివాహము చేయుమని యాచించెను.

శ్లో॥ తతోవాచతతస్సోపి దరిద్రోహం మునేన్సుతః |
ద్రవ్యం దేహీయథోద్దిబ్ధం ఉద్వాహాయదికాంక్షసే |

తా॥ ఆమాటవిని రాజు మునికుమారకా? నేను దరిద్రుడను గనుక నేనుకొని నంత ధనమును నీవిచ్చితినేని యాకన్యను నీకిచ్చెదననెను.

శ్లో॥ ఇతిభూపవచశ్రుత్వా కన్యాసంసక్తమానసః |
మునిసూనురువాచేదం రాజాసంమిథితేశ్వరః |

తా॥ ఈమాటను విని ముని కుమారుడు ఆకన్యయందందు కొంతకొంత రాజుతో నిట్లనియె.

శ్లో॥ దాస్యామిద్రవిణంభూరి రాజః తేహంతపోబలాత్ |
తేనతేరాజ్యసాఖ్యాని భవిష్యంతినసుంకయః |
ఇతిశ్రుత్వావనెరాజా ఓమిత్యాహముదాన్విరః |

తా॥ ఓరాజా! నేనుకష్టముచేసి సంపాదించి బహుద్రవ్యమును నీకిచ్చెదను దానితోనీవు రాజ్యమందుండు కుటుంబములను పొందగలవని మునికుమారుడిట్లు చెప్పిన మాటను విని రాజు సంతోషించి ఆలాగునే చేసెదననెను.

శ్లో॥ తపశ్చచారత త్రీరే మునిసూనురుదారధీః |
తత్రేరాజః బలాద్ద్రవ్యం సమాకర్ష్యవ్యాతందితః |
తత్సర్వమర్థంనృపతేః ప్రిదదేమునిపుత్రకః |

తా॥ తరువాత ముని కుమారుడు అనర్మదాతీరమందే తపమాచరించి బహుద్ర వ్యమును సంపాదించి అద్రవ్యమంతయు రాజున కిచ్చెను.

శ్లో॥ గృహీత్వాన్యైవనూరాజా హర్షాలబ్ధమనోంధః |
వివాహమకరోత్కన్యాం ముపేస్తాపసజన్మనః |
న్యగృహ్యోక్తవిధానేన కన్యాముద్వాహయద్వసే |

తా॥ ఆరాజు ఆధనమంతయు గ్రహించి అందుంచి తృప్తిపొంది అమునికుమారుని తనకుమారునిచ్చి తనయొక్క గృహ్యసూత్రమందు చెప్పబడిన పుత్రాశ్రమముగా వివాహము అరణ్యమనందు చేసెను.

శ్లో॥ సన్తోధానపితత్పార్వ్యం బగామమనుజేశ్వర!
కన్యాద్రవ్యేణిత్వంవై హ్యభూతోద్దరపోషకః॥

తా॥ ఆకన్యయు వివాహముకాగానే భరణవద్దపవేరెను, రాజకన్యావికృతి
ద్రవ్యముతో తాను భార్యయు జీవించుచుండెను.

శ్లో॥ పునస్సువీరభార్యాసా ప్రజజ్ఞేకన్యకాంతథా!
ద్వితీయాంతనుజాంధృప్త్యా పునర్లభ్యాముదాన్వితః॥
ఇతఃపరంయధేష్టంమే ద్రవ్యంభూరిభవిష్యతి॥

తా॥ రాజ భార్య తిరిగి యొక కుమార్తెను కనెను రాజు దానినిజూచి సంతో
షించి యీసారియొకన్యకను విక్రయించిన యడల చాలాద్రవ్యము రావచ్చును దాని
తో నాజన్మమంతయు గడుచును అని సంతోషించుచుండెను.

శ్లో॥ ఏవంబించిత్వమానేతు పుణ్యేనమహతాస్థవ!
అజగామయతికశ్చి త్స్నాన్ధాన్ధానర్మదాంప్రతి!
పర్ణశాలాంకణీభూపం సభార్యమవలోకయత్॥

తా॥ రాజుట్లు తలచుచుండగా పూర్వపుణ్యఫలమువేత నొక యతిశ్వరుడు
స్నాన్ధాన్ధానర్మదానదికివచ్చిపర్ణశాలముందరున్న రాజును, భార్యను, కూతురునుజూచెను

శ్లో॥ తమువాచకృపాసింధు ర్యతిఃకాండిన్యగోత్రజః॥
కిమరముత్రకాంతారే కోభవాకవదసాంప్రతమ్॥

తా॥ చూచి కాండిన్యగోత్రుడైన యతిశ్వరుడు దయతో ఓయానీతివ్యదప్తు
యీతరణ్యుండిప్పుడెందుకున్నావు, చెప్పమని అడిగెను.

శ్లో॥ ఏవంబ్రువంతమాహేధం భూపాలంకరుణానిధిం!
రాజాహంవంగదేశీయ స్సువీరఇతివిశ్రుతః॥
రాజ్యాధ్యంత్తైశ్చదాయా దైర్నిర్జితోస్మివనంగతః॥

తా॥ యతి యుట్లు అడిగినమాటవిని రాజు చెప్పచున్నాడు, అయ్యోనేను వంగ
దేశమును పోలించురాజును, నాపేరు సువీరుడు నాదాయములు రాజ్యకాంక్షచేత
వస్తుజులించి నారాజ్యమును అపహరించిరి. నేను యీవనమందున్నాను.

శ్లో॥ సదారిద్ర్యసమందుఃఖం సశోకఃపుత్రమారణాత్॥
సచవ్యధానుగమినేన వియోగఃప్రియాపహాత్॥
తస్మాత్తేనై వదుఃఖేన పదవాసంకృతంమయా॥
శాకమూలఫలాద్యైశ్చ కృతాహారోస్మికాననే॥

తా|| దార్శద్రవ్యముతో సమానమైన దుఃఖమును, పుత్రశ్రమ్యుతితో సమానమైన శోకము, భార్యావియోగముతో సమానమైన వియోగదుఃఖమును లేవు కాబట్టి ఆదుఃఖముతో కాకమూల ఫలములను భుజింపుచు యీవనమందఁ నివాసము చేయుచుకాలము గడుపుచున్నాను.

శ్లో|| కాంతారేస్త్రికతతోజాతా పర్ణాగా రేతుకస్యకా|

తాంపాప్తమాప్యనాంద్యన్త్యా కస్మైవిప్రసుతాయచ|

తస్మాద్భూరిధనంవిప్ర గృహీతంయన్మయా నఘ|

నివసామిసుఖంత్యస్త్రికః కిమత్రశ్శోతుమిచ్ఛసి|

తా|| ఈఅరణ్యమందే పర్ణకాలలో నాకుమహారౌగలిగినదిఆచిన్నదానినియోవ్యసమురాగానే యొకమునికుమారునివలన బహుధనమునుగ్రహించి వానికిచ్చివివాహము చేసి ఆద్రవ్యముతో సుఖముగా జీవించుచున్నాను యింకయేమి వినగోరితివో చెప్పుము.

శ్లో|| ఇతిభూపవచశ్శ్రుత్వా పునరాహయతి స్తదా|

మూఢపత్కురుషే రాజః మహాపాతకసంచయమ్|

తా|| ఇట్లు రాజావాక్యమును విని యశి యట్లునియె, రాజా? యెంతపనిచేసితివి చూడునివలె పాతకములను సంపాదించుకొంటి నేమోయీ

శ్లో|| కన్యాద్రవ్యేణయోజీవే దసిపత్రంసగచ్ఛతి|

దేవాః ఋషీః పితౄః కన్యాద్రవ్యేణతర్పయేత్|

కావందాస్యంతితేనర్వే జన్మజన్మస్యపుత్రతామ్|

తా|| కన్యాద్రవ్యముచేత జీవించువాడు యమలోకమందు అనిపత్రధనమునరకమందు నివసించును, కన్యాద్రవ్యముచేత దేవఋషి పితరులను తృప్తిజేయుచున్నవానికి వారు పృతిజన్మమందును యితనికి పుత్రులు కలుగరని కాఫమును యిత్తురు.

శ్లో|| యఃకన్యాద్రవ్యకలుషాం గృహీత్వావృత్తిమాశ్రయేత్|

సోశ్నియాత్సర్వపాపాని రారవంసరకంప్రజేత్|

తా|| కన్యాద్రవ్యముతో వృత్తిని సంపాదించి ఆవృత్తివల్ల జీవనముచేయు పాపాత్ముడు రారవంసరకమును బొందును.

శ్లో|| సుర్వేషామేవపాపానాం ప్రాయశ్చిత్తంవిదుర్ముధాః|

కన్యావిక్రయశీలస్య ప్రాయశ్చిత్తంనచోదితమ్|

తా|| సమస్తమైన పాతకములకు ప్రియశ్చిత్తముచెప్పబడియున్నదిగానికన్యా విక్రయపాపమునకు ప్రియశ్చిత్తము యెందును చెప్పబడియుండలేదు.

శ్లో॥ కాశికేశశుక్లపక్షేతు ద్వితీయాంకన్యకాంతవః
కన్యాదానంతురుష్వత్వం సహిరణ్యోదకేనచ॥

తా॥ కాశికియీకాశిక మాసమందు శుక్లపక్షమందు యీరెండవమాత్రు
రును కన్యాదానపూర్వకముగా వివాహము చేయుము.

శ్లో॥ విజ్ఞాయతేజోయక్తాయ శుభశీలాయధర్మిణే॥
కన్యాదానంతుయశుర్యా త్కర్తికాంతశుభేదినే॥
గంగాదిసర్వతీరేషు స్నానదానేనయత్ఫలం॥
అశ్వమేధాదభిర్యుగై రుక్తదక్షిణసంయుతైః॥
యత్ఫలంజాయతేరాజక తత్ఫలంసోపిగచ్ఛతి॥

తా॥ కాశికమాసమందు విద్యా తేజస్వీలయుక్తుడైన వరునకు కన్యాదానము
చేసినవాడు గంగాది సమస్త తీర్థములందు స్నానదానములు చేసెడివాడు పొందెడి
ఫలమును యథోక్తదక్షిణాయుతముగా అశ్వమేధాని యాగములను చేసినవాడుపొందెడి
ఫలమును బొందును.

శ్లో॥ ఇత్యేవంగదితంశ్చిత్వా రాజారాజకులేశ్వరః॥
యతింధర్మార్థతత్వజ్ఞం బాహుజఃకృపణోబ్రవీత్॥

తా॥ ఇట్లు యతిచెప్పగావిని రాజ సకలధర్మజేతమైన యతితో నీచుడైయిట్లనియె.

శ్లో॥ కుతోలోకఃకుతోధర్మః కుతోదానంతుతఃఫలం॥ సుఖభోగై
ర్వివావిప్రహేహేస్మిన్సుఖకాంక్షిణీ॥ పుత్రదారాదయస్సర్వే
వాసోలంకరణానిచగృహక్షేత్రాశిగుర్వాణి దేహాద్యాధర్మ
సాధనం॥ ద్వితీయాంమేదుహితరం యోద్రవ్యంభూరిదాన్యతి॥
తస్యదాన్యేనసం దేహః విప్రగచ్ఛయథాసుఖమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణుడాయదియేమిమాట పుత్రదారాదులు గృహక్షేత్రాదులువాసో
లంకారాదులు పున్నందుకు దేహమునుసుఖ పెట్టిభోగించవలెనుగానిధర్మమనగాయేమిటి
పుణ్యలోకమనగాయేమిటి వానమనగాయేమిటి, ఫలమనగాయేమిటి, యోగము సాధనమును
సంపాదించిభోగించుట ముఖ్యము, నా యీరెండవమాత్రురును పూర్తిగా ద్రవ్యమిచ్చు
వానికిచ్చి ఆద్రవ్యముతో సుఖభోగములను బొందెదను నీకెందుకు నీదానిని నీవుబ్రాహ్మణు.

శ్లో॥ తతోయయానర్మదాయాం స్నానార్థంనృపపుంగవః॥
నృపస్వాస్యగతేకాలే కాంతోరేమరణంగతః॥

అయ్యుర్యమదూతాశ్చ పాశైరాబధ్యపావినం |
యమానుగాదక్షిణాశాంతతోజస్మర్యథాగతమ్ ||

తా|| ఆహుతుని యతి స్నానముతోఁజను నగ్ని బాసవకిపోయెను తరువాత కొంత కాలమును ఆయన బ్రాహ్మణుల సువీరులు మృతినొందగాయమదూతలు పాశలముతో సహా వచ్చి రాజునుగట్టి యమలోకము పు తీసికొని బోయిరి.

శ్లో|| తత్రతంసమ్యగాలోక్య యమస్తామూరుణేక్షణః |
నరకేషువిచిత్రేషు బభాధువినందనః |
తథానిపత్యైఘోరేచ పితృభిస్సహపాతయత్ ||

తా|| అచ్చట యముడు వానిని జూచి కల్గెనచేసి అనేకనరకములందు యాత నలనుబొందించి అసిపత్రావనమును రాజును రాజపితరులను గూడ పడవేయించెను అసి పత్రావనమనగా కత్తులే ఆకులుగాగల పృక్షులతో గూడిన చిక్కిని వనము.

శ్లో|| సువీరస్యాస్వయేకశ్చిచ్ఛుతీర్తిర్మహీపతిః |
సర్వధర్మాంశ్చకారాసౌ తథాకృతుశ్చతానిచ |
ప్రచకారస్వకంరాజ్యం ధర్మేణమిథిలేశ్వర |
పశ్చాత్స్వర్గంసమాసాద్య సేవ్యమానస్సురేశ్వరైః ||

తా|| ఈసువీరుని వంశమందు శుత్రుకీర్తియను వాదొకడు సగు నైష్ఠ్యములను చేసి నూలుయజ్ఞములు చేసి ధర్మముగా రాజ్యపాలనముచేసి స్వర్గముఁజూబోయియింద్రాదులచేత సేవించబడుచుండెను.

శ్లో|| సువీరకర్మశేషేణ పితృభిర్నరకంగతః |
తత్రేవ్యచింతయద్దక్షిణా ద్యాతనాపేతుమాత్మనః |
పూర్వపుణ్యప్రభావేన యమంప్రాహతినిర్భయః ||

తా|| ఈశుత్రుకీర్తికా సువీరుని పాతకవిశేషముచేత స్వర్గమునుంచి తాను నరక మందుపడి యను యాతనలనొందుచు యెకనాడు యిదియేమిఅన్యాయము పుణ్యముచేసిన నన్ను యమలోకమందుంచి నాగని విచారించుటని ధైర్యముతో యమనితో నిట్లనియె.

శ్లో|| వాక్యంమేశ్రుణునర్వజ్ఞ ధర్మరాజమహామతే |
పాపలేశవిహీనస్య కిమియందుర్గతిర్మమ |
సర్వధర్మావృథాయాంతి ప్రోక్తాపూర్వమహర్షిభిః |
దివంవిహాయనరకాగమనంచనసాంపత్యమ్ ||

తా|| సర్వమును దెలిసిన ధర్మరాజు నామనవి చిహనుడొలతమాత్రముపాపము చేయని నాకు యీసరకమెందుకు వచ్చినది అయ్యో మహాబుద్ధి! శ్వరులు చెప్పినధర్మము లన్నియు పృథాగాపాఁయినవే యిదిగాక స్వర్గమున్న నాకునరకపాతమెందుకుగలిగినది

శ్లో|| ఇతిశ్రుత్వా యమఃప్రహ హ శ్రుతకీర్తిః సహామతిం | అస్తికశ్చి
ద్దురాచారో నంశజస్తుతవాద్యవై || సహినామ్నానువిరేతి
కన్యాద్రవ్యేణజీవితం | తేనపాపేనపితరః పుట్టలోకంగతా
అపి | దివశ్చ్యుతాభవంతీహ దుష్టయోనిమృభూతః ||

తా|| శ్రుతకీర్తిః యిట్లు చెప్పిన మాటను విని యముడు చెప్పచున్నాడు, శ్రుత
కీర్తిః నీవన్నమాట సత్యమేగాని నీవంశస్థుడు సువీరుడను వాడొకడు దురాచారుడై
కన్యాద్రవ్యముచేత జీవించినాడు అపాపముచేత వానిపితరులైన మీరు స్వర్గస్తులైనను
సరకమందున్నారు తరువాత భూమియందు దుష్టయోనులందు జన్మించెదరు.

శ్లో|| ద్వితీయాతనుజాతస్య వర్ధతేమాతృసన్నిధౌ | పర్ణాగారానృప
శ్రేష్ఠ సర్మదాయాస్తతేవనే || మత్ప్రసాదాద్భువంగచ్ఛ
దేహేనానేనచాసఘ! తత్రీతిష్ఠంతిమునయ స్తేహమేతన్నివే
దయ | కన్యాంతాంశ్రుతశీలాయ కాతికేమాసిభక్తిః |
కన్యాదాసంకురుష్వత్వం సహిరణ్యోదకేనచ ||

తా|| శ్రుతకీర్తిః-వినుము అనువీరునియొక్క రెండవమూర్తివున్నది సర్మదావదీ
తీరమందు పర్ణకాలలో తల్లివద్దవున్నది దానికింకను వివాహముకాలేదు కాబట్టి నీవు
నాప్రసాదమువలన యీదేహముతో అచ్చటికిపోయి అచ్చటవున్న మునలతో యీ
మాటను చెప్పి ఆకన్యను యోగ్యుడైన వరుసకు కాతికేమాసమందుయిచ్చి కన్యాదాన
విధానముగా పెండ్లిచేయుము.

శ్లో|| సర్వాభరణసంపన్నాం యశికన్యాంకాతికేనఘ |
ప్రయచ్ఛతివిధానేన సోపిలోకేశ్వరోభవేత్ ||

తా|| కాతికేమాసమందు సర్వాలంకారయుక్తమైన కన్యనువరుసకమ్మవాడు
లోకాధిపతియగును.

శ్లో|| యదికన్యానజాయేత మాత్యంవాయాప్రియచ్ఛతి |
దాతుర్లోమిధునంమాత్యం కన్యాదానంతదుశ్యత |
కన్యాదానశుభంభగ్య భవిష్యతిసంశయః ||

తా|| అట్లు కన్యాదానము చేయుటకు సంతానము లేనివాడు వకబ్రాహ్మణులకు ధనమిచ్చిన యడల ధనదాతయును లోకాధిపతియగును కన్యలు లేనివాడు లెండు పాడియావులను యిచ్చి కన్యను తీసుకుని నరునికిచ్చి వివాహముచేసినయడల కన్యాదాన ఫలము నొందును.

శ్లో|| కురుత్స్వంద్రాక్షవిపేభ్యః కన్యామూల్యంవిధానతః।
ప్రిణంతిపితరస్సర్వే ధర్మేణాననసంతతమ్।

తా|| కాబట్టినిపు శిశువుముగా పోయి బ్రాహ్మణులకు కన్యామూల్యమును యిచ్చు దానిచేత నీపితరులందఱు తృప్తి నొంది నిత్యము సుఖానవుండురు.

శ్లో|| శ్రుతకీర్తిస్తథేత్యక్త్వా యమంనత్వాగృహంగతః।
నర్మదాతీరసంస్థాంచ కన్యాంకనకభూషణాం।
కన్యదానంతుకాత్రిశ్శాంతం చకారాసాస్వపాత్తమః।
కాత్రిశేశుక్లవక్షేతు విధినేశ్వరతుప్తయే।

తా|| శ్రుతకీర్తి యమునిమాటవిని ఆత్మనని యమునకునందనమాచరించి నర్మదా తీరమందున్న కన్యను సువర్ణాభరణభూషితగాచేసి కాత్రిశకుక్లపక్షుమందు ఈశ్వర కీర్తిగా విధ్యుక్తముగా కన్యాదానము చేసెను.

శ్లో|| తేనపుణ్యప్రభావేన సువీర్యోయమపాశతః।
విముక్తస్సర్వమాసాద్య సుఖేనపరిమోదతే।

తా|| ఆపుణ్యమహిమచేత సువీరుడు యమపాశవిముక్తుడై స్వర్గమునుజోయి సుఖముగా యుండెను.

శ్లో|| తథైవదశవిపేభ్యః కన్యామూల్యందదావసా।
ప్రయాంతిపితరస్సర్వే పుణ్యలోకంమహిపతే।
వాపానియానిచోగ్రాణి విలయంయాంతితత్త్వణాత్।
తతస్స్వర్గతోరాజా శ్రుతకీర్తిర్యథాంగతమ్।

తా|| తరువాత శ్రుతకీర్తి పదిమంది బ్రాహ్మణుల బ్రహ్మచారులకు కన్యామూల్యమును యిచ్చెను దానిచేత నానిపితరులందఱు విగతపాపులై స్వర్గమునకు పోయిరి, తానను యథాగతముగా స్వర్గముచేరెను.

శ్లో|| యస్తస్మాత్కాత్రిశేమాసి కన్యాదానంకరిష్యతి।
మాత్యాదిపాతకైస్సర్వై ర్విముక్తినాత్రీసంతయః।

తా|| కాబట్టి కాత్రిశకమాసమందు కన్యాదాన మాచరింపవాడు మిగతపాపు భగనుడు, ఋషిదును సందేహములేదు.

శ్లో॥ మౌఢ్యానానలభ్యంయేన వివాహారంస గేశ్వరః
సహిషణుః ప్రేమపర్యంతి తేషాం పుణ్యమంతకమ్॥

తా॥ కన్యామూల్యము యివ్వలేనివారు మాటతోపై నా వినాహమును సహి
యముచేసి గేన వాంఛింపబడుట అంతములేదు.

శ్లో॥ యఃకాతీకేప్రేక్ష్యతే విధినాత్మత్వమాచ శీతే ।
సయాతివిష్ణుసాయుజ్యం సత్త్వంసత్త్వంయయోదిగం ।
నాచ రద్వ్యదిమూఢాత్మా కౌంపగతుసమశ్చుతే ॥

తా॥ కాతీక కమానుండు కాతీకాకవృత్త మేచరించునాడు హరిసాయుజ్య
మును పొందును యిదినిబట్టి నామాటనమ్ముము తీవ్రకారుముగా కాతీకవృత్త మాచ
రించనివారు కౌంపగతికిమును బొందుదురు.

ఇతి శ్రీ) స్కాందపురాణే కాతీక కమాహత్యే త్రియాదశోధ్యాయ
స్స మాప్తః.

14. అథ చతుర్దశాధ్యాయారంభః.

వసిష్ఠఉవాచ॥ శ్లో॥ పౌర్ణమ్యాంకాతీకేమాసి వృషోత్సర్గంకరోతియః ।
తస్యపాపానిసశ్యంతి జన్మాంతరికృతానిచ॥

తా॥ కాతీకపూర్ణిమా నవమిండు వృషోత్సర్గమును (అబోతుఅచ్చుపాయట)
చేయువానికి జన్మాంతర పాపములు నశించును.

శ్లో॥ యఃకాతీకేవృషోత్సర్గం పౌర్ణమ్యాంపితృత్వప్రయే ।
సంకుర్యాద్విధినారాజ్ తస్యపుణ్యఫలంశ్రుణు ॥
గయాశాద్ధంకృతంతేన కోటివారంససంశయః ।
పుణ్యదంమానుషేలోకే దుర్లభంకాతీకవ్రతమ్ ॥

తా॥ కాతీకవ్రతము మనుష్యలోకమందు దుర్లభము అనగా సులభముగా
మత్తీని యిచ్చుచనిభావము కార్తికపూర్ణిమనాడు పితృప్రీతిగా వృషోత్సర్గమును
చేయువానికి కోటివారులుగ గయాశాద్ధమును చేసిన ఫలము గలుగును.

శ్లో॥ యఃకోవాస్మత్కులేజాతః పౌర్ణమాస్మాంతుకాతీకే ।
ఉత్సృజేద్వృషభంసీలం తేనత్వప్తవయంత్యితి ।
కాంక్షంతివృషశార్దుల పుణ్యలోకస్థితాః ॥

తా॥ స్వర్గమందున్న పితృలు మగవంశమందు గువ్వడైనను కార్తికపూర్ణమ నాడు నల్లని గిత్తను విడుచునా అట్లేసమనము తృప్తిబొందుదుము అని కోరుచుండును.

శ్లో॥ పౌర్ణమ్యాంకార్తికేమాసి ఆధ్యోవాప్యధమోపివా।
నోత్సృజేద్వృషభంలోభా తస్యాత్యంధతమోయమాత్॥

తా॥ ధనవంశుడుగాని దరిదుర్గుడుగాని కార్తిక పూర్ణిమనోజున వృషోత్సర్గమును చేయనివాడు యమలోకమందు ఆంధతమిస్సమను నరకమును బొందును.

శ్లో॥ పిండదానాద్ధయాశ్రాద్ధా త్పౌత్యబంధప్రతివత్సరే।
పుణ్యతీర్థానంగమనా త్తర్పణాచ్చమహాలయాత్॥
కార్తికేపౌర్ణిమాస్యాంతు వృషోత్సర్గంవిनाగతిః॥

తా॥ కార్తిక పూర్ణిమనోజున వృషోత్సర్గమును చేయక గయాశ్రాద్ధమాచరించినను పౌత్రసంపత్సరము తద్దినము పెట్టినను పుణ్యతీర్థములు సేవించినను మహాలయము పెట్టినను పితరులకు తృప్తిలేదు.

శ్లో॥ గయాశ్రాద్ధంవృషోత్సర్గం సమమాహుర్మనీషిణః।
ప్రశస్తమూర్జైపౌర్ణమ్యాం వృషోత్సర్గస్సుఖప్రదః॥

తా॥ గయాశ్రాద్ధమును వృషోత్సర్గమును సమానమని విద్వాంసులు వచించిరి, కాబట్టి కార్తికపూర్ణిమనాడు వృషోత్సర్గము సుఖము నిచ్చును.

శ్లో॥ యశుర్యాత్కార్తికేమాసి సర్వధర్మాధికంఫలం।
ఋణత్రయోద్విముచ్యేత కినున్వైర్వహుభాషణైః॥

తా॥ అనేకమాటలతో పనియేమున్నది కార్తికమాసమందుఅన్ని పుణ్యములకంటెఅధికమైనఫలదానముచేయవారు దేవఋణమునుమృణుణుపిత్తుఋణములనుంచెవిము త్తడగును.

శ్లో॥ యోధాత్రీఫలదానంతు పౌర్ణమ్యాంచసదక్షిణం।
కురుతెన్యపశూర్దాల సార్వభౌమాభవేద్ధృవమ్॥

తా॥ కార్తికపూర్ణిమనాడు దక్షిణతోగూడా ధాత్రీఫలమును (పుసిరిగ పండుకు)దానమిచ్చువాడు సార్వభౌముడగును అనగా అంతభూమికి ప్రభువగును.

శ్లో॥ యశుర్యాద్దీపదానంచ పౌర్ణమ్యాంకార్తికేశమః।
సర్వపాపనిర్మూల్యో జితోయాంతిపరాంగతిమ్॥

తా॥ కార్తిక పూర్ణిమనాడు దీపదానమాచరించువాడు విగతపాపప్రదపరమ పదము నొందును.

శ్లో॥ కర్మణామనసావాగా పాపయస్సమ్యగాచరేత్ ।

తస్యపాపానిశ్యంతి కార్తికాశ్యాండివదానతః॥

తా॥ కార్తికమాసమందు దీపదానమాచరించువాని మనోవాక్కాయకృత పాపములన్నియు నశించును.

శ్లో॥ లింగదానంపార్థమాస్యాం కార్తికాశ్యాంశివతుప్తయే ।

ఇహసమ్యక్ఫలంప్రాప్య సార్వభౌమోభవేద్ధృవమ్॥

తా॥ కార్తికపూర్ణిమానాడు లింగదాన మాచరించువాడు యీశన్మమందు అనేక భోగముల ననుభవించి యుత్తరజన్మమందు సార్వభౌముడగును.

శ్లో॥ పాపఘ్నంపుణ్యదంప్రాహు ర్లింగదానంమనీషిణః ।

లింగదానమనాదృత్య యఃకుర్యాత్కార్తికవ్రతం ।

వజ్రలేపోభవే తస్య పాపరాశిర్నశంశయః॥

తా॥ లింగదానమువలన పాపములు నశించును పుణ్యము గలుగును కార్తిక మాసమందు లింగదానము చేయక మిగిలిన ధర్మములు చేసినందున పాపములు మొంత మాత్రమును కరిగిపోవు.

శ్లో॥ అనంతఫలదంప్రోక్తం దుర్లభంకార్తికవ్రతం ।

పరాన్నంపితృకేవంచ నిషిద్ధస్యచభక్షణం ।

శ్రాద్ధాన్నంతిలదానంచ కార్తికేవంచవర్జయేత్ ॥

తా॥ కార్తికవ్రతము అనంతఫలప్రదము సామాన్యముగా దొరకనిది కనుక కార్తికమాసమందు పరాన్నమును భుజించుట పితృకేవమును తినకూడని వస్తువులను భక్షించుట, శ్రాద్ధాన్నమును సేవించుట, అనగా భోక్తగానుండుట, తిలదానమును గ్రహించుట, యీఅయిదును విడువవలెను.

శ్లో॥ గణాన్నంవృషలస్యాన్నం దేవలాన్నమగస్త్రుతం ।

వ్రాత్యాన్నంవిధవాన్నంచ కార్తికేవద్వివర్జయేత్ ॥

తా॥ కార్తికమాసమందు సహస్రమును, కూడాన్నమును, దేవార్పణమును, అన్నమును, అపరిశుద్ధాన్నమును, కర్మలను విడిచి చెప్పినవాని అన్నమును విధవాన్నమును భుజించరాదు.

శ్లో॥ అమాయాంపార్థమాస్యాంచ వ్రత్యబైభానువాసరే ।

సోపనూరోవరాగేచ ఊర్జననిశిభోజనమ్॥

తా|| కాత్తికమాసము హేమావాస్యయందును, పూర్ణిమయందును, విశుద్ధిన
మందును, ఆదివారమందును సూర్యచంద్రగృహములందును, రాత్రిభోజనమునిషిద్ధము.

శ్లో|| ఏకదశ్యామహారాత్రం వ్యతీపతేచవైదృతమ్ |

నిషిద్ధదివసేరాజ్ గృహీయఃకాత్తికవ్రతే |

విష్ణోర్ధినస్సయత్యేన పూర్వోత్తరదినద్వయే |

మాసనక్తవ్రతాధీనో నకుర్యాన్ని శిభోజనమ్ |

నిషిద్ధదివసేప్రోక్తం ఛాయానక్తమహర్నిభిః |

నక్తవ్రతఫలం తేన ననక్తంనిశిభోజనమ్ |

తా|| కాత్తికమాసము దేకాదశినాడు రాత్రినిబగళ్లును వ్యతీపత వైదృతి
మొదలైన నిషిద్ధదినములందును రాత్రినిభుజించరాదు మాసనక్తవ్రతమును ఆచరించిన
వాడును నీకాదశికిపూర్వోత్తరదినములందును రాత్రిభుజించరాదు అప్పుడు ఛాయానక్త
మును తేయవలెనుగాని రాత్రిభోజనము చేయకూడదు ఛాయానక్తమే రాత్రిభోజన ఫల
మిచ్చును. కనుక రాత్రిభోజనముగూడని దినములందు కార్తికవ్రతస్థుడు ఛాయానక్తము
నే గ్రహించవలెను ఛాయానక్తమనగా తనకరీరము కొలతకు రెట్టింపునీడవచ్చినప్పుడు
భుజించుట, యిదినిషిద్ధదినములందు గృహీణిని యెల్లప్పుడు యతివిధవలకును విహితము.

శ్లో|| సర్వపుణ్యవదేరాజ్ కాత్తికేనూసియఃపుమామ్ |

నిషిద్ధదివసేచాన్నం భోజనంతు తేయది |

తస్యపాపస్యవిస్తారం కథంతేప్రబ్రవీమ్యహమ్ |

తా|| సమస్తపుణ్యములను యిచ్చు కాత్తికమాసమందు నిషిద్ధదినములందు
భుజించువాని పాతకములు అనంతములగును.

శ్లో|| తస్మాద్విచార్యయత్యేన కాత్తికవ్రతమాచరేత్ |

తైలాభ్యంగందివాస్వాపం తథావై కాంస్యభోజనం |

శతాన్నిద్రాంగృహేన్నానం నిషిద్ధేనిశిభోజనం |

వేదశాస్త్రవినిదాంచ కాత్తికేనప్రవర్జయేత్ |

తా|| కాబట్టి విచారించి కాత్తికవ్రతమును ఆచరించవలెను కార్తికమాసమందు తైలా
భ్యంగనము, దివానీద్రయు, కంచుపాత్రలో భోజనము, మతాన్నభోజనము, గృహమందు
స్నానము, నిషిద్ధదినములందు రాత్రిభోజనము, వేదశాస్త్రనిదయాదుకును జరుపరాదట.

శ్లో|| ఉష్ణోదకేనకతవ్యం స్నానంయత్రైవకాత్తికే |

స్నానంతత్సరయాప్రోక్తం నిశ్చితంబ్రహ్మణాపురా |

పటుర్యూత్యాగృహేన్నానం యశుర్యాదుషమారిజా |

తా|| కార్తికమాసమందు శరీర సామర్థ్యముండును గృహములను బోధకస్నాన మాచరించిన యవల ఆస్నానము కల్లుస్నానమని బ్రహ్మదేవుడుచెప్పెను.

శ్లో|| నదీస్నానంతుకర్తవ్యం తులాసంస్థేదివాకరే|
కార్తికేమాసిరాజేంద్ర ఉత్తమంశంప్రచక్షతే||

తా|| తులయందు రవియుండగా కార్తికమాసమందు నదీస్నానము ముఖ్యము

శ్లో|| తటాకకూపకుల్యాణాం జలేవాస్నానమాచరేత్|
వినాగంగాంవినాగోదాం వినాతద్వత్సరిద్వరాం|
తటాకకూపకుల్యాణాం సుగంగామభివాదయేత్||

తా|| అట్లు నదియుండనంతలో తటాకమందుగాని కాలువలందుగాని జావులం దుగాని స్నానముచేయవలెను తటాకకూపకుల్యాణలందు స్నానసమయమున గంగాప్రార్థన చేయవలెను గంగాయందును గోదావరియందును మహానదులందును జానపదములేదు (లేక) గంగాగోదావరి మొదలైన నదులు సన్నిధిలోలేనప్పడు తటాకానిస్నానముకర్తవ్యము.

శ్లో|| సంప్రాప్త్యకార్తికంమాసం స్నానంయోసనమాచరేత్|
సగచ్ఛేన్నరకంఘోరం చాండాభీంయోనిమాపుయాత్||

తా|| కార్తికమాసమందు ప్రాప్తస్నానమాచరింపనివాడు సుకమంబు యాత నలను అనుభవించి తరువాత చండాలుడై పుట్టును.

శ్లో|| గంగాదిసర్వనదీశ్చ స్మృత్వాస్నానంసమాచరేత్|
తతోభివాదనంకుర్యాత్సర్వమండలగంహరిమ్|
కృత్వావిష్ణుకథాందివ్యాం విప్రైస్సార్థంగృహంప్రజేత్||

తా|| గంగాని సమస్తమలును స్మరించి స్నానముచేసి కూర్మమండల గతుడైన హరిని ధ్యానించి హరిచరిత్రను విని గృహముకు వెళ్లవలెను.

శ్లో|| దినాంతేసర్వకర్మాణి సమాప్యవిధినానృప|
పాదాప్రత్యక్షచాచమ్య పూజాస్థానంప్రవేశయేత్|
పూజయేదీశ్వరంతత్ర షోడశైరుపచారకైః||
పీఠస్థంపూజయేచ్ఛంభుం కల్పోక్తవిధినానృపః||
పంచామృతవిధానేన ఫలతోయైశుశోదకైః||
స్నాపయేత్పుణ్యనూతైశ్చ భక్త్యాగౌరీపతింప్రభుమ్||

తా|| పగలు చేరుచుగది వ్యాపారములన్నియు చేసితిమని సాయంకాలము తిరిగి స్నానముచేసి ఆదమించి పూజాస్థానమందు పీఠముండు దానియందుశంకరునించుఫలచా

మృతములతోను, భ్రష్టోదకముతోను, కుశోదకముతోను, మహాస్నానముచేయుచి షోడ
శో (౧౬) ఉపగారిములతోను బాజింపవలెను.

శ్లో॥ తతశ్చానానాయేద్యేనం శంకరంపరమేశ్వరం।
నృషధ్వజాయధ్యానంచ పాశ్చాంశౌరీప్రియాయచ।
అర్ఘ్యంలొకేశ్వరామేతి రుద్రాయాచమనీయకం।
స్నానంగంగాధరాయేతి వస్త్రమాశాంబరాయచ।
జగన్నాథాయోపవీతం గంధంకపాలధారిణే।
అక్షతానీశ్వరాయేతి పుష్పంపూర్ణగుణాత్మనె।
ఘామ్రాత్రాయేతిఘాసంనై తేజోరూపాయదీపకం।
లోకరిత్రాయనై వేద్యం తాంబూలంలొకసాక్షిణే।
ప్రదక్షిణంభవాయేతి సమస్కారంకపాలినే॥

తా॥ తరువాత శంకరుని ఆవాహనముచేయవలెను తరువాత ౧ నృషధ్వజాయధ్యా
నం సమర్పయామి ౨ శౌరీప్రియాయపాద్య స.....మి ౩ లొకేశ్వరాయ అర్ఘ్యం
స.....యామి ౪ రుద్రాయై అచమనీయం స.....మి ౫ గంగాధరాయస్నానం స...
...మి ౬ ఆశాంబరాయవస్త్రం స.....మి ౭ జగన్నాథాయ ఉపవీతం స.....మి
౮ కపాలధారిణేగంధం స.....మి ౯ శుశ్రూషాయ అక్షతానాం స.....మి ౧౦ పూర్ణ
గుణాత్మనై పుష్పం స.....మి ౧౧ ఘామ్రాత్రాయ ఘాసం స.....మి ౧౨ తేజో
రూపాయదీపం స.....మి ౧౩ లొకరిత్రాయనై వేద్యం స.....మి ౧౪ లొకసా
క్షిణే తాంబూలం స.....మి ౧౫ భవాయప్రదక్షిణం స.....మి ౧౬ కపాలినే సమ
స్కారం సమర్పయామి యీ ప్రకారముగా షోడశోపచారములచేత శంకరుని
పూజింపవలెను.

శ్లో॥ ఏతై ర్యోనామభిర్భక్త్యా పూజయేద్ధిరిజాపతిం।
శంభోర్నామసహస్రేణ మాసమేకంనిరంతరం।
పూజాంతేచార్పయేద్ధ్యం మాససక్తవ్రతేనృప।
పార్వతీకాంతదేవేశ పద్మజార్చ్యంఘ్రిపంకజ।
అర్ఘ్యంగృహణదైత్యైరెదత్తచేదముమావతే।
అర్చయేచ్ఛంకరంభక్త్యా యస్సధన్యోనసంతయు॥

తా॥ పైన చెప్పిన నామములతో భక్తితో బూజించి మాసమంతయు సహస్ర
నామములచేత నిత్యము పూజించి పూజావసానముడు (మంత్రము) “ శ్లో॥ పార్వతి
కాంతదేవేశ పద్మజార్చ్యంఘ్రిపంకజ|అర్ఘ్యంగృహణదైత్యైరెదత్తచేదముమావతే”

అను మంత్రముతో శ్రీకృష్ణుని నుండు స్థలమును రాత్రి భిక్షతో చేయివాడు ముత్తర
దగును, ఇంతయును జేసెను.

శ్రీః తథాపితౄనుసారేణ వీమము బాంధవంస్మహి |
దత్వాదానంతువిప్రేభ్యో విత్తిం స్వస్థానకార్యేనైతే ||

తా|| తన శక్తికొలది దీనమాలలను సమర్పించి శ్రీకృష్ణుని చనచేయుక బ్రాహ్మణు
లకు దాన మివ్వవలెను.

శ్రీః ఏవంప్రవవరై స్సార్థం స క్తం యః కార్తిక కన్యతీ |
కురుతే నృపశార్దూల తస్య పుణ్య ఫలం శ్రుణు |
అగ్నిష్టోమ సహస్రాణి వాజ సీమశతాని చ |
అశ్వమేధ సహస్రాణిం శలగ్రాహస్నో త్యసంశయః ||

తా|| ఈ ప్రకారము కార్తిక మాసమునందు బ్రాహ్మణులతో గూడి నక్షత్ర
తపను చేయినవాడు వేయిసోమముగములు నూలునూజుచేయయోగములు వేయితత్వ
మేధయోగములు చేసిన ఫలమును బొందును.

శ్రీః మాసన క్తంచయః పుర్యా దిత్యేవ విధినా సఖు |
పాపమూలోద్ధాటనంచ తమాపూర్ణం దాదయః ||

తా|| కార్తిక మాసము దీప్రకారముగా గూడనక్షత్రప్రహవరంచువాడు పాప
ములను సమూలముగా పరిహరించికొనునని నారీదాదులు చెప్పెను.

శ్రీః మాసన క్తం మహత్పుణ్యం సర్వచాపవినాశనం |
సర్వపుణ్యవదంబ్రాణిం కార్తికేనాత్రీ సంశయః ||

తా|| కార్తిక మాసము మాసన క్తప్రయ్యవలన పుణ్యముగకమగును సమస్త పాప
ములు నశించును యందుకు సంజేహములేదు.

శ్రీః యః కార్తికే చతుర్దశ్యాం సిన్ధూనుద్దిశ్యభ క్తితః |
బ్రాహ్మణభోజయేద్దేసం ప్రీణ తపతరోఽఖలాః ||

తా|| కార్తిక మాసముందు చతుర్దశియంతి పితృప్రతికాంత బ్రాహ్మణునకు
మీను పెట్టిన యదల పితృలకును తృప్తిగొందుదురు.

శ్రీః యః కార్తికేసి లేపత్తే చతుర్దశ్యాంచ శశ్వర |
శౌరసపితృభక్తయ స్తితై స్సంకర్షయేజ్జితే |
ప్రీణంతి పితరస్సర్వే పితృభోగంగతాః ||

తా|| కార్తిక మాసముందు శుక్ల చతుర్దశియందు శౌరసపుత్రుడు తలకర్పణ
మాసరించిన యదల పితృలొకప్పుడైన పితరులు తృప్తిగొందుదురు.

శ్లో॥ యఃకుర్యాత్ప్రతిదానంతు చతుర్దశ్యాంతుకాతికానే |
సతస్యసంతతేహాసే ద్దాయతేనాత్రసంశయః॥

తా॥ కాతికమాసమందు చతుర్దశినాడు ఫలదాన మాచరించువాని సంతతికి విచ్ఛేదము గలుగదు సందేహములేదు.

శ్లో॥ యఃకుర్యాత్ప్రతిదానంతు చతుర్దశ్యాంతుకాతికానే |
ఉపోవ్యశంకరంపూజ్య సక్తైలాసేశ్వరోభవేత్॥

తా॥ కాతికమాసమందు చతుర్దశినాడు ఉపనాసమాచరించి శంకరుని ఆరాధించి తిలదాన మాచరించువాడు కైలాసమును పర్యటించును.

శ్లో॥ సర్వపాపప్రశమనం పుణ్యదంకాతికానృతిమ్ |
యఃకుర్యాత్సోపిపాపేభ్యో విముక్తృమృతమత్నుతే॥

తా॥ సమస్తపాపములను పోగొట్టునదియు సమస్తపుణ్యములను వృద్ధిపరచునది యు అయిన కాతికానృతియును చేయువాడు గతపాపుడై మోక్షముందును.

శ్లో॥ ఇదంపవిత్రంపరమం అధ్యాయంయశ్చుచోత్సృజతి |
పాపియశ్చిత్తంపరంపాపాః పాపానాంనాత్రసంశయః॥

తా॥ పవిత్రీకరమైన యీఅధ్యాయమును భక్తితో విడువారు సమస్తపాపకములకు పాపియశ్చిత్తము చేసుకొన్నవారగుదురు.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాతికమాహత్యే చతుర్దశోధ్యాయ
స్సమాప్తః.

అథ పంచదశోధ్యాయారంభః.

పసిష్ఠఉవాచ॥శ్లో॥ రాజకాతికమాహత్యైవ పవిత్రంపాపనాశనం |
సర్వపుణ్యప్రదంభూయో వత్సోమిత్రుణుభక్తితః॥

తా॥ ఓ జనకమాహరాజా! తిరిగి కాతిక మాహత్యయును జెప్పెదను భక్తితోవినుము. విన్నవారికి పాపములు నశించును పుణ్యము గలుగును.

శ్లో॥ కాతికేవిష్ణవేగ్రేతు యఃకుర్యాన్నతానంవరః |
పాపానివినిహంత్యాశు సవిష్ణోరాలయేవసేత్॥

తా॥ కాతికమాసమందు హరిమందిర నాట్యము చేయువాడు నిగతపాపుడై హరి మందిర నివాసి యగును.

శ్లో॥ దీపమాలాంబుణంవిష్ణో ద్వాదశ్యాంకాతికస్యచ॥
యఃకుర్యాత్సోపి నై కుంతం ప్రాప్యతత్రప్రమోదతే॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు ద్వాదశినాడు హరి దీపమాలాంబుణ చేయువాడు
నై కుంతముననుబోయి సుఖించును.

శ్లో॥ కాత్తికశ్యాంచసి తేవత్సే సాయాహ్నా కేశవార్చనం॥
యఃకరిష్యతిరాజేంద్ర సోపిన్ద్రాధిపాభవేత్॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు శుక్ల పక్షమందు సాయంకాలమందు హరినిబూజం
చువాడు స్వర్గాధిపతియగును.

శ్లో॥ యఃకుర్యాన్నిత్యయాత్రాంచ కాత్తికశ్యాంవిష్ణుమందిరే॥
పదవదేశ్వమేధస్య ఫలంప్రాప్నోత్యనంశయః॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు తెలహోలు నియతముగా విష్ణులయమునకు దర్శనా
ర్థమునాపువాడు వాక్య క్ష అడుగును అశ్వమేధ యాగ ఫలమును గొందును సందేహములేదు.

శ్లో॥ విష్ణో రాయతనంప్రాప్య విష్ణుంయశ్చావలోకయేత్॥
స నై కుంతపురంగ శ్వా విష్ణుసాలోక్యమేష్యతి॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు హరినిన్నికేపోయి హరినిదర్శించువాడు విష్ణుసాలా
క్యము క్షేని బొందును.

శ్లో॥ కాత్తికశ్యాంవిష్ణుభసనం యోనగచ్ఛేన్న రాధమః॥
నగచ్ఛేద్రారవంఘోరం కాలసూత్రంభయంకరమ్॥

తా॥ కాత్తికమాసమందు విష్ణులయము దర్శనార్థము వెళ్లనివాడు రారవనర
కమును కాలసూత్రనరకమునుబొంది బాధించబడును.

శ్లో॥ కాత్తికశ్యాంచసి తేవత్సే ద్వాదశీహరిబోధినీ॥
తస్యాంయద్యత్కృతంకర్మ అక్షయంబాయ తేనృణామ్॥

తా॥ కాత్తికశుక్ల ద్వాదశీ హరిబోధినీగనుక అహోజన చేయు పుణ్యము కంతములేదు.

శ్లో॥ భక్త్యా యఃకాత్తికేమాసి అర్చయేదచ్యుతంనరః॥
గంధపుష్పాక్షతై స్సమ్యక్ ధూపదీపైర్మనోహరైః॥
భక్త్యాద్యాజ్యైశ్చనై వేద్యై ద్వాదశ్యాంకాత్తికస్యచ॥
యఃకరోతిమహిపాల ద్విజై స్సార్థమతందితః॥
తస్యపుణ్యస్యవిస్తారం నజానామికథంచన॥

తా॥ కాత్తికశుక్ల ద్వాదశీనాడు బ్రాహ్మణులతోగూడిభక్తితోహరిని గంధ

మతోను, పుష్పములతోను, అక్షతలతోను, సుంపముతోను, దీపములతోను, ఆజ్య భక్ష్యనైవేద్యములతోను, పూజించువాని పుణ్యమును మితిలేదు.

శ్లో॥ ద్వాదశ్యాంకాత్థికేమాసి విష్ణోర్వాశంకరస్యవా!
యఃకుర్యాద్దీపలక్షంతం యథావిత్రానుసారతః!
సర్వపాపవినుర్ముక్తో విమానమధిరుహ్యచ!
సంస్తాయమానస్త్రిదశైః విష్ణులోకంసగచ్ఛతి!

తా॥ కాత్థిక శుక్ల ద్వాదశీనాడు విష్ణ్వలయమందుగాని శివాలయమందుగాని లక్షదీపములను పెరిగించి సమర్పించినవాడు విమాన మెక్కి దేవభృందముచేతకొని యాడబడుచు విష్ణులోకమును చేరి సుఖించును.

శ్లో॥ దీపార్పణేహ్యశక్తశ్చేన్మాసమేకంనిరంతరం!
దినత్రయేషువాక్వార్యం కాత్థికేరాజసత్తమ!
ద్వాదశ్యాంపౌర్ణమాస్యాంచ చతుర్దశ్యాంమహామతే॥

తా॥ కాత్థికమాసము నెలరోజులు దీపమును పెట్టలేనివాడు శుక్లద్వాదశీనాడును, చతుర్దశీనాడును, పూణికమాడును, మూడురోజులు పెట్టవలెను.

శ్లో॥ యోదీపమర్పయేద్భక్త్యా రాజక్ గోదామానావధి!
తతస్తేనైవపుణ్యేన పూతోభవతినిశ్చితమ్!

తా॥ కాత్థికమాసమందు దేవసన్నిధిలో ఆవును పాలు పినునుసంతకాలము దీపమును వుంచినయడల పుణ్యవంతుడగును.

శ్లో॥ కాత్థిక్యామధవారాజక్ పరదీపప్రబోధనం!
భక్త్యా యఃకురుతేవిష్ణో స్సోపిపాపాద్విముచ్యతే॥

తా॥ కాత్థికమాసమందు హరిసన్నిధిలో వుంచిన పరునిదీపమును బాగుచేసిన వాడు విగతపాపుడగును.

శ్లో॥ నశ్యమానంతుయోదీపం కాత్థికేయత్ప్రబోధనం!
దారుణాన్యపిపాపాని తస్యనశ్యంతి తక్షణాత్ ॥

తా॥ కాత్థికమాసమందు పరుడు పెరిగించిన దీపము నశించి నంతలో దానిని తిరిగి పెరిగించువాడు దారుణములైన పాపములను నశింపజేయును.

శ్లో॥ అత్రేతిహాసంవత్సోరు పుణ్యదంకల్పపావహరి!
పురాసరస్వతీతీరే రమ్యదుమలతాయతే!
విష్ణోజ్జరాలయంతత్ర అసేదాకల్పకావధి॥

తా|| ఈవిషయమంతా పూర్వపుకథగలదు విన్నంతనే పాపములు నశించును.
సావధానముగా వినుము, పూర్వమందు సరస్వతీ తీరమందు సృష్టిమొదలు పూజానైవే
ద్యములు లేక జీర్ణించిన విష్ణులయ మొకటిగలదు.

శ్లో|| ఆజగామయతికశ్చి త్సానార్థంకాతికేశుభే|
సన్నాత్వాతత్రితత్తీరే విష్ణోరాయతనంయయా|
సనామ్నాకర్మనిష్ఠేతి సర్వభూతదయాపరః||

తా|| కాతికస్నానార్థము కర్మనిష్ఠుడను యొక యతీశ్వరుడు ఆసరస్వతీ
తీరమునకు వచ్చెను.

శ్లో|| తత్రైకాంతసలేయోగీ తపఃకర్తుంనునోదధే|
సమ్యక్సంమార్జ్యయోగీశః విష్ణోరాయతనంతదా|
తతోవిదూరేగ్రామంతు గత్వాతైలంసమానయత్|
దీపపాత్రతథావతిం సమర్ప్యాద్ధరిమందిరే||
దీపద్వాదశకంరాజ్ అర్పయేద్భక్తితోఽనఘ|
సమాధిస్థోబభూవాసౌ మునిస్త్రమహామతిః||

తా|| వచ్చి యది యేకాంతముగా తపస్సుకనుకూలముగావున్నదనియించి ఆశీర్వాదము
చందుభూశినితుడిచిజలమునుపోక్షించిదగ్గరనున్నగ్రామముకుబోయినూనెతెచ్చిపండ్రెం
డు దీపపాత్రలనుదెచ్చి దీపములు వెలిగించి హరికిసమర్పించి యతి సమాధిలోనుండెను.

శ్లో|| తేనేత్థంక్రియమాణేతు కాతికేశమాసిభూమిప|
కాతికశ్యాంచసి తేపత్తే సాయూహ్నద్వాదశేదినే|
ఆగత్యచవిష్ణుదాఖు రాత్నపోషణంవటః|
విష్ణుంప్రదక్షిణీకృత్య తనైర్దీపాకసమాగతమ్||

తా|| యతీశ్వరుడిట్లు చేయుచుండగా కాతికకతుక్ల ద్వాదశినాడు రాత్రిఒక
యెండుక అపారము కొలను స్థిరుగగుచు విష్ణువుకు పరదక్షణముచేసి పెల్లగా దీపముల
సన్నిధికి జేరెను.

శ్లో|| రి కపాత్రంసమాలోక్య కేవలంవతికసంయుతమ్|
తతస్తత్రైకపాత్రైస్థం వతికంప్రజ్వలితంవృప|
దృష్ట్వాస్మత్తథాచాన్య పాత్రస్థంపృథివితే|
వతికముజ్వలితాందృష్ట్వా చఖాదాఖుమాకేర్లపే|
సజ్యాల్లాప్రథమావ ర్తి ర్ద్వితీయేననియోజితా|

బాల్కనా తేనెసాళీసు ముజ్జలచనరాధిప!
తజ్జ్వలయోష్ణనై వేద్యం నశశాకవ్యసర్జయేత్ ||

తా|| యెలుక వచ్చినతోడనే బాల్కనాతోపోయి కేవల వతికతోగూడియున్న హత్యచూచి దానిదగ్గరను బాల్కనాతోగూడిన వతికనిజూచి అందున్న మానెనుభక్తించి దానిని తీసికొని బాల్కనాలోని వతికనిగూడ గ్రహించెను అంతలో బాల్కనాతోయున్నవతిక సుంపత్కరమువలన బాల్కనాలోని వతికయు మండెను రెండును మండగా మానె తాగిగుటకు పిలులేక విడిచెను.

శ్లో|| వతికః ప్రజ్వలిత స్తత్ర విష్ణోర్గ్రేతుకాతికే!
తత్రేకా లేనమాయా తే మూషకస్తుహరేర్నహే!
తస్మిన్నేవది నేరాత్రో పూర్వపుణ్యవభావతః!
మమారమూషక స్తత్ర దివ్యరూపోబభూవహ!

తా|| కాతికాకకుక్ల ద్వాదశినాడు హరిసన్నిధిలో యతిశయము పెరిగించిన దీపమును నశించిన దానిని యెలుక తిరిగి పెరిగించినది తరువాత పూర్వపుణ్యవశముచేత ఆరాత్రియే అచ్చటనే మృతికొంది యెలుక దేహమును వదిలి దివ్యదేవదారిఅయెను.

శ్లో|| యతిః పశ్చాత్సమాధిష్ఠో ఉన్నీలితద్యశోభవత్!
ఉద్భూతపురుషంయోగీ విచరంతమవశ్యత్ ||

తా|| అంతలోనే యతి సమాధినివదచి ఆ యత్సర్వపురుషుని జూచెను.

శ్లో|| కోభవానితివప్రిచ్ఛ కస్మాదత్రాగతోభవా!
ఇత్థంమునెర్వచక్ష్మ్యైత్వా వ్యాజహరపునర్వచః||

తా|| చూచి నీవెవ్వడవు యిచ్చటి కెందుకు వచ్చితివి అని అడిగెను ఆమాటవిని ఉద్భూత పురుషుడు తిరిగి యతితో నిట్లనియె.

శ్లో|| మూషకోహంమునిశ్రేష్ఠ నిత్యంతృణకణాశనః!
విచరామిచిరంకాల మస్మిన్దేవాలయేనఘ!
మూషకస్యమమేదాసీం ముక్తిరాసీత్సుదుర్లభా!
నజానేకేనపుణ్యేన సర్వంత్యం వేత్సితత్వతః!
కోహంపురాకించరితం దుష్కృతంపూర్వజన్మవి!
దుర్యోనిః కేనదోషేణ మయాప్రాప్తమిహాధునా!
వక్త్రమహాశితత్సర్వం సర్వజ్ఞ స్త్వంమహామతే!
దాసాస్మితవశిష్టాస్మి కృపాపాత్రోస్మిమానదా||

రా|| పాపనశీలా నేను యెలుకను శిక్షింపులను భక్షింపదానను నిత్యము యీ దేవాలయమందుండు దానను, యెలుక నైయున్న నాకిప్పుడు దుర్లభ మైన మోక్షము సంభవించినది ఇది యేపుణ్యముచేత గలిగినదో నాకు తెలియదు. పూర్వమందు నేనెవ్వడను యేమిపాపమును చేరితిని యేపాపముచేత యామూషకత్వము నాకు పొందినది యీవిషయమంతయు సర్వజ్ఞులైన మీరు చెప్పెతిగియున్నారు మీకు నేను దాసుడను శిష్యుడను, దయకుపాత్రుడను.

శ్లో|| జ్ఞానచతుర్విచార్యాథ విస్మితేనాంతరాత్మనా|
ఏవంవదంతముద్యాత పురుషంపునరబ్రహ్మీ||

రా|| ఆమృతముని యతి జ్ఞాననేత్రముతో సర్వమును విచారించి ఉద్యాత పురుషునితో యట్లుని చెప్పదొడంగెను.

యతిరువాచ|| శ్లో|| బ్రాహ్మణ స్త్వంపురాకశ్చ జైమినగోత్రసంభవః|

బాహ్లిక స్త్వంహివిఖ్యాతః కుటుంబభరణాతురః||

రా|| (యతిచెప్పచున్నాడు) ఓయీ! నీవు పూర్వమందు బాహ్లికదేశమందు జైమినిగోత్ర సంజాతుడవు, బ్రాహ్మణుడవు, నిత్యముకుటుంబపోషణ పరాయణుడవు, బాహ్లికుడని నామమును చెప్పవచ్చును.

శ్లో|| స్నానసంధ్యాపరిత్యక్తో నిత్యంబ్రాహ్మణనిందకః|

• నిత్యంకృషివరఃకూరః ధనార్థజ్ఞానవర్జితః||

రా|| స్నానసంధ్యలను విడిచి నిత్యము నాశతో వ్యవసాయమునుచేయుచు విశేషములేక బ్రాహ్మణులను నిందించెడివాడవు.

శ్లో|| దేవపూజాపరిత్యక్తో నిత్యంశ్రాద్ధాన్నభోజనః|

అహోరాత్రంతథాభుక్తం నిషిద్ధదివసేనిశమ్|

రా|| దేవపూజలను వదిలి నిత్యము శాస్త్రార్థభోజనమును తినుచు భోజనము నిషిద్ధ దినములందును రాత్రింబగల్లు భుజించువాడవు.

శ్లో|| పితౄచేభ్యశ్చకాకేభ్యో భుక్తమన్నంత్యయాపురా|

వేదశాస్త్రోద్ధితో మార్గ స్తత్పురానిందిత స్త్వయా|

రా|| పితృమూలకు కాశులకు బలియిచ్చిన అన్నమును తినుచు వేదశాస్త్రోక్త మార్గమును నిందించుచుండువాడవు.

శ్లో|| స్నానసంధ్యాపరాణాంచ తవస్సన్మార్గవతిశానా|

నినిందితంవిశేషేణ త్వయాహస్య పురస్కరమ్|

తా॥ స్నానసంధ్యాపంచన తపస్సులను చేయువానిచూచి నవ్వుచునీదించువాడవు.

శ్లో॥ రూపవత్పాశ్చకాంతాయా స్సహాయార్థమహర్నిశం |
 శూద్రీంత్వంగృహకృత్యేషు నియోజ్యచనిరాత్మనా॥
 సథాసంభాషణస్సర్వ హాస్యప్రోక్షణసంయుతః |
 శూద్రదాస్యాఃప్రదాతూన్న మవత్యేభ్యస్తథైవచ |
 విక్రీత్యాకన్యకాంకస్తైః పాదజేభ్యఃప్రయత్నతః |
 దధిక్షీరంతథాతకృం త్వయాక్రీతంతథాఘృతమ్॥

తా॥ నీకు సుందరియైన భార్యయందెను ఆమెకు సహాయము కొఱకు నిరంతరము కూర్చున్నవని యింటివద్దపనులకు వుంచుకుని మఱిహేనుడవై నిరంతరము దానితో మాట్లాడుచు దానిని తాకుచు హాస్యములాడుచు దానిని ప్రోక్షించుచుండి నీపిల్లలకు దాని చేత అన్నమును పెట్టించుచు కన్యను అమ్ముకొనియు శూద్రులకు చల్ల, పెరుగు, పాలు నెయ్యి అమ్ముకొనియు, ధనార్జనముచేడవై వుంటివి.

శ్లో॥ ఇత్యంత్యయాధనంభూరి సంవితంపూర్వజన్మని |
 తద్ద్రవ్యంభువినిక్షిప్య మృతోసిమరణాగమే॥

తా॥ ఈప్రకారముగా బహుద్రవ్యమును సంపాదించి ఆద్రవ్యమును భూమి యందు దాచి మృతిహొందితివి.

శ్లో॥ కర్మణాతేననరక మనుభూయపునర్భువి |
 జాతస్తత్రాకరణాదాఘ ర్వసకాత్వంవిష్ణుమందిరే |
 దేవద్రవ్యంముదాత్వంహి అడకాసర్వార్థనిండకః |
 దినేదినేరుదీపస్థం తైలహారీతుపావధీః |
 తథాపిరాత్రోకాళికాశ్యాం ఫరదీపప్రభోధనం |
 కృతంతేనైవపుణ్యేన దివ్యరూపోబభూవహ |
 ఇతఃపరంభక్తియ్యుక్తో వైకుంఠవసన్వైద్రువమ్॥

తా॥ ఇట్టిపాతకములచేత నరకమునుభవించి తిరిగి భూమియందు మూచకముగా జన్మించి యీదేవాలయముందుండి దేవద్రవ్యమును హరించుచు దీపపాత్రలాని తైలమును త్రాగుచుంటిని, దైవవళమువలన యీదినమందు నాచేత పెట్టిబడిన దీపమునునశించిన దానిని నీవు వెలిగించితివి గనుక యీపుణ్యముచేత మూచకత్వముపోయి దివ్యరూపము గలిగింది ముందును హరిభక్తిగలిగి కాశ్యపముగా వైకుంఠమందుండువు.

శ్లో॥ ఏవంమునేర్వచత్స్యత్వా పరికిన్యప్రణమ్యచ |
 అజ్ఞాతతోయయాశీక్రమం నదీప్రసవప్రణాళిని॥

త్రయోదశ్యాంచతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాందిసత్రయే!
 స్నాత్వాతత్రసరస్వత్యాం కార్తికేమాసిభూషతే!
 తత్రతేనైవపుణ్యేన జ్ఞానసిద్ధిహవాప్యచ!
 ప్రతివషణంచకారాసా ధర్మకర్తాకసంభవం॥
 తేనపుణ్యప్రభావేన విష్ణుసాయుజ్యమాస్తవాత్॥

తా॥ ఈపృథ్వీకారముగా యతిచెప్పినమాటనువిని ఉద్భృతిపురస్కారము యతికినను
 స్మరించి ఆజ్ఞాపుష్కరాని పాపములను నశింపజేయు సరస్వతీ నదికిబోయి త్రయోదశి,
 చతుర్దశి, పూర్ణిమ యీమాడుదినములందు స్నానముచేసి ఆమహిమచేత జ్ఞానవంతు
 డై ప్రతిసంవత్సరము కార్తికవ్రతముచేసి తన్మహిమవలన అంతమందు సాయుజ్య
 ముక్తిబొందును.

శ్లో॥ తస్మాద్యఃకార్తికమాసి సితేవతేనలేశ్వర!
 ద్వాదశ్యాంయేప్రకుర్వంతి స్నానద్వాదాదితత్పరః!
 దీపమాలార్పణంపూజాం యఃకుర్యాత్సహరిప్రియః!
 సర్వపాపవినిర్మూలః పశ్యాన్నిర్వాణమృచ్ఛతి॥

తా॥ కాబట్టి కార్తిక శుక్ల ద్వాదశిసాడు భగవత్సరమునుండి స్నానదాన
 పూజా దీపమాలార్పణాదికమును జేయువాడు హరిః ప్రియుడై పాతకమువృద్ధిసాయు
 జ్యపదము వొందును.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్మ్యే పంచదశోధ్యాయ
 స్సమాప్తః.

అథ షోడశోధ్యాయారంభః.

పసిష్ఠఉవాచ॥ శ్లో॥ అప్రతేనసయేద్యస్తు మాసందామోదరప్రియం!
 సగచ్ఛేన్నరకంఘోరం పునరావృత్తివర్జితమ్!

తా॥ (పసిష్ఠమహాముని తిటిగి చెప్పుచున్నాడు) దామోదరదనకు పీఠికరమైన
 యీకార్తికవ్రతమును చేయనివాడు కల్పంతమువలన సరకమొందెను.

శ్లో॥ తాంబూలదానంకార్తిక్యాం మాసమేనసంతరం!
 యఃకుర్యాద్దాగ్ధాగ్ధాలసవసామాగ్ధమమృతే॥

తా|| కార్తికమాసము నెలరోజులు నియమముగా తాంబూలదానము చేయు వాడు నిష్కాంతగుండు వాస్తవముగా భూమికి ప్రభువగును.

శ్లో|| వృతిపద్దినమారభ్య కార్తికస్యనరేశ్వర!
ఏకైకేనయద్దీపం యశుర్వాద్విష్ణువేర్పణం!
తస్యపాపానినశ్యంతి సగచ్ఛేద్విష్ణుమందిరమ్||

తా|| కార్తికమాసమందు నెలరోజులు పాద్యమి మొదలు యొక్కొక్కదీపమును హరిసన్నిధిలో వెలిగించినవాడు విగతపాపుడై వైకుంఠమునుబోవును.

శ్లో|| కార్తికశ్యాంభానుముద్దిశ్య పార్లమ్యాంస్సానతత్పరః!
సంతానకాంక్షీ రాజేంద్ర) స్సానందానందమాచరేత్||

తా|| కార్తికమాసమందు పూర్ణిమనాడు సంతానమునుకోరి సూర్యునుద్దేశించి స్నానము దానము చేయువలెను అనగాఅట్లుచేసినయడలసంతానముగలుగుననిభావము.

శ్లో|| నారీకేశఫలందానం విష్ణోరగ్రేతుకార్తికే!
సదక్షిణంసతాంబూలం యశుర్వాద్రాజసత్తమ!
నతస్యసంతతేర్హాని ర్మరోగోనచదుర్మృతిః||

తా|| కార్తికమాసమందు హరిసన్నిధిలో టెంకాయదానమును దక్షిణకాంబూల ఫలితముగా చేయువానికి సంతానవిచ్ఛేదముండదు, రోగముండదు, దుర్మరణముండదు.

శ్లో|| విష్ణోరైవాలయాగ్రేతు కార్తికశ్యాంపార్లమీదినే!
యస్తంభదీపంకురుతే సవైకుంఠపతిర్భవేత్||

తా|| కార్తికమాసమందు పూర్ణిమనాడు హరిముందర స్తంభదీపమును వెట్టువాడు వైకుంఠపతియగును.

శ్లో|| విష్ణోరగ్రేతుకార్తికశ్యాం స్తంభదీపార్పణంవరః!
తస్యపుణ్యస్యవిస్తారం మయావత్తుంసశక్యతే||

తా|| కార్తికమాసమందు హరిసన్నిధిలో స్తంభదీపమర్పణ చేసినవానికి గతి గాఢి పుణ్యమును చెప్పటకు సాతరముగాదు.

శ్లో|| కార్తికేమాసిపార్లమ్యాం స్తంభదీపావలోకనం!
తస్యపాపానినశ్యంతి తమోదినశరోదయే||

తా|| కార్తికమాసమందు పూర్ణిమరోజున స్తంభదీపమును చూచువారి పాపములు పూర్వోదయమందు చీకట్లవలె నచింపును.

శ్లో|| శాలివ్రహితిలో పీఠం స్తంభదీపంప్రచక్షతే||

స్తంభదీపవిహీనోయః కార్తికేమాసిభూమిప|
సరకాన్ననివర్తంతే నాత్రకార్యావిచారణా|

తా|| కార్తికముందు స్తంభమును సమర్పించనివాడు సరికమునుంచి విడుదలగాడు|
స్తంభదీపమును కాలిభావ్యము బ్రహ్మభావ్యము నువ్వులును వుంచి దీపము పెట్టవలెను.

శ్లో|| శిలామయం వాదారుగవా స్తంభంకృత్వాహరైపురః|
సంస్థాప్య స్తంభదీపంతు యఃకుర్యాత్సహరిప్రియః||

తా|| శిలతోగాని కొయ్యతోగాని స్తంభమును చేయించి దేవాలయము మందర
పాతి దానిపైన దీపమును పెట్టువాడు హరికి ప్రీయుడగును.

శ్లో|| వత్స్యామ్యత్రపురావృత్తం తత్సమాసేనతేశు||

తా|| యీ స్తంభవిషయమై పూర్వకథగలదు చెప్పెదను వినుము.

శ్లో|| మతంగస్యాశ్రమేపుణ్యే నానాద్రుమలతాయుతే|
విష్ణోరా యతనంతస్మిన్నాసీ తత్పరితోపనమ్||

తా|| మతంగమహామని ఆశ్రమము నానాతరుజాలమండిత మొకటి గలదు
అందొక విష్ణులయముగలదు ఆయాలయముచుట్టున వనముండెను.

శ్లో|| మునయస్తు సమాజగ్మః కార్తికవ్రతకోవిదాః|
సపర్యాంకరుమాత్సుక్యా త్రత్రీవిష్ణోర్గృహేహరిం|
పోడశైరుపచారైశ్చ దినేషు త్రిదశేషుచ|
పూజించకుర్విష్ణుగేహే కార్తికేకమలాపతైః|

తా|| కార్తికవ్రతపరాయణులై మనీశ్వరు లచ్చటికివచ్చి విష్ణువునుకోడకోడ
చారములతోను మాసమంతయును పూజించిరి.

శ్లో|| నిర్మముద్దీప్యమాలోంచ ద్వారిద్వారిహరైపురః|
అత్యంతభక్తిసంపన్నా విష్ణుభక్త్యాశుచివ్రతాః||

తా|| వారత్యంతభక్తియుక్తులై హరిద్వారములందు దీపమాలలను నిర్మించి సమర్పించిరి

శ్లో|| తేషుకశ్చిన్నుని స్మరే ప్రాహేదంవృథివితే|
శ్రుణుధ్యమృషయస్సర్వే కార్తికేతుశివాగ్రతః|
స్తంభదీపంతుయఃకుర్యాత్సగచ్ఛేద్వైష్ణవంపదమ్||

తా|| అందులో వక ముని యిట్లుపలికెను మనీశ్వరులారా వినుడు కార్తిక
మాసముందు హరిమందర స్తంభదీపమును వుంచువాడు వైష్ణవకార్యానాసి యగును.

శ్లో॥ స్తంభదీపకరిష్యామో వయంవిష్ణుపదేశివ॥ దినేస్మిన్మాస్మిన్
 కేమాసి పౌర్ణమాస్యాంవిశేషతః॥ సాయాహ్నావానుదేవస్య
 స్తంభదీపాహారేఽపి॥ ప్రకృష్టఫలదంహో॥ క్తం స్తంభదీపం
 తుకాతికే॥ విష్ణోర్దేవాలయాగ్రేచ స్తంభంయఃకారయిష్య
 తి॥ పౌర్ణమాస్యాంకాతికేమాసి తస్మిన్దీపాహారేఽపి॥
 తస్యపాపానిశ్యంతి పశ్చాద్విష్ణుపదంవ్రజేత్॥

తా॥ కాఁబట్టి మనము హరిమందర స్తంభదీపమును పెట్టుదము యీదినము
 కాతికపూజింపు అయివున్నది యీదినము సాయంకాలము స్తంభదీపదానము హరి
 కత్యంతస్మియము, స్తంభమును చేయించి కాతికమాస పూజింపునాడు సాయంకాల
 మందు దానియందు దీపమును పెట్టువారు పాపములునశించి వైకుంఠలోకముందెదరు.

శ్లో॥ ఇత్యాకర్ణ్యమునేస్సర్వే తథేత్యుక్త్యాముదాన్వితాః॥
 స్తంభదీపార్పణంకర్తు ముద్యోగంచక్రైరేవ॥

తా॥ వారందఱు ఆమాటవిని స్తంభదీపమును సమర్పించుటయందు ప్రయత్నముచేసిరి.

శ్లో॥ విష్ణోర్ని కేతనస్యాగ్రే వనేతస్మిన్న కేశ్వర॥
 అవశ్యన్నవిదూరేతు విష్ణోరాయతనాగ్రతః॥
 సాధుశాఖావిహీనంతే స్థాణంతత్రమహీవరే॥

తా॥ ప్రయత్నించి దేవాలయమందరను దగ్గరలో కొమ్మలులేని ఒకవృక్ష
 మను చూచిరి.

శ్లో॥ తస్మిన్వర్షాన్వితాస్సర్వే కాతికప్రత్యోవిదాః॥ విష్ణుభ్యానం
 ప్రకుర్వంతః స్తంభదీపంసమర్పయన్॥ శాలివ్రహీతిలోపేతం
 ఘృతపాత్రసమన్వితం॥ ప్రసన్నహృదయాస్సర్వే స్తంభదీపం
 సమర్పయన్॥ పునర్దేవాలయంహోస్తా॥ రాజకవిష్ణుకథేచ్ఛవః॥

తా॥ కాతికవృత సముత్సాహులైన వారందఱుకలసి ఆస్థానపునందు శాలి
 వ్రహీతిలసమేతముగా దీపమును నేతితో వెలిగించి ఆనందించి తిరిగి దేవాలయమునకు
 వచ్చి హరికథను చెప్పుకొనుచుండిరి.

శ్లో॥ కథాయాంకథ్యమానాయాం తదా దేవాలయాద్భ్రమిః॥ అభూ
 చ్చుట్రచటాశబ్ద స్సర్వభూతభయంకరః॥ సకాంతదీపస్సతథా

బిభిషేకుష్కపాదపః | గర్భతః సూలదామూర్ధ్వం హ్యేమూలాగ్రం
మహీపతే | పశ్యతామేవభూతానాం పపాతధరణీతలే | వినిర్వ
యతత స్తస్మాత్పురుషః పూర్వదేహభృత్ ||

తా|| కథచెప్పకొనుచుండగా తేవాలయముందర చటచట అనేకబ్రహ్మలు గలిగి
స్తంభదీపము నశించి అందఱు చూచుచుండగానే ఆస్థానిపు అంతయు పగిలి భూమి
యందుపడెను అందునందు పూర్వదేహమును ధరించిన యొకపురుషుడుబయలుకడతెను.

శ్లో|| అథజగ్మర్మనిగణాకథాం త్వత్త్వాహరైర్న హేత్ |
బభూవుర్విస్మితాస్సర్వే హాహాకారరవాన్వితాః |
తస్మాదుద్భూతపురుషం దృష్ట్వా వాక్యమథాబుభవత్ |

తా|| అంతమునీకృతులు కథను చాలించి దేవాలయమునుంచి బయటకుపోయి
చూచి ఆశ్చర్యమొంది అయ్యో అయ్యో అని ధ్వనిచేయుచు యొకపురుషునిచూచి
యిట్లనిరి.

శ్లో|| కోధవాక్ కేవదోషేణ స్థానిర్భూత్వా చిరం వనే |
తద్వదస్వయథాన్యాయం నాత్ర కార్యం విలంబితమ్ |

తా|| ఓయీ నీకెప్పుడవు యేదోషముచేత స్థానిభూతుగానున్నావు అవిషయము
సంతయు త్వరగా చెప్పుము.

శ్లో|| ఇతి తేమాం వచశ్చుత్వా జాతహర్షాన్వితోన్మవ |
ననామదండవధ్బాహూ కృతాంజలిపుటోబ్రవీత్ |

తా|| నాటిట్లు అడుగగా వాడు వారికి దండప్రదానమాచరించి సంతోషము
తో అంజలిపట్టి యిట్లనినెప్పు యోదంఁగె.

శ్లో|| విప్రోహం విప్రోశార్దూలా విత్తపోరాజ్యపాలకః |
కోశరాజ్యాశ్వమాలంగ రథపాదాతిసంయుతః |
సమస్తభూతిసంపన్నో నిర్దయోదుష్టమావసః |

తా|| ఓప్రాహ్మణ్యోక్తములారా! నేను పూర్వమును బ్రాహ్మణుడను రాజ్య
మును పాలించువాడను ధనము గుఱ్ఱములు, యేనుగులు, రథములు, కాల్యంట్లులు, మొద
లైన సమస్తసంపత్తులు గలిగియు దయాశూన్యుడనై దుష్టవర్తకవగలవాడనైతిని.

శ్లో|| నాధీత వేదశాస్త్రశ్చ సశ్చుతాహరిసత్కథా |
నచ తీరానుగమనం నదానంచానుమాత్రకం |
నసత్కర్మకృతం విప్రో మయాదుర్బుద్ధినాపురా |

తా|| నేను వేదకాండములను జరిపలేదు. మునివేదకాండములను జరిపలేదు. పోలేదు, స్వల్పమైనను దానిని చేయలేదు. దుష్టాన్ని పుణ్యార్థము చేయలేదు.

శ్లో|| ఉపవిష్టాస్మహం నిత్య మున్నతానవిష్టరే।
వేదాధ్యాపూజ్యపురుషాః సదాచారాగమారాధనః।
సదాశ్రయరతాశ్చుద్ధాః శాస్త్రమీషేనిరంతరం।
నీచాసనోచోపవిష్టా మక్ష్మిరాదాన్యకాంక్షిణః।
తేషాంనభిముఖేపాదా వ్రహ్మార్చనముత్సుకః।
వ్రత్యుత్థానాభివాదౌచ సతేభ్యశ్చకృతౌమయా॥

తా|| నిత్యము నేను వున్నతాననుమంతు మార్పుని వేదకాండములనుపదాచా వంతులును, పుణ్యపురుషులును, దయావంతులును, సదాశ్రయకామియును, అగు బ్రాహ్మణులను నామందు నీచాననుమందు మార్పుండి నియోగించి వారిభిముఖంగా పాదములను జూచియుండువాడను, వారికెన్నడును యెదుర్కొని సమస్కారములు చేయలేదు, వారియిష్టార్థములను యివ్వనూలేదు.

శ్లో|| సదత్తంపుణ్యకాలేషు తేషాంగానహను త్తమం।
అచరేద్యదిమేదానం దానంద్రివ్యనీవర్జితమ్॥

తా|| పుణ్యకాలమును, వారకెన్నడును, యేదానమున యివ్వలేదు? వకచో యెప్పుడైనను దానవివ్యక తప్ప సంతిలో ధనములేకుండా భారాదత్తము చేయడము తరువాత ధనవివ్యకపోవడము.

శ్లో|| శుక్రశీలసమాపన్నా నిహసన్నిధితాస్మితాః।
దాన్యామిత్యనృతంపచ్చి సతేభోద్వీయతేక్వచిత్॥

తా|| కాస్త్రశ్రవణ సత్స్వభావసంపన్నులవచ్చి రాజును గమక సన్నయాచించువారు అప్పుడు పరే యిచ్చెడనని చెప్పటమేగాని యిచ్చునూలేదు.

శ్లో|| నిత్యంనిప్రేవరేభ్యశ్చ ద్రవ్యంశత్రూర్యసిద్ధయే।
గృహీత్వైవతతఃకార్యం విధేయంచతథామయా॥

తా|| నిత్యము బ్రాహ్మణులచేదధనమును పుచ్చుకొని స్వకార్యములను చేయకొనువాడను

శ్లో|| ఏవందినాస్యతీతాని మయాగుర్బుద్ధినాపునా।

తేనకర్మవిపాకేన సర్వకర్మవిధేనా।

తతఃకాలేమృతస్సహం సరకేభు క్షయతనః॥

రా|| నేనిట్లు దుర్బుద్ధితో దినములు గడిపితిని ఆమమృతకృష్ణచేరిపచ్చి నరక
మండనేక యాతనలకు ఆనుభవించితిని.

శ్లో|| ద్విపంచాశత్సహస్రాణి జన్మానిశ్వాసయోనిషు|
జన్మానీదధకాకానా మయుతంజన్మవైపునః|
నరపైత్యయుతంజన్మ విష్ణాక్రిమిజనిస్తథా|
కోటివారంభూరుహత్వం స్థాణుత్వంచతథానఘః|

రా|| తనహత భూమికి వచ్చి ఏబదిరెండువేలమారులు కుక్కగా జన్మించితిని
అనంతరము పదివేలమారులు కాకిగాపుట్టితిని, ఆపల పదిమారులు తొండగా
జన్మించితిని, పిమ్మట పదివేలమారులు పురుగుగానుండి విష్ణుకైయంటిని, వెనకకోటి
మారులు వృక్షముగానుంటిని, చివరకు కోటిమారులు స్థాణువు (మొద్దు) గా కాలము
గడుపుచుంటిని.

శ్లో|| ఇతంపాపగతస్యాపి ముక్తిరాసీత్సుదుర్లభా | ముక్తేస్తుకార
ణంనాహం వేద్మిభూతదయాపరాః | దర్శనాద్భవతామద్య
జాతిస్మరణకారణం | యుష్మాకమిత కథితం పాపంమేపూర్వ
జన్మని | ఇత్యుక్త్వాసీత్తతస్తూష్ణీ ముద్భూతపురుషోన్మవ||

రా|| ఇట్లనేక విధములుగా పాపకట్టుడనైన నాకిప్పుడు దుర్లభమైన ముక్తిగలిగి
నది దీనికి కారణమునాను తెలియదు గాన పర్యభూతదయావంతులుగ్గాన మీరు చెప్ప
దురుగాన మీదగ్గనమువలన నాకుజాతిస్మృతిగలిగినది ఓమునీవ్వయలారా? నాపూర్వ
పాపమిట్టిదని పలికి చాడూగకుండెను.

శ్లో|| శుత్రైవంమునయస్తత్ర పోచుస్సర్వేవృథక్పృథక్ |
సత్యంకాతికమానస్య ఫలంప్రత్యక్షముక్తిదం |
కాష్టపామాదార్యాదే రుక్తికీరాయాత్సుదుర్లభా |
తత్కృపిపార్ణమివుణ్యా సర్వపాపప్రణశిని |

రా|| మునీశ్వరులిట్లుచిని వారిలోవారు యిట్లుచెప్పకొనసాగిరి, కాతికమాన
ఫలము యధార్థమైనది ప్రత్యక్షముగా మోక్షమిచ్చునని. రాతికొయ్యకుఁబూడమోక్ష
మిచ్చినది అందును యిహుణికామ ఫల ప్రపాతికములకు నశింపచేయును.

శ్లో|| సాధుసాధుతథాశస్యాం స్తంభదీపమఖప్రదం |
పార్ణమ్యాకాతికేమాసి విజ్ఞోద్ధివానియాగ్రతః |

పరైర్నియోజితాద్దీపా త్సాయంశుష్కతరూపరి।
సాగుర్వాకాతికాకేమాసి విజ్ఞానైర్దీపమహాహయేత్ ।
తేనైతత్సంహానిస్సన్న్య ద్విష్ణురాచక్రపాశునా॥

తా॥ ఆపూజితముయందును స్తంభిదీపము చాలానుభవప్రదము కాతికాకపూర్ణము
వాడు పరుల చేసుంచబడిన దీపమువలన యెండిన మొట్ట ముక్తిసొందెను, మొదైనను
కాతికాకమానముందు దేవసన్నిధిలో దీపమును సహించిన యడల పాతకముక్తిసొంది
దయాశునైన దామోదరునిచేత మోక్షమొందించబడును.

శ్లో॥ ఏవంవివదమానానాం వచశ్రుత్వాపునర్నైవ॥
సతూవాచపునశ్చాయ ముమ్భాతిపురుషోనఘ॥

తా॥ ఇట్లు నివాచమును చేయవారితో ఉద్భూతపురుషుడు తిరిగి యిట్లనియె.

శ్లో॥ ముక్తిస్తుర్ముర్ఖభలరా కేనవైప్రాప్యతేఘనా । కేనవాకర్మ
బద్ధస్సన్న్య తేనవాపివిముచ్యతే॥ కేన దేహాద్విద్వియాణీ తాని
తానివ దేహీనాం॥ జ్ఞానంకథంకథవేత్పుంసాం శీఘ్రంసిర్వాణ
సాధనం । వదధ్యమేతిత్సకలం మునయోజ్ఞానకోవిదాః॥

తా॥ జ్ఞానకేతైలైన మునీశ్వరులారా! దేనిచేత మోక్షముగలుగును, దేనిచేత
బద్ధుడగును, దేనిచేతముక్తుడగును, దేనిచేత దేహులకు యింద్రియములుగలుగును, మోక్ష
పొందకమైన జ్ఞానమెట్లుగలుగును యీసర్వమును నాకుచెప్పడి.

శ్లో॥ ఇత్యేవముదితాస్తేన తేపిచాంగీరసంమునిం॥
అజ్ఞాపయామాసురతో సర్వజ్ఞస్సమునిస్తదా॥
మునిస్తానవలోక్యాధ తేమాహాంగీరసోమునిః॥

తా॥ వాడిట్లు అడగగా మునీశ్వరులు అందులో ఆంగీరసుని వానిని సమాధా
నము చెప్పమని నియోగించిరి, ఆయనయు వారితో సతేనని వానితోనిట్లుచెప్పసాగెను.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శాతికాకమాహాత్మ్యే పోడశ్లో౭భాగ్యము

స్స మా ప్తః.

(అథ సప్తదశోఽధ్యాయారంభః.)

ఆగీరసఉవాచ॥ శ్లో॥ కర్మబంధశ్చముక్తిశ్చైవ కార్యంకారణమేవచ॥
సూలసూక్ష్మంతిధాన్యంనంబంధోదేహాఉచ్యతే॥

తా॥ (ఆగీరసఉడు చెప్పచున్నాడు) సూల బంధమును ముక్తినికెప్పెదను
కార్యము కారణము స్థూలము సూక్ష్మము యావృత్తవృత్తము దేహమనబడును.

శ్లో॥ వాక్సాత్పృష్ఠిల్లీ సుతిత్తే ప్రవత్సామిమహమితే॥
పార్వత్యైకధితావివ్రాశ్యేతాద్యాశంకరేణవై॥
తదహంతేపిబ్రహ్మ సమాధానమనాశ్శుభం॥

తా॥ నీచడిగిన యీవిషయము భూర్వసుండుకై లాసపర్వతమందు పార్వతీశంక
రుడు చెప్పెను దానినే యిప్పుడు నేను చెప్పెదను యిరువురింజన మని వినుము.

శ్లో॥ అత్రబ్రాహ్మసమూహానం కోన్యజిన స్త్వమేవహి॥
స్వయంప్రచ్ఛసిమాంకోవాం బ్రహ్మైవాస్మిసంశయః॥

తా॥ నీచడిగిన సౌశ్మకు సమాధానమును కెప్పెదను వినుము! అపుడేదనగా శేర
వృడులేడు, నీచేపుకవు. నేను యెన్నదనంటే నేనుబ్రాహ్మనేఅయివున్నాను యిందుకు
సందేహములేదు.

ఉద్భూతపురుషఉవాచ॥ శ్లో॥ పదార్థమేనజానామి నాద్యాపిభగవత్
స్ఫుటం అహంబ్రహ్మైతివాక్యార్థం ప్రతిపద్యేకధాచన॥
హేతుఃపదార్థబోధోహి వాక్యార్థానగతేరపి॥

తా॥ (ఉద్భూతపురుషుడగుచున్నాడు) యనీశ్వరా! మీరు చెప్పినరీతిగా
వాక్యార్థక్షానము నాకు గలుగలేదు, కనుకఅహంబ్రహ్మైతి(నేనుబ్రాహ్మనను)వాక్యార్థ
క్షమను యెట్లుగా తెలుసికుండును, యీవాక్యార్థబోధకు హేతుడైన పదార్థక్షాన
మును నాకు తెలియలేదు కాబట్టి వినుకగా చెప్పుకోరదను.

ఆగీరసఉవాచ॥ శ్లో॥ అంతఃకరణశద్దృత్తి సాక్షిచైతన్యవిగ్రహః॥
ఆనందరూపస్సత్త్వస్సత్ కింనాత్మానంప్రపద్యసే॥

తా॥ అత్మ అంతఃకరణమునకు, తద్వ్యాపారములకు, సాక్షియు, చైతన్యరూపి
యు, ఆనందరూపియు, సత్యస్వరూపము ఆయివున్నది, యిట్టి అత్మను నీచెందుకు
తత్త్వమిది.

శ్లో॥ సత్యావందస్వరూపంధీ సాక్షిణంజ్ఞానవిగ్రహం |
చింతయాత్మీయనిర్వృత్య త్యక్త్వా దేహాదికాంధయమ్ |

తా॥ సచ్చదానంద స్వరూపుడును, బుద్ధికిసాక్షియు, అయిన వస్తువునె ఆత్మగా తెలుసికొనుము యీదేహాదులను ఆత్మగా తెలిసికొనకుము.

శ్లో॥ రూపాదిమాన్యతఃపిండో తతోనాత్మ్యమటాదివత్ |
వియదాదిమహాభూత వికారిత్యాచ్యమంభవత్ |

తా॥ దేహము ఘటమువలె రూపాదిమత్తుగానుండిన పిండముగనుక యిది ఆత్మగాను యిదిగాక దేహముఘటమువలె ఆకాశాది పంచమహాభూతమువలన బుట్టినది గనుక ఆత్మగాదు.

శ్లో॥ ఏవమింద్రియదృష్ణహ మింద్రియాణీతినిశ్చయః |
మనోబుద్ధిస్తథాప్రాణో నాహమిత్యవధారయః |

తా॥ ఇట్లుగానే యింద్రియములను ఆత్మగావని తెలుసికొనుము, అట్లేమనస్సును బుద్ధిని ప్రాణములను ఆత్మగా తెలుసికొనకుము.

శ్లో॥ దేహేంద్రియాదయో భావా హానిదాంతయభాగినః |
యస్యసన్నిధిమాక్షణ సోహమిత్యవధారయః |

తా॥ దేహేంద్రియాదులన్నియు యెవనిసన్నిధిచేత ప్రకాశించునూ వాడే ఆత్మగానెరుగుము అనగా అతడే నేను తెలుసికొనుము అనిభావము.

శ్లో॥ అనాపన్నవికారస్స ఆయస్కాంతన దేవయః |
బుద్ధ్యాదిచాలయోశ్చిత్త్యో సోహమిత్యవధారయః |

తా॥ ఆయస్కాంతమణి యిసుమువలె తాను వికారిగాక బుద్ధ్యాదులను చలించేయివాడే నేనని తెలుసికొనుము.

శ్లో॥ అజన్మాత్మవదాభాంతి యత్సన్నిధ్యాజ్ఞదాతవి |
దేహేంద్రియమనఃప్రాణో సోహమిత్యవధారయః |

తా॥ యెవనియొక్క సాన్నిధ్యమాత్రముచేత జడములై దేహేంద్రియమనః ప్రాణములు జన్మతేని ఆత్మవలె ప్రకాశించునూ వాడే నేనని తెలుసికొనుము.

శ్లో॥ స్వప్నజాగరితేసుప్తి భావేభావంబయంతిథా |
యోవేత్యవిక్రియస్సాక్షి సోహమిత్యవధారయః |

తా॥ ఎప్పుడు వికారిగాక సాక్షియై స్వప్నమును జాగరమును నిద్రనున్న వాటి యెప్పుడు ఆద్యంతముగనున్న తెలుసుకొనువాడో వాడే నేనని తెలుసికొనుము.

శ్లో॥ ఘటావిభాసకోదీహో ఘటాదన్యోయధేవ్యతే॥
దేహోవిభాసకోదేహీ తథాహంబోధవిగ్రహః॥

తా॥ ఘటభూసు పృథాకింపచేయు దప మెట్లు ఘటముకంటెభిన్న మెట్లుగానే దేహములను పృథాకింపచేయు బాధగూఢుడైన యాత్మయే నేనని తెలుసికొనుము.

శ్లో॥ పుత్రమిత్రాదయోభావా యస్య తేచప్రియాప్రియే॥
ద్రష్టాసర్వప్రియతమః సోహమిత్యవధారయ॥

తా॥ ఎవ్వఁడు సర్వప్రియుడై నీయొక్క పుత్రమిత్ర ప్రియాప్రియాది భావములను జూచునో వాడే నేనని తెలుసికొనుము.

శ్లో॥ పరమప్రేమాస్పదత యోఽనుభూతమహంసదా॥
భూయోద్వస్త్వానినిత్యంతు సోహమిత్యవధారయ॥

తా॥ నిత్యము యెన్నిమాట్లు చూచినను పరమప్రేమకు స్థానమైనదే నేనని తెలుసికొనుము.

శ్లో॥ యస్మాక్షీలక్షణోబోధ స్త్వంపదార్థస్పృశ్యతే॥
సాక్షిత్వపిబోధత్వ మవికారితయాత్మనః॥

తా॥ సాక్షియు బోధరూపుడగువాడే నీవనియెరుగుము సాక్షిత్వమును జ్ఞానరూపత్వమును, అవికారియగుటచేత ఆత్మకేగలవు.

శ్లో॥ దేహేంద్రియమనఃప్రాణా హంకృతిభ్యోవిలక్షణః॥
ప్రోక్తావిగతపద్యావ వికార స్త్వంపదాదిభిః॥

తా॥ దేహేంద్రియమనఃప్రాణాహంకారములకంటెచేరైనవాడును, జనిమత్స్య అస్తీత్వ, వృద్ధిగతత్వ, పరిణామత్వ, క్షీణత్వ, నాశంగతత్వములను యామువికారములు లేనివాడును త్వంపదార్థము అనగా నీచేనని తెలుసికొనుము.

శ్లో॥ త్వమర్థమేవనిచ్చిత్వ తదర్థంచితయేత్పునః । అతద్వాన్తి
వృత్తిరూపేణ సాక్షాద్విధిముఖేనచనిరస్తాశేషగుంసారదోష
స్సత్వాదిలక్షణః । అదృశ్యత్వాదిగుణకః పరాకృతమోమ
లః । నిరసాతిశయానంద స్సత్యప్రజ్ఞాదిలక్షణః । సత్యస్వలక్ష
ణఃపూర్ణః పరమాత్మేతిగీయతే॥

తా॥ త్వంపదార్థమును యెట్లుతెలుసికుని ఆకారణమువలన వ్యాపించే స్వభావముచేత సాక్షాద్విధిముఖముగాను తచ్ఛబ్దార్థమును తెలుసుకొనవలయును. శ్లో॥ అతద్వాన్తివృత్తిరూపేణ సాక్షాద్విధిముఖేన తదాంశానాంవృత్తిస్సాక్షాద్విధావార్యముభావితం॥

కేవలమునకు బ్రహ్మజ్ఞము అతచ్ఛబ్దమును బ్రహ్మజ్ఞము ప్రపంచసర్వము నావృత్తి
యనగా యదిగాదని యదిగాదని నిరసించుట అనగా యదిబ్రహ్మగాదిది బ్రహ్మగా
దని కేవలబ్రహ్మగాదులను నిరసించగా యిగిలినది బ్రహ్మయనిభావము, సాక్షాద్బ్రహ్మ
ముఖమునగా సత్యంజ్ఞానమునకుం బ్రహ్మ అనవాక్యములు అనగా బ్రహ్మసత్యజ్ఞానా
నంద స్వరూపుడని తెలుసుకొనవలయునని భావము అత్యసంసారలక్షణ విశిష్టముగాద
నియు, సత్యరూపమనియు, దృష్టిగోచరముగాదనియు, తమస్సున అవలదనియు అనప
మానందరూపమనియు సత్యవ్రజ్ఞాది లక్షణయంతమనియు, పరిపూర్ణమనియు చెప్ప
బడును, అతద్బ్రాహ్మత్వరూపముగాను సాక్షాద్బ్రహ్మముఖముగాను, తెలుసుకొన దగిన
అత్యసంసారముదీయనని అర్థము.

॥ సర్వజ్ఞత్వం వశే తత్త్వం తథా సంపూర్ణ శక్తితా ॥

పేదై స్సమర్థ్యైశ్చ సాహమిత్యవధారయః॥

తా|| వేదములచేత యెప్పుడు సర్వజ్ఞుడనియు, పరేశుడనియు, సంప్రదానాత్మక మగుచున్నదియు, చెప్పబడుచున్నాడో వానినే వేదనిశ్చయమనకొనము.

శ్లో॥ యజ్ఞానాత్సర్వవిజ్ఞానం శ్రుతిషువృత్తిపాదితం।

మృదాద్యనేకదృష్టాంతైః సుద్రుహృత్యవధారయ॥

తా|| మృత్తికాని దృష్టాంతములచేత యేదమృజ్జానముచేత నమృసర్వజ్ఞానము గల
గునని ప్రతులందు చెప్పబడిననో అవన్నచే బ్రహ్మయని తెలుసుకొనము, నేను
నదియు బ్రహ్మయునునదియు యేకార్థకములే.

శ్లో॥ జీవాత్మనాప్రవేశశ్చ నియంతృత్వంచతాన్వతి॥

శ్రూయతేయస్య వేదేషు చిద్భ్రహ్మైవైత్యవధారయః॥

తా॥ వేదములందు యెవ్వనికీ “తననుపరిచిత్వ” ఇత్యాదివాక్యములచేత తీర్తాత్మరూపముచేత జగత్ప్రసవమున్ను ఆశీవులను గుఱించి నియంతృత్వమున్ను చెప్పబడుచున్నవోవాడే బ్రహ్మయని తెలుసుకొనుము.

శ్రీ: కర్మణాం ఫలదాతః సర్వే యస్మై వశ్రూయ శ్శేషుః॥

జీవానాం హేతుక ర్నృత్యం తద్రూపేత్యనధారయ॥

శా|| పేదములందు యెవ్వనికి కర్మ ఫలప్రదత్వమున్న జీవకారణ తత్త్వము
న్న చెప్పబడినదో వాడే బ్రహ్మయని తెలుసుకొనుము.

శ్రీ! తత్సంపదాశ్చరీతే వాక్యైరశ్చింత్యతేధునా

తాదాత్మ్యమంత్రవాక్యార్థస్య యోగేన ధారయోగః॥

తా|| ఈ ప్రకారముగా “తత్, త్వం” అనుపదములు “అందును నీళ్ళయింజుబట్టి నవి తత్ అనగా బ్రహ్మము, త్వం అనగా నీవు అనగా నీవె బ్రహ్మవనిభావము చెప్పబడినది. నుందు వాక్యార్థమును చెప్పినను వాక్యార్థమనగా అత త్వంపదముల కైక్యమని, చెప్పబడును.

శ్లో|| ప్రత్యగోబ్ధోయతభాతి సోద్యయానందలక్షణః।
అద్యయానందరూపశ్చ ప్రత్యగోబ్ధైకలక్షణః।
ఇత్థమన్యోన్యతాదాత్మ్య ప్రతిపత్తిర్యదాభవేత్।
అబ్రహ్మత్వంత్యమర్థస్య వ్యావర్తేతతదైవమీ॥

తా|| ప్రత్యగాత్మయే అద్యయానందరూపపరమాత్మ, పరమాత్మయే ప్రత్యగాత్మ యీ ప్రకారముగా అన్యోన్యతాదాత్మ్య మెప్పుడుగలుగునూ అప్పుడే త్వంపద ముకు అర్థముబ్రహ్మ గాదనుభాగింతి నశించును తాదాత్మ్యమనగా అదియే యిదియని యర్థము అనగా వికృతము.

శ్లో|| తత్తమస్యాదివాక్యేచ తాదాత్మ్యప్రతిపాదనాలక్ష్యతత్త్వం
పదార్థావా ఉపాదానప్రవర్తనః। హిత్యాతేశబలేవాక్యే
వాక్యార్థప్రతిబోధనః। సుఖార్థే తేవరాభూతే ప్రతీతిర్ముఖో
చ్యతే। తత్తమస్యాదివాక్యేషు లక్షణాభాగలక్షణాః। సోయ
మిత్యాదివాక్యస్య పదయోగివనోపురా॥

తా|| తత్త్వమనీ అనగా తత్, త్వం, అసి, యీ వాక్యార్థముకు తాదాత్మ్యము చెప్పవలెను. అప్పుడు వాక్యార్థములైన కించిద్ త్వం సుస్పష్టత్వవికేష్టమైన జీవేశ్వరులను పదలి లక్ష్యాధికములైన ఆత్మలనే గ్రహించినయడల తాదాత్మ్యము సిద్ధించును, ముఖ్యార్థముకు బాధగలిగినప్పుడు లక్షణావృత్తిని ఆశ్రయించవలెను. యీ లక్షణావృత్తిమాడు విధములు అందుల్లో యిచ్చుట భాగలక్షణము గ్రహించవలెను అనగా కొంతను విడచి కొంతను స్వీకరించుట భాగలక్షణమునబడును తత్త్వమనియందు పరస్పరత్వకేచిదజ్ఞత్వములను పదలి కేవలజ్ఞానాత్మత్వ మాత్రమున గ్రహించినయడల ఆభేదముపంభించును. తత్ అసి, త్వం, నీవు అసి, అయితివి అనగా నీవె బ్రహ్మవు అయితివి అని భావము సోయందేవదత్త ఇత్యాదిస్థలముందును యిట్లే బోధ చేయబడును.

శ్లో|| అహంబ్రహ్మేతివాక్యార్థ బోధోయోవద్దుక్షిభవేత్।

శమాదిసహితస్తావ దభ్యసేచ్ఛివనాదికమ్॥

తా|| నేనుబ్రహ్మనను వాక్యార్థ బోధస్థి పడువరకు శమాదిసహితస్తావదభ్యసనము చేయవలెననామది గాచరించవలెను.

శ్లో॥ శ్రుత్వాచార్యప్రసాదేన దృఢోబోధోయథాభవేత్ । నిరస్తా
 కేషసంసార నిదానఃపురుషస్తదా ॥ కించిత్రాజలమనారబ్ధం
 కర్మవిత్తస్యసంక్షయః । నిరస్తాతిశయానందం వైష్ణవంపరమం
 పదం॥ పునరావృత్తిరహితం కైవల్యంప్రతిపద్యతే॥

తా॥ ఎప్పుడు శ్రుతివలనను గురుకటాక్షముచేతను తాదాత్మ్యబాధస్థిరపడునో
 అప్పుడు సంసారమాలను అంతయు నశింపచేయును, కొంతకాలము మాత్రము ప్రారబ్ధ
 కర్మను అనుభవించుచునుండి ప్రారబ్ధక్షయమందు పునరావృత్తి రహితమైన మోక్షపద
 మొంది నిరతిశయానందముతో నుండును.

శ్లో॥ తస్మాదాత్మవివేకార్థ మాదాకర్మసమాచరేత్ । వినాయ
 చ్చుపకేనైవకర్మకర్తుంనరోచతే । పుమాన్ గురుం వసాద్యైవ
 శ్రుత్వాతస్మాత్ప్రయత్నతః । తతోవిచ్ఛిన్నవృత్తాంతః కృతే
 కర్మణ్యథావిధి । తత్కర్మఫలమత్యంతం తత్తుష్ట్యైవిష్ట వేనఘం ।
 కర్మణానుకృతేనైవ ప్రాప్యజన్మాన్యనేకశః । తతోమోక్ష
 మవాప్నోతి యోగయుక్తోవిశేషతః । విముక్తకర్మబంధో
 ధూన్నాత్రీకార్యావిచారణా॥

తా॥ కాబట్టి ముందు చిత్తశుద్ధికై కర్మ చేయవలెను, అకర్మ విధినంతయుగురువు
 వలన తెలుసికొని చేసి తత్ఫలమును హరికి సమర్పించి విగతపాపుడై తరువాత ఆపుణ్య
 ముచేత మంచిజన్మ మెత్తి శ్రవణాదులనభ్యసించి విజ్ఞానియై కర్మబంధమును తెంచుకొని
 మోక్ష మొందును యిందును సందేహములేదు.

శ్లో॥ ఇత్యంత్యేనసంపృప్త మబ్రవీదంగిరోమునిః ।
 భూయోవిసడివాచేతం మహాసంతోషధీర్మృప॥

తా॥ అంగీరస మునిశ్వురుడిట్లు చెప్పగావిని సంతోషించి తిరిగివాడడుగుచున్నాడు.
 ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే తార్తికమాహాత్యై సప్తదశోఽధ్యాయ
 స్సమాప్తః.

అథ అష్టాదశోధ్యాయారంభః.

ఉద్భూతపురుషఉదాచః శ్లో॥ మునేస్సనుగృహీతోస్మి త్వత్తోహంతు
 మహామతే లబ్ధజ్ఞానోస్మివిప్రేంద్ర ప్రసాదాత్తపదర్యనాత్ ॥

తా॥ (ఉద్భూతపురుషుఁ డడుగుచున్నాడు) మునీశ్వరా! నేననుగ్రహించబడి
తిని నీదర్శనప్రసాదములవలన జ్ఞాననందుడనైతిని.

శ్లో॥ పితృభాతాగురుస్త్వంహి శిష్యోహంతవసువ్రత । మమాపి
దుర్భగస్యాథ స్థాణుభూతస్యసాంప్రతం క్వచదుష్కృతపాపా
హం క్వచేయంగదతిర్మమక్వచాహంకాతికఃపుణ్యః క్వచా
హందుష్కృతాలయః । క్వచతేహందర్శనంచ క్వచాయం
విష్ణునన్నిధిః । నుకృతస్యఫలంవివ్రీ సత్యంప్రార్థకర్మణః॥

తా॥ ఓమునివర్యా నాకు నీవె తండ్రివి, నీవెసోదరుడవు, నీవెగురువు, నేనునీకు
శిష్యుఁడను దరిదురదనై మొద్దుగానున్న నాకిప్పుడునీవుగాక గతియెవ్వరైరి. పాపమంతు
డనైన నేనెక్కడ యిలాగంటి సదతియెక్కడ పాపములకు స్థానమైన నేనెక్కడ
పుణ్యమైన కాతికమాన మెక్కడ, యీమునీశ్వరులెక్కడ, యీవిష్ణునన్నిధియెక్కడ
ప్రార్థనకువృత్తమున్నయదల తప్పక ఫలించునుగదా నాకెద్దియో పూర్వపుణ్యమున్నది
దానంజేసి యిట్లంతయు లభించెను.

శ్లో॥ పునర్భూతయమాంప్రీత్యా కృపాచేదస్తీతేమయికథంకర్తాని
మనుజైః క్రియం తెవిధినామునై । కథం తేహంఫలంతద్వత్క
థంతదుపదేశకం । కఃకాలఃకానికార్తాని కిముద్దిశ్యగమూచ
తేత్ పునస్సమ్యక్సమాచక్ష్య శ్రోతుమిచ్ఛామ్యహంశుభం ।
త్వద్వాగ్వజ్ఞాయుధోత్పాతా త్పాపశైలఃపరాతహా పునః
కర్తాణిమాంబోద్ధు మహానిత్యంమహీవతే॥

తా॥ అయ్యా! నాయందు దయయుంచి యింకాచెప్పము మనుష్యులువిధిగా
కర్మలెట్లుచేతురు, ఆకర్మలకు ఫలమెట్లుగలుగును వాటియుపదేశ మెట్లుచేయుటకు
ముఖ్యకాలమెద్ది, కర్మలెవ్వ, యేమికోరిచేయవలెను, యీవిషయమంతయు వివరింపాను
గనుక చెప్పము నీవాక్యమను వశ్యాయుధముచేత నాపాపపర్వతము హతమాయెను.

అంగీరసఉవాచ॥ శ్లో॥ సాధుసాధుత్వయాపృష్టం యన్నామాదుభ్రతమా
నవ । సర్వలోకహితార్థంతు యత్త్వయోక్తమిదంశుభం ।
శ్రుణుష్వసావధా నేన యత్ప్రపృష్టంతద్భ్రవీమ్యహమ్॥

తా॥ (అంగీరసముని చెప్తుచున్నాడు) ఓరీ! నీవడిగినప్రశ్నచాలాబాగున్నది
లోకహితముకొఱకు నీవడిగితివి గనుక నీవడిగినప్రశ్నకుసమాధానమును చెప్పెదనువినుము.

శ్లో॥ అనిత్యం దేహమాసాద్య విస్మృత్యాత్మానమక్షధీః | నన్యంద్య
మాత్మనఃక్వాపి సర్వదేహస్యజాతుతే | తస్మాత్సం దేహభా
జాయః క్రమాత్కర్మప్రవతకః | తత్కర్మణాజ్ఞాసిద్ధిః
జ్ఞానాదాత్మప్రకాశనమ్॥

తా॥ అనిత్యమైన ఈ దేహమును ఆశ్రయించి యింద్రియకామదైవత్వమును అచి
దేహదులసే ఆత్మయనితలచవలదు ఆత్మకెప్పుడు సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వములు లేవు అవి
దేహదిగ్గర్మములై యున్నవి కాబట్టి ఆత్మవిషయక సందేహవంతుడు కర్మచేయవలెను
దానితో చిత్తకుద్ధిగతిగి తద్వారా జ్ఞానమునుజూచి దానిచేత ఆత్మను యథార్థముగా
తెలుసికొనవలెను.

శ్లో॥ స్నానాదిసర్వకర్మాణి త్వయివిద్యోతితానిచ |
భక్త్యాసమాచరేత్కర్మ దేహీసమ్యగ్విధానతః॥

తా॥ దేహధారియైనవాడు తనకు విధించబడిన స్నానాదిసర్వకర్మలను భక్తితో
విధిగా చేయవలెను.

శ్లో॥ వర్ణాశ్రమవిభాగాదీ న్నాతిక్రామస్యథావిధి |
తేహంయత్కర్మవిహితం జ్ఞాత్వాపశ్చాత్సమాచరేత్॥

తా॥ వర్ణాశ్రమవిభాగమును విడువక తనకేకర్మ చెప్పబడినదో విచారించి తెలిసి
కుని తరువాత చేయవలెను.

శ్లో॥ స్నానేనరహితంకర్మ హస్తీధుక్తకపితవత్ |
పాతస్సాన్నినంద్యజాతీనాం శస్త్రంచశ్రుతిచోదితమ్॥

తా॥ స్నానముచేయక చేయు కర్మ యేనుగుభక్షించిన వెలగపండువలె నిష్ఫల
మగును బ్రాహ్మణులకు పాతస్సాన్నినము చేదో క్షమైయున్నది.

శ్లో॥ ప్రాతస్సాన్నినేహ్యశక్తశ్చేత్పుణ్యంమాసత్రయోత్తమం |
తులానంసేదినకరే కారణాక్యాంతుమహామతే |
మకరసేరవౌమాఘే వై శాభేమేషరేరవా॥

తా॥ నిరంతరము పాత్రస్సాన్నిని మాచరించలేనివాడు తులాకారితాళకముందును,
మకరమాఘముందును, మేషవైశాఖముందును స్నానముచేయవలెను.

శ్లో॥ మాసత్రయేషుపుణ్యేషు ప్రాతస్సాన్నినందినేదినే |
యఃకుర్యాత్సహరెల్లోకం ప్రయాతివరమాంగతిం |
కాలస్తుపాత్రరేవాస్య తథామాసత్రయంశుభమ్॥

తా|| ఘనమాడు మాసములందును పొరతఃకాలమందు స్నానము చేయువాడు
పైకుంఠమునకు బోవును.

శ్లో|| చాతుర్మాస్యాదిపుణ్యేషు కాలేషువిహితంచరేత్||

సోమసూర్యోపరాగేచ తథైవాస్యాదినేషుచ||

కాలాంతరేవిజానీయా త్కాలేకర్మఫలప్రదమ్||

తా|| చాతుర్మాస్యాది పుణ్యకాలములందును చంద్రసూర్యగ్రహణములందును
స్నానము ముఖ్యము యిందు గ్రహణములందు గ్రహణకాలమందెన్ననము ముఖ్యము

శ్లో|| స్నానసంధ్యాజపోహోమస్తథాసూర్యాభివాదనం||

అవశ్యంతద్విజాతీనాం యస్మాన్సంసనమాచరేత్||

సయాతిసరకంఘోరం కర్మభష్టభిజాయతే||

తా|| బ్రాహ్మణులకు పాపముఖ్యమైనది స్నానము సంధ్య, జపము, హోమము,
సూర్యనమస్కారము, తప్పక చేయవలసినవి స్నానమాచరించనివాడు రోగవనర్థక
మందు యుతనలనొంది తుదకు కర్మభష్టగా జన్మించును.

శ్లో|| తస్మాత్కాత్తికమాసస్య యఃకాలఃపురుషార్థకః||

సకాత్తికశుమోమాసః సకాలఃకాత్తికకాత్సయః||

తా|| కాట్యుట్టి పుణ్యకాలము కాత్తికమాసము యీకాత్తికకము ధర్మార్థ
కామమోక్షముల నిచ్చును. యీకాత్తికకముతో సమానమైన మాసములేదు యిత
కంటె పుణ్యకాలములేదు.

శ్లో|| సవేదసదృశంశాస్త్రం సతీర్థంగంగయాసమం||

సకులేనసమంబ్రాహ్మ్యతో ననుఖంభార్యయాసమం||

సధర్మేణసమంమిత్రం సజ్యోతిశ్చక్షుషాసమం||

సకాత్తికశుమోమాసః సదేవఃకేశవాత్పరః||

తా|| ఏవకారము వేదముతో సమానమైన శాస్త్రములేదో, గంగతోసమాన
మైన తీర్థములేదో, బ్రాహ్మణ్యముతో సమానమైన కులములేదో, భార్యతో సమాన
మైన సుఖములేదో, ధర్మముతో సమానమైన మిత్రములేదో, నేత్రముతో సమాన
మైన జ్యోతిస్సులేదో, కేశవుతో సమానమైన దేవుడులేదో, అట్లు కాత్తికమాస
ముతో సమానమైన మాసములేదు గదా.

శ్లో|| యఃకుర్యాత్కాత్తికేమాసి ధర్మాకర్మవిదుత్తయః||

కృతుకోటిఫలంప్రాహు స్పృష్టారాలయేనసేత్||

తా|| కర్మస్వరూపమును తెలుపింపని కార్తికమాసమున ధర్మములను చేయు వాడు కోటియజ్ఞఫలమును పొంది వైకుంఠముందుండును.

ఉద్భూతః|| శ్లో|| చాతుర్మాస్యమితిప్రోక్తం యత్త్వయాపూర్వకంమను|
కేనప్రకాశితంపూర్వం కిముద్దిశ్యసమాచరేత్|

కింఫలంకాగతిర్మేద్య తత్సర్వంవక్తుమర్హసి|

తా|| (ఉద్భూతపురుషుఁ డడుగుచున్నాడు) అయ్యా! చాతుర్మాస్య ప్రకరణని పూర్వము చెప్పియున్నాడు. అది పూర్వము యెవనిచేతచేయబడినది? అప్రకటియేలాగు యీప్రకరణమునకు ఫలమేమి? దానినిచేయువాడు పాండెడి? అమీమి? ఆచరించు మనుష్యు డేలా? కమునకు పోవును? యీవిషయముంతయు సవిస్తరముగా చెప్పుము.

అంగీరసః|| శ్లో|| బంధుర్భవాకమనుష్యాణాం యత్ప్రవృత్తంతునుఖప్రదం|
తత్సర్వం తేభిధాన్యామి సావధానమనాశ్చుజ్ఞం||

తా|| (అంగీరసుఁడు చెప్పుచున్నాడు) ఓయీ! నీవు యీమనుష్యులకు బంధువు గానున్నావు నీప్రకరణమును లోకోపకారార్థములుగానున్నవి సమాధానమునుచెప్పె దను సావధానుడవై వినుము.

శ్లో|| ఆపాఢేపూర్వవక్ష్యదశమ్యాంచజనార్దనః| కేతేననుప్రివ్యా
జేన శ్రియాసాకంపయోనిథౌ| కార్తిక-కేశుక్లవక్షేస్యాద్ద్వాద
శీహరిభోధిన్| చాతుర్మాస్యమితిప్రోక్తంవిష్ణునుప్రినుఖప్రదమ్|

తా|| విష్ణుమూర్తి లక్ష్మితోగూడా ఆపాఢకుక్ల దశమిదినంబున పాలసముద్ర మందు నిద్రయనుమిదతో శయనించును, తిటిగి కార్తికకశుక్ల ద్వాదశి రోజున లేచును యిదిచాతుర్మాస్యము అనగా నాలుగు మాసములు.

శ్లో|| సత్యంధ్యాయతితస్మథ్యే నవై యాతిపదంవిభోః|
విష్ణునుప్రిప్రదయస్త్రిక్ల పుణ్యమానచతుష్టయః|
యద్యదాచరతేయస్తు తత్సర్వంసఫలంభవేత్|

తా|| యీనాలుగు మాసములు విష్ణుమూర్తికినిద్రానుఖమునిచ్చునవి. అనగా హరి యెనిమిదిమాసములు క్యాపారముతోనుండి నాలుగుమాసములు విరమించి ముఖాన యుండును. విష్ణువునకు నిద్రానుఖమిచ్చునది గనుక యిది పుణ్యకాలము ఈపుణ్యకాల మందు హరిని ధ్యానించువాడు విష్ణులోకమును పొందును. ఈనాలుగు మాసములలోను చేసిన పుణ్యకార్యములు అనంతమగును.

శ్లో|| కారణంతత్రవత్కృమి నారదేహరిణోదితం| పురాకృతయుగే
పుణ్యే వైకుంఠేవిష్ణుమందిరే| సేవ్యమానమగ్రగణైః కిన్న

కోరగభేదరైః । వామాంశస్థిరయాలత్యైస్సార్థంపంచము
భాసనే । ఉపవిష్టస్సేవ్యమాన స్వభృత్యైస్సర్వగజైహారిః ।

తా॥ దీనికి కాశీకమును చెప్పెదను నిమిత్తం యీవిషయమందు నారదునకు హరి
చెప్పిన దొకటియున్నది. పూర్వమందు కృతయుగమందు వైకుంఠలోకమందుహరిలిక్కి
తోగూడా సింహాసనమందు కూర్చుని సురకిన్నగభేదనకోరగ గణములచేతను స్వగణభృ
త్యులచేతను నేవింపబడుచుండెను. భేదగ=ఆకాశసంచారులు, ఉరగ=సర్పములు)

శ్లో॥ ఇతిస్థితేహరాతసౌ నారదోభగవద్ధ్వియః ।
ఆజగామహత్యైకోకం కోటిసూర్యప్రభాన్వితమ్ ॥

తా॥ హరి యిట్లుండగా భగవద్భక్తుడైన నారదముని కోటిసూర్యకాంతిగల
వైకుంఠలోకమును గూర్చి వచ్చెను.

శ్లో॥ తత్రసింహాసనాసీనం చతుర్భాషుంశుహరం ।
సాధుపద్మపలాశాక్షం నారదస్సవ్యలోకయత్ ॥

తా॥ నారదమునివచ్చి సింహాసనా సీనుడై నాలుగుభుజములు గలిగి పద్మముల
వంటి నేత్రములతో ప్రకాశించి విష్ణుమూర్తికాని పలాశం= మెడగ, జూచెను.

శ్లో॥ ననామపాదయోస్తస్య జాతహర్షాన్వితోమునిః ।
హరిరేవఋషిందృష్ట్యా నారదంసార్థవాసినం ।
విహసత్ వాక్యమాహేదం నజానన్నివ కేశవః ॥

తా॥ చూచి ఆమితానందయుక్తుడై నారదుడు. విష్ణుమూర్తికయొక్క పాదము
లకు మొక్కికైను, హరియు నారదునిజూచి నవ్వుచు తెలియనివాడివలె యిట్లనియె.

భగవానువాచ । శ్లో॥ కుశలంతవవిచేంద్ర యత్రయత్రగమిష్యసి ।
ఋషీణాంసర్వధర్మాణి కింనుసాధూవినారద ।
సర్వోపద్రవహీనాని విహితానిమనీషీణాం ।
మానవాస్సర్వధర్మేషు నియుక్తాస్తే పృథక్ పృథక్ ।
తత్సర్వంవేదదేవర్షే నదస్యస్మిన్మునీశ్వర ॥

తా॥ ఓనారదా! నీవు సంచరించు స్థలములందు సర్వత్రీకుశలమా? ఋషులధర్మ
ములు బాగుగావున్నవా, యుపద్రవములు లేకుండావున్నవా, మనుష్యులు వారివారి
ధర్మములందున్నారా? యీవిషయమునంతయు యీసభలో చెప్పము.

శ్లో॥ ఇతంహరేర్ముకుందస్య వచశ్శృత్వాసనారద ।
హరిమాహావ్రసన్నాత్మా విహసత్ విశ్వమంగళమ్ ॥

తా|| నారదుడు ఆమాటను విని అనందించి నవ్వును హాసితో యిట్లనియె.

నారదఉవాచ|| శ్లో|| హరేద్భవంమయాభూమా యైర్విముక్తత్రయీ
పథః భగవాన్మునయోవాపి కేచిన్నావనసంగతాః సువి
స్మృత్యోదితంకర్మ ముక్తాస్సుః కేన తేవభాః|

తా|| ఓస్వామీ! నేను భూమంతయు తిజిగి చూచినాను కేదత్రయమందుచెప్ప
బడిన మార్గము విడువబడినది కొందఱు మునీశ్వరులు గామ్యముఖులౌటరైరి, తమతమ
కర్మలను యావత్తువిడిచి యుండిరి. వారు దేనిచేత ముక్తులగుదురా నాకు తెలియకున్నది.

శ్లో|| అభక్ష్యభక్షణరతాః కేచిత్ త్యక్తవృతాః పరే కేచిదాచార
సంపన్నా స్తథాహంకారవర్జితాః కేచిత్సన్మార్గనిరతాః కేచి
న్నిందాపరాయణాః| తస్మాత్తాకపాలయస్వత్వం భగవన్ను
షిమండలం | గురుశిక్షాముపాయేన దేవదేవసంకర్షణా|

తా|| కొందరు తినగూడని వస్తువులకు తినుచున్నారు, కొందఱు ప్రకములకు
విడిచినారు, కొందఱు ఆచారవంతులుగావున్నారు, కొందఱు అహంకారవర్జితులు
గావున్నారు, కొందఱు మంచిమార్గవర్తకనులుగా ఉన్నారు, కొందరు నిందచేయు
వారుగావున్నారు, కాబట్టి యోదేవ! యేదైన నొకయుపాయముచేత క్షిించి యీ
ఋషీశ్వరులను రక్షించుము.

శ్లో|| శ్రుత్వా దేవఋషేర్వాక్యం భగవాన్ భక్తవత్సలః|
పాలకస్సర్వలోకానా మేకవీవజనార్దనః|
హరిఃఖగేంద్రమారుహ్య సలక్ష్యోభువమాగమత్|

తా|| నారదునిమాటవిని భక్తవత్సలుడును, సమస్తలోకపాలకుడను, అయిన
హరి లక్ష్మితో సహా గరుత్మాంతు నధిష్ఠించి భూలోకమునకు వచ్చెను.

శ్లో|| యత్ర సాహస్రసంఖ్యాకం మునీనాం మండలవిభుః| వృద్ధబ్రా
హ్మణ్యూపేణ సంచరన్ సర్వమేదినీం| సర్వజ్ఞ తుహ్యద్విష్ణోపి
మాయానాటకవిగ్రహః | యతయతనుపుణ్యేషు జ్ఞేత్రీర్థ
గిరివృష్టి విపినేవృష్టిపుణ్యేషు ఆశ్రమేషువిశేషతః|

తా|| విష్ణుమూర్తిక వృద్ధబ్రాహ్మణరూపధారియై నేలసంఖ్యగల బ్రాహ్మణు
లొప్పు స్థలములకు వచ్చి సర్వప్రాణిహృదయగతుడై సప్రతికీ మాయానాటకధారియై
పుణ్యక్షేత్రములందును, తీర్థములందును, పర్వతములందును, ఆదర్శములందును, ఆశ్ర
మములందును, తిరుగుచు సమస్తభూమియందు తిరుగుచుండెను.

శ్లో॥ దృష్ట్వా కేచిద్ద్విజవరా మానవాభక్తితత్పరాః అతిశ్శృంగత్రై
 కేచిత్తేచిత్తంజహునుః ప్రజాః | ననమంతితథా కేచిత్తేచి
 న్మానవశంగతాః | కేచిద్గర్వవశంప్రాప్తాః కామాంధాస్తత్ర
 కేచన | కేచిత్తత్త్రిక్రియాలోలాః కేచిదేకవ్రతాపరా కేచి
 త్తత్రనిష్ఠదేవు దినేష్వన్నపరాయణాః | హరివాసరవిభ్రష్టాః
 తథాభోజ్యేష్వప్రిప్రియాః | కేచిదాచారసంపన్నాః కేచిదా
 త్మనిలాలసాః॥

తా॥ ఇట్లు సంచరించుచున్న విష్ణుమాతానిజాచి కొందరు భక్తితో అతిశి
 సత్కారములను చేసిరి, కొందరు నవ్విరి, కొందరు నమస్కారము చేయరైరి కొందరు
 అభిమానవంతులైరి, కొందరు గర్వముతోనుండిరి, కొందరు కామాంధులైయుండిరి,
 కొందరా యయాక్రియాకలాపములను మానిరి, కొందరేకవ్రతపరాయణులై యుండిరి,
 కొందరు నిష్ఠదైనములందు అన్నమును తినువారుగానుండిరి, కొందరేకాదశ్యుపవాస
 మాచరించనివారుగా నుండిరి, కొందరు తినగూడని వస్తువులను తినుచుండిరి, కొందరా
 చారవంతులుగానుండిరి, కొందరాత్మచింత చేయుచుండిరి.

శ్లో॥ రాకాదృష్ట్వాభగవాన్విష్ణుర్ద్విజరూపీజనార్దనః |
 ఉపాయంచిత్రయన్నగా త్సపునర్మనిమండలం |
 నై మిశంసుమహారణ్యం పుణ్యంమునివరప్రియమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణరూపధారియైన భగవంతుడు అట్టివారినిచూచిమంచిమార్గముకు
 తెచ్చు యుపాయమును ఆలోచించుచు నైమిశారణ్య మందున్న ముని బృందముల
 సన్నిధికి వచ్చెను.

శ్లో॥ హిత్యామునివరంరూపం పూర్వవత్ప్రకవాహనః |
 కాంస్తుభాభరణశ్రీమ చ్చంఖచక్రవిరాజితః |
 సాకంస్వభక్తనికరై స్సభార్యోజగదీశ్వరః॥

తా॥ వచ్చి బ్రాహ్మణరూపమునువదలి పూర్వమువలె గరుడారూఢుడైకాస్త్రభ
 శంఖచక్రములను ధరించి అష్టితోను స్వభక్తులతోనుగూడి ప్రకాశించుచుండెను.

శ్లో॥ ఏవందివ్యమయందృష్ట్వా జ్ఞానసిద్ధాదయోనులాః సశిష్యాస్స
 సుతాఃపుణ్యాస్స ర్యేవిస్మితమానసాః | విష్ణుంవై మంతనిలయం
 స్వాత్మమేస్వాగతంహరిం | అతసీపుష్పసంకాశంవిద్యుద్వర్ణపటా
 వృతం | కోటిసూర్యప్రభాభాసం స్ఫురన్మకరమండలం | అనేక

రత్నసంయుక్తం కీరీటనవిరాజితం అనేకాదిత్యసంకాశమమే
యమమరేశ్వరం! స్వయంప్రసన్నమధ్యక్ష మాద్యంత్యప్త్యా
మునీశ్వరా! జ్ఞానసిద్ధాదయస్సర్వే మునయస్సంస్థితవ్రతాః!
హరెస్సమీపమాజగ్ము స్సర్వేజాతసుబుద్ధయః!

తా॥ అచ్చటనుండు జ్ఞానసిద్ధులు మొదలైన మునులు వైకుంఠమునుంచి తమ
యాత్రనుముగు వచ్చిన అవినైపువృత్తో సమానమైనకాంతిగలవాడును, మెరుపువంటి
వస్త్రముగలవాడును, కోటిరవిభాసమానుడును, మకరికుండలవిరాజితుడును. అనేకరత్న
గ్రధితకీరీటప్రకాశమానుడును, అనేకసూర్యకాంతివంతుడునును సావాచామగోచరుడును
దేవతాపతియు, స్వయంభువును, ప్రసన్నుడును, అధిపతియు, అద్యక్షుడుఅయిన విష్ణుమూర్తిని
జూచి ఆశ్చర్యమొంది ఆనందించి కివ్యనుతాని పరివరముతో హరిసన్నిధికివచ్చిరి.

శ్లో॥ ప్రణామంచక్రురనఘాః పాదయోఃపరమాత్మనః! ఆగతాశ్చ
సముద్భూతాఃతిష్ఠంతిశ్చపురోభువిజ్ఞానసిద్ధాదయస్సర్వేమున
యాఃప్రాంజలిస్థితైః కిరుష్టువు స్తుతసంతుష్టాస్సర్వజ్ఞంజగదీశ్వరం!

తా॥ వచ్చి హరిపాదములకు నమస్కారముచేసి హరిమాందర నిలిచి అంజలి
బిడ్డలై హరిని వక్ష్యమాణిరితిగా స్తుతించిరి.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే తాత్వికమాహాత్మ్యే అష్టాదశోఽధ్యాయ
స్సమాప్తః.

అథ ఏకోనవింశోధ్యాయారంభః.

జ్ఞానసిద్ధుడవాచ॥ శ్లో॥ విదురధికవిధిజ్ఞా వేదవేద్యంసుగుహ్యం । విగమ
హృదయవాసం నిశ్చలంనద్గీతీయం । హిమకరరవిశర్వ
బ్రహ్మముఖైర్న రేంద్రై స్తుతచరణ యుగం తెనామి
భూయస్సరమ్యమ్!

తా॥ (జ్ఞానసిద్ధుడు స్తుతించేయుచున్నాడు) వేదవేత్తలు మిమ్ము వేదవేద్యునిగా
నున్న వేదాంతములందుండు వారినిగానున్న, గుహ్యమైనవారినిగానున్న, నిశ్చలునిగా
నున్న, అద్వితీయునిగాను, తెలిసికొనుచున్నార, చంద్రహార్య శివబ్రహ్మదులచేతను,
రాజులచేతను స్తుతించబడుచు, రమ్యమైన మీపాదపద్మములకు నమస్కారము.

శ్లో॥ భవాన్నవాచాంవిషయోఽసినిత్యంభవార్చితాంఘ్రి ర్భవ
భీతిహంతా । భవార్ణసైన్యతలం భవద్వైస్తుత్యో భవదూభ

ధరభూతరూపైః॥

తా॥ మివాశ్యములకు చెప్పకక్యముగాదు, శివపూజాదురంధరులు సంసార
భయమును తీసివేయు సమర్థులు, జన్మసంసారసముద్రముందున్న శివాదులచేత నిత్యము
తోనియాడబడువారు పర్వతాదిరూపములను ధరించిన మహానుభావులు.

శ్లో॥ భూతానిభూతానితత్తైవసంతి భవ్యానిసర్వాణి చరాచరాణి ।
భవద్విభూతిఃపరమావరస్తాత్పరోభవానీ పతిపూజితాంఘ్రిః॥

తా॥ పంచమహాభూతములు చరాచరరూపములై అన్నిభూతములునుమివిభూతి
విస్తారమే, శంకరసేవితపాదా? మీరు పరముకంటె పరుడవు.

శ్లో॥ త్వమీశ్వర స్వయ్యఖిలం విభాతిమాయామయంప్రకృణోకల్ప
మీశ । చరాచరంవిశ్వమనేకబీజం భూతైర్మహద్భిస్సహ
మాయయాచ॥

తా॥ నీవే యీశ్వరుడవు యీచరాచరరూపమైన ప్రపంచమంతయును దానికి
కారణమైన మాయతోమాడా మాయందుతోచుచున్నది. అదియెట్లున్నదంటే తాడు
పామువలె తోచుచున్నది అనగాలేనిదని భావము.

శ్లో॥ అదాతథాంతేనభవాన్ సమగ్రంవిశ్వావతస్థఃభవతీమామధ్యే
అన్నస్యయజ్ఞస్య చంద్రురారె చతుర్విధస్యాపివిచిత్రీయావ॥

తా॥ ఓక్కణ్ణా! నీవుఅదిచుభ్యాంతములందుప్రపంచమందంతటనున్నావు,భక్త్య
భోజ్య, లేహ్య, చోద్య, రూపచతుర్విధాన్నరూపుడవు నీవే యజ్ఞస్వరూపుడవు నీవే.

శ్లో॥ స్తుత్వాత్వదీయంపరమం సుఖంతుసంజీవ్యసచ్చిత్సుఖరూపమే
తత్ । ప్రతీయతేయద్విదిదం । జగచ్ఛుచందికాయాంతు
హరేవయోభిః॥

తా॥ నీసంబంధియు పరచుసుఖప్రదమును అయిన సచ్చిదానంద స్వరూపమును
చూచిన తరువాత యీజగము కెన్నెలయందు చుముద్రమువలె తోచును.

శ్లో॥ అనందవారాంనిధిరీశ్వరత్వంత్యమేవతద్వచ్చితిపర్యతోసి । సర్వా
కరంసర్వపురాణ సారంత్యత్తస్సమస్తం త్వయీలీయతేచ॥

తా॥ అనందసముద్రము నీవేను, నీవే యీశ్వరుడవు, నీవేజ్ఞానస్వరూపుడవు,
సమస్తమునకు నీవే యాధారము, సమస్తపురాణసారమునీవే యగుదువు; నీవులననే సమ
స్తము జనించును, నీయందలయించును.

శ్లో॥ ఆత్మజ్ఞానానామృదయాం తరస్థసాక్షాత్త్వమిశోభనలోక
వంద్యః । ద్రష్టుంనశక్యోమససాపిచద్య న్నదృశ్యసే మాంస
దృశాంత్యమత్ర॥

తా॥ నీవు ప్రాణుల హృదయమందుండవాడవు, ఆత్మస్వరూపుడవు అఖిల
వంద్యుడవు, మనస్సుచేతను చూడశక్యముగాని నీవు మాంసమయములైన శేత్రముల
కట్టు గోచరమగుదువు.

శ్లో॥ సమోనమస్తే శ్వరతే సమోస్తునారాయణ స్త్వం కురుమా
కృతార్థం । తద్దర్శనంమావిఫలం మమాస్తు సమోమురారె
పురుషాయతుభ్యమ్॥

తా॥ ఓకృష్ణా! నీకు నమస్కారము, ఓశుశ్వరా! నీకు నమస్కారము, ఓనారా
యణా నీకు నమస్కారము, నన్ను భక్త్యునిచేయుము మీదర్శన ఫలమివ్వవలెను, ఓసరమ
పురుషా నీకు పునః నమస్కారము.

శ్లో॥ త్వంమాంసదాపాహిను రేశ్వ శేత్ర చక్షుఃప రేశాఖలలోకవంద్యః
ఏవంకృతేహంచకృతఃకృత స్త్వం తేపికించిత్ప్రయోగినాశమ్॥

తా॥ ఓదేవేశ నన్ను నిరంతరము పాలించుము, నీకు నమస్కారము సమస్త
లోకములయందు పూజించఁతగిన మిమ్ము నేను మ్రొక్కెదను. యిందువలన నాజన్మ
సఫలమగుగాత నీకేమియు కొఱతపడదు.

శ్లో॥ కృపానిదానంతుభవాన్వదాన్యః శోచ్యస్తభాహంచభవార్లవ
స్థః । సంశుద్ధపాహీశ్వరలోకవంద్యసంసారసింధావతితమురారే॥

తా॥ నీవు దాతవు, కృపాసముద్రుడవు, శేషసంసారసముద్రమగునదైతఃఖిలం
చఱియున్నాను, కాబట్టి సంసారసింధువంద్యు పడియున్న నన్ను రక్షించుమా, శుద్ధ
చరితా ముకుందా.

శ్లో॥ నమస్త్రైలోక్యనాథాయ నమస్త్రైలోక్యవాసిने ।
అనంతాయాదిబీజాయ విష్ణవే వేధసేనమః॥

తా॥ త్రిలోకనాథా నమస్కారము, త్రిలోకవాసీ నమస్కారము, అనంత,
ఆదికారణ, పరమాత్మా, నమస్కారము.

శ్లో॥ హంసాయహంసపతయే నమఃపూర్ణసదాత్మనా ।
గుణాతిగాయగురవే నమస్తేకరుణానిధే॥

తా|| పరమాత్మరూపుడవు, పరమహంసఫలియ, పూర్ణాత్మకను, గుణాతీతుడును, గురువును, కృపాపంతుడును, అగు కృష్ణా నీకు నమస్కారము.

శ్లో|| విత్త్యానందసుధాబ్ధినివాసి నే హరయైస్వర్గావవర్తాప్తయే| నానా
భేదవివర్జితాయ సుతరాంతేజస్స్వగూఢాయచ | సాధుష్వబ్ధి
గృహత్సరోరుహ దళేష్వంతస్థితాయాత్మనై | గోవిందాయ
సురేశ్వరాయ హరయైకృష్ణాయతుభ్యంసమః||

తా|| విత్త్యానందసుధాబ్ధినివాసివి, స్వర్గమూక్షప్రదుడవు, భేదవిహితుడవు, తేజో
హుడవు, సాధుహృదయసముద్రశయనుడవు, హృదయసహజదశస్థితుడవు (తేజ) సాధు
హృదయపద్మనివాసివి, ఆత్మరూపుడవు, దేవేనడవును, అయిన ఓకృష్ణానీకునమస్కారము

శ్లో|| విశ్వోత్పత్తివివత్తిగుప్తి పతయైవై కుంతవాసాయతే| వ్యాసా
ద్వైర్నతపదపద్మవిబుధై రానమ్రయ్యుక్తంధరైః | స్తుత్వా
తేపదభక్తినావ మధికంత్యారువ్యాజన్మార్గవం తీర్త్వాత్వాం
సమమాపురా ర్తిహరసంతేజో మయంతేహరే||

తా|| ప్రపంచమును పుట్టించి పోషించి సంహరించువాడా? నీకునమస్కారము,
వైకుంఠనిలయా! వ్యాసాదులచేతకొనియాడబడు పాదములుగల కృష్ణా నీకు నమస్కా
రము, విద్వాంసులు నీకు నమస్కారాదులు చేసి నీపాదభక్తియను పడవచేత సంసార
సముద్రమును దాటి తేజోమయమైన నీరూపమును పొందుదురు.

శ్లో|| నానాబోధసుతర్కవాక్య నిచయై ర్నానాపురాణాగమైః |
నానాశాస్త్రవిచారనీతి సహితైర్నత్వాం విదుర్నానవాః |
త్వద్భక్త్యాచనిరంజనద్యుతి బలాత్త్వత్పదపద్మంహరే| పశ్యం
త్వాత్మవిశేషమేన సతీతంత్వద్భక్తితత్త్వైర్తమమ్||

తా|| అనేక బోధలచేతను, తర్కవాక్యములచేతను, పురాణములచేతను, శాస్త్ర
ములచేతను, నీకులచేతను, మనుష్యులు నిప్పు చూడలేరు, నీపాదభక్తియను కాటుకను
ధరించి నీరూపమును చూచి దానినే యాత్మగా భావించి తరించుదురు.

శ్లో|| హస్తీంద్రధువచాలకాయ విభవైప్రహ్లాదనందరక్షిణే| మార్కం
డేయవిభీషణోద్ధవ పరిత్రాత్రేయశస్సంపదాత్మన్నామగ్రహ
ణేన పాతకచయం తూణాంచనశ్యత్యపహ్ | దిప్త్యానుగ్న
కృదేవత్వత్పరముగం చాప్యైతత్తుభ్యంసమః||

తా|| గజేంద్ర, కుంభ, ప్రహ్లాద, మార్కండేయ, విభీషణ, ఉద్ధవముఖభక్తులను కాపాడిన ఓహరి నీకు నమస్కారము, నీనామమును కీర్తించినంతలో సమస్తపాతకములు నశించును ఆశ్చర్యము వక్రమారు నీనామసంకీర్తన మాచరించువాడు నీపద సన్నిధికి చేరును.

శ్లో|| కేశవాయనమస్తేస్తు సమోనారాయణాయచ | గోవిందాయ
సమస్తేస్తు విష్ణవేజ్జగదేనమః | మధుసూదనాయదేవాయ
మహేశాయమహాత్మనే త్రివిక్రమాయనిత్యాయవామవాయ
సమోస్తుతే | శ్రీధరాయనమస్తేస్తు హృషీకేశాయతేనమః |
సమస్తేపద్మనాభాయ సమోదామోదరాయచ | సంకర్షణ
సమస్తుభ్యం పాహ్యస్మాకరుణానిధే||

తా|| ఓకేశవా, నారాయణా, గోవిందా, విష్ణవా, జిహ్వా, మధుసూదనా, దేవా, మహేశా, మహాత్మా, త్రివిక్రమా, నిత్యరూపా, వామనా, శ్రీధరా, హృషీకేశా, పద్మనాభా, దామోధరా, సంకర్షణా. నీకువందనములు ఓకృపానిధిమమ్ములనురక్షించుము.

శ్లో|| స్తనంతమిత్రంభగవాన్ జ్ఞానసిద్ధిమువాచహ | ఈమత్స్మితాబ్జ
పదనో విష్ణురైఖంతవల్లభః||

తా|| ఇట్లు స్తుతిచేయుచున్న జ్ఞానసిద్ధునితో భగవంతుడు చిరునవ్వుతోయిట్లనియె.
శ్రీభగవానువాచ|| శ్లో|| తుష్టోహంజ్ఞానసిద్ధిద్య వరంపరయనువ్రత |
త్వయాకృతేనస్తోత్రేణ ప్రసన్నంచమనోమమ||

తా|| ఓజ్ఞానసిద్ధా! నిస్తోత్రమును సంతోషించినాను. నామనమ్ము నీవిషయమై పృసన్నమైనది పరమిచ్చెదను కోరుకొనుము.

జ్ఞానసిద్ధుడవాచ|| శ్లో|| త్వత్పదం దేహిగోవింద కృపాచేద స్తితేమయి |
నకాంత్యయేహమధిక మితోన్యంపరము త్తమమ్||

తా|| (జ్ఞానసిద్ధుడగుచున్నాడు) గోవిందా నాయందు దయయున్న యదల నీస్థానమును యిమ్ము యంతకంటె బేరు నరముకోరను.

భగవానువాచ|| శ్లో|| తథాభవిష్యతిమునె శునిచాన్యంనుభవీదం |
లోకేశేచిద్దురాచార మాశ్రయంత్యస్తబద్ధయః | కల్పయే
హంవ్రతం తేహం శ్రుత్యుక్తమనుహరకం | శ్రుత్వంత్యత్ర
స్థితాస్సర్వే వాక్యంమృణుతీసంకరమ్||

తా॥ (ధీమతఃతుం చప్సమా) సద్భాసిద్ధా సేవుకోరినట్లుఅగును కాని
యింతకంటెమాటచెప్పెదనువినుము లోకమంతయుండదు మరాచారవంతులయియున్నారు
బుద్ధిహీనులయినారు, వారిపాపములు నశించి చాలి ను కలిగిడి యుపాయమును
చెప్పెదను వినుము. ఓమునందుగ్రితా వికారంబగు వినుడు నేచెప్పెడిమాటప్రాణులకు
సుఖదాయకము.

శ్లో॥ అహమాపాథమాగుస్య దశమ్యాంశుక్ల పక్షకే॥ నిద్రాంకరో
వివిప్రింద్రో లక్ష్మ్యాసహపయోనిథో॥ ఉద్బుధ్యేహంతథై
వోర్జై శుక్లద్వాదశివాసరే॥

తా॥ నేను ఆపాథశుక్ల దశమినాడు లక్ష్మితోగూడ సముద్రముందు నిద్రించె
దను తిరిగి కాలికశుక్ల ద్వాదశినాడు మేల్కొనెదను.

శ్లో॥ మమను ప్రిప్రదేవుణ్య భూమ్యాంమానచతుష్టయే॥ యస్తు
వ్రతాదిచారై శ్చ యశ్చక్త్యామాముసాసతే॥ తేహంపాపాని
నశ్యంతి స్సనిధిర్మేధ వేచ్చిరమ్॥

తా॥ కాబట్టి నాకు నిద్రాసుఖమును యిచ్చెడి యామానచతుష్టయమందు శక్తి
వంచనచేయక వ్రతాదులనాచరించువారికి పాపములునశించును నాపన్నిధియుగలుగును.

శ్లో॥ నకుర్యాద్వదియోలోకే వ్రతంమానచతుష్టయం॥ మత్సుప్తి
కారణేపుణ్యే సయాశినిరయాలయమ్॥

తా॥ నాకు నిద్రాసుఖప్రదమైన యామానచతుష్టయమందు వ్రతమాచరించని
వాడు నరకమందుపడును.

శ్లో॥ కుర్వంతుమునయస్సర్వే లోకేమద్భక్తిమాశ్రితాః॥ మదాజ్ఞ
యామునిశ్రేష్ఠాః వ్రతమిష్టార్థదాయకం॥ నకరోతియదా
మూఢ శ్చాతుర్మాస్యవ్రతంశుభం॥ బ్రహ్మఘ్నగతిమా
ప్నోతి కిమన్యైర్బహుభాషణైః॥

తా॥ ఓమునీశ్వరులారా? నాయాజ్ఞమీద నాభక్తిమంతులై యిష్టార్థదాయక
మైన యావ్రతమును మీరు తప్పక చేయండి యింకా అనేక మాటలతో యేమిపనియు
న్నది యెవ్వడు మూఢుడై యాచాతుర్మాస్యవ్రతమునుచేయడో వాడు బ్రహ్మహంక
ఘటమును బొందును.

శ్లో॥ నిద్రాటస్యజడదైర్ఘ్య దుఃఖజన్మజరాదిభిః॥ లాభాలాభై స్త
థాన్యైశ్చ సచాన్తిజనుతై ర్భయం॥ ఘోమద్భక్తిపరాలోకే

యేవై సద్ధర్మవర్జితాః । తేషాంభక్తిచరీతార్థం సుప్తివ్యాజ
ముచాశ్రయే॥

తా॥ నాకు నిద్రగాని మాంద్యముగాని, జాడ్యముగాని, దుఃఖముగాని, జన్మ
జరాదులుగాని, లాభాలాభములుగాని లేవు అనఁగా యీనిద్రాదులకు భయపడి నేను
సముద్రమందు శయనించలేదు, నాభక్తిగలవారు యెవ్వరో, భక్తిలేనివారుయెవ్వరో,
పరీక్షించి చూతమని నిద్రయనుమిష పెట్టుకుని శయనించెదను.

శ్లో॥ విహితాయేమమాజ్ఞాంచ యేకుర్వంతిమమపియం ।
తేషాంపాపానినశ్యంతి మనోవాక్కాయజానిచ॥

తా॥ కాఁబట్టి నాయాజ్ఞను అనుసరించి నాకిట్టమైన యీచాతుర్మాస్య ప్రతి
మును చేయువారు గతపాపులగుదురు.

శ్లో॥ స్తోత్రంయఃపఠతేపుణ్య మిదంసంధ్యాత్రయేనరః ।
మద్భక్తిచలాచాస్తు సవైకుంఠెచిరంవసేత్ ॥

తా॥ నీచే చేయుఁబడిన యీస్తోత్రమును నిత్యము త్రికాలములందు పఠించు
వారికి నాభక్తిస్థిరమై అంతమందు నాలోకమందు చేరి నుభయింతురు.

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్వాభగవాన్కృష్ణ స్సలక్ష్మ్యక్షీరసాగరం ।
అమాఘస్యదశమ్యాంతు శుక్లాయాంప్రయయాహరిః ।
శేతేనుధానిధావిష్టుః ఫణితల్పేసుఖవ్రదే॥

తా॥ హరి యిట్లుచెప్పి లక్ష్మితోసహ అమాఘకుక్ష దశమినాడు పాలసముద్ర
మందు నిద్రించుకొనుట వెళ్ళి అనిశేమని తల్పమందు శయనించెను.

శ్లో॥ విష్ణువాక్యమిదంపుణ్యం కథితం తేమహామతే ।
సర్వవ్రతోత్తమంపుణ్యం చాతుర్మాస్యఫలప్రదమ్ ॥

తా॥ (అంగీరసుఁడు చెప్పవచ్చునాఁడు) ఓయీసీవడిగినపరీశక్తు సమాధానము
యిది యీచాతుర్మాస్యప్రతిము అన్నివ్రతములలోను యీత్తమైత్యమైనది.

శ్లో॥ పాపీయాంసోదుర్మాసః సాధవోవాహరిప్రియాః ।
వ్రతంగమాచరేత్సమ్యక్సాప్తైమాసచతుష్టయే॥

తా॥ పాపవంతులుగాని, దురాత్ములుగాని, సాధువులుగాని, హరిపర్యాయ
బాలై, యీచాతుర్మాస్యవ్రతమును చేయవలెను.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణాఃక్షత్రియావైశ్యా శ్శూద్రాశ్చాపితథావరైః ।
వ్రతయఃప్రేజనాససర్వేవ్రతస్థావిష్ణుతుష్టయే॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు, వైశ్యులు, కూదురులు, శ్రీమణి, యితరులు
అందఱు యీవ్రతములు చేయువలెను.

శ్లో॥ అథర్థావాసథర్థావా తథాకామాయవాసకాః॥

అవశ్యకమిదంభద్రం వ్రతంసమ్యక్సమాచరేత్॥

తా॥ యీచాతుర్మాస్యవ్రతమునుపుంశ్రీగాని, విధవగాని, శ్రమజిగాని, తప్పక చేయవలెను

శ్లో॥ నాచరేద్యదియోమోహాత్ తథాచేదంవ్రతంశుభం॥

బ్రహ్మఘ్నగతిమాప్నోతి శుచిత్వంనైవవిద్యతే॥

తా॥ మోహముచేత చాతుర్మాస్యవ్రతమును చేయకుండినయడల శుచిత్వము
లేక బ్రహ్మహంత ఫలమును బొందును.

శ్లో॥ మనోవాక్కాయశుద్ధేన సపర్యాంవిష్టవెన్వహం॥

యఃకరోతిసధన్యభూ త్సుప్తేదేవజనార్దన॥

తా॥ మనోవాక్కాయములను శుద్ధముచేసికొని చాతుర్మాస్యమంద్యప్రతిరోజు
హరిని పూజించినవాడు ధన్యుడగును.

శ్లో॥ యోనకుర్యాద్వ్రతంపుణ్యం విష్ణోస్తుప్తిసుఖప్రజా॥

సురావగతిమాప్నోతి తేటిజన్మస్వసంశయః॥

తా॥ చాతుర్మాస్యవ్రత మాచరించనివాడు కోటిజన్మములందు కలుతాగి
హిందడి గతిని బొందును సంశయములేదు.

శ్లో॥ చాతుర్మాస్యవ్రతంపుణ్యం తుష్టయేవరమాత్మనః॥

సకుర్యాద్ద్యదివామోహ త్సగోత్రస్యగతింలభేత్॥

తా॥ పరమాత్మతుష్టికై చాతుర్మాస్యవ్రతమాచరించనివాడుగోహంతఫలమునుబొందును.

శ్లో॥ వ్రతంసమాచరేన్నిత్యం యేనకేనాపిమానవః॥

సోపిక్రితుశతంపుణ్యం పాప్యవశ్యాద్ధరింవ్రజేత్॥

తా॥ యీప్రకారముగా పిలుచుకొని చాతుర్మాస్యవ్రత మాచరించనివాడు
నూలుయజ్జముల ఫలముంది అంతమందు విష్ణులోకముచేరును.

శ్లో॥ ఇత్యాకర్ణ్యహరేర్వాక్యం చాతుర్మాస్యవ్రతంశుభం॥

జ్ఞానసిద్ధాదయస్సర్వే కృత్యావిష్టవదంయయుః॥

తా॥ జ్ఞానసిద్ధాదులెల్లు హరిమాటను విని చాతుర్మాస్యవ్రతమునుచేసి వైకుంఠ
లోక నివాసులైరి.

ఇతి శ్రీ హ్నందపురాణే కార్తికమాహాశ్మేష్ట ఏకోనవి శోధ్యాయ
స్సమాప్తః.

అథ వింశోధ్యాయము

—(1)—

రాజోవాచ॥ శ్లో॥ పునఃకాత్వికమాహాత్మ్యం వదస్యమునిపుంగవ!
సర్వపాపప్రశమనం సర్వసాధాగ్యకారణమ్॥

తా॥ (జనకమాహా రాజు అడుగుచున్నాడు) మునీంద్రా! సర్వపాపములను నశింపజేయు
నదియు సాధాగ్యప్రదమగు కార్తికమాహాత్మ్యమును యికావినోరీకగలదుగాన చెప్పుము
వసిష్ఠుడవాచ॥ శ్లో॥ శ్రుణు రాజకప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం కార్తికస్యచ॥
అగస్త్యస్యాతిరాపోక్తం సంవాదం పరమాద్భుతమ్॥

తా॥ (వసిష్ఠముని చెప్పుచున్నాడు) రాజా వినుము కార్తికమాహాత్మ్యమును
గుఱించి అగస్త్యమునికిని అత్రిమహామునికిని జరిగిన సంవాదమున్నది, అది చాలా ఆశ్చ
ర్యకరమైనది.

అత్రిరువాచ॥ శ్లో॥ కార్తికస్యమాహాత్మ్యం శ్రుణువ్యమునిపుంగవ!
లోకత్రయోపకారాయ వక్ష్యామి హరిసత్కథామ్॥

తా॥ (అత్రిమహాముని చెప్పుచున్నాడు) అగస్త్యమునీంద్రా! లోకత్రయోప
కారము కొఱకు కార్తికమాహాత్మ్యబోధకమైన హరికథను చెప్పెదను వినుము.

అగస్త్యుడవాచ॥ శ్లో॥ ధర్మధర్మభృతాం శ్రేష్ఠ వాసు దేవాంశ సంభవ!
సద్ధర్మశ్రవణేకాలే కార్తికకీర్తితస్సకృత్॥ బృహితం
విస్తద్విప్ర శ్రోతుకామాయసాంప్రతమ్॥

తా॥ (అగస్త్యుడడుగుచున్నాడు) విష్ణ్వంశసంభూతుడవైన యోగి అత్రిమునీశ్వ
రా! సద్ధర్మకీర్తన కాలమందు కార్తికమాసము స్మరించబడినది. ఆధర్మమును విన
కోరినాను గాన త్వరగా చెప్పుము.

అత్రిరువాచ॥ శ్లో॥ సాధుసాధుమాహాపుణ్య ప్రిశ్నీయం పాపనాశనః॥
త్వయా సముదభూత్సాధు వాసు దేవకథాశ్రయం॥
తదహం తేభిధాన్యామి శ్రుణుత్వంకుంభసంభవః॥

తా॥ (అత్రిముని చెప్పుచున్నాడు) ఓ అగస్త్యమునీంద్రా! బాగుబాగునీ ప్రశ్న
సాపనాశనకరము నీవు హరికథా సందర్భమును జ్ఞాపకము చేసితివి చెప్పెదను వినుము.

శ్లో॥ సకాత్వికసమోమాసో న శాస్త్రం నిగమాత్పరం॥

నారోగ్యసమముత్సాహం న దేవః కేశవాత్పరః॥

తా॥ కార్తికమాసముతో సమానమైన మాసము లేదు, వేదముతో సమానమైన

కాశ్యమలేడు, ఆహోగ్యముతో సమానమైన యుల్లాసములేడు, హరితో సమానమైన జేవుడులేడు.

శ్లో॥ స్నానందీపదానంచ పూజనంచమధుద్విషః |
కాతికకవృతధర్మేణ నరఃప్రాప్నోతికాంక్షితమ్ |

తా॥ కాతికకమాసమందు స్నానము దీపదానము హరిపూజయు సలుపువాడు యిష్టార్థమును బొందును.

శ్లో॥ విష్ణుభక్తర్షివేకార్థో యశఃకీర్తింఫలంఖలు |
ఆపుర్ణక్షీంచవిజ్ఞానం సర్వత్రవిజయప్రదమ్ |

తా॥ విష్ణు భక్తివలన కలియుగమందు వివేకమును, ధనమును, యశస్సును, ప్రతిష్ఠను, లక్ష్మిని, విజ్ఞానమును, సర్వత్రవిజయమును, బొందుదురు.

శ్లో॥ అత్యావృదాహరంతీమ మితిహాసంపురాతనం |
పురాతేతాయుగేరాజా సూర్యవంశసముద్భవః |
అయోధ్యాధిపతిశ్రీమాం పురంజయఇతిశ్రుతః |

తా॥ ఈవిషయమును గుఱించి పూర్వచరిత్రమున్నది త్రేతాయుగమందు అయోధ్యాధిపతియు సూర్యవంశభూతుడును అగు పురంజయుడను రాజు గలడు.

శ్లో॥ సశశాసకియత్కాలం ధర్మసంచయసంశ్రయః | విశ్వర్యవాన
యంసప్త మతిర్దుష్టవరాకృమః సర్వశాస్త్రభృతాంశ్రేష్ఠస్స
త్యకోచవివర్జితః | దేవబ్రాహ్మణభూహస్తా ద్వేషోవిప్ర
జనేషుచ | లోభీకూరమతిశ్చూర స్స్వర్ణస్త్రేయజనపీయః ||

తా॥ ఆపురంజయుడు కొద్దికాలము ధర్మమార్గమందు ప్రసవితోంచి తరువాత విశ్వర్యవంతుడై బుద్ధినశించి దుష్టవరాకృమయై మహాకూరుడై సత్యమును శాసనమును విడిచి దేవబ్రాహ్మణభూతులను అపహరించి బ్రాహ్మణులతో ద్వేషించిలోభియు హింసకుడును అయి బంగారమును దొంగిలించువారికి యిష్టుడైయుండెను.

శ్లో॥ ఏవమంతరితేకాలే చాధర్మనిరతేనృపే | తతస్సామంతరాజానః
కాంభోజకురుజాదయః | మిళిత్యాబహోభూపాః సర్వేతే
హరివికృమాః | నాగాశ్వరథవత్తిభి శ్చతురంగబలాన్వితాః
అయోధ్యానగరింప్రాప్తాః పరితఃపతనాద్భుహిః | శిబిదంపరిత
శ్చక్రై ర్మృగవంమాక్షికాశ్చవ |

తా॥ రాజు ఈప్రకారముగా అధర్మపరాయణుడుకాగా ఆతని సామంతరాజులు

కాంభోజ కుశరాబాదులు అనేమంది సింహబలులుగూడి గుట్టలులు, యేనుగులు, రథములు కాల్యంతులు, అను నాలుగు రకముల సేవలతోవచ్చి అయోధ్యాపట్టణము చుట్టును చెరువు పానకముకు తేనెటీగలువలె చుట్టుకొనిరి.

శ్లో॥ పురంజయఃపురాత్తార్థం నిశ్చక్రామబలాన్వితః।
తురంగతుంగమాతంగ స్వందనైరభిసంవృతః॥

తా॥ పురంజయుడు విని శిశువుగా చతురంగబలములతోను పట్టణము నుంచి బయలుపడు వచ్చెను.

శ్లో॥ పురంజయోతురగుణం ధ్వజేనోత్తంభితంరథం। దివ్యందిగ్విజ
యంసూర్య దత్తంశస్త్రాస్త్రపూరితంసురధాంగసమాపేతం
స్వందనంవాజిపూజితంసమారుహ్యంపరంశీఘ్రం ధృతబాణశ
రాసనః। సమస్తబలసంయుక్తః సోశ్వభరధనద్భుతైఃప్రవివేశ
పురద్వారా దమిత్రశిబిరాంగణం । జగర్జఘనవద్విప్రకృత
చాపగుణస్వనః। భేరితూర్వనినాదైశ్చ శంఖగోముఖకోటిభిః॥

తా॥ పురంజయుడు ధనుర్పాణయుతమును, ధ్వజయుతమును, స్వయంప్రకాశ
మానమును, అనేకదిగ్విజయములను చేసినదియు శస్త్రాస్త్రపూరితమును, సహచరకసంయు
తమును, మంచిగుర్రములతో గూడినదియునైన, సూర్యదత్తరథమునుయొక్కి, ధనుర్పా
ణములను ధరించి సాది, నిషాది, రధి, పత్తి, రూప, చతురంగబలములతోను, పురద్వార
మునుంచి శత్రువైనవములొ పోవేళించి భేరితూర్వనాదములను శంఖగోముఖనాదము
లను చాపటంకారధ్వనులను వక్రమారుగా ఉరుముల చప్పుడువలె ధ్వనిచేయించెను.

ఇతి శ్రీ సాంబవరాణే కార్తికమహాశ్మేయ వింశోధ్యాయ
స్సమాప్తః.

అథ ఏకవింశాధ్యాయారంభః.

అథ శ్లో॥ యోధ్యంప్రత్యాగతంవీర్య రాజనోరక్తలోచనాః। శస్త్రై
రస్త్రైశ్చైర్శూర్జ చ్యుతైస్తేజైశ్చముద్గరైః। మునుండుభిర్భిం
డివాలైః ఖడ్గైర్భల్లాతకై రపిపట్టసైర్యుగైశ్శూలై శ్చక్రై
స్తామరయప్తిభిః। కుంభైఃకుశానైర్లగుడైః క్షేపణైరాయుధా
దిభిః। యుయుధస్తేమునెనోన్యన్యం రణజ్ఞాభిమానోన్మహా॥

తా|| ఇట్లు యుద్ధమునకు పురంజయునిచూచి యుద్ధప్రవీణులైన ఆరాజులు కోపరక్తమై శస్త్రములతోను, అస్త్రములతోను, బాణములతోను, వాడియైన గునియలతోను, ఇసుపకట్టలాటికర్పలతోను, హస్తానుగములైన గునియలతోను, కస్తూలతోను, భల్లాతకములతోను, పట్టపములతోను, రోక్తశ్లతోను, శూలములతోను, లోహరములతోను, కుంభాయుగములతోను, గొడ్డశ్లతోను, కర్పలతోను, ఆయుధముల విక్షేపములతోను, యుద్ధముచేసిరి.

శ్లో|| తురంగాతురగైస్తద్వత్సాదినస్సాదిభిస్తథా| కరిణాకరిభిస్తద్వద్రధస్థాశ్చరథాధివైః | శూరాశ్శూరైస్సాయుధైశ్చద్వంద్యయుద్ధంవితేనిరే | భటాస్సంభరయన్ముక్తా రమన్యోన్యంచవరాక్రమైః||

తా|| గుర్రపు రాతులతో గుర్రపురాతులును యేనుగు రాతులతో యేనుగు నెక్కువారను, రధికులతో రధికులును కాల్బంటులతో కాల్బంటులును, హస్తలతో శూరులును, ఆయుధములతో యుద్ధముచేయుచు భటుల సౌఖ్యము క్షూరితవాక్యములను పలుకుచుండిరి.

శ్లో|| మునేకాంభోజరాజశ్చ స్యందనస్థారువిక్రమః| బద్ధాపరికరం గాఢం ధృత్వాస్వకవచంధృడం | కోలాహలధ్వనింతుర్వృథృతబాణశరాసః | బాణాన్విముంచన్నినదన్ రథేనైవాశుగామినా | రాజ్యపురంజయస్యాసా వభిసమ్ముఖమాగతిః | ముమోచబాణత్రిశతం కాంభోజస్సపురంజయమ్||

తా|| ఓఆగస్త్రమునంద్రా అంతః కాంభోజ మహారాజు వస్త్రాదులను పదిలపఱచిగట్టి కవచమును ధరించి పరాక్రమించి మంచితరమెక్కి ధనుర్బాణములనుధరించి కోలాహలధ్వనినిచేయుచువడిగాపురంజయునివద్దపవచ్చిముడువందలబాణములవేసెను

శ్లో|| గత్వాతేఘతీదండంచ సమభిందన్ధ్వజంరథం | తతస్తుకోపకాంభోజ శ్చరైర్వివ్యాధతంపునః పంచభిస్త్రీక్ష్ణధారాభిరంగప్రత్యంతవేదిభిః | తత్రచాపవినుర్ముక్తా వీరసేనభుజోజితః | పురంజయస్యందనస్య వాజినోంగలయన్ముమేః||

తా|| ఆబాణములుపోయి పురంజయుని ఘతీమును, ధ్వజమును, రథమును, నరికివది, తరువాత కాంభోజము తిరిగి కొన్నిబాణములతో పురంజయుని కొట్టి అయిదు బాణములతో పురంజయుని రథముయొక్క తురగములను చ్ఛేదెను.

శ్లో॥ పురంజయశ్చకోపాశు మహేంద్రభవభూపతిః। ఆస్సాలితభుజః
కోపాత్ కృత్యాజ్ఞానినదంరుషా । బ్రహ్మ్యంచదశకంఠీత్త్వం
చాపెసంయోజ్యసజ్యచ । ముమోచపీరసేనస్య కాంభోజాధి
పతేహ్యాది!

తా॥ తరువాత పురంజయడు కోపించి ఇంద్రుడువలె విక్రమించి భుజాస్సాలన
ముచేసి నారిబింగించి బ్రహ్మమంత్రములతో పదిబాణములను పయ్యోగించి కాంభోజాని
హృదయముందు కొట్టెను.

శ్లో॥ తత్రనాహుబలాధ్మాతః బాణాఃపన్నగసన్నిభాః। కాంభోజ
రాజప్రత్యంగం భిత్వాతద్ధృదిశోణితం। పపుషశ్చాత్సుయో
ధేషు నై నిర్గమనోత్సుకాః॥

తా॥ పురంజయని బాహుబలముచేత నేయబడిన యాబాణములు సర్పములు
వలె పోయి కాంభోజరాజు హృదయమును ధోగించి నెత్తురును తాగి తృప్తులై భటుల
వస్త్రకు పోవుటకు యిచ్చయించలేదు.

శ్లో॥ నక్షస్సుకీలితాకలత్వో ద్బలాదుత్పాత్యపాణినా । తానేవ
చాపెసంయోజ్య బాణాకలంప్రత్యువాచమా॥

తా॥ పుగా కొమ్ములో గుచ్చుచున్న బాణములను కాంభోజాడు హస్తముతో
లాగి ఆబాణములనే ధనస్సుయందుగూర్చి పురంజయనితో నిట్లనియె.

శ్లో॥ త్వయోత్సృష్టంబాణపూగం తవదాస్యేన్యపాతృజ । సం
గృహాణాశుగానాశు సపారక్యవీర్యావయమ్॥

తా॥ శ్చుత్రియా వినము నీచే నేయబడిన బాణములను తిరిగి నీకే యిచ్చెదను
నేను పరులసాము యందాసక్తిగలవాడనుకాను.

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్వావినసజ్జాథ కేంభోజోధపురంజయం। ప్రత్యాగత్య
శరాస్తస్య నూతించక్రింధనుర్గణం। చిచ్ఛిదుర్ధనుషోమధ్యం
రథసమధిసంగరే॥

తా॥ ఇట్లు పలికి కాంభోజాడా బాణములను విడువగా నవి వచ్చి పురంజయని
సారధిని ఛత్రమును నారిని ధనస్సును త్రుంచినవి.

శ్లో॥ గృహీత్యాస్యధనుర్భూపో గాఢంబృథగుణంమునే। శరాశన
శరాన్యోజ్య కంకపత్రైరలంకృతాః । ఆకర్ణాంతంగమా
కృన్య కాంభోజంతుమహారుషా। రాజకృహాశోషంగ్రామ

ధీరోభవరణంకురు । బాణానందశకంయస్మా దస్మదీయంత్య
యార్పితం । సవేత్తికుజనోలోకే అర్పణస్యార్పణేవిధిం । అర్ప
యిష్యామి తే బాణ వింశతించార్పణాత్పురా ।

తా॥ పురంజయుడు మఱియొక ధనస్సును గ్రహించి నారిగట్టి రక్కలతో
గూడిన బాణములను పుచ్చుకొని ధనస్సుకుచేర్చి నారిని చెవు వరకులాగి కోపముతో
కాంభోజానితో నిట్లనియె రాజా? కూరుడవౌదువుగాని యుద్ధమందు ధైర్యముతో
నుండుము నాచేత యివ్వబడిన బాణములనే తిరిగి నాకిచ్చినావు నీవంటి నీచులకు ప్రతి
దానవిధి తెలుసునా, నేనిప్పుడు నీకు వేరుబాణములను యిరువదింటినియిచ్చుచున్నాను

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్యావినసర్జాసా కాంభోజంసపురంజయః । చాపచ్యుతా
శ్వరాస్తస్య పలక్ష్యోల్లంఘినోమునె । కాంభోజకవచం
కాయం భిత్వాదూరంవినిర్యయః॥

తా॥ ఇట్లు పలికి పురంజయుడు బాణములను విడిచెను ఆబాణములు గురిగా
కాంభోజాని కవచమును త్రుంచి పక్షస్థలమును. భేదించి దూరము పోయినవి.

శ్లో॥ ఆయోధనంఘోరమాసీ త్తుములంఘోమహర్షణం । బాణైశ్చ
పగుణోన్ముక్తైర్భ్రుతైరుద్వేగకారిభిః । నికృతభుజబాహ్వాంఘ్రి
కంధరాః పేతురద్భుతాః॥

తా॥ అప్పుడు భయంకరమైన యుద్ధముజరిగెను పైనికులు ఆస్యోన్యశరాఘాతములచేత
భుజములు తెగి బాహువులు ఊడిపాదములు మొండెములై మెడలువిరిగి భూమియందు పడిరి.

శ్లో॥ హస్తినోగతహస్తాశ్చ వాజినోగతపుచ్చకాః । పేతురతాస్త్ర
భిన్నగాత్రాశ్చైవరణాజరే । రథాశ్చ బాహవోభగ్నా స్సచ
క్రాస్నహవాజభిఃశరై రశనిసంకాశై రన్యోన్యధనుషశ్చుప్తైః॥

తా॥ ఆస్యోన్యశరాఘాతములచేత యేనుగుల తొండములుండినవి, గుర్రముల
తోకలు తెగినవి, కార్బంటులు హతులైరి, రథములు చక్రములతో సహచూర్ణములాయెను.

శ్లో॥ కేచిన్నిషిక్తాబహవో శూరాః కృత్తోరుకంధరాః । ధృతచాపా
ధృతగుణో భటః పటుతరోరణే । శరనిర్భిన్నసర్వాంగః
ప్రాహన్యంనుభటంయుధి॥

తా॥ కొందరు తొడలు తెగి నేలబడిరి కొందరు కంఠములు తెగి కూలిరి, బాణ
ములచేత శరీరమంతయు గాయములు పడిన యొక భటుడు ధనస్సును ధరించి నారి
నిగించి అన్యభటునితో యిట్లనియె.

శ్లో॥ నివృత్తస్వనివృత్తస్వ తిష్ఠతిష్ఠమమాగ్రతః । మామాపృష్ఠ
పదంత్యంహి కురునూరోసిభోదుతమ్॥

తా॥ మర్ణమర్ణ నామందరయుండు యుండుము నీవీవును నాను మామకుము, నీవు కూరుదవుగదా యిట్లుచేయవచ్చువా.

శ్లో॥ ఆకర్ణ్యయోధగదితం నిష్ఠురంప్రభటఃపటుః । ధృతచాపాధృత
గుణః కృతనారీఘనస్వనః । ముంచకాసింహధ్వనిరోపా చ్చర
సంధానకౌతుకః ముమోచభటమాలక్ష్యతథాప్రతిభటమునే॥

తా॥ ఇట్టి నిష్ఠురమాటను విని ప్రతిభటుడు ధనుర్పాణములను ధరించి టంకార
ధ్వనిచేయుచు సింహగర్జనములను చేయుచు బహుశేర్పగా, బాణములను ప్రతిభటుని
మీద ప్రయోగించెను.

శ్లో॥ ఆదానేశరసంధానే చావతాననివతానే । ఖస్థానాంగుంశ
యోజాతః పాణిలాఘవచాపలమ్॥

తా॥ ఆకాశమందుండి చూచెడి దేవతలు బాణములు తూటిరమునుంచి తీయుటను
అనుసంధించి వేయుటను గుర్తించలేరైరి బహుశేర్పతో బాణములను వేయుచున్నారు.

శ్లో॥ నిరంతరంచబాణానాం వృష్టిరాసీద్రణాంగతే । ఏవమన్యోన్య
యోధానాం శూరాణాంచైవప్రర్వతః । స్వర్ణపుంఖాశరా
తీక్ష్ణాకా శాణోల్లిఘాతాభటోభటం । నామాక్షరాంకితా
ముంచకా ఆలక్ష్యాన్యోన్యమంజసా । అర్థచంద్రనిభైర్బాహై
రార్నాచైరప్యయోముఖైః । ఖడ్గశ్చపటస్సకుంతై ర్వివృ
ధుస్తేవరస్వరమ్॥

తా॥ ఆయుధమందు సూది దూరసంధలేకుండా బాణవర్షము కుజీయుచున్నది
ఇట్లు న్యాయస్వము కూరులును, భటులును, బంగారపు కట్టతో గూడినవియు, స్వయముగా
వాడియైనవియు, సానపెట్టబడినవియు, స్వనామవిహితములు ఆయన అర్థచంద్ర
బాణములతోను యినుప నారసములతోను, యినుప ఆలుగులుగల బాణములతోను
ఖడ్గములతో పట్టసములతోను యీటెలతోను కొట్టుకొనిరి.

శ్లో॥ నిహతాఃపాదిభిఃకేచిత్ సాదినోగజరక్షతైః । పాదకారధికై
రుగ్రైః రధికాఃపాదచారిభిః । నికృత్తోరుభుజాడండ చిన్న
భిన్నాంగమస్తకాః॥

తా॥ గుర్రపురాతులు కొందరిని చంపిరి గుర్రపురాతులను యేనుగుబొట్లు చంపిరి

కథితులు కాల్పవృత్తును నంపిరి కాల్పవృత్తు లధితులను నంపిరి. యిట్లునోడలు భుజములు శిరములు అంగములు తెగి మానుకైరి.

శ్లో॥ అరుణాంబుజలసావా తత్రాభూద్రుధినానదీ మేఘభన్నాంత
రిక్షస్థా దేవనార్యోబృహత్కుచాః మాయకోయంమామకో
యం ఇతిజల్పంతివైమునె శూరాశ్శూరేణనిహతా దివ్యాం
బరవపుధరాః దేవానీతవిమానేన ప్రవద్న్వంతెనురాలయం॥

తా॥ అచ్చట నెత్తురుతో యొక నది ప్రవహించెను ఆకాశమందు మేఘా
చ్ఛాదితలై అప్పునస్త్రీలు లాదైననుచములతో వప్పుచుండివచ్చి యాచి పీడునావాడు
పీడు నావాడని పలుకుచుండగా శూరమాటలై శూరులు యుద్ధమందు మృతినొంది
దివ్యాంబరధారులై విమానములెక్కి దేవతలు సేవించుచుండగా స్వర్గముకుపోయి దేవ
స్త్రీ సంభోగాది సుఖములను బొందిరి.

శ్లో॥ సూర్యమండలభేత్తారో రణేచాభిముఖేహతాః స్త్రూయమా
నాఘరోభిశ్చ సిద్ధగంధర్వసేవితాః సురనారీసమేతాశ్చ
ప్రయాన్యంతిసురాలయమ్॥

తా॥ యుద్ధమందు హతులైనవారు సూర్యమండలమును భేదించుకుని దేవస్త్రీల
తో గూడుకొని గంధర్వాప్సరసలచేత కొనియాడబడుచు స్వర్గముకు పోవుదురుగదా.

శ్లో॥ భూభుజైర్బహుభిశ్శూరైః తద్భుజైరణకోవిదైః కాంభోజ
ప్రముఖైస్సర్వైః రణరంగాభిమానిభిః బభూవతుములం
యుద్ధం దుష్కరంరోమహర్షణమ్॥

తా॥ కాంభోజుడు మొదలైన రణకోవిదులైన శూరులతోను యితర రాజుల
తోను సుధటులతోను చాలాదయంకరమైన యుద్ధము జరిగినది.

శ్లో॥ పరాజితఃపరంతత్ర సానుగైఃసపురంజయః ప్రవివేశపురం
తూణాం దినాంతే స్తంగతేరవా॥

తా॥ ఇట్టి యుద్ధమందు పురంజయుడు వోడిపోయి సపరివారముగా సాయంకా
లమందు పట్టణము ప్రవేశించెను.

శ్లో॥ రణభూమింపరిత్యజ్య ప్రాప్తఃప్రాంతెన్మహాలకాః శిబిరప్రవ
రంచక్రూః పటమంటపరంజితమ్॥

తా॥ రాజులును యుద్ధభూమిని వడలి కొంచుము దూరములో దేరాలు చేయించి
వాటి యందుండిరి.

శ్లో॥ భూతప్రేతపిశాచైశ్చ భతాశ్చైర్జనుకాదిభిః । కంఠైఃకఠోర
వదనైః రణభూమిర్విరాజితే॥

తా॥ యథభూమి భూతప్రేత పిశాచభేతాశ్చముఖతోను నక్కలతోను కంఠ
గృహ్గ్రామలతోను ప్రకాశించుచుండెను.

శ్లో॥ త్రయోదశాక్షాహిణీభి ర్యుక్తఃకాంభోజవల్లభః । కూరం
యదగ్రరంగాగ్రే హతమక్షాహిణీత్రయమ్॥

తా॥ కాంభోజరాజును పదమాడు అక్షాహిణీల సేనయున్నది మాడు అక్షా
హిణీలసేన హతమైనది.

శ్లో॥ అచింతయదసౌరాజా రణభంగంపురంజయః । స్వస్యరాష్ట్రం
సమాకాంత మమిత్రినరపాలకైః॥

తా॥ పురంజయుడు తాను యథమందోడుటకును తన రాజ్యము శత్రురాజు
అచేత ఆక్రమింపబడుటకును చింతించుచుండెను.

శ్లో॥ ఏవంచింతయతస్తస్య ప్రహ్లానాన్యస్యభూవతేః । పురోహిత
స్సుశీలాఖ్యః సర్వవిద్వావిశారదః । పురంజయమువాచేదం
చింతాధిక్కృతలోచనమ్॥

తా॥ ఇట్లు చింతించుచు ముఖము వాడిపోయి చింతతో యేమియుతోచకున్న
పురంజయునితో సమస్తవిద్యాపారంగతుడైన సుశీలుడను పురోహితుడిట్లు పలికెను.

శ్లో॥ జేతుంయదిచ్చసెరాజా అమిత్రనివహావృతం । వీరసేనస్యసే
నాంచ సేవాయాంలాలసోభవ॥

తా॥ ఓరాజా ! శత్రుబృందముతో సహా వీరసేనమహారాజును జయించుకొనిరి
తని విష్ణుమూర్తి సేవచేయుము.

శ్లో॥ ఇదాసీంకాత్రికేమాసి పౌర్ణమిపుణ్యసాధిని । ఊర్దేపూర్ణ
కలానాథ దినేచాగ్న్యక్షణసంయుతే । హితంబ్రహ్మిమిన్యవతే
తస్మాదవ్యధికంతవ । తత్కాలసంభవైశ్చప్రప్నోతి కేకవంకారి
కేర్చయ । దీవప్రజ్వలనంవిష్ణో ర్దీపదానంపరేశ్వర । సతకనం
కురుకృష్ణేతి గోవిందత్యాలయహరేః॥

తా॥ యిప్పుడు కాత్రిక మాసమయినది నిందుపూర్ణిమ కృత్తికానక్షత్రము
కాలబిట్టి యిది అలభ్యయోగము యాకాలముందున్న పుష్పములతో హరినిపూజించుము.

విష్ణుసన్నిధిలో దీపములు పెట్టుము హరిమండర గోవిందా నారాయణ మొదలైన
జానుమలను పాడుచు నాట్యమును చేయును.

శ్లో॥ తవోపహాయతేనూను సుత్యంశంకరభాషితం । రాజన్నేవం
కృతేవుజ్యే కాత్తికకేతేశవప్రియే । స్వభక్తరక్షణార్థాయ
సర్వావద్యోజనార్దనః । సుదర్శనంసహస్రాంశం సంప్రేష
యతినాదరం । ఊర్దైఃఊర్ధ్వపుణ్యానా మూర్ధ్వితంకోనువణ
యేత్ । భూపాపజయమాసీత్తై అధర్మాచరణాత్తవ । అను
వతఃస్వతద్ధర్మం బ్రాహ్మణ్యోసిచసర్వదా । విష్ణుభక్తోభవ
స్మపా కాత్తికోక్తంప్రతంచర । కాత్తికప్రతేళీనానా మాయు
రారోగ్యసంపదః । పుత్రీలాభఃకోశవృద్ధిః సర్వత్రవిజయో
నిశం । సత్యంభవతిరాజేంద్ర తత్కుమ్భ్యావిలంబితమ్॥

తా॥ అట్లుచేసితినివేని నీకు కుమారుడు జనించును యిదినిజము శంకరుడిట్లుచెప్పి
యొన్నాడు, కాత్తికప్రతమాచరించితివేని హరి తన భక్తులను ఆపత్తులులేక రక్షించు
కొఱకు తన కేయిలజులుగలచుక్రిమును పంపును కాత్తికమాసమందుచేసిన పుణ్యమహి
మను చెప్పట కెవ్వనితరమాను, నీకు అధర్మవతకనమువలన అపజయముగలిగినది యి
మందు పద్ధర్మచరుడవుగమ్ము అట్లైన కొనియాడతగినవాడవగుదువు ఓరాజా కాత్తిక
ప్రతమాచరింపుము, హరిభక్తుడవుకమ్ము కాత్తికప్రతమువలన ఆయువు ఆరోగ్యము
సంపదలు, పుత్రులు, ధనవృద్ధి, జయముగలుగును, నామాటనమ్ముము త్వరగాజరుపుము

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కాత్తికమాహాత్మ్యే ఏకవింశోధ్యాయ
స్సమాప్తః.

అథ ద్వావింశాధ్యాయారంభః.

అత్రిరువాచ॥ శ్లో॥ సుశీలస్యవచశ్శ్రుత్వా రాజాహృష్టమనామునే ।
హరేదేవాలయంగత్వా కాత్తికేభ్యర్చ్య కేశవం ।
ఉపహరైష్టేడశభిః ప్రసూనఫలవల్లవైః । ప్రదక్షిణ
సమస్కారై ర్నటచర్యాదిభిఃక్రమాత్ । అభ్యర్చ్య
ప్రతిమాంలాహీం స్వామిరూపానుయాయినీం ప్రద
క్షిణస్థమస్కారై ర్నహితేకృతదర్శనః॥

తా|| (అత్రి)మహాముని తిరిగిచెప్పచున్నాడు) ఇట్లు నుకీలునిమాట విని పురంజయుడు విష్ణ్వలయమునకుపోయి పుష్పములతోను ఫలములతోనుచిగురుటాకులతోను దళములతోను దోడతోపచారపూజలతోను హరిని పూజించి పద్దక్షిణ నమస్కారములను నాట్యమునుచేసి హరిమూర్తిని బంగారముతోచేయించి ప్రదక్షిణనమస్కారాదులచే పూజించెను.

శ్లో|| ఏవంతంపూజ్యగోవింద మూర్జేపూర్ణకలాధరే । నిర్గతోనిశి
రాజఙ్గ పైసత్తత్రమండలే । గోవిందభృత్యఃప్రత్యాగాత్
ప్రస్ఫురత్సూర్యమండలే । గోవిందకృతధీస్సమ్యక్ యోధ్యం
విప్రపురంజయః॥

తా|| పురంజయుడు కారీకపూర్ణమనాడు రాత్రి హరిని పూజించి గోవిందభృత్యుడైహరినామస్మరణచేయుచు పాిత్రకాలమందు తిరిగి యుద్ధమునబయలుదేరెను.

శ్లో|| ఆరూఢస్యందనోధన్వీ ఖడ్గతూణీధనుర్జయీ । కంఠలంబితనం
లగ్న తులసీస్రగ్వీశోభితః । ప్రస్ఫురత్పాహుయుగ్మేతు కంచు
కాంకితమస్తకః । ప్రయాణమకరోదాశుపురంజయజయప్రదం॥

తా|| ఇట్లు పురంజయుడు రథమెక్కి ధనుర్బాణములను కత్తిని తూణీరమును ధరించి కంఠమందు తులసీమాలను ధరించి కవచమును ధరించి తలగుడ్డపెట్టుమనిత్వరగా బయలుదేరి వచ్చెను.

శ్లో|| బహిఃపురంజయఃపుర్యా నారీక్రీంకారమద్భుతం । ఆకర్ణ్యా
స్యబలంయూత మాలోక్యాభ్యాయయర్నప్రహః॥

తా|| వచ్చి నారీటంకారధ్వనిని చేసెనీ అధ్వనిని రాజులందరు యుద్ధమునకై తిరిగి వచ్చిరి.

శ్లో|| ముంచంతోబాణవవళాంచ గర్జంతస్సింహగర్జనం । పేతుః
పురంజయబలే మత్రభావేనభూమివమ్॥

తా|| వచ్చి సింహధ్వనులుచేయుచు బాణవవళములను పరియుచు పూర్వము శర జయంతమున తలంపుతో పురంజయుని పైకిధుమికిరి.

శ్లో|| చక్రమృద్ధంమహాఘోరం జఘ్నుంతసైవరస్పరం । బాణైరశ
నిసంకాతైః ఖడ్గైర్వజ్రాయుధోపమైః । గజైరైరావతైర్వాజ
భిర్వైగగనగామిభిః । స్యందనైరాశుగమనై రన్యోన్యజయ
కాంక్షిభిః । బభూవతుములంయుద్ధ మత్యంతంరోమహావృణం॥

తా|| పిమ్మట పరస్పరము విడుగులవంటి బాణములతోను, వజ్రమువంటికత్తులతోను, విరావతమువంటి యెనుగులతోను, ఆకాశమునను యెగురు గుట్టములతోను, త్వరగా నడిచెడి రథములతోను, అన్యోన్య జయకాంక్షతో భయంకరమైన సంహత యుద్ధము జరిగెను.

శ్లో|| కాంభోజవృక్షముఖాస్సర్వే రాజానోయుద్ధదుర్మదాః | గతవాహః | గతగజాః | గతబాణశరాసనాః | పృథివీర్జితమత్రాణావిద్ధదేహంఘ్రిమస్తకాః | వినష్టరథపాదాతి గజాశ్వాయుధయాధపాః | పురంజయభటైస్సార్థం తామ్రాత్రాహీతివాదినః |

తా|| ఆయుధమందు రాజులందఱు మదములుడిగి గుట్టములు హతములై తోలుగులు ధర్మతీగులి బాణశరాసనములు జారిపడి కవచములు శీర్షములై అంగములు ఖండితములై రథ, గజ, సాది, పదాదులు అదృశ్యులై పురంజయుని భటులను మమ్ములను రక్షించుడు రక్షించుడు అని ప్రార్థించుచుండిరి.

శ్లో|| కాంభోజస్యబలంభగ్న మాలోక్యాత్మవరాజయం | పురంజయజయప్రాప్తిం మత్వారాజానరాధిపః | స్వసహాయబలైశ్చేమైః పలాయనపరాయణః | రాజాస్వాత్మపురంపాప్త కాంభోజోభగ్నసంగరః ||

తా|| కాంభోజరాజు తన నైవ్యమంతయు హతమగుటచూచి పురంజయను కిప్పడు జయమని తలంచి యుద్ధమును చాలించి మిగిలిన సేనలతో తన పురముచేరెను.

శ్లో|| పురంజయోజయత్సర్వం జయలక్ష్మీకటాక్షతః ||

తా|| పురంజయుడు జయలక్ష్మీ ప్రసాదమువలన జయమొందెను.

శ్లో|| హరిర్మిత్రంధవేచ్ఛైవ అధర్మోధర్మతాంప్రజేత్ | అనుకూల జగన్నాథే విపరీతేవివర్యయః |

తా|| హరి అనుకూలముగా ఉండినయడల శత్రువుమిత్రమగును, అధర్మముధర్మమగును, అహరియే ప్రతిహాలముగానుంటే మిత్రుడే శత్రువుగగును, ధర్మ మెఅధర్మమగును.

శ్లో|| కార్తికాకోక్తంప్రతంతుర్వక్తేశవంక్తేశనాశనం | శరణ్యం శరణంగత్వా సర్వాపదోభ్యస్సుఖంప్రజేత్ ||

తా|| కార్తికేశవీశమును చేయుచు సమస్త ప్రాణములను సకలపదేయవాడును సమస్త ప్రాణులను రక్షింతుడును ఆగు హరిని సేవించిన యడల సమస్త దుఃఖములు తొలగిపోవును.

శ్లో॥ విష్ణుభక్తోమహాతేజా సుత్యమత్యంతదుర్లభః। తతాపిదుర్ల
భంమన్యే కార్తికకోక్తవ్రతేమనః॥

తా॥ విష్ణుభక్తి పదురుటయే దుర్లభము అందును కార్తికవ్రతమందు యచ్చ
పుండుట మరీదుర్లభము.

శ్లో॥ కించగోవిందభక్తాయే కార్తికవ్రతనిష్ఠితాః। శ్లేయాస్తేవైష్ణ
వాశ్శుద్ధాః కలాధర్మవిచక్షణైః॥

తా॥ కలియుగమందు హరిభక్తులై కార్తికవ్రత పరాయణుడైనవారు శుద్ధ
వైష్ణవులని తెలిసికొనవలెను.

శ్లో॥ కార్తికవ్రతవేత్తారో నారాయణాపరాయణాః। అపిశూద్రాద
యోవాపిశ్లేయాస్తేవైష్ణవోత్తమాః। అపిద్విజాతయోహ్యన్యే
నచభక్తాలథోక్ష జెతవవశూద్రతుల్యాశ్చవేదాభ్యాఅపికుంభజః॥

తా॥ కార్తికవ్రతమును చేయుచు హరిభక్తిగలిగిన శూద్రులు వైష్ణవైష్ణవములన
బిడుదురు, బ్రాహ్మణులై వేదములుచదివిననుహరిభక్తిలేనివారుశూద్రసమానులగుదురు

శ్లో॥ వేదాభ్యాసీవిష్ణుభక్తః కార్తికవ్రతతత్పరః। నవవైష్ణవ
శ్రేష్ఠః తస్మిన్నివనతేహరిః॥

తా॥ వేదాభ్యాసముచేసి హరిభక్తిగలిగి కార్తికవ్రత పరాయణుడైనవాడు
వైష్ణవోత్తముడు అట్టివానియందు హరి నివసించును.

శ్లో॥ సంసారందుస్తరంఘోరం తర్జుమిచ్చితియోనరః।
యోవాకోవాపిజాతీయః సవిష్ణేభక్తిమాభవేత్।
సంసారాబ్ధేర్దునేన్యూనం తారయిష్యతితత్సతాత్॥

తా॥ ఏజాతివాడుగాని దుస్తరసంసార తరజేచ్చుగలిగివేసి హరిభక్తి చేయ
వలెను అట్లైనచో వాడిని విష్ణుమూర్తి అప్పుడె తరింపజేయును.

శ్లో॥ కింవర్ణయామివిప్రేంద్ర హరిభక్తిపరాక్రమః। పరాశరప్రభృ
తయో ససిష్ఠాద్యామహాషణయః। అంబరీషాదయోభూపాః
తక్షావనగరాడయః। భక్తిమేవహరేర్నిత్య మాశ్రిత్యాయుః
పరాంగతిమ్॥

తా॥ అగస్త్యమునీంద్రా! హరిభక్తిపరాక్రమమునేమని వర్ణించును పరాశరా
దులు ససిష్ఠాదులు అంబరీషాదులు వనగరాదులు తక్షావనీ అశ్రియించి పరంపరాముంది.

శ్లో॥ తద్విష్ణోర్భక్తిమాన్విపః తద్భక్త్యానిత్యనువ్రతః | స్వతంత్రో
వ్యస్వతంత్రీశ్చ విష్ణుపూజాపరోభవేత్ ||

తా॥ హరిభక్తియందు నిత్యవ్రతముగలవాడై తాను స్వతంత్రుడైనను అన్య
తంత్రుడైనను హరిపూజాసక్తుడు గావలయును.

శ్లో॥ భక్తిప్రియోహరిర్నిత్యం యేభక్తాశ్చహరిప్రియాః | స్వభక్త
రక్షణంతుర్వ౯ ఇహముత్యేనుఖపదః ||

తా॥ హరిభక్తిప్రియుడు భక్తులు హరికి ప్రియులు హరి తనభక్తులకు విహికా
ముష్మిక నుఖములను యిచ్చి కాపాడును.

శ్లో॥ ఆస్తే సర్వత్రభగవాన్ విష్ణుర్విశ్వామరేశ్వరః | తద్భక్తియోగ
యుక్తస్య వైష్ణవస్యమహాత్మనః | కార్తికకన్యవ్రతం మన్యే
సులభం మునిసత్తమ ||

తా॥ భగవంతుడును సమస్త చరాచరప్రభువును ఆగు హరి ఆంతయు నిండి
యున్నాడు, అట్టి హరియందు భక్తిగలవానికి కార్తికవ్రతము శులభమని తలచెదను.

శ్లో॥ నకార్తికవ్రతం లోకే నవిష్ణుసదృశో విభుః | నసూర్యసదృశ
స్తేజో నాశ్వత్థసదృశో దుః ||

తా॥ కార్తికవ్రతముతో సమానమైన వ్రతమును, హరితో సమానమైన ప్రభు
వును, సూర్యునితో సమానమైన స్తేజోవంతుడును, రావిచెట్టుతో సమానమైన చెట్టును లేవు.

శ్లో॥ తస్మాత్కార్తికమాసస్య వ్రతమిష్టార్థదాయకం | సర్వోత్త
మోత్తమో విప్ర మయా తత్త్వనుకీర్తితం | సర్వగుహ్యతమం
శాస్త్రం సర్వవేదేషు సమ్మతమ్ ||

తా॥ కాబట్టి కార్తికవ్రతము యిష్టార్థములనిచ్చును, సర్వవ్రతోత్తమోత్త
మము, యిది సర్వశాస్త్రసారము సర్వవేద సమ్మతము.

శ్లో॥ యథాదంశుః కుయాన్నిత్య మధ్యాయం కార్తికకన్యచ | సముక్త
పాతకస్సద్యో దేహంతేయాతిమాధవమ్ ||

తా॥ కార్తికమహాత్మ్య బోధకమైన యీ అధ్యాయమును నిత్యము వినువాడు
విగతపాతకుడై అంతయును హరిని చేరును.

శ్లో॥ యశ్చార్థకాలేవతతి కార్తికవ్రతవై భవం | పితరస్తప్తి
సూయాంతి హ్యేకల్పం మునిసత్తమ ||

తా|| యాతథ్యాయమును శార్థకాలములందు పఠించినయడల విరచయిత
తమువలన కృష్ణింబగును.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శార్థకమాహాశ్లేష్ఠ ద్వావింశోధ్యాయ
స్సమాప్తః.

అథ త్రయోవింశాధ్యాయారంభః.

అగస్త్యఉవాచ|| శ్లో|| అత్రేపురంజయఃపశ్చా జ్జయశీలోమహామనాః||
కిమూచరతిధర్మజ్ఞ తస్మైకథయసాంప్రతమ్||

తా|| (అగస్త్యుని అడుగుచున్నాడు) అత్రిమనీంద్రా! పురంజయుడు యుద్ధ
మందు జయమొందినతరువాత యేమిచేసెనో నాకు తెలియచెప్పము.

అత్రిరువాచ|| శ్లో|| అయోధ్యానగరేరమ్యే తథావిగతకంటకేతస్మిన్
పురంజయోరాజా సహస్రాక్షపరాక్రమః | సర్వశత్రు
భృతాంశ్రేష్ఠ సుత్యవాదీసదాశుచిః | చాతాభోక్తా
ప్రియంవత్తా రూపవాసమితద్యుతిః | సర్వేషామేవయజ్ఞా
నాం యష్టాసాబ్రాహ్మణప్రియః | ధనుర్వేదేచవేదేచ
శాస్త్రేచనిపుణఃకృతీనాకీరత్నప్రియోనిత్యం పార్థమా
సీందువజ్జనైః | మార్తాండఇవదుష్పేక్ష్య శ్శత్రుమం
డలశిక్షకః | వైష్ణవస్సర్వసంపన్నః జితపద్వర్గకోనృపః |
కాతీకవ్రతధర్మేణ నిర్దగ్ధీకృతకల్మషః ||

తా|| (అత్రిమునీశ్వరుడు చెప్పచున్నాడు) శత్రుబాధారహితమైనఅయోధ్యా
పట్టణమందు పురంజయ మహారాజా సమస్త ధనుర్ధారిశ్రేష్ఠుడై ఇంద్రకుల్యవరాకృతి
వంతుడై సత్యవాదియు సదాశుచియు చాతయు, భోక్తయు, ప్రియవాదియు, రూపవం
తుడును, అమితకాంతియుతుడును, సమస్తయజ్ఞకర్తయును, బ్రాహ్మణప్రియుడును,
ధనుర్వేదమందు, వేదములందు శాస్త్రములందు, పృథివిండును, పూణింజమచందురుడు
జనులకుచరిత్రీప్రియుడును, మార్కండువలె చూడశక్యముగానివాడును, శత్రువులను
శక్తింతువాడును, హరిభక్తిపరాయణుడును, బలయుతుడును, కామ, క్రోధ, లోభ,
మోహ, మదమాత్సర్యములను జయించినవాడును, కాతీకవ్రతముచేత పాతకము
అన్నియు నశింపజేసికొనినవాడును, అయియుండెను.

శ్లో! తస్యబుద్ధిస్సముత్పన్నా విష్ణోరాధానన్తపః । కథమారాధ
యిష్యామి దేవదేవంజనార్దనం । కస్మిన్దేవేతథామాసి
కస్మిన్దేవేనుఖప్రదేచింతాసుంయుక్తమనసం నృపపాపా
శరీరవాక్ ।

తా॥ ఇట్లున్న పురంజయనకు విష్ణుసేవయుండు బుద్ధిజనించి హరిని యెట్లారా
ధింతును యేదేశమం దేమానమం దేత్తేత్రమందు సుఖమాగా నారాధింతును ఇట్లనిచిం
తించుచున్న రాజులొ ఆకాశవాణి యిట్లనియె.

శ్లో! కావేరీగచ్ఛభోభద్ర కాతికాశ్యాంకమలావతిం । శ్రీరంగా
ఖ్యంపరంధామ వైకుంఠంరంగమందిరం । తమారాధయగో
విందం భక్తకాంతంభవచ్ఛిదం । ఇత్యుక్త్యావరమాధ శ్రుత్వా
తద్గిరమాదరాత్ ।

తా॥ ఓ పురంజయా? కిఘ్రిముగా కావేరి! పామ్ము అచ్చట శ్రీరంగమను
దివ్యక్షేత్రమున్నది, అచ్చట శ్రీరంగనాథుడు వసించియున్నాడు, కాబట్టి సంసార
శ్చేదమును చేయువాడగు శ్రీరంగనిలయుని సేవించుచునిచెప్పి యూరకుండెను.

శ్లో! హిత్వా యోధ్యాంయయా రాజా కావేరీ మధ్యవతికానం ।
నాగాశ్వరథవత్తిభిః సాస్వత్మనోనుగమైస్సహ । క్షేత్రాశ్వా
లోకయన్యాతి తీర్థాన్యాయతనానిచ ।

తా॥ ఆహటవిని రాజ! ఆయోధ్యా పట్టణమును విడిచి తన చతురంగబలముల
తోను ఆశ్వ క్షేత్రములను తీర్థములను చూచుచు కావేరీమధ్యమున్న శ్రీరంగముచేరెను.

శ్లో! కావేరీమధ్యనిలయం భుజగాభోగశాయినం । ఉద్దేమాసిసవ
ర్యాంచ విధివద్విశ్వమంగళం మాసమేకంప్రతంచక్రే చక్రా
పాంగభుజద్వయమ్ ।

తా॥ వేరీ! కాతికాశమానమంతయు నచ్చటవుండి శేషశాయియైన శ్రీరంగ
స్వామిని పూజించుచు కాతికాశవ్రజమును చేసెను.

శ్లో! గాయకృష్ణేతికృష్ణేతి గోవిందేతినిరంతరం । వాసుదేవేత్య
సంతేతి ప్రబ్రువన్వైష్ణవాగ్రీణీః । స్నానందానంజపోహామః
దేవతాప్రక్షిణంతతః । భక్త్యాచారాధ్యవిధివత్ ప్రసన్నం
నాగశాయినం । మాసాంతేమునిశార్దుల వ్రతవూర్తింవిధా
యచ్ఛి । తతోన్యవరతయద్రాజా స్వాంపురీంవైష్ణవోత్తమః ।

తా|| కృష్ణకృష్ణాయనీ గానముచేయుచు నోవిండా, చామదేవా అని నిరంతరము కీర్తించుచు, విష్ణుపూజాపరాయణుడై స్నానతానజనపహోమములు దేవాభిషిక్తములు చేయుచు నాగకాయని విధియుర్తముగా ఆరాధించి మానమిట్లు ప్రతేముసల్పి మాసాంత నుండు ఉత్సాహనచేసి తన పట్టణమును గుఱించి బయలుదేరెను.

శ్లో|| ఆలోకయగ్రయయానమ్యక్ స్వరాష్ట్రం చ సమృద్ధిమత్ |
అయోధ్యానామనగరీ సర్వరాష్ట్రైరలంకృతా | హృష్టవృష్ట
జనాకీర్ణా దృఢప్రాకారతోరణా | దృఢయంత్రార్గళవ్యారా
పరిభాభిరలంకృతా | హస్త్యశ్వరథసంపూర్ణా రథబృంద
సమాకులా | గృహగోపురసంస్థాభి ర్వీధీభిస్సమలంకృతా |
నానావర్ణపతాకైశ్చ చలద్భిర్మృందవాయునా | నానాయోధ
జనాకీర్ణా నానాజనపదైర్యుతా |

తా|| మధ్యమున్న దేశములనుజూచుచు సమృద్ధయైన తనదేశమునుబోయి అం దున్న అయోధ్యపట్టణమును జూచెను. ఆ అయోధ్య యెట్లున్నదంటే అనేకరాష్ట్ర ములకు ఆలంకారమునంటిది సరితోడుముతోను, పుష్టితోనుగూడిన జనులుగలిగినదియు, దృఢముగానున్న ప్రాకారములు తోరణములు గలిగినదియు దృఢముగానున్న యంత్రములు గడియలు గలిగినదియు అగడ్తలు గలిగినదియు గుఱ్ఱములతోను, యెనుగులతోను రథములతోను నిండియున్నది, గృహగోపురములపెంట వీధులు గలిగినదియు, అనేక వర్ణములుగల పతాకములుగలదియు, వాయువుచేత చలించజేయుటచున్న పతాకములు గలదియు అనేక భటసంయుతయు అనేక దేశవాసులతో గూడినదియు.

శ్లో|| భూతారస్సర్వశాస్త్రానాం భౌతారశ్చత్రువాహినీం |
దాతారస్సర్వరత్నానాం భోక్తారస్సర్వసంపదామ్ ||

తా|| ఆచ్యుట బ్రాహ్మణులు సర్వశాస్త్రవేత్తలు, షట్కీర్తియులు శత్రుసైన్య భేదకులు, వైశ్యులు సర్వరత్నదాతలు, శూద్రులు స్వసంపదలును అనుభవించువారు.

శ్లో|| స్త్రీయస్త్రైమునిశ్రేష్ఠ దృశ్యం లేమమనోహరాః | హంసవ
రణగామిన్యః కర్ణాంతాయతలోచనాః | పృథుశ్రోణ్యఃకృశ్లో
దర్శ్యః పీనోన్నతపయోధరాః | సువస్త్రీభరణోపేతాః సర్వా
లంకారభూషితాః |

తా|| ఆచ్యుట స్త్రీలు సుందరులు హంసలునలెను, యెనుగులువలెను, శదురూ పారును, చెవులనడుమనుండువికాలనీత్రములుగలవారు, గొప్పవిరుడులుగలవారు, సన్నని

నడుముగలవారు, బలిసి లోపుగావున్న నడుములుగలవారును, మంచి వస్త్రములుగల వారును, సమస్తభూమి భూషితలును.

శ్లో॥ పాతముఖ్యాశ్చదృశ్యంతే గిరివృత్తివిశారదాః | రూపలావణ్య సంయుక్తాః సర్వాః ప్రముదితాస్సదా | క్రిడంత్యశ్చమదో నృతా శ్చత్యరేషుసభాసుచ | ప్రేక్షణాలాపకుశిలాః సర్వ యోషిదుగాన్వితాః |

తా॥ అచ్చటి శేషులు సంగీతమందు సృత్యమందు నిపుణులును, సౌందర్యము తోను లావణ్యముతోను గూడియున్నవారును, నిత్యమానందయుక్తులు, మదోన్ముత్తులును సమస్త శ్రీగుణభూషితలై చూచుటలోను మాట్లాడుటలోను, బహునేర్పనలై సభల జూను, రాజమార్గములలోను, రచ్చలలోను, అటలాడుచుండువారు.

శ్లో॥ అన్యాశ్చత్రదృశ్యంతే గుణాభ్యాశ్చకులప్రియైః | సర్వాభరణసంవన్నాః పాతివ్రత్యపరాయణాః |

తా॥ అచ్చటి కులశ్రీలు గుణవంతులై సర్వాభరణభూషితలై పాతివ్రత్య పరాయణులై యుండిరి.

శ్లో॥ న్వస్వధర్మరతాస్సర్వే తత్తద్వర్ణాశ్రితాజనాః | పురంప్రతీక్ష్యతద్రాజ ముమోదమునిపుంగవ |

తా॥ ఓ అగస్త్యమునీంద్రా! అచ్చటి మనుజులందరు తమతమ వర్ణాశ్రయ భర్తృములందు స్థిరముగా వున్నారు. పురంజయుడిట్లున్న పట్టణమునుజూచి సంతోషించెను. “అథరాజా తథాప్రజా” అని న్యాయమునుబట్టి రాజా న్యాయమతికా అయి సంతలో ప్రజలు న్యాయమందె యున్నారు.

శ్లో॥ ప్రత్యాగతంవృవంపారాః పృథ్వీద్యయురనేకశః | లాజై రవాకిరకానర్వై ర్నృపతింకుసుమాదిభిః |

తా॥ పౌరులందరు రాజ వచ్చుటవిని వేలవేలుగూడి యెదుర్కొనిరి. రాజ మొక పేటలు పుష్పములు చల్లిరి.

శ్లో॥ ప్రవిశ్యపట్టణంరాజా స్వాంతఃపురముపాగమత్ | పశశాసమహారాజః సుధర్మేణవసుంధరామ్ |

తా॥ రాజ పట్టణము ప్రవేశించి తన యింటియందు సుఖాపవ్రీణుడై అది ముఖ్య భర్తయు క్తముగా భూమిని పాలించెను.

శ్లో॥ పుత్రపౌత్రసమాయుక్త స్సర్వభాగ్యసమృద్ధిమాన్ | పురం జయాఖ్యైఃపుత్రేన రాజ్యభారంనివేశ్యచ | కాంతారవాన

మకరోత్ కాంతాభిస్సపురంజయః । వైష్ణవంయోగమా
సాద్య కాతికవ్రతస్త్రై ప్తికః । తత్రైవమునిశార్దూల విష్ణు
లోకమనాప్తవాః ।

తా॥ తరువాత కుమారులు, మనములు గలవాడై అనేక భోగముల ననుభవించి
చివరకు కుమారునికి రాజ్యభారమును వప్పగించి తన భార్యతో కూడా వనమునుపోయి
వానప్రస్థాశ్రమము నువలంబించి కాతికవ్రతమును విడువక చేయుచు హరిభక్తిస్థిరముగా
చేసి దానిచేత వైకుంఠలోకి వాసియు సుఖముగానుండెను.

శ్లో॥ అగస్త్యకాతికఃపుణ్యః సర్వేష్ఠార్థప్రదాయకః । కార్తిక
ధర్మాస్సులభాః కేశవస్యప్రియావహః । అవశేనాపియః
కృత్వా సయాతిపరమాంగతిమ్॥

తా॥ అగస్త్యమునిండ్రా ? కాతికవ్రతము నిండా మహిమగలది యీ
కాతిక ధర్మము హరికి ప్రియంకరము యెట్లనూ, పిలుచేసుకొని కాతికవ్రతమును
చేయువాడు పరమపథము బొందును.

శ్లో॥ సర్వసౌఖ్యప్రదంపుణ్య మవశ్యంకలినాశనం ।
కాతికస్యవ్రతమిద మకృత్వా యాత్యశోభనమ్॥

తా॥ సమస్త సౌఖ్యములను యిచ్చునదియు కలికల్మష నాశకాయైన
కాతికవ్రతమును చేయని మనుష్యుడు దుఃఖమును బొందును.

శ్లో॥ యశ్చక్షోతీదమధ్యాయం విష్ణుభక్త్యుచివ్రతః ।
నిర్భాయపాతకంసర్వం సయాతిపరమాంగతిమ్॥

తా॥ హరిభక్తియుక్తుడై శుచితో యీ ఆధ్యాయమును వినువాడు సమస్త
పాతకములను నశింపజేసికొని పునరాన్మత్తరహితమైన మోక్షమును బొందును.

ఇతి శ్రీసాగ్రందపురాణే కాతికమాహాత్మ్యే త్రయోవి శో ౭ థ్యా యు
స్స మాప్తః.

అథ చతుర్వింశోధ్యాయారంభః.

అథ శ్లో॥ కాతికస్యవ్రతమిదం శోమకామాయతేనఘ కథ
యామికథాంపుణ్యం వైష్ణవీంచసుఖప్రదాం । కుంజు

త్వంసావధానేన శ్రవణాదఘనాశసం యస్యాస్యాస్తిక్య
ధీర్విప్రీ కాళికాకన్యహరైర్వ్రతే॥

తా॥ (అత్రిమనీశ్వరుడు తిరిగి చెప్పచున్నాడు) ఆగస్త్యమునందా? నీకు
కాళికాకన్యకమందును, హరిభక్తియందును, ఆసక్తియున్నది. గాన కాళికాకన్య
త్వమును యింకా చెప్పెదనువీనుము సావధానముగా విన్నయడల సాపములునశించు.

శ్లో॥ ఊర్జైగస్త్యాతిఫలదా ద్వాదశీహరిబోధినీ॥

యత్ఫలంసర్వతీర్థభోగ్య తత్ఫలంద్వాదశీతథా॥

తా॥ కాళికాకన్యమందు శుక్లద్వాదశి హరిబోధినీ యీ ద్వాదశి సమస్త
తీర్థ స్నానఫలమిచ్చును.

శ్లో॥ యత్ఫలంసర్వయజ్ఞేభ్యఃతదసా హరిబోధినీ॥ భక్తిర్భవతిగోవిందే
ఏకాదశ్యాంతై వచః॥ తస్మాదాధిక్యఫలదా ద్వాదశీవిష్ణువల్లభా॥

తా॥ సమస్త యజ్ఞములను చేసిన ఫలమును బోధిని యిచ్చును, యిదిగాక యీ
ద్వాదశి హరియందును యేకాదశియందును భక్తినియిచ్చును కాఁబట్టి ద్వాదశి హరికి
ప్రియమైనది.

శ్లో॥ సూర్యేంద్రగ్రహణాధికార్య ఏకాదశ్యాశ్చ తాధికా । సమస్త
పుణ్యఫలదా ద్వాదశీవిష్ణువల్లభా । ద్వాదశ్యాంయత్కృతం
పుణ్యం తతోక్తిగుణితంధవేత్॥

తా॥ ద్వాదశి సూర్యచంద్రగ్రహణములకంటె అధికము, యేకాదశికంటె
అంతెట్లు యెక్కువది సమస్తపుణ్యమును యిచ్చునది ద్వాదశినాడుచేసిన పుణ్యము
తోటిరెట్లుగను.

శ్లో॥ యదిస్వల్పభవేత్పుణ్య ద్వాదశీపారణోచితా॥

త్యాగానహావిద్యమానా సుర్వేషామపి దేహినాం॥

తా॥ ద్వాదశి పుణ్యదీపముగనుక కొంచముగా వున్నను పారణి కుపయోగించ
వలెనుగాని ద్వాదశిని విడిచి పారణిచేయగూడదు.

శ్లో॥ ప్రతాప్యవ్యావసంత్యజ్య ద్వాదశీలేకమవ్యధి॥

ద్వాదశ్యాంపారణంకార్యం నత్యజేత్పుణ్యకాంక్షిభిః॥

తా॥ ఇతర నియమములను అన్నిటిని విడిచి ద్వాదశి స్వల్పకాలమందు పారణి
చేయవలెను, కాని పుణ్యముకోరుకాదు ద్వాదశిని విడువగూడదు.

శ్లో॥ ఏకాదశ్యాముపాపాశ్చ ద్వాదశ్యాంపారణాభవేత్ |

ద్వాదశ్యాంవిద్యమానాయాం పారణాహనినర్వదా |

తా॥ ఏకాదశీయందుపాపమాచరించి మనువాడు ద్వాదశీకాలము అత్రిమిం
షక పారణ చేయవలెను.

శ్లో॥ ఇదంజానన్పురావిప్ర అంబరీషాభిదోస్తవః |

మహాభాగవతోనైవ ద్వాదశీంపారణేజహా |

తా॥ యీ విషయమును తెలిసియే పూర్వముందు మహాభాగవతుడైన అంబరీష
మహారాజు పారణకు ద్వాదశీని విడువలేదు.

శ్లో॥ ఉపాప్యైకాదశీంపుణ్య మంబరీషోస్తవోత్తమః |

విజ్ఞాయద్వాదశీమల్పాం పారణాకర్తుముద్యతః |

తా॥ అంబరీష మహారాజు యొక్కప్పుడు ఏకాదశీతోజాన యుపాసముచేసి
మనువాడు ద్వాదశీ స్వల్పముగా వుండుటను తెలిసికొని అలాగానే పారణచేయుటకు
యత్నించెను.

శ్లో॥ తయయాచేమునిర్విప్ర దూర్వాసోమునిశ్చ త్తమః |

ఆతిథ్యవ్యవధేనేన పారణాహరిపుణ్యదా |

తా॥ అంతలో దూర్వాస మహామునివచ్చి ఆతిథ్యమిషచేత భోజనమును యాచించెను.

శ్లో॥ సృషేణోక్తస్తథాహేతి అంగీకృత్యచపారణం |

ద్వాదశీపారణార్థం కౌతికేమునిశ్చ త్తమః |

తా॥ అంబరీషుడు సరేనని ద్వాదశీపారణకు దూర్వాసుని రమ్మనెను.

శ్లో॥ అనుష్ఠానాదుగతవా అంగీకృత్యచపారణం |

తస్మిన్దినేధవేత్స్వల్పా ద్వాదశీపారణోచితా |

తా॥ దూర్వాసుడు పారణకు ఆజ్ఞ పుచ్చుకొని అనుష్ఠానముకొనుట వెళ్లెను.
అనాడు ద్వాదశీ ఆతిథ్యముగా నుండెను.

శ్లో॥ అంబరీషస్తురాజర్షి స్సంకటేనమువసితే |

ఇత్యంవిచారయామాస హరిభక్తోతిచింతితః |

తా॥ దూర్వాసుడు రాకపోయెను. ద్వాదశీ పోవుచున్నది. యిట్టిసంకటము
సంభవించినది. అప్పుడు హరిభక్తుడైన అంబరీషుడిట్లు విచారపడసాగెను.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణాతాపసశ్రీమః పారణార్థనిమంత్రితః | మయాన
చాగతస్సపి ద్వాదశీచాతినతాతే ద్వాదశీతిక్రమోఽధర్మ

స్సత్వంసత్వంకథంభవేత్ | బ్రాహ్మణాద్భజసంపూర్వ మథ
కొగ్గహమేధిసః ||

తా|| బ్రాహ్మణుడు అందులో ముగిసినందు భోజనమున కంగీకరించబడి
యున్నాడు కాని యిప్పటికి రాలేదు ద్వాదశి పోవుచున్నది ద్వాదశోల్లంఘనము
దోషము గృహస్థునకు బ్రాహ్మణునికిన్న ముందు భోజనముకూడదు.

శ్లో|| బ్రాహ్మణోనహ్నిసదృశః కుపితఃపూర్వభోజనాత్ |

శాపందద్వాన్మమతథా శుభంకింన్నభవిష్యతి |

తా|| బ్రాహ్మణునికంటె ముందు భుజించిన యడల కోపించి అగ్నితో సమా
నుడై శాపమిచ్చును గనుక యెట్లుగా యిప్పుడు కుశలము గలగును.

శ్లో|| అనతిక్రమణీయస్సాస్య ద్యధై వహారివాసరః |

ఉపోషణేద్వాదశీచ పారణేతద్వదీరితా ||

తా|| ఉపోషణమందెట్లు యేకాదశి విడువరాదో అట్లే పారణయందు ద్వాదశి
విడువరాదు.

శ్లో|| హరిభక్తిపరిత్యాగో ద్వాదశీత్యాగతోభవేత్ | యతోను

పోషితోభూయా తక్రత్వాసమ్యగుపోషణం | పూర్వం

ద్వాదశసంఖ్యాకే పురుషోహరివాసరే | పాపముల్లంఘన

పాపాత్ నైవయ్యజ్యంమనీషిణా |

తా|| ద్వాదశిని విడిచినయడల హరిభక్తిని విడిచినవాడనగుదును, యేకాదశివా
డుపవాసము చేయక యేదోషమును పాశురీకనగుదునూ ద్వాదశిని విడిచినయడల అట్టి
దోషమే సంభవించును యదిగాక ద్వాదశిపారణాతికరణము పన్నెండు యుపవాస
ముల ఫలమును పోగొట్టును.

శ్లో|| హరేర్నివృత్తపుణ్యత్వా నైవత్యాజ్యంమనీషిణా |

సచాప్యల్లంఘితోయస్సాస్యత్ పుంసఃసుకృతసంచయః |

తా|| హరివాసరము పుణ్యదినము కాన విడువరాదు. దానిని విడిచెనేని పురుషు
నకు పుణ్యసంచయము చేకూరదు.

శ్లో|| భూరిజన్మాంతరకృతం దివసేనమధుద్విషః | హరేర్నివృత్తత్యా

గాత్ ప్రతీకారవివర్జితః | పుంసఃప్రజాయతేపాప మేకప్యాపి

బహోమృకిం |

తా|| అనేకజన్మములందుచేసిన పుణ్యము హరివాసరమును విడిచినయడల నశం
మును హరివాసరమును విడిచినయడల గలిగెడి పాతకమును నివృత్తిలేదు అనేక మాట
లతో పనియేమున్నది యిది నిజము.

శ్లో|| హరిభక్తిపరిత్యక్తా త్వభ్యతాంహరివాసరం । వ్రంసాంమమ
తతోభీతి ర్మహాభీద్యతేయది । హరిభక్తిపరిత్యాగా ద్విహి
తాపారణావది ।

తా|| హరివాసరమును విడిచినయడల హరిభక్తియొందదు హరిభక్తిని విడుచుట
యందు నాకు నుహాభయమున్నది కాబట్టి యిట్టి సంకటమందు హరిభక్తిని విడుచుట
కంటె పారణమే ముఖ్యము.

శ్లో|| విప్రశాపాన్న మేభీతిః కల్పదుఃఖప్రదాలపి । ద్వాదశ్యాస్తుపరి
త్యాగత్యత్సాన్యుహరివాసరః । త్యక్తతోంతతోభక్తిర్వై
ర్మూనాభవిష్యతిహరిభక్తిపరిత్యాగాద్విప్రశాపావరోచమమ్ ।

తా|| బ్రాహ్మణ శాపమువలన నాకేమియు భయములేదు శాపమువల్ల కల్పం
తము దుఃఖము రానిమ్ము ద్వాదశిని విడిచితిమో హరివాసరము (పికాదశులు) విడువ
బడినవి అగును హరివాసరమును విడిచినయడల హరిభక్తి లోపించును గనుక హరిభక్తిని
విడుచుడకంటె బ్రాహ్మణశాపమే కొంచెము మంచిది.

శ్లో|| అపితత్త్వాగరూపేణ మయాత్యక్తాభవేత్పునః । తథాకృతే
మయానూనగ హరిస్తాతాభవిష్యతి ।

తా|| కాబట్టి హరిభక్తి లోపముకెన్నటకంటె బ్రాహ్మణునికంటె ముందు
భోజనముచేసి ద్వాదశిని పోనివ్వక తద్వారా హరివాసరమును పోనివ్వక తద్వారా
హరిభక్తిని నిలుపుకొనుటమంచిది అనైనయడల హరియే ఆపస్తంబు రాకుండా కాపాడును

శ్లో|| అంబరీషోవిచింత్యేవం మనసైవమహాత్మనా ।

బ్రాహ్మణాన్వేదపురుషాః పప్రచ్ఛేదంస్వపౌత్రమః ।

తా|| అంబరీషుడు యిట్లు మంచి మనస్సుతో నిశ్చయించుకుని వేదవేత్తలైన
బ్రాహ్మణులను యిట్లు అడిగెను.

శ్లో|| దుర్వాసానాగతోద్వాప్తిబ్రాహ్మణోయోనిమంత్రితః । కింరో
మిద్విజ్రక్తేహ ద్వాదశీచారితరే । బ్రాహ్మణోద్భోజనం
పూర్వం ద్వాదశ్యామభ్యతిక్రిమభిడభయోఽకిన్న మేక్షేయః

తద్వదంత్యుద్విజోత్తమాః । ధర్మజ్ఞాశ్చింతయామాసుః శాశ్వ
వంలాభువంతథా ।

తా॥ ఓ బ్రాహ్మణా త్రములాశా । వినుడు మార్వాసుడు భోజనమునకు
వచ్చెదననెను. నేనల్లంగికరించితిని యిప్పటికిని రాతడు ద్వాదశిహావుచున్నది గనుక
బ్రాహ్మణునికంటె పూర్వము భోజనముచేసినందున బ్రాహ్మణాతిక్రమణము ద్వాద
శిహా పారణచేయకపోతే ద్వాదశ్యతిక్రమణమును గలుగును గనుక మీరు బలాబలము
లను విచారించి రెండింటిలోను యేదియు క్తమా చెప్పండి.

శ్లో॥ ధర్మజ్ఞాశ్చింతయామాసు క్షారవంలాభువంతథా ।

ద్వాదశ్యాశ్చతథాభోక్తు రతిథేర్బ్రాహ్మణస్యచ॥

తా॥ ఆహుతిని ఆబ్రాహ్మణులు ధర్మబుద్ధిలో ద్వాదశియొక్కయు అతిథిగా
పచ్చిన బ్రాహ్మణునియొక్కయు గౌరవలాభువములను విచారించి యిట్లునిరి.

బ్రాహ్మణాడుచు॥ శ్లో॥ అగ్నిస్సర్వేషుభూతేషు సూక్ష్మోయంవరమే
శ్వరః । భుంక్తేచతుర్విధంసర్వ మన్నంస్వాదుక్షుధాతురః॥

తా॥ (బ్రాహ్మణులు పలుకుచున్నారు) సమస్తభూతలమందును అగ్నిహుపు
డైన ఈశ్వరుడుండిభక్ష్యభోజ్యచోద్యలేహ్యరూపమైనఅన్నమునుభక్షించుచున్నాడు

శ్లో॥ ప్రాణవాయుప్రసాదేవ జతరప్రకటికృతే । వహ్నాసంజాయ
తేజరతోః । క్షుధాలన్నాభికాంక్షితా । ప్రాణప్రణున్నోభగ
నాక జాతరోత్రవిభావసుః । సంతాపంయత్కర్తౌ త్యేమాక్షుత్పి
పాసేతిశీతే॥ తా॥ ప్రాణేనసహిత స్తస్మాత్ వహ్నిస్సర్వమరా
ర్చితః । సర్వభూతస్థితోయస్మా త్తస్మా త్తనిత్యమర్చయేత్॥

తా॥ ప్రాణవాయువువలన జతరాగ్ని ప్రజ్వలితమగుచుండగా జంతువులు అన్న
మునుకోకడి ఆరిలి కలుగుచుండును ప్రాణవాయువుచేత కొట్టిబడిన జతరాగ్ని సంతాప
మును చేయుచున్నట్లుత్పిహాసలనబడును కాబట్టి ప్రాణసహితముగా అగ్ని సర్వమర్చ
నాజతుడగుచున్నాడు కాబట్టి సర్వభూతములందున్న అగ్నిని నిత్యముపూజించవలెను

శ్లో॥ అథశ్వపాకంశూద్రంవా స్వస్యసద్భాగతంశుభం । అతిక్రమ్య
సభంజిత గృహమేధ్యతిథినిజిహ్వా కింపునర్భాహ్మణంసాక్షా
ద్వర్తానాంజిన్మతోగురుం । అవజ్ఞాబ్రాహ్మణస్యేయ మతిథేః
పూర్వభోజనం । గృహస్థ స్వతిథింకృత్వాస్వయమేవనిమంత్రితం॥

తా|| కాబట్టి తనయింటికి వచ్చిన మాద్రునిగాని చూడనిగాని విడిచి భుజించగాదు సాధ్యమైనదిగాని తన బాధను విడిచి భుజించరాదని చెప్పి పలచినదేమున్నని గృహస్థునియగుగా ఆతిథిని చిలిచి ఆతిథినింట్టే ముందుగా తాను భుజించిన యదల బ్రాహ్మణావమానమును.

శ్లో|| బ్రాహ్మణావజ్ఞయాపుంస స్వర్వమేవవినశ్యతి |

అయుశ్చేకృష్యశ్శాధర్మః శ్రేయోస్యత్ మనసిస్థితం |

తా|| బ్రాహ్మణావమానముచేత అయువు, విశ్వర్థము, కీర్తి, ధర్మము, ఇవన్నియు నశించును యిదియేమి అదియేమి మనస్సులోవుండే శోచయు అనగా సంకల్పితమంతయు నశించును.

శ్లో|| బ్రాహ్మణాః కథితాస్సర్వా దేవతానాశసంస్థితాః |

దేవతానామవజ్ఞానా త్స్వర్వనామవినశ్యతి |

తా|| బ్రాహ్మణులందఱు స్వర్గమందుండెడి దేవతలని చెప్పబడుదురు దేవతలను తిరస్కరించుటచేత అంతయు నశించును.

శ్లో|| బ్రాహ్మణావతిమాత్రేణ దేవత్కింతపోయుతే |

విశేషశ్చపరంసాక్షా ద్దూర్వాసన్యాతీతేజసః ||

తా|| జాతిమాత్రముచేతనే బ్రాహ్మణులు దేవతలతో సమానులు. యిదూర్వాసనుడు తపోవంతుడు యితని విషయమందు శాస్త్రవది ఏమన్నది.

శ్లో|| యద్య ప్యేవనచావజ్ఞం కురుతెన్నవస త్తమ |

తథాపిప్రథమంవిప్రా ద్భోజనంన ప్రకీర్తితం ||

తా|| యిదాదా? యాబ్రాహ్మణుడు శోషముచేయకపోయినను బ్రాహ్మణుని కంటె ముందు భుజించరాదను.

శ్లో|| బ్రాహ్మణస్యాపినుమహా నన్యాయోయనిమంత్రణే |

ద్వాదశ్యాంప్రతిగృహ్యపి తస్మిన్కాలేత్వనాగమః |

తా|| ఈబ్రాహ్మణునకున్న ద్వాదశపారణమ వచ్చెదనని చెప్పి రాకుండుట అన్యాయమైయున్నది.

శ్లో|| ద్వాదశీత్యాగత స్త్యక్త క్లాఘోపిహరివాసరః |

వారెర్ది నన్యసంత్యాగే ప్రియశ్చిత్తంనవిద్యతే ||

తా|| ద్వాదశపారణను విడిచితే ఏకాదశ్యపవాసమును భంగముపచ్చును ఏకాదశీత్యాగమును ప్రియశ్చిత్తములేదు.

శ్లో॥ అవజ్ఞాంచవివ్రస్య సుమమేవద్యయంతతః ।

గౌరవంలాభువన్నాత్ర వశ్యాత్సత్ప్రదృష్టిభిః॥

తా॥ బ్రాహ్మణావజ్ఞకు ప్రియశ్చిత్తములేదు కాబట్టి యీరెందును సమానములుగానున్నవి యిందు గురుత్వము లభుత్వము మాకెందును కనుబడియందలేదు.

శ్లో॥ అనర్థస్వర్యదైవాత్ర భూయాంశ్చసముపసితః ।

ద్వాదశ్యాంపారణాత్యాగా త్యక్త్యాభక్తిహారేస్తథా ।

పారణేతుకృతేనూనం విప్రశ్శాపంప్రదాస్యతి॥

తా॥ ద్వాదశికాలమందు పారణచేయనియడల హరిభక్తిలోపించును పారణ చేసితే దూర్వాసుడు శపించును యెట్లైనను అనర్థమురాక తప్పదు, అదియు కొద్దిగాదు గొప్పకీడు గలుగును.

శ్లో॥ ఇతిసంచింత్యసకలా బ్రాహ్మణావేదవాదినః ।

రాజానమిదమూచుస్తై యథాతథ్యంసమాశ్రితాః॥

తా॥ బ్రాహ్మణులందఱు శాస్త్రములనుబట్టి యిట్లు వ్యాయముగా విచారించి యథార్థము రాజుతో యిట్లునిలి.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీకమాహాత్మ్యే చతుర్వింశోధ్యాయ

సప్తమా ప్రః.

అథ పంచవింశోధ్యాయారంభః.

బ్రాహ్మణాఃకుశ్శ్లో॥ రాజా ఇథయతఃపాశా రజ్జురేషాసమాగతా ।

భవతోనరశార్దుల ఘోరాత్పాపాత్పురాకృతాత్ । వయం

సనిశ్చియంక్వాప్సి గచ్ఛామోనరపుంగవ । స్వబుద్ధ్యాతుసమా

లోక్యమరుత్వంతవనిశ్చయమ్ ।

తా॥ (బ్రాహ్మణులు చెప్పుచున్నారు) అంబరీషమహారాజా! నీకీప్పుడు రెండు ప్రక్కలనుంచి కంతపాశగజ్జవుపాప్తమైనది యిది నీపూర్వపాతకమువలననుభవించినది యీవిషయమందు మేము నిశ్చయించుటకు సమర్థులముగాము. పారణను ఆపితిమా హరిభక్తిలోపము గలుగును పారణచేయించితీమా దూర్వాసుడుకాపమిచ్చును గనుక యెట్లైనను నీకు కీడురాకతప్పదు అందు చేసికి నీవు వప్పుకుండువో అలాచించుకుని నీవే నిశ్చయించుకొనుము.

శ్లో॥ ఇత్యుక్తోబ్రాహ్మణైరాజా తానాహస్వాత్మనిశ్చయం ।

హరిభక్తిపరిత్యాగా ద్విప్రశాపోవరోద్విభాః॥

తా॥ బ్రాహ్మణులిట్లు చెప్పినమాటలను విని రాజా వారితో తననిశ్చయమును యిట్లు చెప్పుచున్నాడు ఓబ్రాహ్మణులారా! హరిభక్తిని విడుచుటకంటె బ్రాహ్మణశాపము కొంచము మంచిది.

శ్లో॥ అంధసాకేవలేనైన కరిష్యేవ్రతపారణం । ఆహుశ్చాబ్జక్షణం

విప్రాహ్యశితంనాశితంచయత్ । ఏవంకృతేనచావజ్ఞాబ్రాహ్మ

ణస్యధవివృతి । ద్వాదశ్యాశ్చపరిత్యాగో బ్రాహ్మణానాం

కథంచన । ఏవంకృతేనచేచ్ఛాపం దూర్వాసామేనదాస్యతి ।

మమజన్మాంతరకృతం మహత్పాపంప్రణశ్యతి॥

తా॥ నేనిప్పుడు కొంచము జలముచేత పారణచేసెదను యీజలపానము భక్షణ మగును. అది భక్షణమగునని చెప్పియున్నారు యిచ్చట శ్రుత్యర్థ “బోధకప్రమాణము” (కర్తుంసాధ్యంయదానాలం ద్వాదశ్యద్భిస్తుపారయేత్ । కృతావపాశవత్సత్త్వా ద్భుంజీ త్యేత్యపరజగురితి॥) కాబట్టి జలపారణముచేత ద్వాదశ్యతిక్రమణిలోపమురాదు బ్రాహ్మణ తిరస్కారమున్న లేదు యిట్లుచేసిన యదల దూర్వాసుడు శపించడు నాజన్మాంతర పాతకము నశించును.

శ్లో॥ ఇతినిశ్చిత్తరాజఃపిః చక్రేనీరేణపారణం । తావతాగమయే

నైవ దూర్వాసాభృశకోపనః । అంబరీషంమహారాజంలోచ

నాభ్యాందహన్నివ । వశ్యన్నువాచవచన మిదంకర్ణ విభేదనం॥

తా॥ రాజుట్లు నిశ్చయించి జలముచేత పారణచేసెను, అంతలో దూర్వాస మహాపీడవచ్చి అతికోపముతో, శత్రువులతో దహించువాడువలె అంబరీష మహారాజును చూచి చెవులకు వినశక్యముగాని కఠినమైన వాక్యమిట్లు పలికెను.

శ్లో॥ భవతాపారణంరాజక అతిథింమాంవిహాయకిం । అశాస్త్రార్థ

ధియంకృత్వా దుర్ధియాధర్మఘాతినా॥

తా॥ ఓరాజా! అతిథిగావచ్చిన నన్ను విడిచి శాస్త్రమర్యాదను వదలి ధర్మ బంధకారిణియైన దుర్బుద్ధితో నీవు ద్వాదశీపారణ చేసితివి.

శ్లో॥ అన్నాత్వాతుమలంభం కై అదత్వాఘంతు కేవలం యోనిమం

త్ర్యాతిథింపూర్వం మోహాద్భుంక్తైతతోధమః । మలాశీసతు

విజ్ఞేయః త్రివివిధాగతోయథా । భంజితేతేర్షఘంపాపాయే

పచంత్యాత్మకారణాత్ । అతిథ్యర్థంచపక్ష్యంయే భుంజతేతే
త్యహుదఘమ్ ।

తా॥ స్నానమాచరించక భుజించువాడు మలభోజి అగును, యితరులకు పెట్టక
తాను వకడే భుజించిన పాపమును భుజించును, అతిథిని రమ్మని పిలిచి తాను ముందు
భుజించినవాడు వానికంటె అధముడు, నాడుఅకుదములొనుండే పురుగువలె మలాశి
యగును అత్యాక్రమము వంటచేసికొన్నవాడు పాపమునుభుజించును, అతిథికింకై వండించి
తానే భుజించినవాడు పాపముల వరంపరను భుజించును.

శ్లో॥ పక్ష్యంవాప్యథవాపక్ష్యం పత్రంపుష్పఫలపయః । అద్యమానం
భవేదన్న మన్నప్రీతినిధాస్థితం॥

తా॥ అన్ని పక్ష్యమైనదిగాని పక్ష్యముగానికాని పత్రముగానిపుష్పముగాని ఫల
ముగాని పాలుగాని అన్నమునకు బదులుగా యేది భుజించబడునో అదిఅన్న మేయగును.

శ్లో॥ భవానన్నప్రతినిధిం కృత్వాపాపాతిదుష్టధీః ।
అదన్మాంసంపరిత్యజ్య హ్యతిథించనిమంత్రితం॥

తా॥ నీవు అంగీకృతుడవైన అతిథిని నన్నువదలి దూషిలుద్ధిలవాడవై అన్న
చ్యుతినిధిని చేసివావు.

శ్లో॥ విప్రీవజ్ఞాకరోమండః విష్ణుభక్తఃకథంభవాత్ ।
అవజ్ఞాంతురుతేనైవ బ్రాహ్మణానాంకదాచన॥

తా॥ బ్రాహ్మణులెరిస్కారమైన నీవెట్లు హరిభక్తువగుదువు వోరి మందుదా?
యెప్పుడైనను బ్రాహ్మణులను తిరిస్కారము చేయవచ్చునా,

శ్లో॥ విష్ణుదేవంతవకథం తస్యభక్తికరోభవాత్ । భవతోనాస్తి
కావ్యత్ర బ్రాహ్మణేమధుసూదనై । భవాత్యతోబ్రాహ్మ
ణం మాంత్యక్వాభక్తితవాన్మవ॥

తా॥ నీకు హరిదేవుడు యెట్లుగను ఆతనియందు నీభక్తియెట్టిది బ్రాహ్మణునిప
యమందును, హరివిషయమందును, నీకంటెపాపాత్ముడులేడు, అనగానీవుబ్రాహ్మణు
డవైన నన్నువదిలి భుజించితిని గాన బ్రాహ్మణునితిరిస్కారమైతివి బ్రాహ్మణులెరిస్కా
ముతోనే బ్రాహ్మణప్రియుడైన హరినిగూడ తిరిస్కరించినవాడవైతివని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ యథాపురోభిసస్వస్య నుదమోహాన్మహీపతే ।
అవజ్ఞాస్యసిలేద్యన్మాం త్యమిహజ్ఞాతవాన్పి॥

తా॥ రాజా? యిప్పుడు నన్ను శిరస్సు నొడుగు నున్నచో నీవురోహితుని తిర
స్కరించి నెట్లున్నదనెను.

శ్లో॥ ధర్మధ్వజోభవాథధర్మ మర్యాదానాంవిభేదకః ।

పాపచారకః ధంభూమా జాతోధర్మాత్మనామిహ॥

తా॥ ఓకీ నీవు ధర్మాత్మడని పేరుపెట్టుకుని ధర్మమార్గములను నశింపజేయుచు న్నావు ఓకీ పాపాత్మా యీభూమియందు పుణ్యాత్ములపాలిటి నీవెందుకు ప్రిప్తమైతివి అనగా నీవు రాజావు గనుక పుణ్యాత్ములు నిన్నాశ్రయించవత్తురు నీవు దుర్మార్గడవు గనుక వారిని బాధించెనవు కాబట్టి నీవు ధర్మకంటకుడవనుమనని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ ఏవము క్తశ్చబుమిణాభి యాతంప్రణివత్వచ ।

మునిప్రసాదయామాస అంబరీషఇదంబ్రువత్॥

తా॥ దూర్వానుండిట్లు పలుకగా విని అంబరీషుడు భయమొంది నమస్కరించి యిట్లని ప్రార్థించెను.

శ్లో॥ పాపోహంపాపకర్తాహం పాపచేతాశ్చసర్వదా ।

భవంతంశరణంప్రాప్తః పాహిమాంమునిపుంగవ॥

తా॥ అయ్యా సేను పాపుడను, పాపకర్మడను, పాపమానసుడను, నిన్ను శరణు వేడెడను నన్ను రక్షించుము అని కోరెను.

శ్లో॥ ధర్మమార్గైవిమూఢంమాం నీదంతంపాపకర్త మే ।

పాహిమాంకృపయావిప్ర శరణంత్యాంసమాగతం॥

తా॥ సేను ధర్మమార్గమును తెలియక పాపమను బురదయందుపడి దుఃఖించుచు న్నాను నిన్ను శరణు వేడుచున్నాను నన్నురక్షించుము.

శ్లో॥ అహంక్షత్రియధర్మోస్మి పాపాజ్ఞానవిమోహితః ।

భవాత్విప్రశ్చాంతిసారః తతోమాంపాహిసర్వదా॥

తా॥ సేను క్షత్రియుడను, జ్ఞానములేక పాపములను చేసితిని నీవు శాస్త్రాత్ముడవు కాంతిరూపుడవు గనుక నన్ను యెల్లప్పుడు తప్పుక రక్షించుము.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణాస్త్రుక్షమావంతః దయాసారాభవాదృశాః ।

మాదృశాన్పావనంకెస్మిన్ పాంతుమగ్నామకథియః॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు క్షమాయుక్తులైయుందురు మివంటి మహాబుద్ధిమంతులు కృపావంతులై మావంటి పాపముద్రమిగుల నుద్ధరించవలయును.

శ్లో॥ ఇత్యాదివాదినకోపా ద్దూర్వాసాఃపాదసంస్థితం శిరస్యకాడ

యద్యుపం బామపాదేననిర్మితం । ప్రాకాద్యభూమిపం

దూర తస్మాత్ స్థిత్యానదత్త్విదం । అబ్రవీచ్ఛాపదానాయ
ప్రవృత్తోతీవకోపనః॥

తా॥ ఇట్లు సాదములమీదపడి స్థిరమైనచున్న రాజును కఠినదైగోర్వాసుడు
తనయెడను కాలితోతన్ని దూరముగాపోయి నుంచుని మిక్కిలికోపముతో కాపమిచ్చు
టకు ప్రయత్నించి యిట్లనియె.

శ్లో॥ నాహంకృతాభిహృదయో నచమాంభజతేజమా ।

అతౌంతిసారగర్వస్వం దూర్వాసంసమవైహిమాం॥

తా॥ రాజా! నేను దయగలవాడనుగాను నాకు కాంతిలేదు ధౌంత్వభావము
నకు ఆలయమైతిని గనుక దూర్వాసుడు కాంతిలేనివాడని తెలిసికొనుము.

శ్లో॥ అన్యేతేమునయోభూప కుపితాశ్శాంతిభాగినః! కుపితస్యనమే
శాంతి రాసేదస్తభవిష్యతి। అదత్వాదారుణంశాపం కోపహే
తుండురాత్మని। ఇత్యుక్త్వాదత్తివాక శాపమంబరీషాయభూభుజే॥

తా॥ ఇతరుమునశ్వరులందఱు కోపితులై తిరిగి పార్థించిన యడల కాంతులగు
దురుగాని నేను కోపితుడనైతి నేని కోపమును తెప్పించినవానికి కఠినమైనకాపమిచ్చక
కాంతించువాడనుగాను యిట్లని పలికి అంబరీషునుద్దేశించి కాపమిచ్చెను.

శ్లో॥ మీనఃకూర్మోవరాహస్త్వం వామనోవికృతాననః । బ్రాహ్మ
ణఃకూర్మరక్షాచక్షుశ్చియోజ్ఞానవర్జితః రాజ్యానర్హఃక్షత్రి
యశ్చ దురాచారతస్తథా! పాపండమార్గవేత్తాచ బ్రాహ్మ
ణస్సద్విగహితః! బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణానాంచ ఘాతకో
నిర్భూతస్తథా! ఇతితేదశజన్మాని సంతువండితమానినః॥

తా॥ ౧ మత్స్యము, ౨ కూర్మము, ౩ వరాహము, ౪ వామనుడు, ౫ వికృత
ముఖుడు, ౬ బ్రాహ్మణుడై కూర్మిగుడు, ౭ క్షత్రియుడై జ్ఞానకూన్యకుడు, ౮ క్షత్రియు
డై రాజ్యాధికారిగానివాడు, ౯ దురాచారుడు, పాపండమార్గవేత్తయ్య, ౧౦ బ్రాహ్మ
ణుడై దయాకూన్యకుడై, బ్రాహ్మణులను హింసించువాడు, నేను కాస్త్రార్థవేదిని గనుక
విచారించి జలముతో పారణ బ్రాహ్మణునికంటే ముందుచేసినవని గర్వముతోనున్న
నీకు యీపది జన్మలు వచ్చును, అనగా పదియందును గర్వమునుపొందతిగనది, యొక
టియులేదు గనుక గర్వించిన వానికి గర్వభంగకరములైన జన్మలనిచ్చినవని భావము.

శ్లో॥ పునశ్శాపంప్రదాస్యామి మామతిక్రమకారిణః । ఇత్యుక్త్వా
వ్యాధితేవక్త్రే పునశ్శాపయతోపనా । అంబరీషస్సహృదయే

బ్రాహ్మణోమధునూదనః । స్థితోభ క్తపియశ్శ్రీమాకా శర
జాగతవత్సలః । భ క్తంసమవతుంతద్వ చ్ఛానంవిచేణకీతికా
తం । సత్యంక ర్తుప్రజగ్రాహ స్వయంశాపంద్విజేరితం । పున
శ్చాత్మికమంక ర్తుం ప్రవృ త్తంబ్రాహ్మణో త్తమం దృష్ట్వావం
శిక్షితుం దేవో వ్యసృజత్స్వనుదర్శనం ।

తా॥ ఇట్లు పది శాపములనుయిచ్చి నన్నవమానపరచినవానికి యింకాశాపమివ్వ
వలయునని తలచి దూర్వానుడు. సూరు తెరుచునంతలో అంబరీషునిహృదయమందున్న
బ్రహ్మ వేద్యుడును, భ క్తిప్రియుడును, శరణాగతవత్సలుడును, అగుహరితనభ క్తునికాపా
డుతలంపుతోను, బ్రాహ్మణునిమాటను సత్యముగా చేయవలయునను తలంపుతోనున్న
దూర్వానుడు యిచ్చిన పదిశాపములను తానుగ్రహించితిరిగిశాపమిచ్చుటకుప్రయత్నిం
చిన బ్రాహ్మణుని ఆశ్రితుమతోతగినశిక్ష విధించవలయుననితలచినచక్రమునుపల పెను

శ్లో॥ అభజ్వాలాశరానంత కోటిసూర్యసమప్రభం । వ్యాధితాస్యం
ద్విజశ్చక్రం దృష్ట్వాభయముపాగతః । ప్రాణత్యాగయసహ
సా పలాయనపరోభవత్ ।

తా॥ తరువాత అచక్రము కోటిసూర్యకాంతితో ప్రకాశించుచు జ్వాలలు
మండుచుండగా సూరు తెలుచును పైకివచ్చెను దానిని జూచి బ్రాహ్మణుడు భయ
మొంది పాణిములను కాపాడుచునే తలంపుతో పరుగెత్తెను.

శ్లో॥ త్వమన్వగచ్ఛద్దుష్ప్రేక్ష్యం జ్వాలావ్యాప్తదిగంతరం ।
మహచ్ఛక్రంమునిస్సోపి వర్యగాద్వసుధామిమాం ।

తా॥ అచక్రముమండుచున్న జ్వాలలతోమని వెంటబుడెమచునిభూమకమంతయుతిహిగెను.

శ్లో॥ మదర్శనానుగతో దూర్వాసాఅఖలంజగత్ ।

వర్యగాన్వై వకోవ్యాసీ ద్రక్షక స్తద్భయాదహః ।

తా॥ దూర్వానుడు చక్రముచేత భూచక్రమంతయు తిరిగించబడెను చక్రభయ
ముచేత యెవ్వడును మునిని రక్షించువాడు లేకపోయెను.

శ్లో॥ శక్రాదయోలోకపాలా వస్మిన్సాధ్యాశ్చ తాపసాః । ఘోరప్రహ్వ
ధయశ్చాప్తి శక్తాన్మృతాహీ కేచన । తాపసస్యమునీశస్య కోప
సంకాంతదుర్భి యః । హరిభక్తావమా నేనబభూవప్రాణసంకటమ్ ।

తా|| ఇంగ్లొగి దిక్పాలకులును, వసిష్ఠాదిమునీశ్వగులును, బ్రహ్మాదిదేవతలును
దూర్వాసుని రక్షింపజేరైరి, ఇట్లు తపస్సు చేసుకుంటు వూర్పునే మునీశ్వగునవలక్షణోప
ముచేత బుద్ధిని చెరుకుని హరిభక్తున కవమానము చేయుటచేత ప్రాణసంకటము తట
స్థించెను.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్మ్యే పంచవింశోధ్యాయ
స్స మాప్తః.

అథ వడ్వింశోధ్యాయారంభః.

శ్లో|| అథాజగామవైకుంఠం విష్ణునాపరిపాలితం ।

భూరాదినిఖిలాలోకా అటితైవత్వరాన్వితః॥

తా|| ఇట్లు మార్వాసుడు భూలోకము మాదలైన సమస్తలోకములు తిరిగి
శిఖిముగా హరి నిలఱుమైన వైకుంఠముకు చేరెను.

మార్వాసుః॥ శ్లో|| తాహితాహిజగన్నాథ బ్రహ్మణ్యమధుసూదన ।
కరాలధారతశ్చకా త్వదీయాద్వక్త్రగుంభవాత్ ।

తా|| (మార్వాసుడు వేడుకొనుచున్నాడు) జగన్నాథా బ్రాహ్మణపీయ
మధుసూదన, వక్త్రగుంభవమైన యీచక్రముయొక్క ధారలు నాపైన పడకుండ
రక్షింపుము రక్షింపుము,

శ్లో|| ఇదంనుదుస్సహంవిష్ణో సూర్యకోటిసమప్రథం ।

చక్రంత్వదీయందుప్రేక్ష్యం హంతుంమామేతివార్యతాం॥

తా|| ఓవిష్ణో సూర్యకోటిసమావకాంతిగల యీఘోరచక్రము నన్ను చంపు
టకు వచ్చుచున్నది నివారించు స్వామీ.

శ్లో|| మమపాపస్యజాతేయం శిశౌమధునిక్షాదన ।

అంబరీషేమహాభక్తై త్వయిశాపస్యదీపితః॥

తా|| నీభక్తుడైన అంబరీషునకు అన్యాయముగా కాపమిచ్చిన పాతకునకు నాకు
యీశిక్ష తగిలెయిన్నది.

శ్లో|| బ్రాహ్మణానాంసహస్రేషు యతోహమతిశాతకః ।

తతోమామతిపాపంత్వం రక్షస్వేదంజనార్దన॥

తా|| బ్రాహ్మణులు వేలు జనములోను నేను బహుపాతకుడను కాబట్టినను
రక్షించువు.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణస్యవదంవిష్టో తవవక్షసిత్థివతి ।

యత స్తతోమయాత్మేత తస్మతంపావంత్వమీశ్వర॥

తా॥ హరి నీవక్ష్యలమందు బ్రాహ్మణుని పదము వుండలేదా భృగుమహాషిః
హరిని పాదముతో వక్ష్యలమందుతన్నెను కాబట్టి నాపాతకము నీవుసహించవలయును.

శ్లో॥ ఏవంవదన్స్వాంతముపా గతస్సానాష్టాంగపాతం పురతిఃపపాత॥
స్వరక్షణాయైవవినీతచేతాస్త్రాహీతి వాక్యంబహుళోమురారేః॥

తా॥ యాప్రకారము విష్ణుమూర్తికముందరి దూర్వాసమహాముని సాష్టాంగ
నమస్కారముచేసినవాడై ఓస్వామీ నన్ను రక్షించుమని అనేకమాలులదూర్వాసము
చరికిన వాడాయెను.

శ్లో॥ మునిందూర్వాససంవిష్టో రిదమాహహసన్నివ । మునీశబ్రా
హ్మణాదైవం మమనాస్త్యత్రీగుంశయః । భవాదృశావిశే
షేణ సర్వదాతావసోత్తమాః॥

తా॥ అంత హరి నవ్వుచు యిట్లునియె దూర్వాసాబ్రాహ్మణులు నాకు దేవ
తలు అనుమాట నిజమేను మీవంటివారు మిక్కిలి దేవతలే యగుదురు.

శ్లో॥ భగవత్ శంకరస్సత్తోత్ భవావైబ్రహ్మరూపధృత్ । జ్వల
జ్వటాకలాపశ్చ భృకుటికుటిలంముఖం । నిరీక్షకస్త్రిభువనే తవ
యోనభయంగతః॥

తా॥ బ్రాహ్మణోత్తమా? నీవు సాక్షాత్ శంకరుడవు, బ్రహ్మస్వరూపుడవు,
జటలతోగూడి భృకుటికుటిలమైన నీముఖమునుచూచితే యవ్వరికి భయము గలుగదు.

శ్లో॥ ప్రకృతేర్వికృతింనైవ ప్రయచ్ఛంతిభవాదృశాః । బ్రాహ్మ
ణానామహంనైవ కరోమ్నప్రియమణ్యపి । కర్మణామనసావా
తా తద్భవాన్వేత్తికిన్నుతత్ ॥

తా॥ మీవంటివారు స్వభావముకు వికారమును గలుగనివ్వరుగదా నేనునుమీ
వాక్యాయములచేర బ్రాహ్మణుల కపకారము కొంచమైనను చేయుట అసంగతి నీకు
తెలిసియే యున్నదిగదా.

శ్లో॥ దేవానామపివిహ్నిగాం సాధూనాంచగవామపి ।

సుభాయసర్వధా దేహాన్ ధారయామియుగేయుగే॥

తా॥ దేవతలకు బ్రాహ్మణులకు, సాధువులకు, గోవులకు, సుఖముకొఱకు
పతియుగమందు నేనవతరింతును.

శ్లో॥ భవతాతాపసక్తేష్వ కృతంకర్మాత్రిందితం ।

అంబరీషస్యచ్చాప్తో దత్తంకారణవర్జితం ।

తా॥ దూర్వాసా? నీవు సాధునిగితిమైన కర్మాచరించితివి అంబరీషునకు కారణములేని కాపము మిచ్చితివి.

శ్లో॥ అంబరీషోనరపతిః కర్మణామనసాగిరా । అనిష్టంకురుతేనైవ
కత్తోరపికదాచన । సర్వభూతేషుమాంపశ్యన్ స్థావరేషుచ
రేషుచ । స్వధర్మనిరతోవిప్ర భవతాభిప్సితోబహు ॥

తా॥ అంబరీషుడు మమోవాక్యాయములచేత శత్రువునును అపకారమును చేయడు సర్వభూతములందును నన్నుభావించుచు చరాచరములందరిటను నన్నుచూచుచుండును అట్టివానిని వృధాగా నీవు అనేకబాధలు పెట్టితివి యిది నీకు తగునా.

శ్లో॥ భవాన్నిమంత్రణంతస్య స్వీకృత్యాభవత్కామహాకా ।

నచైవాగమనంకాలే నైవానుజ్ఞాంచదత్తవాకా ॥

తా॥ నీవు భోజనముకు వచ్చెదనని చెప్పిపోయి కాలముకు రాలేదు నీకు అనుమతమున్నయదల అతనికి అనుజ్ఞయు నివ్వలేదు.

శ్లో॥ అంధసాకేవలేనైవ ద్వాదశీతేనసాధితా ।

అంధసోభక్షణేతస్య కోదోషశ్చమహాత్మనః ॥

తా॥ కేవలము జలమును పుచ్చుకుని ద్వాదశీపారణ ముఖ్యకాలముకుచేసిన ఉదకపానమందేమి దోషమున్నది.

శ్లో॥ అనాహారేపియచ్చ స్తం శుద్ధ్యర్థంవణికానాంగదా । అమునా
పిచతత్ప్రీతంపిపాసోపశమామచ । తదాచభవతాకోపశక్యతో
సచిద్రవీక్షణాత్ ॥

తా॥ బ్రహ్మచార్యాదులకు ఆహారనిషిద్ధమందు యుదకపానమవిహితమైయుండుగా దాహకాంతికై అంబరీషుడు జలపానముచేసినందున యేమిదోషముజరిగినది నీకోడి నందుదొరకక దానినిబకతప్పగాచేసికొనికాపమిచ్చినావుగానివిచారించి తెలిచిదోషమో

శ్లో॥ యదాశాస్త్రాగ్నిద్వర్థం కృతమంభశ్చభక్షణం ।

తదాతేకేనకోపస్యాత్ శాస్త్రమార్గానువరికానః ॥

తా॥ అదిగాక అతను శాస్త్రమును చక్కగా విచారించి ద్వాదశీ కాలమందు జలపానమాత్రమేచేసెను నీవును శాస్త్రవేత్తవేగదా నీకు కోపముకు తగిన కారణమేది యో చెప్పుము.

శ్లో॥ ప్రసాద్యబహుధా రాజా భవంతమతికోపినం । అప్రసన్నేత్వ
యిగ తే దూరంమాంశరణంగతః । స్వభూతంస్వస్వహృదయే
అంతసాంబుజవాసినం । భీత స్వత్తోమహాభాగో బ్రాహ్మణా
త్ బ్రాహ్మణప్రియః॥

తా॥ అప్పటికినిన్ని ఆ నీక విధములుగా పార్థింపి నీవు కోపమును కర్గించక
తన్ని దూరముగా పోగానే బ్రాహ్మణప్రియుడైన రాజు బ్రాహ్మణుడవైన నీవలన
భయమొంది తనహృదయంతెర్వాసియైన స్వయంభువువైన నన్ను శరణువేడెను.

శ్లో॥ తతోభోభవతాదత్తం శాపంకర్తుంనచాస్యధా యస్మాన్మా
భూద్వచోసత్యం బ్రాహ్మణస్యతీతేజసః । అగృహ్ణాందశజన్మా
ఖ్యం తదారూఢోస్థప్రతేమే భవేతిథవతాప్రీక్తం నాశ్రు
ణోన్నప్రపదనః॥

తా॥ అంతలోనీవు కాపమిచ్చితివి బ్రాహ్మణునిమాట అసత్యమై పోవునను
తలంపుతో రాజు హృదయమందున్న నేను అపదజన్మలను అంగీకరించితిని రాజా నీవు
కాపమిచ్చుటనే యెరుగడు.

శ్లో॥ ఆరోమాంశరణంప్రాప్తో విప్రదుఃఖంమయాకృతం ఇతిబుద్ధిం
సమాదాయ నిజపాపప్రశాంతయే । మదేకమానసోభూత్వా
విసస్కారనిజంవపుః తత్కర్ణ వివరాత్తస్య హృదయాంభోజ
సంసితః । భవేతివచసంశ్రుణ్వో అహంభక్తాన్తీనాశనః ।
భక్తంశాపంత్యయాదత్తం స్వస్వబుద్ధిమచిహ్నపం॥

తా॥ నీవు కాపమిచ్చు సమయమున రాజా ఆర్యో బ్రాహ్మణాపకారముగలిగి
నదే ధ్యాదశని విడిచిన హరిభక్తిలోపించునను భయముతో జలపారణచేసితిని వానితో
బ్రాహ్మణ తిరస్కారమాయెగదా హరి నన్నెట్లు కాపాడుదువని దీనుడైన నన్ను శర
ణుజొచ్చి శాయంజ మనస్సునువుంచి యితర విషయములను మరచి తనకరీరమును
తాను యెరుగక యుండెను ఇట్లుండగా నీవుకాపమిచ్చినావు కాపమందు “నీవుమీనము,
మూర్ఖము, మొదలైనవిగమ్ము” అని చెప్పితివి అప్పుడు భక్తబ్రాహ్మణ నివేశక కుడైన
నేను అతనిహృదయమందు నివసించియుండి అతని వ్రువలననీవిచ్చినకాపగలన వినుచు
భక్తునికి అన్యాయముగా కాపములిగెను గదా దీనినియెట్లుచేతునని ఆలోచించితిని.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణస్యవచసత్యం యదిస్యాన్నైవతద్వరంమమభక్త
స్యచానిష్ట మితిబుద్ధ్యాద్విజోత్తమ బ్రాహ్మణాయవచోమ

హ్యం స్వభక్తాశ్చమయానమా! విప్రశాపోవిమేనస్యాద్భక్తానా
మితీదర్శయః॥ అహంశాపమముంవిప్ర తేనస్వీకృతవానిమా॥

తా॥ బ్రాహ్మణునిమాటను సత్యముగా చేసితినేని నాభక్తవ కనిష్టముగలుగును
శాపమును నివారించితినేని బ్రాహ్మణువచన మసత్యమగును కాబట్టి బ్రాహ్మణ
వాక్యము సత్యమయ్యెలాగున్ను భక్తిరక్షణమయ్యెలాగున్ను ఆలోచించి నీవిచ్చిన శాప
ములను నేను స్వీకరించితిని.

శ్లో॥ వ్యసనానిదురంతాని శోకమోహప్రదానిచ ।
సర్వేషాంసర్వదావిప్ర భక్తానాంనాశయామ్యహం॥

తా॥ నాభక్తులకు గలిగిన మహాకష్టముల నన్నిటిని నేను హరింతును.

శ్లో॥ భక్తశ్చధర్మనిరత స్సర్వభూతసమోమమ ।
విజ్ఞాయాపిత్యయాశాపో దత్తోవైధర్మవర్జితః॥

తా॥ నాభక్తుడు ధర్మాత్ముడు సమస్తభూతములందు సమబుద్ధిగలవాడు
అట్టివిషయమును యెరింగియుండియు నీవు అధర్మముగా శాపమిచ్చితివి.

శ్లో॥ ధర్మానానావిధావేదే విస్తృతాసరజస్సనాం ।
దేశకాలవయోవస్థా వర్ణాశ్రమవిభాగశః॥

తా॥ వేదములందు దేశమునుబట్టి కాలముననుసరించి వయస్సును ముఖ్యముగా
చేసికుని జాతిని ఆవలంబించి ఆశ్రమములను విషయముగా చేసికునియు మనుష్యులకు
అనేకవిధ ధర్మములు చెప్పబడినవి.

శ్లో॥ పుంసస్త్రీయశ్చ కేచిత్తు నృజాతైరపికేచన ।
సత్యాజ్యోనరజాతీనాం ధర్మస్సర్వైర్నృజన్మభిః॥

తా॥ పురుషునకు కొన్ని ధర్మములు, స్త్రీలకు కొన్నిధర్మములు, మనుష్యజాతి
కంతకు కొన్నిధర్మములు చెప్పబడినవి, కాబట్టి మనుష్యజాతికి సామాన్యముగా చెప్ప
బడిన ధర్మమును మనుష్యులందరు విధువగుదడు.

శ్లో॥ సర్వవేదేషు తేష్యేవ ధర్మఃపరముదీరితః । పక్షయోరుభ
యోర్యూథాం సర్వదాహ్యన్నవర్జనం । మరెత్సవాసరే
ష్యేవ త్యాగేదోషోమహాఃస్మృతః॥

తా॥ రెండు పక్షములందును మనుష్యులకందరికిని యేకాదశినాడు భోజన
మానరించగూడదని వేదములందు పరమ ధర్మము విధించబడినది, అట్లుగాక భుజించిన
యెడల దోషము చెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ ద్వాదశ్యత్రికమేతత్స్య ద్దోషోమద్భక్తిహతకః । మద్భక్తి
త్యాగతోభీతస్వయంచక్రేసపారణః । శాపాత్తస్యవరిత్యాగే
దోషోమనభవేదిహ । ఏవంవిచింత్యస్వపశిః ప్రవృత్తోదండిత
స్త్వయా॥

తా॥ ద్వాదశని విడిచినను యేకాదశని విడిచిన దోషముసంభవించును కాబట్టి
సాధ్యత్తిలోపించునను భయముతో వాడు జలపారణచేసెను, ఇట్లుండగా నీవు వృధా
గా విచారించక శాపమిచ్చితివి.

శ్లో॥ పునశ్శాపప్రదానాయ నైవృత్తిశ్చమయాపిచ । మాభూత్తవ
వహోసత్యం తపోరాశైర్మహాత్మనః । వ్యాధితాస్యత్వయితతః
చక్రింగంపేషితంమయా॥

తా॥ అంతట విరమించక తిరిగి శాపమిచ్చుటకు ప్రియత్నించి నీవు మొరతెరు
చునంతలో దూర్వానునిమాటను అసత్యతాదశను పొందనివ్వవద్దని తలచి నేను చక్రి
మును పంపినాను అనగా శాపమిచ్చిన గృహించువారులేరుగాన శాపము వృధాయగు
నని తలచి శాపమునే నివారించగలభావముతో చక్రిమును పంపితిని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ తతోగచ్ఛన్నవంబ్రహ్మక అతిదుఃఖరమన్వితం ।

త్వత్కృతేనప్రసాదైవ స్వస్తితేత్రభవిష్యతి॥

తా॥ కాబట్టి నీవు అంబరీషుని వద్దకు పోవుము వాడు నీనిమిత్తము దుఃఖా
కులుడై యున్నాడు నీవచ్చటికి వెళ్ళిన యడల నీకు శ్రేయము గలుగును.

శ్లో॥ విప్రవర్యవిహదంత్యం మాప్రజాఖిలవూజిత । అంబరీషేనర
పతే శాపస్తవరోమమ । భవితవ్యంమయాయాపై రేతైరే
వార్యసర్వధా॥

తా॥ బ్రాహ్మణోత్తమా! దుఃఖినుకుము అంబరీషునివిషయమైనవిచ్చినశాపము
భావ వరమాయెను నేను యీరూపములనే ధరింతును.

శ్లో॥ కల్పస్మిన్కవర్తమానేవి జగతఃస్థితికారణాత్ । అహంశంఖ
వధార్థాయ రక్షణాయమనోరపి । మహామీనంభవిష్కామి
ప్రలయవాంతరేనతి॥

తా॥ నేను యీకల్పమందు ప్రళయమందు జగత్తుయొక్క స్థితికారణము కొరకు
కల్పాదులని సంహించుటకును మనువును రక్షించుటకును విష్ణుభావనకును,

శ్లో॥ మరాసుతానాముదధిం మధ్న తామంధరాచలం ।

కూర్మసంధారయిష్యామి స్వకేవృష్టేనినాశినః ।

తా॥ దేవదానవులు సముద్రమును మధంను తనని సముద్రమందు మునిగిన నుండర పద్మతము ధరించుటకు తాఁజేలు నగుదును.

శ్లో॥ హిరణ్యాక్షస్యనాశాయ భూమెరుద్ధరణాయచ ।

వరాహోహంభవిష్యామి మహానీలాచలోపమః ।

తా॥ హిరణ్యాక్షుని సంహరించుటకును, భూమిని ఉద్ధరించుటకును, నల్లకొండ లో సమానమైన పంపినగును.

శ్లో॥ హిరణ్యకశిపుంహంతుం నృసింహూవికృతానసః ।

భవిష్యామిక్రోధనహిన్ బౌలూవ్యాప్తదిగంతరః ।

తా॥ హిరణ్య కశిపుని సంహరించుటకొరకు క్రోధవ్యాపలచేత దిగంతముల వ్యాపించుచు వికృతాననుడైన మనుష్యసింహమును ఆగుదును.

శ్లో॥ వామనోహంభవిష్యామి లోకత్రయజగీషయా ।

బలిబంధాయశక్రస్య హృతరాజ్యార్పణాయచ ।

తా॥ లోకత్రయమును జయించి బలిని బంధించి యింద్రునకు పోయిన రాజ్య మును యిచ్చుకొరకు పాట్టివాడ నగుదును.

శ్లో॥ బామదగ్న్యశ్చరామోహం కూరికర్మాద్వికోత్తమః ।

భవిష్యామిక్షత్రియాణా మభవాయనుహాబలః ।

తా॥ క్షత్రియనాశనము కొరకు మహాబలముతోగూడి కూరికర్మయుతుడై పరశురాముడను పేరుగల బ్రాహ్మణుడ నగుదును.

శ్లో॥ రావణస్యవినాశార్థం రామోరాజీవలోచనః ।

భవిష్యామిన్మపస్తస్మా దాత్మజ్ఞానవివర్జితః ।

తా॥ రావణుని సంహారముకొరకు ఆత్మజ్ఞానహీనుడైన రాముడను రాజునగుదును.

శ్లో॥ పునశ్చయాదవేపంకే కృష్ణఃకమలలోచనః ।

గోపీజురోభవిష్యామి జ్ఞానినాంధురిసంస్థితః ।

తా॥ యదవంకమందు ఆత్మజ్ఞానముగలిగియు గోపికాముఖుడై రాజ్యములేని కృష్ణుడ నగుదును.

శ్లో॥ బుద్ధోనామదితేపుత్రః పాపండాద్యుపదేశకః ।

కలికారేభవిష్యామి పాపమోహాయకేవలం ।

తా|| కలియుగమందు పాపమోహము కొలను బుద్ధుడగు అనితి మహాదత్తనే గామందమాన్తోపదేశి నగుదును.

శ్లో|| కలేరంతేభవిష్యామి విభోవిప్రారిభూతుకః||

తా|| కలియుగాంతమందు శత్రుభూతుకడనైన బ్రాహ్మణుడనగుదును.

శ్లో|| ఇతిమెకశబ్దాని చాతితానిశ్రితానిచ||

సంస్కృతాన్యపిసర్వేషాం సద్యఃపాపభూనిచ||

తా|| ఇట్లు నాకు పదిజన్మలుగలుగును యివి వినువారికి పాతకనాశనములగును.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్వాతికమాహాత్మ్యే షడ్వింశోధ్యాయ

సమాప్తః.

అథ సప్తవింశోధ్యాయారంభః.

అత్రి|| శ్లో|| ఇత్యుక్త్యాతంపునఃప్రాహ భగవాన్పురుషోత్తమః||

స్వభక్తపాలనాధిక్యం వ్రతస్తంసన్నికుంభజ||

తా|| ఓఅగస్త్యమునీంద్రా! భగవంతుడైన పురుషోత్తముడిట్లు దూర్వాసుని తో పలికి స్వభక్తపాలన దీక్షాతిశయమును ప్రకటించుచు యిట్లనియె.

శ్రీభగవానువాచ|| శ్లో|| ప్రాప్తాన్యేవత్వయానిప్రశాపవ్యాజేనభూభుజైః దత్తానిమెవరంతోపం కుర్వంత్యిత్రనసంతయః|| అనేన నచమేకేత అతోహంబ్రాహ్మణోత్తమః తవసత్త్వంతుమర్వాణి వచనం వేదసమ్మితం| అన్యథాచేత్ బ్రాహ్మణస్యమర్వాదానైవవత్తతే| ఇమమేవపునశ్శావం ప్రాప్స్విమూఢ సందకారణం||

తా|| (భగవంతుడు చెప్పమన్నాడు) దూర్వాసా! అంబరీషువిగురించియిచ్చిన శాపములు నాకు చాలసంతోషమును చేయుచున్నవి యీశాపజన్మలవల్ల నాకేమికష్టము లేదు నీవచనము వేదతుల్యము గనుక దానిని సత్త్వముగా చేయవలెను అట్లుగాని యడల బ్రాహ్మణ మర్వాదకు భంగమేకలుగును, అట్లుభంగము గలిగినంతలో నాకదియే శాప మగును గావ అట్టి యిబ్బందిలేక ఆనందము కలిగినది.

శ్లో|| గచ్ఛశీఘ్రేంతథైవాస్మై రాజాప్రాయోపవిష్టవత్||

ఆత్మానందితయోనిత్యం బ్రాహ్మణైఃపరివారితః||

తా|| రాజు పొయ్యోపశాంతి వలన బ్రాహ్మణుని వేష్టితుడై పడియున్నాఁడు అదిగాక ఆయ్యో బ్రాహ్మణుని పాపములను గూడ యీశ్వరుని దుఃఖించుచున్నాఁడు కాబట్టి త్వరితగతినయి.

శ్లో|| ధీకృతావధుర్బుద్ధింతు విప్రోవద్రవకారిణం ।

మన్నిమి త్తయతిశ్చక్రం మునింతమనుధావతి॥

తా|| రాజు యీ ప్రకారముగా చింతించి దుఃఖించుచున్నాఁడు యెట్లంటే నా మూలముగా చక్రము బ్రాహ్మణుని వెంటబడినది చీ చీ బ్రాహ్మణోపద్రవ కారకుడైన రాజేంద్రుడు.

శ్లో|| గవార్థబ్రాహ్మణార్థైశ్చ సద్యఃప్రాణాన్పరిత్యజేత్ ।

యస్మాద్రాజాహిన్యపతిః యస్యముఖ్యంహిరక్షణం॥

తా|| రాజు మనుష్యులను పాలించువాడు గనుకను రాజుకు ముఖ్యము ప్రజారక్షణము గనుకను రాజు గోవులకొరకును, బ్రాహ్మణులకొరకును, ప్రాణములు విడువవలెను

శ్లో|| రాజాచతుర్విధాజీవాక్ పాలయేత్సాధుచేష్టితాక్ । నిగృ

హ్ణీయాత్పరాంస్తద్వత్ సర్వాన్బ్రాహ్మణవర్జితాక్॥

తా|| రాజు స్వేదజ, అంజజ, ఉద్బిజ్జ, జరాయుజములను నాలుగు విధములగు శీవములను పన్నార్థమందుంచి పాలించవలెను అందులో అందరిని దండనమీద పాల్గొనవలెను గాని బ్రాహ్మణులను విడువవలెను.

శ్లో|| బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణైరేవ నిగ్రాహ్యోవేదవాదిభిః ।

సత్యధర్మాదినిరతైః లోభదంభవివర్జితైః॥

తా|| బ్రాహ్మణుని సత్యధర్మగుణము లోభదంభకూన్యములు అగు బ్రాహ్మణులై తప్పను తెలిసికుని దండించవలెను.

శ్లో|| త్యాజ్యవధ వేద్యప్రో విప్రోణామపిపాపకృత్ । ప్రాయశ్చిత్త

మకుర్యాణి దండ్తైస్తత్రతతఃపరం । వపనంద్రవిణాదానంపాశ

నిర్యాసనంతథా । క్రూరకార్యస్యవిప్రస్యకార్యంనాజ్ఞానినావరం॥

తా|| బ్రాహ్మణుడు పాపమును చేసి ప్రాయశ్చిత్తమును చేసుకొని పశువును, అశ్వుని, బ్రాహ్మణులు వపనము ధనమును హరించుట స్థానభగ్నిప్రకృతియు మొదలైన దండనములచేత దండించవలెను.

శ్లో|| బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణాదశ్చైత్ కురు తెహింసనంఖలః ।

తథావిడుండధారితం సహస్యాచ్యుతదాచన॥

తా॥ బ్రాహ్మణుడు దుర్మార్గుడై పింపజేయఁగన్నను వానివిరాజుపంకించనూడదు.

శ్లో॥ న్వప్యనిష్ఠంపః పుర్వాణో రాక్షాభర్తానుగామినా॥ సహాగత
శ్చస్త్రపాణీ బ్రాహ్మణస్యకదాచన॥

తా॥ గాఢ భర్తార్థబుద్ధిగలవాడగుచు యెప్పుడైనను బ్రాహ్మణునకుఁగని తన
కపకారముచేయువానినిగాని శస్త్రప్రయోగ మాచరించతగదు.

శ్లో॥ భయలేతవిహీనశ్చ తాత్రకీతిముపాగతః॥ నాస్యస్మిన్విప్ర
వధతో యతోదోషోమహాశ్శృతః॥

తా॥ బ్రాహ్మణేతరులందఱు భయములేక తాత్రకీతిగాని మాపవలయునుగాని
బ్రాహ్మణపింసమాత్రిము చేయకూడదు.

శ్లో॥ యదర్థంవాన్యతేవిప్రో యేనవాపినహన్యతే॥ న్యయంవాన్యే
నవాన్యస్య బ్రహ్మహాశ్శృతిదగ్ధనాత్॥

తా॥ భాను స్వయముగా బ్రాహ్మణుని చంపినను తననిమిత్తమై బ్రాహ్మ
ణుడు చంపబడినను అన్యనిచేత చంపించినను బ్రాహ్మహత్య సంభవించునని భర్తా
స్త్రములందు చెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ అకృష్టస్తాడితోవాపి ధనైర్వాసీప్రయోజితః॥ యముద్దిక్ష్వ
త్యజేత్ప్రాణా సోపిబ్రాహ్మణభూతుకః॥

తా॥ బ్రాహ్మణుడు లాగబడిగాని, కొట్టబడిగాని, ధనహీనుడుగా చేయబడి
గాని, యెవనినుదేశించి ప్రాణములు విడుచునో వాడును బ్రహ్మహంతకుడగును.

శ్లో॥ మదర్థమూగతంహ్యేత ద్వ్యసనంప్రాణహరకం॥ దూర్వాస
సోబ్రాహ్మణస్య తతోహంబ్రహ్మహాద్రువం॥

తా॥ దూర్వాసునకు ప్రాణహరకమైన కష్టము నామకాలముగాగతిగను గజా
కాబట్టి నేను బ్రాహ్మణహంతకుడనైతిని.

శ్లో॥ ఇత్యాదివచనాదాబా భృశంతిపత్తిదుఃఖతః॥ గచ్ఛత్సంతత్ర
తేస్వస్తి భూభుజశ్చభవిష్యతి॥

తా॥ దూర్వాసా అంబరీషుడి మొదలైన ప్రపంగముతో మిక్కిలి దుఃఖముతో
యన్నాడు కాబట్టి నీవచ్చటికి త్వరగాపోము నీకును రాజునకును కుశలమగును.

శ్లో॥ నైకుంతస్యవచ్చత్వా నమస్కృత్యక్షణాన్మృహః॥ సార్థం
చకేణవృవతిం ప్రత్యగాదాబ్రాహ్మణైర్వృతం॥

తా|| ఇట్లు విష్ణువు సాక్షివమాటను విని దూర్వాసుడు నడువసరించి అప్పుడే చక్రముతోనూ బ్రాహ్మణులపరిచేసేతుడైన రాజవద్దకు వచ్చెను.

శ్లో|| తమాయాంతంసమాలోక్య మునింభాగ్గుర తేజసం! అంబరీషో
నరపతి ర్నమస్కృత్యేదమబ్రవీత్ ||

తా|| ఇట్లు సూర్యకాంతిలో వచ్చుచున్న దూర్వాసునిజూచి అంబరీష మహా
రాజులేచి నమస్కరించి చక్రముతో యిట్లని విన్నవించెను.

అంబరీషుడనాచ! శ్లో|| క్షమ్యతామద్యభోచక్ర హంతుమాతాననచా
హాసి | సాలయాద్యసహంతవ్య మతిక్రూర్యణకహిణిత్ |
త్రాహీతివాదినంమాంచ బ్రాహ్మణంశరణాగతమ్ |

తా|| (అంబరీషుడు పలుకుచున్నాడు) ఓచక్రమా? నన్నుమన్నింపుము ఆర్తుని
సంహరించుట వ్యాయముగాదు గనుక బ్రాహ్మణుని రక్షించుము అతిక్రూర్యముతో
హింసించుటకగుదురక్షించుమని వేడుచున్ననన్ను శరణాగతుడైన బ్రాహ్మణునిరక్షించుము

శ్లో|| ఏవంపదకమునింరాజా బాహుభ్యాంపరిషస్వజే | వశ్చార్చనం
వృత్తతఃకృత్వా విప్రంతస్థానృపస్త్వయం | విస్ఫురితధను
శ్చాసా నమ్మభోభయవర్జితః! అంబరీషుడనవాక్య ముక్త
వాంశ్చనుదర్శనం |

తా|| అంబరీషుడిట్లు పలుకుచు దూర్వాసుని కాగరించుకొని తరువాత అతనిని
నైన వెనుకకుపోసి తాను ముందునుంచుని భయములేక ధనువును యూడించి చక్రము
తో యిట్లనియె.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్మ్యే సప్తవింశోధ్యాయ

స్స మాప్తః.

అథ అష్టవింశోధ్యాయారంభః.

అంబరీషుడనాచ! శ్లో|| తిష్ఠతిష్ఠనమస్తేస్తు మదర్శనహరిప్రియ! బ్రాహ్మ
ణోయంముదాత్రాహి నై నంహంతుంత్యమహాసి |

తా|| (అంబరీషుడు పలుకుచున్నాడు) ఓచక్రమా? ఆగు ఆగు నీకు వమస్కా
రము యీతడు బ్రాహ్మణుడు యితనిని చంపుట తగదు.

శ్లో|| అహంజీవంతుదాస్యామి భవతేవధకారిణే | బ్రాహ్మణస్య
వధంముంచ తూర్ణంయుద్ధ్యస్వవామయా ||

తా|| నీకు వధ కాబట్టియున్నంతలో నాశరీరమును యిచ్చెదను యాభ్రాహ్మణుని విడువుము లేనియడల నాతో యుద్ధముచేయుము.

శ్లో|| యద్యపిత్వంహరెస్సాత్మో దవ్యాపాతమిహాయుధం । యతస్తతోసీమేదై వం త్వయాయోత్సైతథాప్యహమ్॥

తా|| నీవు హరియొక్క యాయుధము గనుక నాకుదై వముఅయితివి ఆయినప్పుటికి నీతో యుద్ధముచేయుదునుగాని నిన్ను బ్రతిమాలుటలేదు.

శ్లో|| క్షత్రియస్యనమేయాచ్ఛా విహితాత్రస్వయంభువా! వినాయుద్ధంతతస్తహి యాచ్యతేదై వమాత్మనః॥

తా|| క్షత్రియనకు బ్రహ్మయుద్ధమని విధించెనుగాని యాచనను విధించలేదు ఆయినను నీవు నాకు దేవతవు గనుక యాచించవచ్చును.

శ్లో|| జానేత్వానిఖిలైర్భూతై రజేయంచాత్మనోబలం । తథాపి వశ్యమేచక్ర బలంబాహుద్వయోత్థితమ్॥

తా|| నీవు సమస్తభూతములకు అజేయుడవు యీమాటనాకు తెలుసునుగాని ఆయినను నాబాహుబలమును చూడుము.

శ్లో|| మాంచత్వామపివశ్యంతు విష్ణునాగహితాస్సురాః! మయాని, పాతితంభూమా ముంచ తేనక్షణాదముం॥

తా|| విష్ణునిదేవతలందఱు నీబలమును నాబలమును చూచురుగాక నిన్నిప్పుడు భూమియందుపడవై చెద అట్టియవస్థను జెందక యీతనిని విడువుము.

శ్లో|| యదితేజవనస్యేచ్ఛా రుచిర్వదిహరేఃకరే । తదాపాహివిముంచై నం విప్రీంమాంశరణాగతిమ్॥

తా|| నీకు జీవించియుండి హరిహస్తమందు నివసించకొరకయున్న యడల నన్ను పాలించు శరణాగతుడైన యాభ్రాహ్మణుని విడువుము.

శ్లో|| ఇతిస్తుత్యాతిగంతుష్ట ఆహేదంతంసుదర్శనం । అతస్తస్యవరీక్షారం కోపావిష్టఇవసితశ్చ॥

తా|| రాక్షిణులు స్తుతించగా చక్రము సంతోషించి రాజును పరీక్షించవలయునను తలంపుతో కోపమువచ్చినవాడువలె నటించి యిట్లనియె.

సుదర్శనమువాచ|| శ్లో|| మయాహతంయూజ్ఞానీషే మధుంకైటభసంయతం । అన్యేపితథాద్ధై త్యా అజేయాన్సుకలైస్సురైః॥

తా|| (చక్రము చూపుచున్నది) రాజా? తెలుసునా మధురైటపులను నేనుచంపి నాను దేవతలకు బయించుటకు శక్యముకానివారైనరాక్షసులను అనేకమందించుపినాను.

శ్లో|| అన్యదూర్వాసనఃకోపా ద్రుతుటికుటిలంముఖం । మాంవిహాయజగత్సస్మిక్ పుగుహోవీక్షితుంక్షమః । నవహోద్యమయానీతో దశామీతాంవినిదితాం । బ్రాహ్మంచశాంకరం తేజోవిభ్రత్సర్వైస్సుదుస్సహమ్ ।

తా|| యాదూర్వాసుండు కోపముతోగూడిన ముఖమును చూచుట కెవ్వడైన షుభార్థమున్నదా యిట్టి దూర్వాసుండు శంకరిబ్రహ్మలయొక్క తేజోధారియైనను యిప్పటిట్టి అవస్థను నావలన తిండెనుగదా.

శ్లో|| శంకరాత్తేజసోజాతం క్షత్రసంహారకాద్భువి । మత్తోధికం సతద్బ్రాహ్మ్య మతిక్రాంతంకవచిత్ప్రభుః । క్షత్రతేజోయతస్సల్పధవతోబ్రహ్మతేజసా । శక్తక్షింత్యంమయా యోధుం తేజోద్యయవిరోధినా॥

తా|| శంకరునివలన క్షత్రియసంహారకమైన తేజస్సుసంభవించినది అతేజస్సు నాకంటె అధికముకాదు, బ్రహ్మతేజస్సు నాకంటె అధికముకాదు అనియు నాచేత అనేక పర్యాయము లతిక్రామించుడినది శంకరబ్రహ్మల తేజోధారియైన దూర్వాసుడే యిట్టి యవస్థను జెందినప్పుడు వలన శంకరితేజస్సంభూత క్షత్రియ తేజోవంతుడైన నీవు నాతో యుద్ధమున కెట్లు సమర్థుడవగుదువు బ్రహ్మశంకరుల రెండు తేజస్సులు నాకు చాలనిది అయివున్నవి.

శ్లో|| రాజకబలవతాసంధిః కార్యస్యాత్కుశలాధినా । సత్త్వం మార్ఖ్యముపాశ్రిత్య మాంయోధుంకేనసంసితిః॥

తా|| రాజా శ్రీమదుకోరినవాడు బలవంతునితో సంధిచేయవలెనుయిట్లు న్యాయ ముండగా నీవు మార్ఖ్యత్వమును ఆవలంబించి నాతో యుద్ధముకు సన్నద్ధుడవెందుకైతివి.

శ్లో|| హరాథ క్తస్త్యమిత్యేత న్మత్వా తేజాంతవానహం । సంక్రమంయాహిశీఘ్రంత్యం మాప్రాణానత్రసంత్యజ॥

తా|| నీవు హరిభక్తుడవని నేను నీమ్మ యీంతవరకు సహించినాను కాబట్టి నీవు దూరముగా పొమ్ము ప్రాణములను వృధాగా పోగొట్టుకొనకుము.

శ్లో|| ఇతిద్వచనంశ్రుత్వా కోపసంరక్తలోచనః । అంబరీషఃకవచాక్యముక్తవాంస్తంతుదర్శవం॥

తా|| ఇట్లు చాకివాక్యమును విని అంబరీషుండు కల్లెట్లచేసి భక్తియుతోయిట్లుచెప్పెను.

అంబరీషఉవాచ॥ శ్లో॥ మదర్చసత్త్వమస్మాకం దేవస్యాప్యాయుధఃపరం॥
ఇతిమత్స్యామయాబింక్ష శ్మతథానాత్రికారితః॥

తా॥ (అంబరీషుడు చెప్పచున్నాడు) చక్రిమా! నీవు నాదేవునకు ఆయుధ మైతివని నీన్న బాణములచేత నూలుఖండములుగా కొట్టలేదు.

శ్లో॥ ఇతిఃపరంగౌరవంతే నూననాశంగమివ్యతి॥ త్వాత్రధర్మము
పాశ్రిత్య బాషసయోమయాసహ బాణాన్మమచహ సైరాన్
స్వాత్మగర్వవినాశకాన్॥ త్వాత్రంధర్మముపాశ్రిత్య యస్త్యం
గర్వముపాగతః॥ నాహంవిప్రేషుదేవేషు స్త్రీప్రుష్ఠజాతిషుగో
షుసా॥ కుగ్రస్త్యమిహదేవోసి తేనజీవసిమెవరః॥

తా॥ నీవు త్రివిధధర్మమును అపలంబించి నాతో మాట్లాడుచున్నావు గనుక యికముందు నీగర్వముండబోదు నీగర్వమును సరింపజేయు బాణములు నాహస్తమందు న్నవి సేను బ్రాహ్మణులందునో, దేవతలందును, స్త్రీలందును, జ్ఞాతులందును, గోవు లందును బాణములను వదలను నీవు క్రూరుడవైనను దేవుడవగుటచేతయు పేక్షించినాను.

శ్లో॥ దేవత్వంసంపరిత్యజ్య త్వాత్రేణపురతోమమ॥ సితోగృహాణీ
మేబాణాన్ దుస్సహానగ్నిసన్నిభాన్॥ ఇత్యుక్త్యాధముమో
చాస్య పాదయోరుభయోరపి॥ చతుర్వింశతిసంఖ్యాకాన్
బాణాన్ జ్వలనవర్చసః॥

తా॥ నీవు దేవత్వమును వదలుకుని త్రివిధధర్మముతోగూడి శ్రామందు నిలిచి అగ్నితో సమానమైన వేడిగల నాబాణములను సహించుచు చూతము, యిట్లని అంబ రీషుడు యిరువది నాలుగు బాణములను యాచక్రిపాదములమీద వదలెను.

శ్లో॥ మదర్చసస్తుతిందృష్ట్యా తస్య పౌరుషమద్భుతం॥ త్వాత్రంచ
వరమప్రిత ఇదమాహహసన్నివ॥

తా॥ ఇట్లు త్వాత్రపౌరుషముతోగూడిన రాజానుచూచి భక్తమునవృత్తు యిట్లనియె మదర్చనమువాచ॥ శ్లో॥ రాజాత్రివైవరత్నార్థం విష్ణునాపీరితోశస్యై
హం॥ విముక్త్యాయంమయావిప్ర స్తవయశ్శరణాగతః॥

గా॥ (చక్రిము చెప్పవచ్చుది) రాజా! నీసంక్షణ నిమిత్తమే హరి నన్ను పంపి

నాడు నీన్న శరణాగతుడైన బ్రాహ్మణుని విడిచితిని సుఖముగా యుండుము.

శ్లో॥ ఇత్యుక్త్యాసంపరిత్యజ్య ధనుర్బాణసమన్వితం॥ వపాతసహనా
మామా సమశ్చ కేశ్చకా జలిః॥

తా॥ ఇట్లు పలికి ధనుర్బాణములతో గూడియున్న రాజును కాగలించుచును
భూమియందుపడి నమస్కారము చేసెను.

శ్లో॥ నృపస్తదాగతంచక్రం వినీతంకుంభగుంభనః

తా॥ ఓఆగస్త్యా? రాజు ఆలావిధ్యుడైన చక్రముతో యిట్లనియు.

శ్లో॥ క్వాహంకిమిషుసంసృతి మధ్యవర్తికృతంహరే దైవకరాం
బుజస్థిః । ఏవంవిజానన్నపితే పురస్తాద్యుద్ధాధామాగాం తది
దంతమస్య॥

తా॥ సంసారమధ్యమ సంపదించెడు పురుగునైన నేనెక్కడ హరియొక్క
హస్తమందు ప్రకాశించెడి నీవెక్కడ ఇట్లు తెలిసియు నీతోయుద్ధమునకు సన్నద్ధుడ
నైన నాతపసుడు క్షమించుము.

శ్లో॥ సావజ్ఞయాతేత్రసమా గతోహాయుద్ధాయసాతా ద్యతుల
ప్రవృత్తః । కూరంబిజంత్రీయధర్మమేవం సంపాదయన్తే
తదిదంతమస్య॥

తా॥ నేను నిన్ను తిరస్కరించి విజృంభించి యుద్ధమునకాడు త్రవడితిని కూర
మైన నాక్షత్రియస్వభావమిట్లు చేసినది గనుక క్షమించుము.

శ్లో॥ పక్షస్పితోయందివస శ్చతద్వత్సంగ్రామభూమి ర్మకరశ్చ
మాసః । ఇచ్ఛన్మృతింకేవలమా గతోహంత్యత్సన్మృతం
కేవలమాత్మదైవం॥

తా॥ ఇది శుక్లపక్షము పగలు యుద్ధభూమి మకరమాసము యట్టిపుణ్యకాల
మందు నాదేవుడవైన నీవలన మృతినిగోరియె యుద్ధమునకు వచ్చితిని భగవద్దీశాయాం

శ్లో॥ అగ్నిశ్లోతిరహశ్శుక్ల స్సత్యాసాక్షత్రరాయణం । తత్రప్రయాతాగచ్ఛంతి బ్రహ్మ
బ్రహ్మవిదోజనాః॥ ఇతి త్త్రరాయణమందు శుక్లపక్షమందు పగలుమృతినొందినవారు
అర్చిరాది మార్గమునపోయి బ్రహ్మపదము చేరుదురు. కారణకశుక్ల ద్వాదశినాడు
నల్లిన దూర్వానుడు మౌఘమాసముకు తిరిగవచ్చెను.

శ్లో॥ జ్వాలాకరాశంనిఖిలై రసహ్యంజైత్రైస్తుదేవై రవిరూపమే
తత్ । సహేవరాశఃకథమద్యచాహం విద్యుచ్ఛతాదవ్యధి
కాత్మకాంతి॥

తా॥ జ్వాలలచేత భయంకరమును దేవదానవుల కసహ్యమునునూరు మేరువులకంటె
తధికమైన కాంతిగలదియుఅయిననీరూపమునుగవ్యతోపమానమైన నేనెట్లుపరీంతును

శ్లో॥ ఏ ంరవేగ్ని సహస్ర యుక్తమానతఃకోటిరపిమర్వద్రత।
యద్యా వజాతై నభవే కథించిద్రావంపరం తైలమర్దకస్య॥

తా॥ సహస్రాగ్నియుతమైన రవిలింబమువలె సహస్రారములనుధరించునటువంటిన్ని
సమస్తసంహారకమైనటువంటిన్ని నీరూపముతో యుద్ధముచేయు నేనెట్లుక వృదనగుడును.

శ్లో॥ దంష్ట్రాగ్రరాశంవదనం త్వదీయంవహ్నిన్యమత్స ర్వేతవివ
దిగ్భ్యః॥ దంష్ట్రించళ క్తః కతమోపివీరోదేవా సురాణామధి
పఃపరోవా॥

తా॥ కోరలతోగూడి భయంకరమును దళదిక్కులందు అగ్నులను బయలుపుచ్చు
చున్నటువంటి నీయొక్క దంతపుచెబ్బును దేవుడుగాని రాక్షసుడుగాని యింకెవ్వడు
గాని సహించగలడు.

శ్లో॥ యద్యత్రవిద్యుద్రవిరశ్చిమాలాభవేయు రేకత్రకరాలరూపాః॥
తథాపితేజసి నావగమ్యాః సర్వస్య తేజోభిభవేవ రేక॥

తా॥ మెఱుపులు మూర్ఛని కిరణజాలములును మొత్తములై భయంకరాకార
ములను ధరించి ఛచ్చినను నీతేజస్సును తిరస్కరించలేవు.

శ్లో॥ భవంతమాశ్రిత్యనదాకరాశంవిష్టుప్రీలోకేసీతయైవప్రకృతః॥
ననీయతేకై రపిభూరిసత్వైదేవైవైర్వార్యపుతాంప్రయాతైః॥

తా॥ విష్ణువు భయంకరాకారమైన నన్నాశ్రయించి మూడులోకములనుపాలిం
చుచున్నాడు నీతోవిశోధించిన యడల దేవతలుగాని దానవులుగాని అన్యులుగాని
నిన్ను జయించలేరు.

శ్లో॥ నమోస్తుతైదైత్యవినాశకాయ తథైవభక్తస్యచరమణాయ॥
విష్ణోరనంతద్యుతిదీపితాయప్రాణప్రయాణార్తిహరాయమేద్య॥

తా॥ దైక్యులను చంపు తానవులు భక్తులను పాలించుతానవును విష్ణువుయొక్క
కాంతిచేత శ్రుకాశించుదానవును ప్రాణమనకష్టమును హరించుదానవును అగు నీకు
నమస్కారము.

శ్లో॥ ఇతిస్తువంతంరాజానం భూమానివతితంతథా॥ ఉత్థాయప్రేర
యామాన స్వస్తితై స్త్వితికీర్తియక॥

తా॥ ఇట్లు స్తుతించి భూమియందు నమస్కారము చేయుచున్న రాజును తేవ
దీని నీకు శ్రేయముగుగాకయని చక్రము పలికెను.

అమృతః శ్లో॥ ఇదంసుదర్శనస్తోత్రం త్రిసంధ్యంయఃపఠేచ్ఛుచిః॥ సర్వావ
ద్యోభ్యవిముచ్యేత చిరంసుఖమవాప్నుయాత్॥

రా|| ఈచక్రస్థానమును గూర్చి పరిచయపాదు జపమునుజేసి
చిరతరసుఖములను నొందును.

శ్లో|| యత్ర్యుగోతీదమధ్యాక్షయోద్వామానవశతా |
ససర్వత్రసుఖంప్రాప్య తతోయాతిసుఖాంగతిం ||

తా|| కలియుగమందే యధ్యాయమును యొకమార్తైనను విజవారు అనేకభోగ
ములు పొంది అంతనుండు మోక్షమొందును.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శాతీకమాహాత్మ్యే అష్టవింశోధ్యాయః

స్వమాప్తః.

అథ ఏకోన త్రింశోధ్యాయారంభః.

అత్రి|| శ్లో|| మదర్చనస్వయంచాగా దంతర్థాంతస్యవశ్యతః ||

తా|| రాజా మాచుమండగానే చక్రమంతర్థానమొందును.

శ్లో|| అంతర్థానంగ తేతస్మిక్ విష్ణుచక్రేమదర్చనే | రాజాంతస్మై నమ
స్కృత్య బహుభక్తిసమన్వితః | వపందేశిరసావత్సాద్ధూర్వా
సంచావ్యకల్మషం | ఆహజై తప్రప్రహృష్టాత్మా మునిభక్తి
సమన్వితః | స్వశిరసాదయోస్తస్యకృత్యాభస్మాన్నపుంగవః ||

తా|| మదర్చనమును చక్రము అంతర్థానము బొందినతరువాత అంబరీషుడు భక్తి
తో దూర్వానునకు నమస్కరించి తరువాత కెరస్సుతో వందన మాచరించి భక్తిచేత
పులికాంకితుడై తనశిరమును మునిపాదములపైన బడచేసి యిట్లని విన్నవించెను.

శ్లో|| పాపినంపాపవంశేస్మిక్ సీదంతంగృహమేధినం |

మాంసముద్గరవిప్రేంద్ర గృహాణాన్నంగృహేమము ||

తా|| బ్రాహ్మణోత్తమా! నేను మహాపాపిని పాపవశమందు మునిగియుండికష్టిం
చుచున్నాను కాబట్టి గృహభూతైన నాయితో అన్నమును భుజించి వమ్నధరించుము.

శ్లో|| కృపావతాద్యభవతా రక్షితోస్మి నసంశయః |

పునరాగమనంయస్మా దధునామెగృహేకృతం ||

తా|| నీవు నాయందు దయవుంచి తిరిగి నాయంటికివచ్చి నన్ను రక్షించినావు.

శ్లో|| తానామలోకతోభీతి ర్లగతోభయదాయినః |

భయవ్యాజాత్పునశ్చాగా ద్రక్షితం కేవలంహిమూం ||

తా|| మూడులోకములను భూమను కలిగించు నీవు భయమెక్కడిది భయమను మిచతో నన్ను కష్టించును నీని వాయునికి వచ్చినావు.

శ్లో|| పునర్న ర్భవదాసేన స్వాత్మనాథయదానతః |

ప్రాణదానంకృతంతద్వ త్పరలోకస్యరక్షణమ్ ||

తా|| నీవు తిరిగి వచ్చుటచేత నేను బ్రతికినాను నాకు పరలోకమును సిద్ధించును కాబట్టి త్వద్దర్శన దానముతో నాకభయదానమును దానితో ప్రాణదానమును దానితో పరలోకదానమును సంభవించినది.

శ్లో|| ఇతిబ్రువాణంరాజానం బాహుభ్యాంమునిన త్రయః |

సంప్రహృష్టేన మనసా సముత్థాప్యేదమబ్రవీత్ ||

తా|| ఇట్లు విన్నవించుచున్న రాజును తనబాహువులతో లేవనెత్తి దూర్వాన మహాముని అనందముతో యిట్లనియె.

దూర్వానఃశ్లో|| ప్రాణానాంరక్షకశ్చాస్త్రీ పితేతిపరికీర్తితః |

భవతారక్షితాఃప్రాణాః మమేతేనపితాభవాన్ ||

తా|| రాజా! ప్రాణములను రక్షించువాఁడు తండ్రియనిచెప్పబడును, యిష్టుడు నీచేత నాప్రాణములు రక్షించబడినవి గనుక నాకు తండ్రివి నీవేను.

శ్లో|| మయాకృతేనమహ్నో భవాదుఃఖముపావ్రజేత్ |

పితామమతతోనాహం నమస్కారంకరోమితే ||

తా|| నేనీకష్టము నమస్కారముచేసిన యడల నీవు దుఃఖించెదవు తండ్రికి కష్టముగలిగెడి వ్యాపారము చేయగూడదు గాన నీకు నమస్కారము చేయును.

శ్లో|| మయాపిమహాకేశో బ్రహ్మణ్యస్యకృతోన్మప |

తత్ఫలంసుమహాజ్ఞాతం మమనాస్యత్రీసంశయః |

ఫలంచతస్యపాపస్య సంప్రాప్తమనివారితం |

భవతానరశార్దుల బ్రహ్మజ్యేనకృపావతా ||

తా|| బ్రాహ్మణ్యుడైన నేను నీకు గొప్పకష్టమును కలిగించితిని దానికి ఫలమును అనుభవించితిని చివరకు నీవు దయతో ఆకష్టమును నివారించితిని.

శ్లో|| భోజ్యేచభవతోగేహే మహారాజత్వయాసమా |

ఇత్యుక్త్యాభోజనంచక్రే సమునిర్భూభుజాసమం |

అంబరీషేణధర్మజ్ఞో ధర్మజేనకృపావతా ||

తా|| కాళా నీతోకూడా భుజించెదనని దూర్వానుఁడు ధర్మబుద్ధిగలవాఁడై
ధర్మక్షేత్రయైన అంబరీషునితో సహా భుజించెను.

శ్లో|| సాక్షాత్ సవస్సదూర్వాసః వైష్ణవస్యమహాత్మనః |
తస్యభక్తిపరీక్షారం గత్వాతమభినంద్యచ |
అనుజ్ఞతోంబరీషేణ స్వామయంప్రియయామునిః ||

తా|| సాక్షాత్ కివరూపుడైన దూర్వానుఁడు విష్ణుభక్తునియొక్క మహాత్మ్య
మును పరీక్షించగోరివచ్చి ఇట్లుపరీక్షించి సంతోషించి ఆక్షాపితుడైనాశ్రమముకువెళ్లెను

శ్లో|| తస్మాద్దూర్జేమునిశ్రేష్ఠ ద్వాదశీహరిబోధినీ |
సమస్తదానఫలదా సర్వతీర్థఫలపదా |
సర్వేషామేవయజ్ఞానాం ఫలదాహరిబోధినీ ||

తా|| కాఁబట్టి కాత్రికమాసమందు హరిబోధినీ ద్వాదశీ సమస్తదానఫలప
దము, సమస్తతీర్థఫలప్రదము, సమస్తయజ్ఞఫలప్రదమగును.

శ్లో|| యశ్చక్రే కాదశీపుణ్యాం కాత్రికేమునిస త్తమి ఉపోష్యజా
గరంకృత్వా ద్వాదశ్యాంబ్రాహ్మణైస్సహ | కృత్వాదా
నానియోధక్త్యా పారణంతుగమాచరేత్ | ననద్యోముచ్య
తేనూనం పాపైర్నిష్క్రమివర్జితైః ||

తా|| కాత్రికమాసమందు శుక్రే కాదశీనాడుసహాసమాచరించి జాగరముండివా
దశీనాడుదానములొచ్చిబ్రాహ్మణులతోకలిసిపారణచేయువాడుమహాపాతకము క్షదగును

శ్లో|| యదిస్వల్పాధవేత్పుణ్యా ద్వాదశీవిష్ణువల్లభా |
నాత్రికమ్యాహరేర్భక్తై రైష్టవైర్లోకాంక్షీభిః ||

తా|| మోక్షముగోరిన విష్ణుభక్తులు ద్వాదశీ స్వల్పముగా నున్నప్పుడు దానిని
విడువక ఆలోచన పారణచేయవలయును.

శ్లో|| తత్రాపికాత్రికేపుణ్యా ద్వాదశీహరిబోధినీ |
నాత్రికమ్యామునిశ్రేష్ఠ సర్వధానాతీగుంశయః |
కాత్రికేశుక్ల ద్వాదశ్యాం యత్కృతంతస్మహాత్మలం ||

తా|| అందులో కాత్రికశుక్ల ద్వాదశినీ మిక్కిలి పుణ్యప్రదము గనుక దానిని
యంతమాత్రము విడువరాదు కాత్రికశుక్ల ద్వాదశీయందు చేసిన పుణ్యము స్వల్ప
మైనను అనంతఫలప్రదము.

శ్లోః య ఇదం పుణ్య మాఖ్యానం శ్రుణోతి శ్రద్ధయాన్వితః ।
సర్వాఘోష వినిర్మూలః పుత్రపౌత్ర సమున్వితః ।
భుంక్త్యాభోగాననేకాంశ్చ తతోయాతి వరాంగతిమ్ ॥

తా॥ యా పుణ్య కథను వినువారు పాపవిముక్తులై పుత్రపౌత్ర సమేతులై అనేక
భోగముల ననుభవించి అంతమందు పరమపదము నొందుదురు.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్మ్యే ఏకోన త్రింశోధ్యాయ
స్స మాప్తః,

అథ త్రింశాధ్యాయారంభః.

ఋషయః డేవతాః శ్లోః సూతనః కథితం పుణ్యం మాహాత్మ్యం మాధవస్య చ
భూయోనయం శ్లోః తుకామాః కార్తికస్య వ్రతస్య చ ॥

తా॥ (ఋషులదుగుచున్నారు) ఓ సూతనుహర్షీ ! మాకు పుణ్యమైన హరిమాహా
త్మ్యమును చెప్పితివి యింకా కార్తికమాహాత్మ్యమును వినిగోరితిమి.

శ్లోః కలౌకల్పవచితానాం తథారాగాత్మయాయితాం ।
సంసారాంబుధిమగ్నానామనాయాసేన కాగతిః ॥

తా॥ కలియుగమందు కలుషమానసులై రాగాదులకు లోబడియుండి సంసార
సముద్రమందు మునిగియున్నవారికి అనాయాసముగా పుణ్యము లభించెడిది యేది.

శ్లోః కోధర్మస్సర్వధర్మాణాం అధికోమోక్షసాధనః ।
కోదేవస్సర్వదేవేషు గురుర్గురుఫలప్రదః ॥

తా॥ ధర్మములలో యొక్కవ ధర్మమేది దేనివలన మోక్షము సిద్ధించును దేవ
తలలోపల యొక్కవ దేవుడెవ్వఁడు.

శ్లోః కేన దూరాయ తెమోహః కర్మణామునిసత్తమ ।
మానవామందమతేయో మృత్యుశ్చ శేనియంతి తాః ॥
జడాత్మానః కలౌతేషాం అనాయాసేన కాగతిః ॥

ఏతత్సర్వం యథాన్యచ్చ బ్రాహ్మిగోవింద సత్కథాం ॥

తా॥ యేకర్మచేత మోహము నశించును కలియుగమానవులు మందమతులు
జడులు మృత్యుపీడితులును అగుదురు వారి కనాయాసముగా మోక్షము దొరికెడి యాహా
రమును చెప్పుము యింకా యితరమైన హరికథను చెప్పుము.

శ్రీనూతః॥ శ్లో॥ మునయస్సాధుపృష్టోహం భవద్భిర్విష్ణుకీర్తనం॥
సంస్మరితంజగద్భద్రం సర్వలోకసుఖావహం॥

తా॥ (నూతుడు చెప్పచున్నాడు) మునీశ్వరులారా! వినిపించిన పృష్ట చాలా జాగున్నది, మంగళకరమైన హరికీర్తన స్మృతికివచ్చినది కాబట్టి సర్వసుఖ కరమైన దానిని చెప్పెదను వినుడు.

శ్లో॥ భవద్భిర్యత్కృతఃప్రశ్నో మర్త్యానామల్పమేధసాం తన్నిరా
ణాయకల్పేత్ర శోతానందకరఃపరః । శుభ్రతంహితాయ
జంతూనాం లోకోపహితకారకః॥ లోకోపకారిణోయూయం
కృతుభిఃభూరివక్షిణైః॥ యత్ఫలంపుణ్యతీర్థాది స్నానదానాది
కర్మభిః॥ తత్ఫలంయాంతివిప్రేంద్రా సుద్ధిర్ఘానాత్రసంశయః॥

తా॥ మీరు అల్పబుద్ధులైన జనులకు మోక్షోపాయమును చెప్పుచుని గోరితి ఈపృష్ట లోకోపకారము కొరకై దిగుటచేత నారీచాలా ఆనందదాయకమైనది అనేకయాగములు చేసియు అనేక పుణ్యతీర్థములందు స్నానాదికమూచించియు యేఫల మును పొందెదలో ఆఫలము యీలాటి మంచిమాటలచేత లభ్యమగును.

శ్లో॥ శృణుధ్వమృషయోనూనం ఊర్ధ్వైశ్రుత్వృద్ధతంఫలం॥ మురారి
ప్రీతిసంబోధ కారణంకాతికవ్రతం॥ సారంసారతిమంవక్ష్యే
సర్వశాస్త్రేషుసత్తమాః॥ బహ్వ్రతఫలమాఖ్యాతం ననా
కల్యక్షమంశుమః॥

తా॥ మునీశ్వరులారా! వినుడు కాతికఫలము వేదోక్తమైనది అనగా కాతికమందు వేదోక్తఫలమును బొందెదరవి భావము కాతికవ్రతము హరికిఅనంద కారణము సర్వశాస్త్రములను సంపూర్ణముగాచెప్పటకు నేనుసమర్థుడనుగాను కాలము చాలదు కాబట్టి శాస్త్రసారములలో సారమును చెప్పెదను వినుడు.

శ్లో॥ సంక్షేపాదభిధాన్యమి కైటభారికథాంద్విజాః । కైటభారి
కథాసక్తాః తరంతిభవసాగరం । నిర్గచ్ఛత్యగికంఘోరం నిత
రాంనిరయాస్పదమ్॥

తా॥ శ్రీహరికథను సంగ్రహముగా చెప్పెదను వినుడు కృహరికథాసక్తులు ఘోరమైన సరికముల పాల్పడక సంసారసముద్రమునుంచి తరింతురు.

శ్లో॥ కాతిక కేకేసవంభక్త్యా తలూసంస్థేదివాక రే॥ స్నానవిష్ణుర్మ
నందానం దీప్తవజ్రలహంనిశి । సరత్కృత్యావిముచ్ఛేత పృ
థైరాజాతైర్జనాత్॥

తా|| కాతికాకమందు హరిని పూజించి స్నానము దానము, ఆలయములందు రాత్రిపీఠమును వెలిగించుటను చేయువారు ఆ నేక పాతకములనుండి కీఘ్రిముగా ముక్త లగుదురు సంతోషముచేడు.

శ్లో|| తులారాశింఽతేనూర్యే తదారభ్యాసురాగతః। ప్రితఃప్రతి
దినేమాస మేకంవిష్ణుపరాయణః। యతఃచరేద్వ్రతమిదం జీవ
న్ముక్తకస్సఉచ్యతే॥

తా|| సూర్యుడు తులారాశిని గొంపినది మొదలు ముప్పది దినములు కాతికాక వ్రతమును చేయవలెను. ఆలాచేయువాడు జీవన్ముక్తుడగును.

శ్లో|| బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవాపి వైశ్యశూద్రః స్త్రియోపివా।
సకాతికప్రతమిద మచరంతినరాధమాః। తేయాంత్యంధత
మంగత్యం కులై రపినసంశయః॥

తా|| బ్రాహ్మణులుగాని, క్షత్రియులుగాని, వైశ్యులుగాని, శూద్రులుగాని స్త్రీలుగాని, కాతికప్రతమును చేయనియడల తమ కులజాలతో సహా అంధతమిప్పి సరకముడు పొందుదురు సంశయములేదు.

శ్లో|| కాతికంప్రాప్యకావేరిం సలిలేయోనిమజ్జతి। సకేశవపురం
యాతి స్తూయమానోఽమరాదిభిః॥

తా|| కాతికమాసమందు కావేరిజలమందు స్నానమాచరించువారు దేవతల చేత కొనియాడబడి హరిలోకమును పొందుదురు.

శ్లో|| కాతికకేమాసిసంప్రాప్తే స్నాత్వాసంపూజ్యకేశవం।
సప్రమాన్యాతివైకుంఠం మానవోముక్తకిల్బివః॥

తా|| కాతికమాసమందు స్నానముచేసి హరిని పూజించు మానవుడు గతపా పుడై వైకుంఠమును జేరును.

శ్లో|| యేనాచరంతివిప్రింద్రాః కాతికోక్తంప్రతంతుభం।
చండాలయోనిం తేయాంతి జన్మసాహస్రీకేషుచ।

తా|| మునీశ్వరులారా? కాతికవ్రతమును చేయనివారు వేయి జన్మములందు చండాలులై పుట్టుదురు.

శ్లో|| కీర్తితఃకాతికఃపుణ్యః సర్వమాసోత్తమోత్తమః। సర్వ
సాప్రహరణం కాతికస్యవ్రతోత్తమం। విష్ణువీరికరం
పుణ్యం దుర్లభంత్యకృతార్థనామ్॥

తా|| కాత్తికమాసము పుణ్యకరము సమస్తమాసములందు శ్రేష్ఠము కాత్తిక
చక్రము హరిప్రీతిదాయకము సమస్తపాతకహరము దుష్టాత్ములకు ఆలభ్యము.

శ్లో|| యఃకాత్తికేశులస్థానం స్థానం దేవమానవశతౌ | స్నానం
దానార్చనం హోమం పరిచర్యామధుద్విషః | సనరఃసర్వ
దుఃఖేభ్యః విముక్తోఽమృతమశ్నుతే||

తా|| తులయందు రవియుండగా కాత్తికమాసమందు స్నానమును, దానమును,
పూజను, హోమమును, హరిసేవను, చేరియవారుసమస్తదుఃఖము మృత్యుమోక్షముండదరు

శ్లో|| దీపదానంకాంస్యదానం దీపప్రజ్వలనంహరః | ధాన్యంఫలం
ధనంసద్మలతయంకాత్తికనతే||

తా|| కాత్తికమాసమందు దీపదానము, కంఠపాత్రదానము, దీపారాధనము,
ధాన్యము, ఫలము, ధనము, గృహదానము, అనంతఫలప్రదములు.

శ్లో|| ఆఙ్గోవాపిదరిద్రోవా యఃప్రీత్యైశాజ్ఞాధన్వినః |
ఊర్జైమాసిమునిశ్రేష్ఠాః కథాశాస్త్రామహత్ఫలం||

తా|| ధనికుడుగాని, దరిద్రుడుగాని, హరిప్రీతికొఱకు కాత్తిక మాసమందు
కథను విన్నయడల అనంతఫలము నొందును.

శ్లో|| సర్వపాపప్రశమనం సర్వసంపత్సుభావహం |
సర్వోత్కృష్టఫలమితి మాహాత్మ్యంకాత్తికస్యచ||

తా|| కాత్తికమాహాత్మ్యమును సర్వపాపములను నశింపజేయును, సమస్తసంప
త్తులను గలుగజేయును, అన్నిపుణ్యములకంటెను అధికము.

శ్లో|| ఇదంయశ్రృణుతేపుణ్య మధ్వానంమాధవస్థియం |
మఖంచైవసమాసాద్య పశ్చాద్భాతివరంసుఖమ్||

ఇతి శ్రీస్కాంద మహాపురాణే కాత్తికమాహాత్మ్యే
ఫలస్తుతిర్నామ త్రింశోధ్యాయ

గుమా ప్రతి.

గ్రంథము సంపూర్ణము.

ప్ర క ట న,

సిద్ధాంతరహస్యం	2-0-0
ప్రత్యబ్ధఫల పంచాంగసరళి 218 పుటలుగల సిద్ధాంత గ్రంథము పంచాంగము గణించువారికిని ప్రాముఖ్యము టీకా తాత్పర్య ఉదహరణ సహితము ప్రతి 1 కి	3-0-0
ముహూర్తదర్పణము (తా-స) 1 దర్పణము, 2 దీపిక, 3 గ్రహసమయము లిందుగలవు ప్రాచీనగ్రంథము	0-12-0
ముహూర్త చింతామణి తాత్పర్యసహితము (అచ్చులో)	1-8-0
ముహూర్త ప్రదర్శిని ప్రాచీనఫలగ్రంథము (తా-స)	1-4-0
ముహూర్త చంద్రిక (లేక విద్యామాధవీయము) గుణ దోషములు, పరిహారము చక్కగ విశదీకరించి ముద్రించితిమి	0-8-0
జాతకదీపము తాత్పర్యసహితము	0-2-0
పూర్వకాలామృతము పదవిభాగ టీకాతాత్పర్యసహితము	2-0-0
జాతకచంద్రిక గోపాలరత్నాకరం	0-8-0
మూలానక్షత్ర త్యాజ్యదర్శిని	0-2-0
జ్యోతిష లక్షణాభ్యాసము, పఠనము	0-3-0
సిద్ధాంత గ్రహలాఘవము పదవిభాగ టీకాతాత్పర్య ఉదా హరణసహితము రెండవకూర్పు అచ్చులగుచున్నది	1-8-0
వర్ష ఫలప్రదర్శిని (దీనినే కొందరు పుష్పబంధమందురు)	0-8-0
పనమాలానామక వర్ష ఫణి	0-2-0
శిలకఫలమంజరి పుట్టుమచ్చులఫలము రాశ్యాదిఫలనిర్ణయం	0-2-0
పూర్వకాలామృతము (అచ్చులో)	2-0-0
పంచకర్ణామృతము	1-8-0

పురాణగ్రంథములు.

వైశాఖమాహాత్యము - స్కాందాంతర్గతము, తాతర్ప సహితము ప్రతి 1 కి	2-0-0
శ్రావణమాస మాహాత్యము (తా-స) శ్రావణమాస వ్రతముల ధర్మము లిందుగలవు ప్రతి 1 కి	1-0-0
తార్దీకపురాణము- పాద్మాంతర్గతము, (తా-స)	1-4-0
తార్దీకపురాణము- స్కాందాంతర్గతము, అనేక ధర్మము లుండును	1-8-0
మాఘమాస మాహాత్యము- స్కాందాంతర్గతము	2-0-0
గరుడపురాణము - అంధ్రీతాత్పర్య సహితము దహనము మొదలు ద్వాదశాహస్యవఱకుండు సమస్త దాన ధర్మ విషయములుండును మంచి ప్రతి 1 కి	1-8-0
ధనుర్మాస మాహాత్యము చిన్నప్రతి	0-4-0
శివపురాణము తాత్పర్యసహితము	0-10-0
వీశాదశీ మాహాత్యము- ద్వాదశీ అన్నదాన మాహా త్యము ఆంధ్రతాత్పర్య సహితముగూడ గలదు	0-4-0
తులశీపత్ర మాహాత్యము - తాత్పర్యసహితము తయారగుచున్నది	1-4-0
శివరాత్రి మాహాత్యము (తా-స)	0-12-0
మహావాక్య రత్నప్రభావళి - గొప్ప వేదాంతగ్రంథము ప్రమాణము ప్రతిపదార్థము (తా-స)	1-8-0
ముహూర్తమార్గాండము, ముహూర్తభాగములలో అగ్ర గణ్యమైన జ్యోతిషశాస్త్రము సాంప్రదాయము శ్లోకము, వ్యాఖ్యానము ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము (అ)	2-4-0

వలయునాదు:—

చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిగారి పెర బాబాయిగారి
ఆర్యావంధప్రెస్ బందరు-బుచ్చిపేట,
మచిలీపట్టణం.

